פסח נומער

BIALYSTOKER STIMME

ביאַליסטאָקער שטימע

אָפיציעלער אָרגאַן פון דער ביאַליסטאָקער לאַנדסמאַנשאַפט אין אַמעריקע

נומער 304 · ערב פסח, תשכ"ט — ניו־יארק, אפריל, 1969 · 49־טער יאָרגאַנג

אינהאַלט

אין גאַנג פון צייט (עדיטאָריעלס) ..... אהרן חייט	3
לידער ..... מענדיל גאַלדמאַן (טאשקענט)	5
פסח־מדרים אויף די פראַנטען (שילדערונגען) ..... א. חייט	6
פאַעמען ..... אליעזר ניודאָוו, ראָזא נעווסדאָזסקא, יעקב מעלער, יצחק אייבראַמסאָן	7
נעווען אמאָל א שטאָט אזא (ביאליסטאָקער מעמוארען)	
העגאַך קוליש (בוענאָס־איירעס), וואָלף באַביטש (פאריז)	8
ביאליסטאָק, וועגעג בילדער . . . . יעקב יערוזאַלימסקי	10
ביאליסטאָקער אין דער וועלט־פאַליטיק	12
מיט ביאליסטאָקער פון איבער־אל ..... איסאק ריבאלאָווסקי	13
ביאליסטאָקער אויפן נאציאָנאלען פראָנט	14
מיט ביאליסטאָקער אין די דרום־אמעריקאנער לענדער (רייזע־אייגנדרוקען) ..... איסאק ריבאלאָווסקי	16
ביאליסטאָקער איבער דער וועלט (קאָרעספאָנדענצען)	
אכרהם שייקעוויטש, ש. רבידוביץ, בן־ציון ברוקער, אלטער טרוס	21
ביי אונזערע לאנדסלייט איבער אמעריקע (באריכטען)	
בען טראָש, דזששייקאָב קעטין, ראָזע צוקערמאַן	26
וויסענשאַפט, ליטעראַטור, קונסט	
י. שמולעוויטש, א. זבאר, בערנארד ערעס	28
צווישען 100 אידישע זקנים ..... י. שמולעוויטש	32
לידער ..... יעקב כהן	34
פון וויינקעלשטיין ביזן דאך ..... דוד סאַהן ע"ה	35
דוד סאַהן ע"ה, דער ביאל. וועלט־אמבאסאדאר ..... י. גיטלסאן וויינצענטאזסקי	37
אונזער אינסטיטוציע	38
שמחות ביי לאנדסלייט	43
אונזערע פארלוסטען	44
ענגלישע אפטיילונג ..... א. חייט, אילאי טארלאפסקי, עטעל אינגבערג, בעלא סטאָוקס, רעי סיידערמאן	3—24

ארויסגעגעבן פון ביאַליסטאָקער צענטער, 228 איסט בראָדוויי, ניו יאָרק

דוד סאַהן ע"ה, גרינדער

רעדאקציע־קאָלעגיום: לואיס סילווער, איסאק ריבאלאָווסקי, עטעל אינגבערג · אהרן חייט, רעדאקציע־סעקרעטאר

Published by the Bialystoker Center, 228 East Broadway, N. Y. City

Digitized by Project Zikaron
Touro University-NY Libraries
www.zikaron.tourolib.org
2023

The Bialystoker Pen and Flashlight-Set Souvenir Appeal

Sign Our Solution, Light Our Way Out of Debt!

For the first time in recent years, we embark on a Souvenir Campaign by sending to our members, readers, donors and friends a Pen and Flashlight Set.

The twin-souvenir aims to bring into your home a handy instrument for your writing needs and a convenient device to cast light unto your step.

In return, we anticipate your kind and generous reply, an adequate donation that will help us clear the alteration debts that burden our building. With your signature on a check, you will light our way out of debt.

Won't you help us? Please fill out and return the following coupon along with your remittance. Thank you and Bless your heart!

Sincerely yours,

BIALYSTOKER CENTER, HOME FOR THE AGED AND INFIRMARY

ETHEL INGBERG	MORRIS MASIN	E. TARLOFSKY
Administrator	*Treasurer*	*President*

Souvenir Appeal Coupon

BIALYSTOKER HOME FOR THE AGED AND INFIRMARY
228 EAST BROADWAY
NEW YORK CITY
GR 5-7755

Gentlemen:

I am joining your Souvenir Appeal Fund with the enclosed remittance of

$.....

Please send me the Pen and Flashlight Set.

Sincerely yours,

Name .....

Address .....

ביאַליסטאָקער שטימע

אפיציעלער אָרגאן פון דער ביאליסטאקער לאנדסמאנשאפט אין אמעריקע

נומער 304 . ערב פסח, תשכ"ט — ניו־יאָרק, אפריל, 1969 . 49־טער יאָרגאנג

אין גאַנג פון צייט

געדאַנקען און נאָטיצען

פון אהרן חיט

פסח, פרייהייט, פרייד

וויידער אונדז א יאָר און מיר שטייגן, האָבערדיג אין מוטיג, גרייט אויפצונעמען דעם ליבעון גאָסט פסח.

ביי אונז אין דער האָם הערש רו און פרידען, ווייל דאָס איז אונזער שטרעבונג און ציל. מיר האָבען צוגעגרייט א יום־טוב פון אלעם גוטען פאר אונזערע זקנים און קזנות ווי אמאל ביי זייערע אייגענע טישען אין זייערע היימען און פאמיליעס.

אט די צוגרייטונגען פון דער פולער האָנט האָבען מיר אין א גרויסער מאס צו פארדאנקען דעם וואָרעמען אפרוף פון אונזערע מיטגלידער, לאנדסלייט, לעזער און פריינט צו דעם יער־ליבען מעות חיטים קאמפיין. א שטראָם פון הילף איז אָנגעקומען ניט בלויז פון די אונטערשטיצער אין אמעריקע, נאר אויך אין אויסלאנד. מיר האָבען אויך געהאָלפען אונזערע נויטבאדערפטיגע ביאליסטאקער אין סתם־אידען דאָ אין ניו־יאָרק, אין ישראל און אין אנדערע לענדער.

מיר דאנקען אלע אונזערע מיטגלידער, פרייַנט און אונטער־שטיצער, וועלכע האָבען געהאָלפען אריינברענגען דעם יום־טוב אין אונזער הויז און מיר ווינטשען זיי, צוזאמען מיט זייערע פאָמיליעס, אידען אין אמעריקע און אין מדינת ישראל, און כלל־ישראל אומעטום, א געזונטען און פריילישען פסח.

דוד סאָהן ע"ה און די „ביאליסטאקער מנורה"

דעם 10־טען פעברואר, 1969 איז אָפגעשלאָסען געוואָרען א יאָר, זינט עס איז פון אונז אוועקגעריסען געוואָרען אונזער אימ־פארעסליכער גרינדער און פירער, דוד סאָהן ע"ה. מיר האָבען אָפגעריכט זיין ערשטען יארצייט מיט טרויער און שהרפורכט.

פיזיש איז אונזער גרויסער וועגווייזער מער ניטא מיט אינז, אָבער גייסטיג פילט זיך דער אומאָפמעקבארער אינדרוק און אינפלוס אין אלע אונזערע טעטיקייטען, וועלכע וועלען אָנגע־פירט ווערן זיין ריכטליניע, אידעאלען און טראדיציעס מיט אויס־בעסערונגען אויף וועלכע ער האָט געהאָפט.

אונזער אינסטיטוציע איז די גליקליכע קאָמבינאציע פון טראדיציאָנעלער פאלקסטימליכער ביאליסטאָקער אייגענארטי־קייט און מאָדערנעם פארשריט לויט די העכסטע סטאַנדארטען פון אמעריקאָנער לעבנסוועג. מיר היטען אויף דאָס אלטע און מיר ברענגען אריין דאָס נייע אין פולער האַרמאָניע פון אָט די ביידע געגענגעזעצטע וועלטען און אין דעם ליגט אונזער מזל־ברכה.

דוד סאָהן האָט אונז געגעבען ליכט ביים לעבען און איבער־גלאָזען די ירישה פון ליכט. האָבען מיר טאָקע פארפייביגט זיין נאָמען אין אונזער אינסטיטוציע דורך א סימבאליישער מנורה, וועמעס בילד און שילדערונג אונזערע לעזער וועלען געפינען אין אַן אנדער פלאַץ פון אונזער היינטיגער אויסגאבע. דורך ליכט צו אומשטערבליכקייט — דאָס איז געווען זיין צוואה און מיר פירען עס דורך בענוי און פינקטליך.

אט מיט דעם פאָקעל פון „דוד סאָהן מעמאריאל מנורה", מיט דער איינאָמע, וואָס די נעמען און טאָפעלס דערויף, סיי יחידים, סיי אָרגאניזאציעס, וועלען אריינבערענגען, וועלען מיר קענען דעקען די חובות פון דער פאָלקס־הלוואה, וועלכע ער האָט אינטערגענומען, ארגאניזירט און גראנטירט. מיר וועלען קע־נען אפרייניגען אונזער איבערגעבויטען בילדינג פון שולדען, מיר וועלען קענען גענייסען פון ליכט אין אונזערע געדאנקן, גע־וויסען און הערצער. דאָס איז געווען זיין פארלאנג און דאָס איז אויך דער צוועק פון דער „מנורה".

צום ערשטען יאָרצייט פון דוד סאָהן רופען מיר אייך: אלע וויי אייגער, פאראיביגט זיך ביים לעבען אויף דער סימבאָלישער „מנורה" און דערמיט וועט איר פארשאפען אייביקייט זיך אליין און אייער פאמיליע. כבוד דעם נאָמען פון דוד סאָהן ע"ה, און ליכט און לויטערקייט אין אונזער אינסטיטוציע.

ביאָליסטאָקער וועלט־קאָנפערענץ אין ישראל

מיטן פנים צו ישראל — אָט די לאָזונג איז איצט געוואָרען א שלאָגווארט ביי ביאליסטאָקער לאָנדסלייט איבער דער גאָרער וועלט.

דער סטענדימענט פאר אונזער אויפגעריכט היימלאנד וועט קומען צום אויסדרוק ביי דער ביאליסטאָקער וועלט־קאָנפערענץ, וואָס איז פארלופען געוואָרען אין תל־אביב אויף דעם 16־טען אפריל און וועט זיך שליסען דעם 18־טען אפריל.

די קאָנפערענץ האָט אלס אויפגאבען: 1) אידענטיפיקאציע און פארבינדונג מיט ישראל; 2) פאָרזעצונג און פלעגונג פון די ווערטען און גייסט פון אונזער היימשטאָט פאר די קומענדיגע דורות; 3) פארטיפונג פון זכר לחורבן און גרייטקייט צו קאָמף געגען נייעם נאציזם אין אנטיסעמיטיזם.

דער צוזאמענפאר וועט דערגריכען זיין הויך־פונקט ביים שלוס פון דעם כינוס דעם 18־טען אפריל, וועו עס וועט געפיירט ווערען בציבור דער 50־יאריגער יובילעאום פון דער העברעאי־שער גימנאזיע אין ביאליסטאָק.

Digitized by Project Zikaron
Touro University-NY Libraries
www.zikaron.tourolib.org
2023

ביי דער קאָנפערענץ וועט צווישען אַנדערע אויך אויפגענומען ווערען דער פּראָיעקט פון אַ „ביאַליסטאָקר קלוב" ביי דער גימנאַזיע און אַ דענקמאָל פאַר אונזער אומפאַרגעסליכען פירער, דוד סאָהן ע"ה.

כאָטש צוליב אומפאַרמיידליכע אורזאַכען קענען מיר זיך אין דער קאָנפערענץ ניט באַטייליגען, דאָך זיינען אונזערע פאַרשטייער פאַרטרעטען אין דעם ביאַליסטאָקער וועלט־קאָמיטעט, אין די פערזאָנען פון אונזערע באַאמטע און טויער: אילאי טאַרלאָפסקי, פּרעזידענט; איסאַק ריבאלאָווסקי, גענעראַל־סעקרעטאַר; עטעל אינגבערג, אַדמיניסטראַטאָר; לואיס סילווער, קול־טור־דירעקטאָר; און רבי אהרן חייט, דירעקטאָר פאַר עפּנטליכע ענינים.

ביאַליסטאָקער אידען זיינען שטענדיג געווען אין פאָדערגרונט פון אידישען היימלאַנד. אונזערע פּיאָנערן, הרב ר' שמואל מאָהילעווער, דר. יוסף כאַזאַנאָוויטש א. א. וו., זיינען געווען צווישען די גייסטיגע בויער פון לאַנד, פונקט ווי אונזערע קאָלאָניסטען אין פּתח־תקוה און אין אַנדערע פּלעצער זיינען געווען צווישען די פאַקטישע פּיזישע גרונשטיין־לייגער פון אַן אויפגעריכט איש לעבען אויף דעם באָדען פון היימלאַנד. אין פרידען און אין קריג, איינשליסענדיג די זעקס־טאָגיגע מלחמה, האָט זיך דער ביאַליסטאָקער בייטראָג פאַר פאָלק און לאַנד אומעטום געמערקט.

מיר באַגריסען דעם „ארגון יוצאי ביאליסטאק" פאַר דעם געדאַנק און איניציאַטיוו צו פאַררופען די קאָנפערענץ, כאָטש מיר האָבען געהאַט מיינונגס־פאַרשיידענהייט וועגען דער דאָזיגער אוין יאָר; מיר גראָטולירען די קאָנפערענץ אוין אַלע דעלעגאַטען אוין מיר ווינטשען דערפאָלג אין די פאַרהאַנדלונגען אוין דערגרייכונגען.

פּופּציק־יאָריגער יובילעאום פון דער ביאַליסטאָקער העברעאישער גימנאַזיע

היינטיגס יאָר פאַלט אויס דער גאָלדענער יובל פון דער אַמאָליגער ביאַליסטאָקער העברעאישער גימנאַזיע.

די ביאַליסטאָקער העברעאישע קאָעדוקאַציע־גימנאַזיע איז געגרינדעט געוואָרען דעם 9־טען נאָוועמבער, 1919 דורך די קולטור־טוער: מענדיל קאַפלאַן, דר. מ. קאַצענעלסאָן און לפּע פּאַט, און איר ערשטע היים איז געווען אויף סענקיעוויטשאַ נומ. 74.

די גימנאַזיע האָט, חוץ פויליש און פוילישע געשיכטע אין דער מלוכה־שפּראַך, געלערנט אַלע געגענשטאַנדען אויף העברעאיש און געלייגט אַ באַזונדער געוויכט אויף תנ"ך, מדרש רבה, חכמת ישראל און אויף ידיעות וועגען ארץ־ישראל און חיבת־הארץ אין די ריכטליניען פון ציוניסטישען אילעאַל.

די גימנאַזיע האָט דורך די יאָרען פון איר עקזיסטענץ ארויס־געגעבען אַ סך אַבסאָלוועטען, פראָפעסיאָנאַלען, דערציער, ווי־סענשאַפטלער, וועלכע זיינען אַוועק אין אויסלאַנד. אַ גרויסע צאָל געפינט זיך היינט אין מדינת ישראל, ווו זיי פאַרנעמען אַן אַנגעזעענעם פּלאַץ אויף אַלע געביטען פון לעבען, פאָלק און לאַנד.

די אַבסאָלוועטען וועלען ביים שׂימ פון ביאַליסטאָקער וועלט־צוזאַמענפאָר פייערן זייער אייגענעם יום־טוב, דעם 50־יאָריגען יובל פון זייער ערשטער העברעאישער „אלמא מאטער" אין גלות, און מיר ווינטשען זיי דערפאָלג און גליק.

נייע פּיטשורס אין אונזער „ביאַליסטאָקער שטימע"

די לעזער וועלען באַמערקען און זיכער מיט פרייד אויפנעמען די וויכטיגע נייע שטריכען אין דעם ביז־איצטיגען פּנים פון דער „ביאַליסטאָקער שטימע".

מיר האָבען געפונען פאַר נויטיג איינצופירען אַ צאָל נייע פּיטשורס, כדי אָפּפּרישען און מאַכען נאָך מער לעבהאַפט און אַקטועל אונזער ליבען פּרעסע־אָרגאַן. מיר האָבען אויך איינגעפירט געוויסע אַרטיסטישע צייכענונגען און אויך בילדער, וועלכע דריקען אויס אין אַ בולט׳ערער פאָרם דעם אינהאַלט אונטער די איינלייטונגס־קעפּ.

אונזער היינטיגער נומער אָטעמט מיט דער פרישקייט פון היינטצייטיגע געשעענישען, ברענגט פּען־פּאַרטרעטען פון באַרימטע ביאַליסטאָקער אידען אויף דער אינטערנאַציאָנאַלער און נאַציאָנאַלער אַרענע, געניאַלע ביאַליסטאָקער אין דער ווייסנשאַפט, ליטעראַטור און קונסט, גיט איבער פּיקאַנטע ביאַליסטאָקער מעמוארן, אינפאָרמירט וועגען ביאַליסטאָקער לעבען און שאַפען, פריידען און ליידען אומעטום, וואו אונזערע לאַנדסלייט געפינען זיך, לאָזט הערען און פילען דעם ריטמישען פּולס פון אידיש ביאַליסטאָק איבער דער גאָרער וועלט.

איינגעוואָרצעלט אין טראַדיציע, גייען מיר אָבער אויך מיט דעם שטראָם פון דער נייער צייט און פאָדערונגען. פעסט אויפן באָדען פון אידיש, אונזער מאַמע־לשון, האָבען מיר אויך פאַרשטענדעניש פאַר דעם אַמעריקאַנער דור, וועמען ענגליש איז נאָענטער און פאַרשטענדליכער און מיר האָבען איינגעשלאָסען מער מאַטעריאַל אין דער ענגלישער שפּראַך.

געטריי אונזער ליבען אָפּשטאַם, גייען מיר פאָראויס מיט מוט און האָפענונג דעם מאָרגען אָנטקעגען.

אַ צעטרייסעלטע וועלט און אַ רוהיגע היים

היינטיגער ערב־פּסח קומט צו אונז אין אַ געשפּאַנטער שטימונג פון געראַנגעל צווישען מזרח און מערב אויף די מיליטערישע און דיפּלאָמאַטישע פראָנטען, פון שווערע אינערליכע שטרייטונגען און ראָסען־אויסברוכען אויף דער אַמעריקאַנער סצענע, פון ביטערע שלאָכטען ביי די גרענעצען פון ישראל און די שכנות׳דיגע אַראַבישע מדינות, טעראָריסטישע איבערפאַלען איבער פּאָלק און לאַנד און די אידישע קאָנטער־אָפענסיוון א.א.וו.

ווערט אָבער געמיטליכער אויפן האָרצען וועט מען קומט אַריין אין אונזער האָום. דאָ איז רוהיג, פרידליך, זיכער. די וועגט און די מענטשען זיינען דורכגעדרונגען מיט ברידערליכקייט. דאָ קען מען אויסרוען די אָנגעצויגענע נערוון.

מיר האָפען, אַז רו וועט הערשען אומעטום אין דער וועלט און אין דער היים.

לכבוד פּסח

(טאַשקענט)

(בלעטלעך פון אַ לירישען טאָג־בוך)

פון מענדל גאָלדמאַן

די כלים גע׳כשר׳ט,
די פּליטע געגליט,
אין ווינקעלעך אַלע
די ריינקייט אַזש בליט;

עס שטאַרצען בייכיגע
געגשערס מיט ווייַן,
עס פּינקלען די כוסות
מיט יום־טוב׳דיג שיין;

כרפּס, חרוסת
צעלייגט אויפן טיש,
פון קיך אַרויס שמייכעלט
די פּאַן מיט די פּיש;

גרייט שוין הגדות
צו דער סדר־נאַכט,
דער קיטל, דער גאַרטל
פונעם טאַטנס טראַכט;

די יוסטע היסב־בעט
אויפן „מלך" ווארט,
מיט זאַטקייט מיט ווייסער
פון אָנלען אַזש שפּאַרט;

איך חזר די קשיות
צום וויפלטן מאָל,
איין מאָל און נאָכאַמאָל
הויך אויפן קול;

די מאַמע פאַרהאַוועט
דרייט אום זיך אין הויז,
די לעצטע „באַפעלען"
גיט טאַטע אַרויס;

דער יום־טוב דער ליבער
איז שוין אויפן שוועל —
און אין געמיט דיר
אַזוי לויטער העל!

— — — — — — — — —
— — — — — — — — —

צענדליגער יאָרען שוין
זינט דעמאָלט אַוועק —
און אַלץ נאָך מיין שיף ניט
פאַראַנקערט צום ברעג;

פאַר׳יתום׳ט און עלענט
איך וואָגעל אַצינד,
אָן היים און אָן היימלאַנד,
אָן ווייב און אָן קינד;

און פּסח ריכט אָפּ איך
אין אַ באַן־קופּע,
מה נשתנה — פרעג איך —
הלילה הזה?

און אויף אַלע קשיות
קיין תירוץ ניטאָ,
נאָך ניט געשלאָגען האָט
די אויסלייז־שעה —
גאולה־שעה געבענטשט
פאַר וועלט, פאַר מענטש!

אין באַן פרונזע־טאַשקענט
3 אַפּריל, 1942

אויפן שיידוועג

קרייצען זיך וועגען,
רייצען דיך ווייטען,
שיקסט דיינע בליקען אין אַלערליי
זייטען —

וואו גייט ער דיין וועג וואו,
וואו ציט ער, וואו פירט ער —
אָטעמסט מיט ווייטען פאַרבענקטע,
פאַרווירטע!

וועלדער הינטער דיר,
פעלדער פון פראָנט,
שלענגלען זיך וועגען מיט סטעזשקעס
געגאָרנט —

וואו זיך אַהינטאָן,
וואוהין זיך פאַרנעמען?
גרינע געוועלבער מיט הימלישע דעכער,
קילט דיך די ווייט —
אַ צעפּענטער פּעכער!

קרייצען זיך וועגען,
רייצען דיך ווייטען...

אַלצאיינס...

איז נאָך אַ נאַכט פאַרברענט
אויף מזרח פון אַזוי פיל שוין פאַר־
ברענטע נעכט —
אַלצאיינס דער טאָג גענענט,
דער טאָג,
ווען יעדערן מען טוט זיין רעכט!...

גערעכט, צי אומגערעכט? —
זוער קען אַרייַנדרינגען אין וועלט׳ס
פאַר׳חלומ׳טען לאַבירינט?
ווער וויַיס, וואָס גוט, וואָס שלעכט,
וואו איינס זיך ענדיקט און דאָס צווייטע
באַגינט?

איינס נאָר זיכער קלאָר איז —
איינגעקלאַמערט זענען מיר אין גורל׳ס
הענט
און דער וועג צו וואָר איז —
ברעכען קאָפּ אָן בלינדע וועגנט!

איז נאָך אַ נאַכט פאַרשעמט,
איז נאָך אַ נאַכט פאַרברענט
אויף מזרח פון אַזוי פיל שוין פאַר־
ברענטע נעכט,
אַלצאיינס דער טאָג גענענט —
ווען יעדערן מען טוט זיין רעכט...

„אין זכות פון וואָרט" — ניי בוך פון אברהם לים דערשינען

אין ישראל איז לעצטענס אַרויס פון דרוק אַ ניי בוך עסייען פון אָפּהאַנדלונגען איבער ליטעראַטור, פאָלקלאָר און טעאַטער, פון אונזער באַגאַבטען לאַנדסמאַן פון פאַרדינסטפולען קולטור־טוער, אברהם לים פון תל־אביב.

דאָס בוך אַנטהאַלט, צווישען אַנדערע, אויך וויכטיגע אָפּשאַצונגען וועגען אונזערע ביאַליסטאָקער גדולים אויף דעם גע־ביט פון געזעלשאַפטליכקייט, ליטעראַטור און קונסט, ווי אונזער אומפאַרגעסליכער גרינדער און פירער, דוד סאָהן ע״ה, אונ־זער פאָלקס־דאָקטאָר און זאַמלער פון אונ־זערע ביכער, אוצרות, גרינדער פון דער „בית נאמן" ביבליאָטעק אין ירושלים, דר. יוסף כאַזאַנאָוויטש ע״ה, און די שרייבער יעקב פּאַט און פּסח בינעצקי.

דער פּרייז פון אַן עקזעמפּלאָר איז 5 דאָלאָר. דער „ארגון יוצאי ביאַליסטאָק" אין תל־אביב האָט פאַראַנשטאַלטעט דעם 17־טען מערץ 1969 אין בית־סאָקאָלאָוו אַן עהרען־אָוונט פאַר אברהם לים מיטן צוועק צו פאַרשפּרייטען זיין בוך און האָט אַליין אויך געזומען 30 עקזעמפּלאָרען. אויך אונזער ביאַליסטאָקער צענטער אין ניו־יאָרק האָט געזומען אַ צאָל עקזעמפּלא־רען

אברהם לים איז אינער פון אונזערע אָנגעזעענסטע קולטור־טוער אין דער אי־דישער מדינה. ער איז געווען אַ געוויסע צייט פאַרבונדן מיט דער „קול ישראל"־ראַדיאָ־סטאַנציע, און אויך טעטיג אין אַנ־דערע געזעלשאַפטליך־קולטורעלע אונ־טערנעמונגען, דורכגעפירט אַ לעקציע־טור אין דרום־אַפריקע אויף דער איינלאַדונג פון דער דאָרטיגער אידישער קולטור־פע־דעראַציע און ער פאַרדינט די פולסטע אונ־טערשטיצונג אין זיין שפּעריישער ליטע־ראַרישער אַרבעט.

וועגען דעם בוך קען מען זיך וועגדען דירעקט צום מחבר:

אברהם לים
רחוב בן־עזרא 10, תל־אביב, ישראל

פּסח־סדרים פאר אונזערע קינדער אויף די פראנטען

(שילדערונגען)

פון אהרן חייט

צעזייט און צעשפרייט זיינען אונזערע קינדער איבער די שלאכטפעלדער פון דער וועלט און „פסח אין דער פרעמד" רופט אריוס ביי זיי אן באזונדערע בענקשאפט נאך היים און פרייהייט, וועו זייערע יונגע לעבענס שטייגן טאג־טעגליך אין קאן, קעמפעדיג פאר אן באפרייטען פאלק, גליקליכערער וועלט און בעסערען מארגען פאר אלעמען.

פּסח אין וויעטנאם

אומהיימליך, פארהוילען און מיסטעריעז זיינען די דזשאנגעלס ארום סאיגאן אין דרום־וויעטנאם. פון הינטער יעדען בוים לויערט א געפאר און מען ווייסט ניט פון וועלכער זייט דער שונא קען זיך ארונטערשלייכען און אנגריפען פון א פארבארגענעם.

סידני איז דא ערשט עטליכע מאנאטען פון ניו־יארק. אויף די ליפען בריט נאך דער קוש פון דער מזוזה, אויפן פנים פילט זיך נאך דעם טאטנס גלעט און דער מאמע׳ס טרער. עס בענקט זיך אהיים.

פסח איז שוין באלד אויפן שוועל, פון „דזשואיש וועלפעיר באארד" זיינען אנגעקומען פאקעטען מיט מצה, ווייַן און יום־טוב׳דיגע שפייז. דער טשאפלין וועט אפריכטען אין א באראק דעם סדר פאר די סאלדאטען. מען וועט פראווען יום־טוב אין פעלד, וויל מען מוז זיין אין שטענדיגער גרייטקייט צו באגעגענען און ענטפערן אויף דעם שונא׳ס איבערפאל.

אט איז שוין געגרייט דער סדר־טיש פון אלעם גוטען. יעדער אין יוניפארם, איז מען אויסגעזעצט ביי א לאנגען טיש. פאר די אויגען פינקעלט דער פסח׳דיגער כוס און עס שמעקט — מיט דעם ריח פון ערב־פסח׳דיגן אויוונען — די פארברוינטע מצה. נעבען יעדען איינעם ליגט א הגדה און מען פאלגט נאך דעם טשאפלין אין די „סוירוויסעס" (גאטעסדינסט).

סידני׳ן נעמט ארום א קלעמעניש אין הארצען. ער איז געווען דער אינגסטער אין הויז און פלעגט גבב׳ענען דעם אפיקומן. ווער וועט עס דא טאן? ווער איז דא דער אינגסטער? דער טאטע פלעגט אים פיין באפרידיגען פאר דער „כשר׳ער גנבה". געווויס פאלט איצט ביי טאטע־מאמע אויף גרעניד סטריט אין ניו־יארק א זודיגע טרער פון די אויגען אין בעכער ארויס און גיט א געזאלצענעם טעם דעם זיסען וויין. אוי, ווי עס ציט אים אהיים, צו טאטע־מאמע׳ס סדר־טיש! אבער ער פילט דאך, אז ער פירט דורך דא אין דער פרעמד א וויכטיגע מיסיע; ער איז א קעמפער פאר פרייהייט. אה, וועו ער קען גבב׳ענען דעם אפיקומן דא איצט.

מען זאגט שנעל די הגדה, מען פאסמאקעוועט זיך מיט די קניידלעך און אט האלט מען שוין ביים אפיקומן; אבער פלוצלונג וועדט א געטומעל: דער אפיקומן איז פארשוואונדען פון הינטער דעם טשאפלינ׳ס היסב־בעט.

עס פאנגט זיך אן אויספארשונג, ווער האט צוגע׳גבב׳עט דעם אפיקומן. דער טשאפלין וויל ארויסברענגען א היימישע שטימונג און זאגט צו א באלוינונג; קיינער רופט זיך ניט אפ.

מען כאפט א בליק הינטערן באראק, און זעט נאר, א וואונדער איבער וואונדער — געכאפט און אנטדעקט דעם גנבב. ניט קיין אנדערער, ווי א הונגעריגער דרום־וויעטנאמער אינגעל איז זיך מחיה מיט דעם גרויסען שטיק מצה, וואס ער האט ארויסגעצויגען פון הינטער דעם טשאפלינ׳ס קישען, וועו ער האט זיך אומבאמערקטערהייט ארייגעשלייכט אין באראק.

דאס אזיאטישע אינגעל האט דעם ערשטען מאל אין לעבען פארזוכט דעם טעם פון דעם „ארימען, אידישען ברויט"; אמת, ארים, אן זאלץ, ניט אויפגעאנגען, היפשלעך פארברענט, אבער אין זיין חרובער היים האט ער עס אויך ניט.

דער טשאפלין, דער אפריכטער פון סדר, פסקנ׳ט, אז מען דארף ביים קינד איבערלאזען דעם אפיקומן, און ער גיט אים נאך דערבי א פאר מצות און א שטיק עוף. זאל ער הנאה האבען. די אידישע סאלדאטען דערלייגען אים פון זייערע פארציעס, און דער פארשולדיגטער גנב גייט ארויס א באגענדיגטער און באלוינטער פאר דעם „סקאנדאל" אום פסח.

סידני האט איצט בעסער פארשטאנען דעם באדייט פון די וועדטער אין דער הגדה „כל דכפין ייתי וייכול" — דער וואס איז הונגעריג זאל קומען און עסען". דאס לעבען האט עס אים פאר־טייטשט. ער פארגינט דעם אינגעל זיין חלק אפיקומן.

א ניט־אידישער וויעטנאמער אינגעל האט זיך דערקוויקט מיט דעם אפיקומן פון די ניו־יארקער מצות, וועלכע זיינען דא אנגעקומען.

— דער גלגול פון פסח׳דיגען אפיקומן, אזש אין דער וויטער אזיע, דא ביים פראנט, וואו יונגווארג קעמפט געגען הונגער, נויט און פאר א זאטער און פרייער וועלט.

א סדר אין מדבר סיני

איינזאם, גרוי און וויסט שפרייט זיך דער היסטארישער מדבר סיני. מיללען שטרעקעס פון זאמד, וועלכע דער ווינט קנוילט אויף אין הויפענס איינער איבערן אנדערן. מען זעט דא נאר פון צייט צו צייט א לאנגזאמען קאראוואן מיט קעמלען און אראבישע אנטרייבער, וועלכע קניען אין תפילה, אלס פויזע אויף זייער וויטען וועג.

אין יוני 1967 האבען דא אבער אפגעהילכט קנאלען פון ישראל׳ס באמבעס, וועלכע האבען פון ערא־פלאנען געהאגעלט אויף די מצרישע טאנקען און זיי פארקריפעלט, ברענענדיג א נצחון די בראווע אידישע קעמפער. זינט דאן זיינען דא פארבלי־בען אידישע פאטרולען צו היטען די ערא־בערטע שטחים.

אורי איז איינער פון אט די געטרייע וועכטער, פון די שומרי ישראל. טאג און נאכט מיטן ביקס אויפן ארעם, אין שטענדיגער גרייטקייט געגען טערא־ריסטען און באהאלטענע אנגריפער, היט ער אפ דעם הייליגען וועג, וואו אידען האבען 40 יאר געוואנדערט פון מצרים צום לאנד כנען. ליב איז אים אט די וויסטענישן, וויל זי האלט גרויסע סודות פון אידיש לעבען, קאמף און אייביגקייט, איינגעהילט אין איר שויס. ארט אים ניט, וואס ער וועדט דא געשמיסען פון די ווילדע ווינטען בייטאג און וואס ער וועדט פארצערט פון דער בייסענדיגער קעלט ביינאכט. דער מדבר, דאס פלאץ פון די אלט־נייע נסים, איז היינט זיינער; געהערט צו ישראל.

אט איז שוין פסח. מען האט געבראכט פון היימלאנד מצה, וויין און אלדאס נויטיגעס צו די סדרים. מיליטערישע רבנים וועלען דא אפריכטען די סדרים פאר ישראל׳ס בראווע זין אין אט דעם קעניגרייך פון זאמד און פעלז, צווישען הימעל און ערד.

א סדר־נאכט. די ישראלים זיצען אויסגעזעצט ביים לאנגען טיש אין דעם פעלד־געצעלט, אין פולער מיליטערישער גרייט־

אליעזר ניודאָוו

אור חדש

אויף ציון, באַשעפער, דיין ליכט זאָל לייכטען,
אויף ציון באַפרייטער מיט העלדישען מוט,
מיט ליבע און גבורה פון זין איר געטרייַ,
וואָס געהיליגט איר נאָמען מיט אייגענעם בלוט.

דו, הייליגע שטאָט, אין פרעמדע מלבושים —
דיין אידיש פנים פאַר׳חושכ׳ט און בלאָס,
געבלענדט און פאַרשעמט מיט האַלבע לבנות,
מיט צלמים אויף שפּיצען, שוואַרצע קרעלען אין גאָס.

וואַך אויף, ירושלים, הער תרועה פון שופר
ביים כותל מערבי, פון נצחון דער קלאַנג;
אויף דיינע אור־אַלטע גאַסען מ׳פירט חתן־כלה
און וויידער עס טראָגט זיך פריידיג געזאַנג.

דיין אלמנה־שלייער פון זיך וואַרף אַראָפּ שוין,
ליכטיג־זוניג שיינסט אויף אויף דאָס ניי;
ירושלים, קרוינשטאָט, אויף אייביג באַנייטע
פון שטאָלצען ישראל, דיך אייביג געטריי!

ראָזאַ נעווואַדאָווסקאַ

די שיינקייט

די שיינקייט וואָס מיר טראָגען אין זיך
איז אַן אָפּשיין פון די שטראַליגע וועלטען,
דער פאַרשטאַנד אויף מענטשענס געזיכט
איז אַן אָפּשטראַל פון דעם עליון צעהעלטען.

זינגט אונזער נשמה אין שלום און פרייד,
וועט מיר קומען אין וואונדער־באַרירונג
מיט דעם ניגון פון וואַרט און פון רייד
וואָס אַנטפּלעקט זיך אין דעם סוד פון יצירה.

קייט, אַנגעגורט די לענדען, גרייט אויף יעדען רוף און דער רב פירט דעם סדר.

און אָט האַלט מען שוין ביי „שפּוך חמתך". איינער פון די סאַלדאַטען עפענט די טיר פון געצעלט און — דאָ פאַסירט עפּעס מערקווירדיגס:

אַ קאַנאַדע פון קנאַלענדיגע שאָסען גיט אַ האָגעל איבער די קעפּ. דאָס האָבען אַראַבישע טעראָריסטען זיך אונטערגע־גנב׳עט, אויסנוצענדיג די געלעגענהייט, וואָס די ישראלים זיינען פאַרנומען מיטן סדר.

די ישראלים זיינען אָבער ניט געבליבען שולדיג קיין ענט־פער. אין איין אויגענבליק האָט מען צוריקגעשאָסען און ישראל׳ס קעמפער האָבען געוויזען וואָס זיי קענען. די נאַכט איז דורכגע־בליצט געוואָרען מיט העלישע פייערן פון די ישראל׳דיגע האַר־מאַטען. דער זייל פון שטויביגען וואָלקען האָט, ווי אַמאָל אין דעם מדבר, אָפּגעלאָזט זיין פלאַץ דעם זייל פון צעצונטערטען פלאַם, און אין דעם מדבר זיינען די אָנגרייפער געפאַלען פּגרים מתים, באַשפּריצענדיג די זאַמדען מיט זייער זינדיג בלוט.

יאָ, געווען איז עס אַ „ליל שמורים". דער שומר ישראל פון אויבען האָט געהאַלפּען די אידישע וועכטער דאָ פון אונטען אויסצוגיסען דעם צאָרען אויף די שונאים אָזוי, אַז „שפּוך חמתך" האָט באַקומען אַ לעבעדיגען פּשט אין אָט דער הייליגער נאַכט אין מדבר סיני.

אורי איז געווען צווישען די קעמפער, און ער האָט צוגעזען די נסים. פאַר אים, ווי פאַר אַלע אַנדערע, האָט זיך איבערגע־חזר׳ט די געשיכטע פון יציאת־מצרים און די אַלט־נייַע נסים פון דעם מדבר.

יעקב מעללער

שפוך חמתך על הגוים...

(פּאָעמע)

הערט! איר אַלע היינטיגע פרעה׳ס,
איר שונאי ישראל — וועלט־אַנטיסעמיטען,
אַלע, אָן אויסנאַם פון ראַסען, קאָליערן,
פון אַלע לענדער, שטעט און געביטען...

אידען זיינען יעצט מיט פעלקער גלייך,
פאַראייניגט אין דעם אַלוועלטליכען געזינדעל.
אַוועק די צייטען, וועו דער איד איז געווען
ביי אייך, פעלקער, דאָס כפרה־הינדעל...

עס גילט ניט היינט דער „עבדים היינו",
ווי ביי פרעה'ן אין מצרים, אין צייט פון אַמאָל.
מען בויט אין מזרח אַ אידיש לאַנד,
פון דן ביז באר־שבע — מדינת ישראל...

נאָך פילע וואַנדערונגען, האָט ישראל סבא
איבערגעריסען דעם צוויי־טויזענט־יאָריגען גלות־פּאָדים.
אַ בן־חורין געוואָרען — מיט אַ העלדישער אַרמיי;
נישט מער ביי דער וועלט אַן עבד לעבדים...

טאָ הערט דעם קול יעקב — איר שונאי ישראל!
סיי די רויטע באָרוויסע, סיי מיט די פראַנצויזישע פראַקעס,
געדענקט! איר פאַנגט זיך אָן מיט אידען,
וועט איר קריגען אַמאָליגע פרעה׳ס צען מכות...

אייערע גרויסע אַרמייען וועלען דאָן אייך נישט העלפען,
מיט אייערע באָוואָפענטע מיליאָנען סאָלדאַטען.
וועו משה דיין וועט אויפהויבען זיין האַנט,
וועט איר אַרייַנכאַפּען דעם ריכטיגען משא־ומתן...

אידען! לאָזען מיר זיך פרייען מיט פּסח,
פאַר דער באַפרייאונג — מעבדות לחרות.
אייביג וועט דאָס אידישע פאָלק עקזיסטירען,
אויף צו־להכעיס אונזערע שונאים — עד סוף כל הדורות!

יצחק אייבראַמסאָן

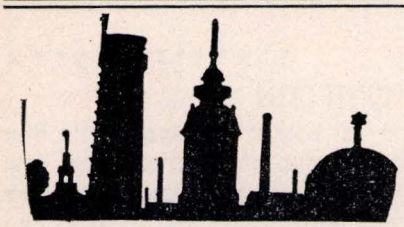
צא ולמד

קום אַרויס, נאַסער, מצרימ׳ס „פירער",
— ישראל וואָס וויל צעשטערען —
פון דיין אוראַלטער היסטאָריע
אַ גוטע לעקציע לערען:

מיש אויף די פאַרגעלטע בלעטער
פון דאָס לאַנד פון פּיראַמידען,
לערען וואָס עס איז געשען
צו דיין זיידען וואָס פאַרשקלאַפט די אידען.

צען שוועכע מכות האָט זיין פאָלק געקריגען
און זיין אַרמיי האָט דער ים פאַרשלונגען,
און משה מיט די באַפרייטע שקלאַפען
האָבען אַ שירה צום באַפרייער געזונגען.

צא ולמד, אַלע אידישע שונאים לערנט
די אידישע געשיכטע פון יאָרען פאַרבייַ:
מצרים, בבל, אַשור, פאַרשוואונדען געוואָרען —
און „עם ישראל חי"!

געווען אַמאָל אַ שטאָט אַזאַ

(ביאַליסטאָקער מעמואַרען)

לאָמיר שמועסן וועגן ביאַליסטאָק

פון הענאַך קוליש * (בוענאָס־אייראס, ארגענטינע)

אונזער סימבאָל — דער שטאָט־זייגער

איך וועל אָנפאַנגען מיט דעם שטאָט־זייגער. אויפן מאַרק, די סאַמע האַרץ פון ביאַליסטאָק, פון צווישען קלייניע קרעמלעך, די אַזוי־גערופענע „ברעמלאַך", פון וועלכע אידען האָבען געצויגען זייער אָרימע חיונה, האָט זיך אַרויסגעהויבען אַ שמאָלער טורעם. אין מיטען פון דעם טורעם זייענן געווען פיר זייגערס, פון יעדער זייט — אַ זייגער, און אין דער סאַמע הויך איז געווען אַ רונדער באַלקאָן. דער טורעם האָט זיך געענדיגט מיט אַ שפּיץ. אָט דער שטאָט־זייגער איז געווען דער סימבאָל פון ביאַליסטאָק.

אויף דעם באַלקאָן האָט זיך שטענדיג אַרומגעדרייט אַ וועכטער אָפּצוהיטען די שטאָט פון שריפות. ווען עמיצער, פון וועלכער געגענט פון שטאָט עס זאָל ניט זיין, איז געווען אויפן מאַרק אין „צענטער" שטאָט, פלעגט ער אַרויפקוקען צום שטאָט־זייגער, קאָנטראָלירען די צייט און אָנשטעלען זיין אייגענעם זייגער און פלעגט דאַן איבערגעבען זיינע שכנים און באַקאַנטע די ריכטיגע צייט, צו דער סעקונדע.

איך דערמאָן זיך, אַז עס איז געווען אַ איד, וועלכער איז ליידער ניט געווען ביים פולען זינען, און זיין משוגעת איז געווען דער באַגער צו קאַלכען דעם שטאָט־זייגער. „אויב ניט" — פלעגט ער זאָגען — „וועלען מיר אַלע גיין אין ים אַריין".

די בשורה וועגען דער באַלפור־דעקלאַראַציע

איך בין דאָן קוים 10 יאָר אַלט געווען, ווען עס האָט זיך געענדיגט די ערשטע וועלט־מלחמה. אין שטאָט איז אָנגעקומען די בשורה פון דער באַלפור־דעקלאַראַציע און ביאַליסטאָק איז „געגאַנגען אויף רעדלעך". מען יובעלט, מען זינגט, מען רעגיסטרירט זיך אין „בית עם" צו פאָרען אין ארץ־ישראל, אָבער קיינע סערטיפיקאַטען האָט מען ניט געקענט באַקומען.

אין שטאָט קומען צו פאָרען גרויסע, הויכגעשטעלטע אידישע פירער, ווי זשאַבאָטינסקי, סאָקאָלאָוו, אוסישקין, יאָפע א. א. וו. מען ווארט זיי אָפּ ביים באָן, מען אָרגאַניזירט פאַרזאַמלונגען. נחום סאָקאָלאָוו האָט געערעט אין דער שטאָט־שוהל, ווייל אין טעאַטער איז ניט געווען גענוג פּלאַץ פאַר דעם עולם.

„צו־פוס" אין ארץ־ישראל

איך דערמאָן זיך אַ זומערדיגען פרייטאָג פאַרנאַכט אויפן הויף פון יהודה קאָלעצקי, אויף טשיסטא גאַס, ווו עס האָבען געווואוינט 13 שכנים. אויף אַ באַנק איז געזעסען דער ביאַליסטאָקער ציוניסט, יונה עפשטיין, און געלייענט פאַרן עולם דעם וואַרשעווער „הייַנט" מיט דער ידיעה, אַז אַ גרופּע רומענישע אידען האָט זיך אונטערגענומען צו גיין צו־פוס אין ארץ־ישראל.

„וואָס זיצען מיר דאָ אין יאָמערטאָל? — שרייט אויס ר' יונה — לאָמיר אויך שאָפען גרופּעס און גיין צו־פוס אַהיים. דער וועג מעג דויערן 6 מאָנאָטען און מער; מיר וועלען פון הונגער ניט שטאַרבען, מיר וועלען אויפשטעלען ביידלעך, באַאַרבעטען די ערד און מיר וועלען זיך אויסלעבען אין אונזער לאַנד".

די שכנים וועלען עלעקטריזירט, גרייט צו גיין מיט ר' יונה'ן צו־פוס אין ארץ־ישראל, אָבער עס איז ניט געווען דורכפירבאַר. צו ווייט דער וועג; צו גרויס די שטרויכלונגען. אָבער דאָס אַנטפלעקט שוין דעם חלוצישען גייסט פון די ביאַליסטאָקער אידען און זייער ליבע צו ארץ־ישראל.

אַמאָל — און היינט

אַמאָל האָבען אידען געוואָלט גיין צו־פוס און די מעגליכקייטען זיינען ניט געווען; היינט איז ארץ־ישראל אַ בליענדעס לאַנד מיט אַלע באַקוועמליכקייטען, מיט פריַיען אַריינטריט, מיט לייכטער קאָמוניקאַציע, אָן באַדערפענים פון סערטיפיקאַטען, מיט 3 נצחונות אין 3 מלחמות מיטן שונא, אָבער קיין צופיל בעלנים זיינען ניטא; עס פעלט דער אַמאָליגער חלוצישער ביאַליסטאָקער גייסט.

עס קלינגען מיר אין די אויערן די וועלטער פון יונה עפשטיין, אַז מיר לעבען אין אַ יאָמערטאָל. געווען איז ער אַ לוינקעטניק, ווי מיין פאָטער און פיל אַנדערע, געאַרבעט שווער אויף פרנסה; זיך געוואָלט אַרויסריסען פון גיהנום און עס איז ניט געלונגען. די לאַגע איז אין ביאַליסטאָק געוואָרען אַלץ ערגער, אַזש אומדערטרעגליך. דער אַנטיסעמיטיזם האָט זיך געשטאַרקט. מיר זיינען געווען בלינדע וועכטער פון פרעמד פאַרמעגען, ווייל מיר האָבען געהאַרעווט און אונזערע שונאים האָבען עס צוגעגנומען.

דאָס הייפעל אידען, וועלכע האָבען זיך באַוויזען צו ראַטעווען פון גרויסען חורבן, זיינען היינט צעזייט און צעשפרייט אין דער וועלט, אין גלות־לענדער, אַמעריקע, ארגענטינע, אויסטראַליע, אפריקע. מיר בויען פאַר פרעמדע, און ווי ריכטיג האָט זיך דער פּוילישער אַנטיסעמיטישער פינאַנץ־מיניסטער, גראבסקי, אויסגעדריקט: „זאָלען אידען בויען פאַבריקען, הייזער, עס וועט בלייבען ביי אונז". אַזוי איז עס אומעטום.

אין אַ פרעמדען „גאַראַדסקאָי סאַד"

איינגעבאַקען איז מיר אין הארצען אונזער אייגענער ביאַליסטאָקער „גאַראַדסקאָי סאַד", און אָפטמאָל, ווען איך זיץ אין אַ פרעמדען שטאָט־גאָרטען, טראַכט איך: „פאַרוואָס איז מיר ניט באַשערט צו זיצען אין מיין אייגענעם שטאָטגאָרטען, צווישען מיין סביבה? פאַרוואָס האָט מיר מיין שטאָטגאָרטען פאַרשטויסען? צי בין איך טאַקע אַזאַ ווילד געווויקס?

מיר האָבען זיך איינגעאַרדענט אין דער פרעמד, אָבער זעט, אַ וואונדער איבער וואונדער: אין אונזערע לוקסוריעזע הייזער און ווילעס אומעטום איבער דער גאַרער וועלט קענען מיר ניט פאַרגעסען אונזערע אַמאָליגע אייגענע הילצערנע כאַטקעס און די קרומע געסלעך פון אונזער גאָלדענער יוגענט.

אויף די מאַדערנסטע פּליאָזשעס פון דער וועלט דערמאָנען מיר זיך וועגען אונזערע ביאַליסטאָקער דאַטשעס, פאַרוואָס?

דער ענטפער איז: ווייל דאָרט איז געשטאַנען אונזער וויג, דאָרט איז צו אונז געזונגען געוואָרען דער מאַמעס וויג־לידל.

ווייל דאָרט איז געווען ביאַליסטאָק, מיין־אייער־אונזער אייגענע אידישע ביאַליסטאָק, וועלכע מען קען קיינמאָל פון זכרון ניט אויסמעקען.

*) הענאַך קוליש, דער שרייבער פון די שורות, איז אַ דערפאָלגרייכער געשעפטסמאַן און אָנגעזעענער כלל־טוער און אַן אַקטיוויסט ביאַליסטאָקער לאַנדסמאַנשאַפט אין ארגענטינע.

איך בין געווען אַ אידישער באַן־אָנגעשטעלטער

פון וואָלף באַביטש (פּאַריז)

אין אָנפאַנג 1915, האָבן זיך אין שטאָט באָוויזען אַפּישען און גערופען די אינוואוינער אויף אייזענבאַן־שטעלעס — צו שלאָסערייַ, שטרעקע־אַרבעט און ברעמזערייַ.

„ברעמזער" האָט מען גערופען די קאַטעגאָריע אַרבעטער, וועמענס אויפגאַבע ס׳איז געווען, ביי באַשטימטע סיגנאַלען, פאַרדרייען דעם טאָרמאָז פון פּראַכט־וואַגאָן, וועלכער האָט ניט קיין לופט־טאָרמאָזירענדען סיסטעם. קיין ספּעציעלע פּעאיגקייטן צו דער הכמה־אַדבעט האָט מען ניט געדאַרפט באַנוצען.

איך בין דאָן געווען אַ אינגעל פון קוים 15 יאָר אַלט, הויכ־וואוקסיג, ערשט פאַרענדיגט דרוסקינ׳ס פיר־קלאַסיגע גימנאַזיע.

מיטן אַריינמאַרשירען פון די דייטשע חיילות, איז איבער־געריסען געוואָרען מיין וויטערדיגע בילדונג און נישט ווילענדיג געכאַפט ווערען אויף צוואַנגס־אַרבעט קיין גאַינאווקע, באַשליס איך צו ווערען אַן אייזענבאַנער. דעם אמת זאָגענדיג, האָט מיר שטאַרק אימפּאָנירט דער ספּעציעלער אָרעם־באַנד און די אַלע פּריווילעגיעס, ווי למשל פּאָרען פּריי מיט אַ בייסיקעל, גיין נאָך 12 ביינאַכט אויסערן שטאָט א. אַנד.

אונזער אויסשטאַטונג איז געווען: אַ דייטשער שינעל, אַ היטעל, אַ לאַמטערנע און אַ קעסטעל אויפן פלייצע.

די קאַסטען האָט געהאַט איר צוועק. אין אמת׳ן איז זי געווען באַשטימט פאַר מיטנעמען „צדה לדרך". זי איז אָבער געמאַכט געוואָרען ספּעציפיש גרויס, כדי צו קענען אין יענער צייט, וען יעדע רייזע איז פאַר דער ציווייל־באַפעלקערונג געווען פאַרבאָ־טען, ברענגען אַ וויכטיגען פעלענדען אָרטיקעל אין אַ שטאָט און צוריקברענגען אַן אָנדער אָרטיקעל אין ביאַליסטאָק. אונזער אַר־בעט איז אָפטמאָל געווען פול מיט קאָמישע און טראַגישע עפּיזאָדען.

דער קאָמיזם איז אַרויסגעקומען פון אונזער אומדערפאַרע־קייט און ניט־געוואוינהייט צו דער אַרבעט.

אָפטמאָל (און דאָס פלעגט מיר אויך טרעפען) פלעגט דער ברעמזער אַנשלאָפען ווערען דורך דעם וויגענדיגען וואַגאָן און זיך אויפוועקען אָדער ביים אָנקומען אויפן פלאַץ, אָדער פון אַ דייטשישען פאָטש.

דאָס פלעגט פאַסירען, ווען דער פראַכט־צוג, אָנגעלאָדען מיט מיליטעריש טראַנספּאָרטען פלעגט אַריבערפאָרען די באַן־סטאַ־ציע, ניט קענענדיג זיך צו דער צייט אָפּשטעלען, ווייל ... עטליכע אידישע ברעמזער זיינען געשלאָפען. ווער פון דער חברה האָט ניט טאָרמאָזירט, פלעגט שוין דער צוג־פירער אויסגעפינען, טאַפּענדיג די רעדער, וועלכע זיינען געווען קאַלט און מכבד זיין אונזערע העלדען אין דער בודקע מיט הייסע פּעטש...

אַן אויטענטישער פאַל איז געשען מיט אונזער אַ ביאַליס־טאָקער ברעמזער, אַ זון פון מאַרקוזע פון דער גילזען־פאַבריק, גומיענער גאַס.

פאָרענדיג, איז דער וואַגאָן אויף וועלכען עס האָט זיך גע־פונען זיין ברעמזע־בודקע אַרויס פון די רעלסען און געשפּרונגען אויפן באַלאַסט.

צום גליק האָט זיך דער וואַגאָן ניט איבערגעדרייט און על פּי נס דערפאָרען צו אַ באַן־סטאַנציע, וואו מען האָט אונזער העלד געפונען אַ לעבעדיגען און אינגאַנצען אַ שלאָפּעדיגען.

איך וויל דאָ דערמאָנען אַ צווייטען עפּיזאָד און ניט וויניגער קוריאָז ווי דער ערשטער.

מיר, אַ גרופּע אידישע ברעמזער, זיינען געפאָרען קיין וואַרשע, אויסערן דינסט, מיט אַ שנעל־צוג און פון דאָרט גע־דאַרפט אָפּנעמען און באַגלייטען מיליטעריש טראַנספּאָרטען צום רוסישען פראָנט. די אידישע קאָנדוקטאָרען (געווען זיינען מיר אַ מאַן 10) האָבען פאַרנומען אַן אייגענעם קופּע און זיך צעזעצט רחבות׳דיג און גענומען זיך פירען ווי ביי זיך אין דער היים. ויהי המעשה: אין צוג איז גראַדע פאָרגעקומען אַ קאָנטראָל פון אַלע פאָסאָזשירען דורך דייטשע מיליטער־לייט.

פאָרבייגייענדיג אונזער קאָמפּאָרטעמענט און זעענדיג אונ־זער דייטשען אוניפאָרם, זיינען זיי צווייפעלהאַפט אָווען ווייטער און מיטאַמאָל צוריקגעקומען. פון אונזער קופּע האָבען זיך גע־טראָגען קלאָנגען פון לידער... דער גאַנצער אידישער פאָלקלאָר און טעאַטער.

אָפּנים, אַז ניט די ניגונים און ניט אונזערע נעזער זיינען געווען דייטשמערישע.

„ווער זינד זי, פרייליכע געזאָסע? וואָס מאַכען זי?"

„וויר זינד דויטשע באַאַמטע" — איז געווען אונזער ענטפער.

„און וואָס האָבט איר אין די גראָסע קאַסטען?" — כאַפט אונטער אַ דייטשער אָפיצער, אָנווייזענדיג אויף די אויבען־צעשטעלטע קעסטלעך.

„רייזע־נאַרונג, הער אָפיציר, שפּייזע פור דעם וועג, דאָס איסט דאך גאַנץ נאַטירליך". דער בחור האָט זיך אָבער נישט געלאָזט אינערעדען און זיך געהייסען וווייזען, און... אַ שוואַרצער סוף האָט אונז געטראָפען.

אָנשטאָט געפילטע פיש און געהאַקטען לעבער... האָבען זיך פאָרן דייטש אָנטפּלעקט יאָגאָוסקי׳ס פאָפּיראָסען, וועלכע זיינען צו יענער צייט, אין פּוילישען אָקופּירטען טייל, געווען אַ יקר־המציאות און פאַר אונז אַ שטיקעל פרנסה.

וואָס וויטער איז געשען?... קיין נחת האָבען מיר שוין ניט געהאַט. אויסער דער שטראָף זיינען אויך די סיגאַרעטען קאָנ־פיסקירט געוואָרען און מיר האָבען טייער באַצאָלט פאַר אונזער אידישער פאָלקסטימליכקייט.

מיט דער ענדע פון דער דייטשער אָקופּאַציע איז ליקווידירט געוואָרען די ברעמזע־פראָפעסיע און געבליבען אויף וויטער אַ ניט־אידישע פראָפעסיע.

היינט, האָט די דעמאָלטיגע ניט־דערגענצטע אידישע פרא־פעסיע געפונען איר אויסדרוק אין אונזער אייגען לאַנד, וואו אידישע אייזענבאַנער אַרבעטען מיט מסירת־נפש און איבער־געבענהייט פאַרן אויפבוי און צוקונפט פון אונזער פאָלק.

אונזער דירעקטאָר, דזשאָזעף סלאָון, אַ שליח פון טרייסט

מיר דרייקען אויס אַן עפענטליכען דאַנק צו אונזער דירעק־טאָר, דזשאָזעף סלאָון, וועלכער היט אַפּ די מצוה פון פאַרטרע־טען אונזער אינסטיטוציע ביי לוויות און ברענגען אונזער וואָרט פון מיטגעפיל און טרייסט.

מיר פאָרהאָפען, אַז פריינט סלאָון וועט קענען ברענגען אונ־זער מעסעדזש צו חשובע לאַנדסלייט און פריינט אין נחת און אין פריידען.

ביאַליסטאָק: זוניגע בילדער פון מיין יוגענט...

(דריטער טייל)

ליטעראַטור, טעאַטער, קונסט און ראָמאַנטיק אין ביאַליסטאָק

פון יעקב יערוזאַלימסקי

פאָלקס־לידער פון טרויער און פרייד אין ביאַליסטאָק

די פאָלקס־לידער, וועלכע מען האָט געזונגען אין ביאַליס־טאָק, זיינען געווען אַ שטיק פאָלקסטימליכע קונסט און ראָמאַנטיק, מיט אַ באַזונדערען אידישען חן, פול מיט צארטקייט און בענקע־ניש, טרערען און פרייד, דראַמע און טראַגיזם; אַ לעבעדיגע אילוסטראַציע פון פאַרשיידענע ווינקלען אין אידישען לעבען פון שטאָט.

דער צוקונפטיגער היסטאָריקער וועט אין זיי קענען געפינען אַן אָפּשפּיגלונג פון דעם פאָלקס־געמיט פון מיין, אייער און אונזער אַלעמענס ביאַליסטאָק, וואו איך האָב פאַרברַאכט די בעס־טע, זוניגע יאָרען פון מיין אויפגייענדיגען לעבען; אַזוינס וואָס וועט זיך קיינמאָל ניט צוריק־קערען און איז אומפאַרגעסליך פאַרשוואונדען אויף אייביג.

* * *

צי איז עס געווען די יונגע, אָרימע, אידישע מאַמע פון כאַנאיקעס, פּיאַסקעס, סוראַזער גאַס, וועלכע האָט געוויגט איר קינד, געבענדיג יעדען מאָל אַ טראָט אויף דעם האַלב־רונדען אויסגעבויגענעם לייסטעל פון ברוינעם קינדער־בעטעל, וואו דאָס קינד איז געשמאַק געשלאָפען, פאַרוויגט פון דער מאַמעס פאָלקס־ליד ביים שטריקען אַ זאָק און לאָזען אַ טרער אויף איר ביטערער „דאָליע" ביי איר מאַן, דעם שוסטער;

אָדער עס איז געווען דער טרעגער, מיט אַ שטריק פאַר־גאַרטעלט, אין מאַרק־גאַס, אָדער ברעמלאַך;

אָדער גאָר די וועבער, שפּוליאַרקעס, נופערקעס, פון גו־בינסקי׳ס, טרילינג׳ס, נאָוויק׳ס, פריסמאַן, פאַרעצקי, גאוועלנסקי׳ס און מאַרקוסעס טעקסטיל־פאַבריקען, וועלכע האָבען באַגליים די אַרבעט מיט האַרציגע פאָלקס־לידער, אויסגיסענדיג זייער בענקשאַפט פון פאַריאָכטען אידישען לעבען;

צי זיינען עס געווען די שוסטערס, זיצענדיג אויף זייערע נידעריגע בענקלעך און לאָטענדיג אָרימע שיך;

אָדער — דער שניידער, זיצענדיג אויפן טיש, פאַרלייגט די פּיס הינטער זיך —

אָלע, אָלע האָבען זיי פאַרצויגען מיט באַנגיגען אומעט אַ אידיש פאָלקס־ליד, וואָס האָט פאַרזיסט זייער לעבען, אַ פאַריאָג־טען אין אָרימקייט און אייביגער זאָרג וועגען חיונה און דאגה, ווי צו „צאָלען דירה־געלט דעם באַלעבאָס".

די לידער פון פאָלקס־מענטש און האָרעפאַשניק, פון שוויים און מאַזאָליעס, האָבען זיך אויך האַרמאָניש דערגענצט צו די אויסגעאיידעלטע ניגונים פון די ביאַליסטאָקער בחורים און מיידלעך אין די לאַנגע זומערדיגע שבת־פאַרנאַכטען, ביי די שפּא־צירען אויפן „גרינעם וועג" און אין „צערטעל׳ס וואַלד", צעשפּרייט אין גרודעס אָדער אין פּאַרלעך, אָדער צוגעקלעמט אינעם צו די אַנדערע. דאָס איז געווען דאָס געזאַנג פון זייער ראָמאַנטיש בלוט, פון זייערע חלומות, פון זייער יוגענט.

* * *

שטאַרק פאַרשפּרייט איז געווען דאָס אין אונזער צייט באַ־רימטע ליד: „מאַרגאַריטקעלעך", פאַרפאַסט פון טאָלאַנטפולען אידישען שרייבער, זלמן שניאור, מחבר פון „שקלאָוער מעשיות", פון „דער קיסר און דער רבי" און פון אַנדערע שאַפונגען.

דאָס ליד איז פון אַ יונג פאַרליבט פּאָרל. דאָס מיידעל זוכט מאַרגאַריטקעלעך אין אַ זומערדיגען פאַרטאָג אין ווילד־פאַרוואָק־סענעס וואָלד, און דער בחור דערקלערט זיך איר אין ליבע און אויסנוצענדיג די ראָמאַנטישע אומגעבונג, זינגט ער:

„דו זוכסט מאַרגאַריטקעלעך, און איך האָב שוין געפונען,
די שענסטע מאַרגאַריטקע אין וואַלד".

דאָס צניעות׳דיגע, נאַאיווע, קליינשטעטעלדיגע מיידעל דער־פילט אינסטינקטיוו די לאָקענדע געפאָר פון אַן אייגנזאָם פּאָרעל אין אַן אייגנזאָם אָרט, באַהערשט פון ליבע, און פאַרוואָרענט:

„די מאַמע זאָגט, מען טאָר ניט,
די מאַמע איז אַלט און קראַנק".

אָבער דער צעברויזטער בחור מיט זיין הייס־בלוט, ווערט צודרינגלעך און ענטפערט:

„וואָס מאַמע, ווער מאַמע, מיר זיינען אַליין דאָ,
בלויז בוימעלעך, טרא, לא, לא, לא".

אין דעם ליד ליגט אַזויפיל באַשיידענקייט, צניעות, שיינ־קייט, געפּיל, די נשמה פון דער קליינשטעטעלדיגער יוגענט. איך האָב שוין געהערט ליבע־לידער אין דער וועלט, אָבער קיינע פון זיי האָט אין מיר ניט געוועקט אַזויפיל אידישע צערטליכקייט און בענקשאַפט, וואָס שטראָמט פון דעם קוואַל פון טהרת המשפּ־חה, פון אורשפרונג פון דער אידישער היים, ווי דווקא אָט דאָס פּשוט׳ע און ערליכע פאָלקס־ליד.

און אָט איז אַ צווייט שטאַרק פאָפולער אידיש לידעל אין אונזער אַמאָליגער ביאַליסטאָק. וועגן דאָס מיידעל וויל איבער־צייגען דעם בחור, אַז עס לוינט זיך אים דער שידוך, וויל ער וועט האָבען די צווויי וויכטיגסטע זאַכען פון יענער צייט און דור — געלט און יחוס — זינגט דאָס מיידעל:

„אפשר גייט דאָס דיר, קאָטיקל, אין נדן,
מיין טאַטע וועט פאַרקויפען די שטיב
און מיר וועלען ביידע חתונה האָבען,
וויל אין אַך האָב דיך זייער שטאַרק ליב.

און אפשר גייט דיר, קאָטיקל, אין יחוס,
מיין זיידע געווען איז אַ רב;
טאָ לאָמיר שוין חתונה האָבען,
און זאָל עס נעמען אַ סוף".

דאָס ליד איז אַ בילד פון יענער צייט: דאָס מיידעל האָט מורא, אַז מען וועט אויסכאַפען איר געליבטען און זי וועט פאַר־זעסען וועלען ביזן „גרויען צאָפּ".

און וויפיל טראַגיזם ליגט אין דעם ליד „דער אידיאָט" — אָט יענער פאַרשטויסענער אידישער משוגענער, וואָס בלאָנקעט אַרום, אַן אָפּגעריסענער, אין „טראַנטעס", איבער די ביאַליסטאָ־קער גאַסען, אַן אַ הויס, אַן אַ „נעכטען", אַן אַ „מאַרגען" (זעט: סעריע „ביאַליסטאָקער משוגעים", אַנהויב פופציגער יאָרען, אין אונזער זשורנאַל, ביאַליסטאָקער שטימע", דעם באַליבטען, שענ־סטען לאַנדסמאַנשאַפטליכען זשורנאַל איבער דער גאָרער וועלט), וועלכער באַקלאָגט זיך:

„צי פון אַ שטיין כ׳בין געבאָרן,
צי האָב איך קיין מאַמע געהאַט . . .
זע, גאָט, מיינע ליידען,
זע אַליין, גאָט!״

און אָט דערמאָנט זיך אַ ליד פון מיינע קינדער־יאָרן. כ׳בין דאָן 7־8 יאָר אַלט געווען, און מיין געטרייע מאַמע האָט געשיקט איר „יאָנקעלען״ צו דער מומע יהודית קאָוואַלסקי אויף דאָטשע כאָפּען אַביסעל פרישע לופט אין קליינשטעטל וואַשליקאָווע, 7 ווייַרסט פון ביאַליסטאָק (אויפן וועג קיין וואַשליקאָווע איז גע־שטאַנען די „וואַדאָקאָטשקע״, וועלכע האָט באַזאָרגט גאַנץ ביאַ־ליסטאָק מיט וואַסער און דער אָנפירער פון דער „וואַדאָקאָטשקע״ (וואַסער־פאָמפּ) איז געווען דער אידישער אינזשיניער טראָפּ).

טאָקע דאָרט אין וואַשליקאָווע, אין אַ זומערדיגען, שבת׳דיגען אָוונט, נאָך הבדלה, שפּאַצירענדיג איבער די גאַסען, מיט די אָפּענע פענסטער פון די קליינע הילצערנע הייזלעך, פלעגט זיך פון די גראַמאָפאָנען דערטראָגען דאָס ליד, וואָס האָט אויסגע־דריקט בענקשאָפט פון די הײַמישע אייראָפּעאישע מאַמעס צו די פאַרוואָגעלטע קינדער אין אַמעריקע:

„אַ בריוועלע דער מאַמען,
זאָלסטו ניט פאַרזאַמען,
שרייבט געשווינד,
מיין ליב קינד,
שיק אַ היילונג מיין נשמה!״

וויפיל בענקשאָפט איז דערין געלעגען, וויפיל געבעט ניט צו פאַרגעסען דער מאַמען און ניט צו פאַרגעסען די היים, דעם אָפּשטאַם, דאָס פּינטעלע איד.

שבת האָט פאַרנומען אַ געוואַלדיגען אָרט בײַ די אידען אין אייראָפּע. ווי דער זיידע פון דער אידישער ליטעראַטור, מענדעלע מוכר ספרים, שילדערט, אַז שבת האָט זיך דער בעל־עגלה, דער אָנטרייבער פון דער „בידנער קליאַטשע״, געביטען די ראָל, זיך אויסגעשיילט פון דער גרויער וואָך און געוואָרען אַ „בן־מלך, אַ פאַר׳כישופ׳טער פרינץ.

וועגען דעם האָט מען געזונגען אַ ליד אין די ביאַליסטאָקער אידישע היימען:

„פרייטאָג אויף דער נאַכט,
אין יעדען ווינקעלע איז פרייליאַך;
דער טאַטע האָט שוין קידוש געמאַכט,
און פילט זיך ווי אַ מלך״.

וויפיל בחור׳שע אַרויסרופערישקייט און עראָטיק און מיי־דעלשע צניעות עס ליגט אין דעם ליד, וועט ער רופט זיין געליבטע צו זיך אַהיים:

„זאָלסט ניט הערען, וואָס די מאַמע וועט דיר ריידען,
קומען זאָלסט דו גלייך אַהיים צו מיר;
מיר וועלען קיינמאָל זיך ניט אָפּטיילען, ניט שיידען,
ווייל כ׳האָב דיך זייער זייער ליב, גאָר אַן אַ שיעור,
אַ סימן האָסט דו, אַז כ׳קאָן ניט לעבען אָן דיר״.

אַזוי האָט מען געפילט אין ביאַליסטאָק אַמאָל, אָבער ניט היינט, אין אונזער הפקר׳דיגער וועלט.

און וויפיל אמת וועגען טראַגישען אידישען גורל עס ליגט אין דעם פאָפולערען פאָלקס־ליד, וואָס מען האָט געזונגען אין ביאַליסטאָק, „דער טלית׳ל״.

פון וויגעל ביז צום גריבעל, דורך ברית, בר־מצווה און חתונה, איז דער איד פאַרבונדען מיטן טלית.

זאָגט זיך אין ליד:

„דאָס טלית׳ל איז דאָך אַ טייערע זאַך״ א. אַ. וו.

וויי נאָענט צום האַרצען איז דאָס מייסטער־ליד פון אונזער באַרימטען ביאַליסטאָקער לאַנדסמאַן, שרייבער און פּאָעט, זוסמאַן סעגאַלאָוויטש (וועמען איך האָב געהאַט דעם גרויסען כבוד פאָר־צושטעלען און באַגריסען אויף אַ פייערליכען קבלת־פּנים אין יאָר 1948 אין ביאַליסטאָקער צענטער אין ניו־יאָרק), דאָס צאַרטע און ראָמאַנטישע ליד: „רייזעלע דעם שוחט׳ס״:

„שׂין איז רייזעלע דעם שוחט׳ס,
די שענסטע פון די מיידלאַך אַלע״. א. אַ. וו.

דאָס ליד פון אָט דעם גרויסען פאָרפאָסער פון די „ראָמאַ־טישע יאָרען״, „ווילדע צילקע״, קורצע דערציילונגען, ווי „מען מעג שוין זינגען״ א. אַ. וו., דעם אומפאַרגעסליכען קינסטלער, זוסמאַן סעגאַלאָוויטש, שילדערט דעם ראָמאַן צוויישען דער צני־עות׳דיגער רייזעלע דעם שוחט׳ס און דעם וואויליונגערישען שטעטעלשען בחור, מאָטעל דער שוויימער. אין דעם ליד שפּיגעלט זיך אָפּ די גאַנצע דראָמע פון דער דעמאָלטיגער אידישער יוגענט, וועלכע האָט פרובירט ברעכען צוימען, גיין אויף אירע אייגענע וועגען, אַליין אויסקלייבען די באַשערטע און ניט לאָזען זיך פאַרשליירען דורך אַ גערעדטען שידוך דווקא מיט אַ פרומען בחור; דער ברוגז פון בייזען, פאַנאַטישען טאַטען, און דער טראַ־גישער סוף, אַז רייזעלע, וועמעס גליק דער טאַטע האָט צעשטערט, דערטרינקט זיך אין זעלבען טייך, וואו מאָטעל פלעגט אַזוי בריה׳דיג שווימען.

דערמאָנענדיג סעגאַלאָוויטשן און דעם דעמאָלטיגען קבלת־פּנים אין זיין עהרע, קומט אַרויף אין זכרון אונזער אומפאַרגעס־ליכער דוד סאָהן ע״ה, דער גרינדער, פירער און בויער פון דער ביאַליסטאָקער לאַנדסמאַנשאַפט אין אַמעריקע און דעם ביאַליס־טאָקער צענטער, מושב־זקנים און שפּיטאָל אין ניו־יאָרק, וועלכער האָט נאָך דאָן געלעבט, געווירקט, געברויזט און טאָקע פאַררופען אָט דעם קבלת־פּנים.

דוד סאָהן איז געווען אַ גייסטיגער ריז, אַ צענטראַלע פיגור, און צו זיין איצטיגען ערשטען יאָרצייט זאָלען די ווערטער פון פאַרעהרונג דינען אַלס בייטראָג צו זיין ליכטיגען אָנדענק און אַלס רוף פון ערמוטיגונג פאָרצוועצען זיין גרויסע ירושה.

איך וויל פאַרענדיגען מיט דעם אידישען „צדוק הדין״, דעם פאַרפרומטען פאָלקס־ליד, וואָס מען פלעגט זינגען אין ביאַליס־טאָק:

„גאָט און זיין משפּט איז געראַכט,
מען טאָר קיינמאָל ניט זאָגען, ער איז שלעכט״. א. אַ. וו.

ליגענדיג אויפן ביינאַכטיגען געלעגער אין פאַרנעפּלטען ענגלאַנד, וואו דער הימעל איז פאַרוואָלקנט, ווי מיין לעבען, טראַכט איך פון דעם ליד און עס רופט ביי מיר אַרויס אַ שטילען האַרצרייסענדען פראָטעסט:

וואו נעמט מען הייַנט דעם אַמאָליגען קלאָסישען מליץ־יושר, ר׳ לוי יצחק באַרדיטשעווער, ער זאָל זיך אויס׳טענה׳ן מיטן רבונו־של־עולם:

— גאָטעניו, האָר פון דער וועלט, דו זאָגסט דאָך, אַז מיר זיינען אַן „אתה בחרתנו״ פאָלק, נעמסט זיך איבער מיט דיינע אידעלעך, האָסט אונז אויסדערוויילט, געגעבן די „עשרת הדב־רות״, פרעג איך דיר:

„וואָס האָסטו געהאַט צו דיין פאָלק ישראל?
פאַרוואָס דערבאַרימסט זיך ניט אויף דיין פאָלק, ישראל?״

דוכט זיך מיר אין דער פינצטערער נאַכט, אַז דער הימעל שפּאָלט זיך מיט קולות וברקים, מיט דעם פייער פון באַרג סיני, געקריצט אויף די לוחות, און אַ פייערדיגער קול רעדט צו מיר, אָבער איך פאַרשטיי אים ניט. קיין ענטפער אויף דער גרויסער טראַגיק קומט נאָך אַלץ ניט.

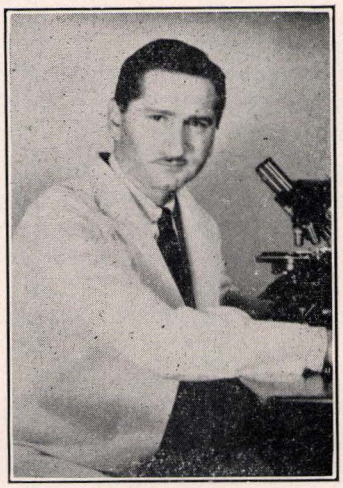
וואו איז ביאַליסטאָק? וואו זיינען אירע פאָלקס־לידער?
עד מתי, מלך מלכי המלכים, עד מתי?!

ביאַליסטאָקער אין דער וועלט־פּאָליטיק

פּראָמינענטע ביאַליסטאָקער לאָנדסלייט האָבן אונז לעצטענס פּאַרשאַפט גרויס כבוד אויף דער אינטערנאַציאָנאַלער אַרענע פון דער וועלט־פּאָליטיק מיט זייער אָנטייל אין היסטאָרישע געשעענישן ביים אַנטשיידן דעם שיקזאַל פון פּעלקער און לענדער.

דר. סייבינ'ס אינטערוויו מיט קעניג הוסעין פון ירדן

אונזער חשובער לאָנדסמאַן, וועלט־באַרימטער וויסענשאַפט־לער, ערפינדער פון דעם לעבעדיגען פּאָליאָ־וואַקסין, פּראָפעסאָר אַלבערט סייבין פון סינסינעטי, אָהייאָ, האָט אויפגערודערט די

דר. אַלבערט סייבין

עפענטליכקייט מיט זיין סענסאַציאָנעלען באַזוך און אינטערוויו מיט קעניג הוסעין פון ירדן און זיין היסטאָרישען באַריכט וועגן די מעגליכע אויסזיכטן פון שלום צווישן מדינת ישראל און אירע אַראַבישע שכנים.

אין שפּיץ פון אַ וויסענשאַפטליכער עקספּעדיציע פון אַמעריקאַנער פּראָפעסאָרן צו די אַראַבישע לענדער, האָט פּראָפעסאָר סייבין געהאַט אַ פּערזענליכקן אינטערוויו מיט קעניג הוסעין, אין וועלכן ער האָט זיך דערוואוסט, אַז דער קעניג איז געניגט צו שלום מיט ישראל דורך דירעקטע פאַרהאַנדלונגען און צו אַ קאָמפּראָמיס וועגן די פאַרנומענע טעריטאָריעס, ווי אויך וועגן גאָנץ ירושלים, צום גונסטן פון דער אידישער מדינה, אויב ירדן וועט דערגרייכן אירע צוועקן.

גאָנץ אַנדערש האָט זיך צו דעם ענין באַצויגען דער פּיר־שפּרעכער פון מצרים, חאַסנין הייקאַל, רעדאַקטאָר פון דער צייטונג „אל אהראם", האַלב־אָפּיציעלער אָרגאַן פון פּרעזידענט נאַסער, ווי אויך די עגיפּטישע פּראָפעסאָרן און וויסענשאַפטלער. זיי האָבן געלאָזט הערן היטלעריסטישע באַשולדיגונגען געגען ישראל אין באַשטאַנען דורכאויס אויף דער ליקווידאַציע פון דער אידישער מדינה. זיי האָבן אָנגערופען די באַלפור־דעקלאַראַציע אַ קרימינעלען פאַרברעכען געגען די אַראַבער, און ערקלערט, אַז אויב ניט דער איצטיגער דור, וועלען די צוקונפטיגע אַראַבישע דורות אָפּווישען די רעזולטאַטען פון ישראל'ס זיגרייכער יוניטמלחמה.

אויפן גרונד פון די באַגעגענישען האָט דר. סייבין אַרויסגעגעבן אַ באַריכט און מעמאָראַנדום, לויט וועלכן די אַראַבישע פּעלקער און באַזונדערס די פּאָלעסטינענזער זיינען דורכאויס געגען אַ מעסיגער פּאָליטיק מיט ישראל, אויב אָפּילו זייערע פירער זיינען מסכים אויף פּאַרהאַנדלונגען. זיי האָבן אויך פאַרדאַמנט מדינת ישראל; זיי טענה'ן, אַז די ישראלים זיינען אַגרעסיוו, באַהערשט פון דעם חלום צו אויסשפּרייטן זייער מדינה לויט דער גענעסיס־באַשרייבונג פון ערעץ ישראל. זיי האָבן אויך אָפּגעוויזן, אַז ישראל האָט נישט קיין מלוכה, ווען זי וואָלט נישט באַקומען די מערסטע וואָפן פון אַמעריקע.

דר. סייבין איז געווען דער ערשטער צו געבן אַזאַ ריכטיגען פּסיכאָלאָגישען אַריינבליק אין דער נשמה פון די געשלאָגענע אַראַבער און צו אָנטדעקן, אַז דאָ איז ניט קיין פּראָגע פון דיפּלאָמאַטיע, פּאָליטיק, מיליטעריש אויבערמאַכט, נאָר אַ פּסיכאָלאָגישער פּראָבלעם פון דעם אויפגעבלאָזענעם אַראַבישען כבוד, וועלכער קען ניט שלום מאַכן מיט זייער מפּלה און נידערלאָגע געגען ישראל.

אין שייכות מיט דער לעצטער יו־ען־רעזאָלוציע, מיט דער אַמעריקאַנער גוטהייסונג, צו פאַרדאַמען מדינת־ישראל פאַר דעם איבערפאַל איבער דעם לופט־פּאָרט אין לבנון, אַלס ענטפער אויף דעם אַראַבישען אָנגריף אויף דעם אל־על עראָפּלאַן אין אטען, איז דר. סייבין געווען אינער פון די „אַמעריקאַנער פּראָפעסאָרן פאַר פּרידען", וועלכע האָבן אונטערגעשריבען אַ פּראָטעסט־רעזאָלוציע געגען דער אַמעריקאַנער שטעלונג אין דעם ענין. אין דער אַרגאַניזאַציע פון די „אַמעריקאַנער פּראָפעסאָרן פאַר פּרידען" באַטייליגען זיך איבער 10 טויזענט אַקאַדעמישע און הויכשול־ערציער.

דער פּראָטעסט איז אָפּגעשיקט געוואָרן אין דער פאָרם פון אַ טעלעגראַמע צו וואַשינגטאָן. אין דער טעלעגראַמע ווערט געזאָגט, אַז דאָס פאַרדאַמען ישראל אָן אַ גלייכצייטיגער פאַרדאַמונג פון די אַראַבישע טעראָר־באַנדעס, וועט ניט פירען צו פּרידען, נאָר פונקט פאַרקערט, וועט ערמוטיגען זייערע גוואַלדטאַטען. אַמעריקע האָט ניט געדאַרפט פאַרדאַמען די האַנדלונג געגען טעראָר אָן דער פאַרדאַמונג פון טעראָר אַליין.

דר. סייבין, אונזער ביאַליסטאָקער לאָנדסמאַן, איז דער געבענטשטער זון פון אונזער גאָטזעליגען פּעטערסאָנער פּאָרפּאָלק, יעקב און טייבעל סאָפּערשטיין־סייבין, וועמעס טאָטע איז געווען אַ געטרייער ביאַליסטאָקער איד און וועמעס מאַמע האָט אָנגעהאַלטען דעם אָמט פון סעקרעטאַרין פון דער „ביאַליסטאָקער רעליף־סאָסייעטי" אין פּעטערסאָן פאַר אַ סך יאָרן.

ליטווינאָוו'ס אייניקעל פּאַרשיקט אויף קאַטאָרגע פאַר געגנערשאַפט צו טשעכאָסלאָוואַקישער אינוואַזיע

פּאָוועל ליטווינאָוו, דער אייניקעל פון אונזער וועלט־באַרימטען ביאַליסטאָקער לאָנדסמאַן, מאַקסים ליטווינאָוו, איז פּאַרשיקט

געוואָרען אין סיביר אויף קאַטאָרגע פאַר זיין עפענטליכען אַרויס־טריט ביי אַ מאַניפעסטאַציע אין רויטען סקווער אין מאָסקווע געגען קרעמלינ׳ס אָקופאַציע פון טשעכאָסלאָוואַקיע.

ווי באַוואוסט, האָט דער סאָוועטן־פאַרבאַנד, צוזאַמען מיט זיינע פאַרבינדעטע, פאַרנומען טשעכאָסלאָוואַקיע, אַלס שטראָף פאַר דער פרייהייטס־באַוועגונג און ליבעראַליזאַציע־רעפאָרמען, וועלכע זיינען איינגעפירט געוואָרען דורך דער טשעכאָסלאָוואַקישער רעגירונג, כאָטש דאָס לאַנד איז אַ סאָוועטישער סאַטעליט און באַלאַנגט צום קאָמוניסטישען בלאָק. דער סקאַנדאַל האָט ארויסגערופען אַנטריסטונג אין דער גאַנצער פרייער וועלט, אַבער דווקא דער ביאַליסטאָקער איניציקעל און 29־יאָריגער באַרימטער פיזיקער, פּאָוועל ליטווינאָוו, האָט געהאַט דעם מוט עפענטליך צו באַשולדיגען דעם קרעמלין אין דעם קרימינעלען מאַנעוור געגען אַ מיטגליד פון איר אייגענעם בלאָק.

מערקווירדיג, אַז ביידע, דער זיידע און דער איניקעל, האָבען אין זיך געטראָגען דעם קערן פון אידישען יושר און ביאַליסטאָקער טראַדיציאָנעלען געפיל פון גערעכטיגקייט, וואָס אונזערער אַ לאַנדסמאַן האָט אין זיך איינגעזאַפּט אין דער אַלטער היים. דער זיידע, מאָקסים־וואָלאָדיא ליטווינאָוו, באַרימטער רעוואָלוציאָנער און וועלט־אָנערקענטער סאָוועטישער דיפּלאָמאַט, איז אויך זיינער־צייט פאַרשיקט געוואָרען אין סיביר פאַר זיין אַרויסטריט געגען דער צאַרישער רעגירונג. ער האָט געהאַלומט און געקעמפט פאַר אַ בעסערער יושר׳דיגער רוסלאַנד. ער האָט געהאָפט, אַז זיין טרוים וועט פאַרווירקליכט ווערען.

זיין איניקעל פּאָוועל האָט געטיילט דעם זעלבען שיקזאַל, אָבער אונטער אַנדערע אומשטענדען. ער האָט זיך אַנטוישט אין הייַנטיגער רוסלאַנד, זיך געגעבנגעשטעלט דער אונטערדריקונג פון פעלקער, וועלכע האָבען אַ רעכט צו זעלבסט־באַשטימונג, און איז אויך פאַרשיקט געוואָרען אין סיביר דורך אַ רעגירונג, אויף וועל־כער דער זיידע האָט אַזוי פיל האָפענונגען געלייגט.

* * *

אַזוי האָבען צוויי ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט אין געגענגע־זעצטע עקען וועלט, באַווירקט אינטערנאַציאָנאַלע געשעענישען מיט זייער היסטאָרישער ראָל אין די נייַע פון טאָג אויף דעם געביט פון וועלט־פּאָליטיק.

קלמן קאָפּלאַנסקי, אינטערנאַציאָנאַלער אַרבעטער־פירער, אַ ביאַליסטאָקער איד

הייַנטיגס יאָר פּאַלט אויס דער גאָלדענער יובל פון 50 יאָר „איי־על־אַ", אינטערנאַציאָנאַלער אַרבעטער־אַרגאַניזאַציע, וועל־כע איז ביי דער ערשטער אינטערנאַציאָנאַלער וועלט־קאָנפערענץ אין ווַאַשינגטאָן, אין 1919, געגרינדעט געוואָרען אַלס אָפּטיילונג פון דער דעמאָלט־געשאַפענער „פעלקער־ליגע". די מערקווירדי־גע אָרגאַניזאַציע האָט זיך געשטעלט אַלס איר צוועק צו פאַרברי־דערן דעם אַרבעטער־קלאַס איבער דער גאַנצער וועלט, פאַרבע־סערן די באַדינגונגען פון אַרבעט און לוין און שאַפען אַ ליכטי־גערן מאָרגען פאַר דעם פּאָלקס־מענטש און האָרעפאַשניק איבער דעם גאַנצען ערד־קוגעל.

אין יאָר 1944 האָט די אָרגאַניזאַציע פאַרצייכענט איר 25־יאָריגען יובילעאום מיט אַ וועלט־קאָנפערענץ אין פילאַדעלפיע, און עס איז דאַן אַרויסגעגעבען געוואָרען די דעקלאַראַציע פון מענטשען־רעכט פאַר דעם אַרבעטער־קלאַס.

היינט־צו־טאָג איז די אָרגאַניזאַציע פון אַ פעלקער־פאַמיליע פון 45 לענדער אויסגעוואקסען צו אַ וועלט־ברודערשאַפט פון 118 לענדער. זי נעמט אָרום פּראָפעסיאָנעלע פאַראיינען איבערן גאַנצען ערד־קוגעל און זי איז נאָך דעם קריג אין 1946 געוואָרען אַ זעלבסטשטענדיגער טייל פון די „יונייטעד ניישאַנס".

ביי דער אינטערנאַציאָנאַלער קאָנפערענץ פון דער אָרגאַני־זאַציע אין 1967 איז באַשלאָסען געוואָרען צו דערקלערען דעם יאָר 1969 אַלס יובילעאום־יאָר פון דער אינטערנאַציאָנאַלער אר־בעטערשאַפט און דורכצופירען פייערונגען אין אַלע לענדער לכבוד דעם אַרבעטער אָן אונטערשייד פון נאַציאָנאַליטעט, ראַסע און קאָליר.

די אויפגאַבע צו אָרגאַניזירען די אַלע פייערונגען האָט דער ספּעציעל־דערווייַלטער יובל־קאָמיטעט אָנגעטרויט מר. קלמן קאָפּלאַנסקי, דירעקטאָר פון דער קאָנאַדער אָפּטיילונג פון דער „איי־על־אַ" און פון דער אָפּטיילונג פאַר אינטערנאַציאָנאַלע אָנ־געלעגענהייטען ביים קאָנאַדער אַרבעטער־קאָנגרעס.

קאָפּלאַנסקי, וועלכער איז אַ לאַנגיאָריגער מיטגליד פון אַר־בעטער־רינג אין מאָנטרעאָל און דער געוועזענער דירעקטאָר פון דעם אידישען אַרבעטער־קאָמיטעט אין קאָנאַדע, איז אַ ביאַליס־טאָקער איד.

מיר זיינען שטאָלץ מיט אונזער לאַנדסמאַן, וועלכער שפּי־געלט אָפּ „דאָס פינטעלע ביאַליסטאָק" אויף דער אינטערנאַציאָ־נאַלער אַרענע פון דער אַלוועלטלעכער אַרבעטערשאַפט, ווייל אונזער אידיש ביאַליסטאָק איז געווען די היים און די נעסט פון דעם פּראָגרעסיוון אַרבעטער־אידעאַל. מיר האָפען, אַז אונזער ביאַליסטאָקער קלמן קאָפּלאַנסקי וועט, ווי ביז איצט, אויך ווייי־טער פאַרשאַפען כבוד דעם ביאַליסטאָקער נאָמען אין דער פּא־מיליע פון פעלקער.

מיט ביאַליסטאָקער פון איבעראַל

פון

איסאַק ריבאַלאָווסקי

(געזעראַל־סעקרעטאַר)

פון מדינת ישראל איז דאָ געווען צו גאָסט דאָס האַרציגע פאַר־פאַלק, דר. און מרס. אהרן יודקאָווסקי, פאַרוואָלטונגס־מיטגלידער פון „ארגון יוצאי ביאַליסטאָק" אין תל־אָביב און שוואָגער פון אונזער אומערמידלעכען טוער אין ישראל, זלמן ירושלמי.

פון מעקסיקע איז דאָ געקומען און גע־ווייַלט עטלעכע טעג אונזער חשובער לאַנדסמאַן, שמעון עמיאל. ער האָט באַזוכט אונזער אינסטיטוציע, געמאַכט אַ טור אי־בער אונזער בילדינג און אָנגעקוואָלען פון אונזער אַרבעט.

פון קליוולאַנד, אָהייאָ, איז דאָ געווען צו גאָסט אונזער ווירדיגער לאַנדסמאַן, דר. נחמן קאַצענעלענבאָגען־קאַצען, אַ גע־טרייער מיטגליד פון אונזער אינסטיטוציע און פון אונזער דיפּלאָמירטער ביאַליסטאָ־קער אינטעליגענץ און אָנגעזעענע פּראָפּע־סיאָנאַלען.

פון שיקאָגאָ זיינען דאָ געווען צו באַזוך דאָס לאַנדסמאַנשאַפטליכע פּאָר־פּאַלק, מר. און מרס. זשאָזעף דאָברימאַן. זיי האָבען געמאַכט אַ שפּאַציר איבער אונזער בילי־דינג און געשעפט נחת פון אונזער אויפטו. אַלס אויסדרוק פון אָנערקענונג און קא־אָפּעראַציע האָבען זיי פאַראיביגט אין אונ־זער שוהל די נעמען פון זייערע עלטערן, די דאָבריאַנס און די גאָלדבערגס, וועלכע זיינען אומגעקומען אין ביאַליסטאָקער גע־טא. דאָס פּאָר־פּאָלק זיינען מיטגלידער פון „קלוב ביאַליסטאָקער פריינט" און אויך פון אונזער אינסטיטוציע.

פון סאַן־דיעגאָ, קאַליפ., איז דאָ געווען צו־גאָסט די חשובע לאַנדספרוי, מרס. רובעל־טשאַני, וועלכע האָט אויפמערקזאָם באַטראַכט יעדען ווינקעל פון אונזער אי־בערגעבויטען בילדינג און אויסגעדריקט באַוואונדערונג איבער אונזערע דערגרייי־כונגען. דער גאָסט האָט זיך געלאָזען גע־פינען מיט אַ פיינעם בייטראָג.

ביאַליסטאָקער אויף דעם נאַציאָנאַלן פּראָנט

ישראל׳ס אַמבאַסאַדאָר, יוסף תקוע, אַ געווען ביאַליסטאָקער איינוואוינער

(ספּעציעלער אינטערוויו פּאַר דער „ביאַל. שטימע")

איבער ראַדיאָ און טעלעוויזיע ווערט לעצטענס גאַנץ אָפט געהערט ישראל׳ס שאַרפּער און מוטיגער אויסדרוק פון צער און וויטאָג, צאָרן און פּראָטעסט געגען אַ פיינטליכער וועלט, דורך דער שטאָלצער שטים פון דער מדינה׳ס אַמבאַסאַדאָר ביי די

אַמבאַסאַדאָר יוסף תקוע

„יו־ען", יוסף תקוע, וועלכער מאַנט, פּאָדערט, אַלאַרמירט דאָס געווייסען פון פּעלקער וועגען די הימעל־שרייענדע עוולות געגען אונזער פּאָלק און היימלאַנד, פּאָדערט צדק און יושר פּאַר אונזערע ברידער און שוועסטער.

איז עס געווען אונזער נחת און כבוד צו באַגעגענען פּערזענליך אָט דעם מאָדערנעם ר׳ לוי יצחק באַרדיטשעווער, אונזער היינטיגען מליץ יושר, ביי אַן אינטערוויו אין ישראל־קאָנסולאַט אין ניו־יאָרק, און פּאַרברענגען געמיטליך מיט דעם בנעימות־דיגען יונגענמאַן, וועלכער טראָגט איצט אויף זיינע פּלייצעס די אויפגאָבע און אַחריות פּאַר דעם אידישען צד אויף דער טריבונע פון דער וועלט.

האַרציג, גוטמוטיג, פּאָלקסטימליך האָט אויפגענומען זיין עקסעלענץ, אַמבאַסאַדאָר תקוע, דעם פּאַרטרעטער פון דער „ביאַליסטאָקער שטימע" און דערביי אויסגעדריקט זיין נאָסטאַלגיע איבער יענע גליקליכע יוגענט־יאָרן, וועו ער און זיין פּאַמיליע האָבען צייטווייליג געוואוינט אין ביאַליסטאָק. דער ביאַליסטאָקער שטאָט־זייגער און די ברעמלאַך האָבען זיך טיף איינגעקריצט אין זיין זכרון.

מר. תקוע, וועלכער האָט פון דעם וווייסרוסישען קלייניטע־טעל פון זיין געבורטסאָרט זיך דערהויבען צו דעם הויכען ראַנג פון דיפּלאָמאַטישער קאַריערע דורך די יאָרען פון שטורם און דראַנג, פּאַרענמט אַן אָנגעזעענעם פּלאַץ צווישען דעם דיפּלאָמאַטישען קאָרפּוס ביי דער פּאַראיניגטע־פעלקער אָרגאַניזאַציע. ער איז געווען אַ מיטגליד פון דער ישראל־ירדנישער וואָפענשטיל־שטאַנד־קאָמיסיע ביים אידיש־אַראַבישען פייער־אָפּשטעל; פּאַר־טראָטען מדינת ישראל אין סאָוועט־רוסלאַנד, אין בראָזיל, און האָט זיך אין דער יו־ען געשאָפען אַ רעפוטאַציע פון אַן ערשט־קלאַסיגען רעדנער און אַ דערפאָלגרייכען דעבוטאַנט, באַזונדערס אין זיינע שאַרפע אָרויסטריטען געגען סאָוועט־רוסלאַנד און די אַראַבישע מלוכות. ער האָט ביי פילע אָנגעלעגענהייטען זיי געשליידערט דעם אמת אין פּנים, אַז זייער גערעכטיגקייט איז דאָס „געזעץ פון סדום".

יוסף תקוע׳ס אָריגינעלער פאַמיליע־נאָמען איז טוקאַצינסקי און ער איז געקניפּט און געבונדען מיט דער יחוס׳דיגער משפּחה פון רבנים און ראשי־ישיבות אין ישראל, באַזונדערס מיט דעם גרינדער פון ישיבת „עץ חיים" אין ירושלים.

מר. תקוע נעמט זיך איבער מיט זיין ביאַליסטאָקער פריינט, אברהם אגמון, וועלכער איז דער הויפּט פון דעם בודזשעט־דעפּאַרטמענט ביי דעם פינאַנץ־מיניסטעריום אין ישראל.

אויף אונזער פראַגע וועגען זיין מיינונג איבער דער פּאָליטישער לאַגע אין ישראל, ענטפערט מר. תקוע קלאָר און דייטליך, אַז נאָר אַ דירעקטע ישראל־אַראַבישע פאַרהאַנדלונג, אָן קיינע זייטיגע פאַרמיטלער, איז די בעסטע מעטאָדע פאַר דער לייזונג פון דעם פּראָבלעם פון די פאַרנומענע שטחים און פאַר דער דערגרייכונג פון אַ פּערמאַנענטען שלום.

מר. תקוע אינפאָרמירט, אַז ישראל האַלט זיך דרייסט און מוטיג אין אַנבליק פון דער אַגגעזויגענער לאַגע און איז אָפּטימיסטיש וועגען דעם אויסגאַנג. דאָס פּאָלק ניט אַריין אין קיין פּאַניק. מיט אַ רעקאָרד פון 3 געוואונענע מלחמות איז ישראל זיכער אַז זי וועט אויך געווינען דעם שלום.

וועגען דער עקאָנאָמישער לאַגע אין לאַנד, דריקט זיך אויס מר. תקוע, אַז דער מצב איז צופרידענשטעלענד; דאָס לאַנד בויט זיך כסדר, וואָקסט און אַנטוויקעלט זיך אין אַ שנעלען טעמפּאָ, און עס פעלען אַרבעטס־הענט נאָכצוקומען דעם פּראָגרעס.

די ווידערשפּרוכען אין דער פראַגע „ווער איז אַ איד", די מעדיצינישע אויטאָפּסיס, די פּאָלעמיק אַרום האָרץ־איבערפּלאַנצונגען ערקלערט מר. תקוע אַלס רעזולטאַט פון דעם מיזוג גלויות, דעם צונויפשמעלץ פון אידען פון פּאַרשיידענע לענדער, הויט־קאָליערן, קולטורען, מנהגים, וואָס איז אַ שווערער און קאָמפּלי־צירטער פּראָבלעם, אָבער אָלץ וועט זיך איינאָרדענען.

מר. תקוע שוימט מיט גרימצאָרן אויף די פּיראָטישע אי־בערפאַלען אויף די „אל־על" עראָפּלאַנען, דעם סקאַנדאַל פון אַלזשיר, די אַטאַקע אין אָטען; ער באַרעכטיגט דעם ישראל־ענטפער פון אַנגריף אויף דעם לופט־פעלד אין בעירוט, און ער טאַדעלט דעם באַראַרישען ספּעקטאַקעל פון די 9 הרוגי מלכות, די עפענטליכע תליות אין איראַק. דערביי באַמערקט ער, אַז ישראל האָט געווויזען אַ מוסטער פון נאַציאָנאַלער דיסציפּלין און זעלבסט־באַהערשונג, ניט געענטפערט מיט אַ נקמה־אָקט, כדי צו פאַרמיידען אַ וווייטערדיגע סכנה פאַר די אידישע מאַרטירער, וועלכע שמאַכטען נאָך אין איראַק.

מיר זיינען אַריבער צו אַ שמועס וועגען ביאַליסטאָקער אידען אין ישראל און מר. תקוע האָט זייער געלויבט דעם ביאַליסטאָקער עלעמענט, וועלכער צייכענט זיך אויס אין ישראל מיט זיין פאַטריאָטיזם אין פרידען, ווי אויך אין קריג. ביאַליסטאָקער האָבען אַ גרויסען חלק אין אַלע 3 מלחמות, אייגשליסענדיג די 6 טעג אין יוני. דערביי האָט ער דערמאָנט, אַז ביאַליסטאָק אין דער אַלטער היים, איז געווען דאָס וויגעלע פון דער חיבת־ציון באַוועגונג און אירע אידען זיינען געווען צווישען די פּיאָנערען, די טרוימער און בויער פון ישראל.

מיר האָבען פּרעזענטירט דעם אַמבסאַדאָר מיט דעם געבונדענעם יאָרגאַנג 1968 „ביאַליסטאָקער שטימע" און אויך געבעטען צו קומען באַזוכען אונזער אינסטיטוציע און אויפטרעטען ביי

אַמבאַסאַדאָר תקוע ווערט פֿרעזענטירט דורך אונזער רעדאַקציע־סעקרעטאַר, אהרן חייט, מיט אַ געבונדענעם 1968 יאָרגאַנג פון דער „ביאַל. שטימע".

אונזערע אונטערנעמונגען. ער האָט די מתנה און די איינלאַדונג האַרציג אָנגענומען.

ווען מיר האָבען זיך געזעגענט מיט דעם אַמבאַסאַדאָר, האָבען מיר געפילט, אַז אין זיין באַציאונג פֿילט זיך די ווַארימקייט פון די ווערטער, וועלכע זיינען מיט יאָרטויזענטער צוריק אַרויס־געזאָגט געוואָרען פון זיין פאָרגענגער, דעם ביבלישען יוסף:

„את אחי אנכי מבקש" — איך זוך מיינע ברידער!

הרב מרדכי קירשבלום באַשטימט אַלס אַסאָשיעיט־דירעקטאָר פון דער אידישער אַגענטור אין ישראל; באַזעצט זיך אין ירושלים

גרויס אינטערעס און בייפאַל האָט אַרויסגערופען די ידיעה, אַז אונזער חשובער לאַנדסמאַן, הרב מרדכי קירשבלום, פאָרדינסטפולער פירער פון דעם נאַציאָנאַל־רעליגיעזען אידענטום אין אַמעריקע און פֿראָמינענטע פיגור אין דער רבנישער וועלט, איז אויף דעם לעצטענס־אָפּגעהאַלטענעם 27־טען ציוניסטישען קאָנגרעס אין ירושלים באַשטימט געוואָרען אַלס דער הויפּט־אַסאָשיעיט צו אריה לייב פינקוס, דעם פאָרזיצער פון דער אידישער אַגענטור אין ישראל, פאָר געמיינשאַפטליכער אָנפירונג פון דעם דעפּאַרטמענט פאָר אימיגראַציע און איינגלידערונג אין לאַנד.

אַ סך אויפמערקזאַמקייט האָט אויך געצויגען דער באַריכט, אַז די קירשבלומס האָבען פאָרלאָזען אַמעריקע נאָך 40 יאָר פרוכטבאַרער פירערשאַפט אין דעם היגען אידישען לעבען און זיך באַזעצט אין ירושלים. דער מערקווירדיגער קירשבלום־וועג האָט געפירט פון ביאַליסטאָק דורך ניו־יאָרק צו ירושלים.

הרב קירשבלום געהערט צו די קאָלירפולסטע ביאַליסטאָקער נאַציאָנאַלע פיגורען פון אונזער צייט און דור. אַ זון פון דעם שיינעם בעל־הבית, כלל־טוער און בעל־צדקה, הומאָריסטישער שרייבער און דערציילער, ר׳ משה קירשבלום ע״ה, האָט דער יונגער מרדכי נאָך אין זיינע אינגעלשע יאָרען אינגעזאַפּט אין זיך דעם „חיבת ציון"־געדאַנק פון דעם פאָרדינסטפולען ביאַליסטאָקער תורה־ און ציון־פֿיאָנער, הגאון ר׳ שמואל מאָהליווער ז״ל.

די שטאָפּלען פון הרב קירשבלום׳ס רעליגיעז־נאַציאָנאַלער קאָריערע און דערגרייכונגען אין אַמעריקע ציען זיך פון דעם אַמט פון מזרחי־סעקרעטאָר אין ניו־יאָרק, ביז צום פּאָסטען פון וויס־פֿרעזידענט פון דער באַוועגונג און שליסליך ביז צום גרויבענעם אַמט פון דעם אינגסטען פֿרעזידענט פון דער באַוועגונג, צו וועלכען ער איז דערוויילט געוואָרען אין יאָר 1952 אין עלטער פון 42 יאָר.

הרב קירשבלום איז געוואָרען דער אַמעריקאַנער אַמבאַסאַדאָר פון רעליגיעז־נאַציאָנאַלען ציוניזם אין ישראל, איירופּע, דרום־אַפריקע, לאַטיין־אַמעריקע און אויסטראַליע, וואו ער האָט באַזוכט אידישע ישובים און אויפגעשטורעמט הערצער מיט זיין דינאַמישער און קינסטלעריש רעדנער־קראַפט.

הרב מרדכי קירשבלום

טראָץ זיין וועלט־רעפוטאַציע אַלס אַ נאַציאָנאַלע פיגור אין דער אידישער עפענטליכקייט, איז הרב קירשבלום שטענדיג געווען שטאָלץ מיט זיין ביאַליסטאָקער אָפשטאַם און זיך געהאַלטען נאָענט צו אונזער אינסטיטוציע. אין יאָר 1934 איז ער געווען פאָרטראָטען ביי דער ערשטער ביאַליסטאָקער וועלט־קאָנוועניע, וואָס איז פאָררופען געוואָרען אין אונזער ביאַליסטאָקער צענטער און מושב־זקנים און דורך די אַלע יאָרען האָט ער זיך אינטערעסירט מיט אונזער אַרבעט און דערגרייכונגען. ער איז געווען אַ מיטגליד פון אונזער אינסטיטוציע און געטרייער לעזער פון דער „ביאַליסטאָקער שטימע".

הרב קירשבלום׳ס שוועסטער, מרס. דאָרע שניידערמאַן ע״ה, איז געווען צווישען אונזערע חשובסטע טוערינס און פון די פירערינס פון אונזער ביאַליסטאָקער ליידיס אָוקזילערי. זיין ברודער, ראַבאַי אשר קירשבלום, איז אַן אָנגעזעענער גייסטיגער פירער פון דעם אידישער צענטער אין קיו־גאָרדענס און דער פֿרעזידענט פון דער ציוניסטישער אָרגאַניזאַציע אין לאָנג־איילענד, מיט אַ פיינער רעפוטאַציע אין דעם היגען אידישען געזעלשאַפטליכען לעבען.

מיר ווינטשען הרב קירשבלום און זיין אשת־חיל, די פאָרדינסטפולע רביצין, וועלכע איז אויך אַן אָנגעזעענע טוערין אין די מזרחי־רייען, פיל גליק און דערפאָלג אין זייער נייער היים אין דעם שויס פון אונזער אַלט־נייעם היימלאַנד.

ראָזא נעוואַדאָווסקאַ „ותחזינה"

(צום 21־טען יובל־יאָר פון מדינת ישראל)

צוויי טויזענט יאָר זיינען מיר צו דיר געגאַנגען —
דורך בלוטיק־שוואַרצער גלות־נאַכט צו דיר דערגאַנגען;
דו האָסט געהערט ווי מיר האָבען אין בענקשאַפט זיך
צו דיר געצויגען,
דורך וואַסער און שטיינער־וועגען האָבען מיר געזוכט
דאָס ליכט פון דיינע אויגען.

מיט אונזערע ביאַליסטאָקער אין די דרום־אַמעריקאַנער לענדער

(איינדרוקען פון אַ באַזוך אין אַרגענטינע, אורוגוואַי און בראַזיל)

פון איסאַק ריבאַלאָווסקי

געווארן־סעקרעטאַר פון ביאַליסטאָקער צענטער און מושב זקנים

אונזערע „ביאַליסטאָקער" וואַקאַציעס

אונזערע חשובע לעזער ווייסן שוין פון די פריערדיגע אויס־גאַבען „ביאַליסטאָקער שטימע", אַז ביי מיין פרוי מאַלי און ביי מיר איז שוין אַ טראַדיציע צו פאַרברענגען אונזערע יערליכע וואַקאַציעס מיט אונזערע ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט איבער דער וועלט.

אין פריערדיגען נומער פון אונזער זשורנאַל האָבען די לע־זער זיך באַקענט מיט אונזער באַזוך אויף אַמעריקאַנעס „וועסט קאָוסט": לאָס־אַנדזשעלעס און סאַן־פראַנציסקאָ. אין די פריער־דיגע יאָרען — מיט אונזער רייזע (צוויי מאָל) אין ישראל, פראַנק־רייך און מעקסיקע; און צוריק מיט 8 יאָר — מיט אונזער וויזיט אין בוענאָס־איירעס, מאָנטעווידעאָ און בראַזיל.

דאָס מאָל האָבען מיר וויידער באַזוכט אַרגענטינע, אורוגואַי און בראַזיל. עס האָט אונז אַהין וויידער געצויגען מיט דעם כח פון „ביאַליסטאָקער מאַגנעט", ווייל דאָרט, אין דרום־אַמעריקע, געפינט זיך די גרעסטע קאָנצענטרירונג פון ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט.

אונזער אַריסקפאָר און אָנקום

זונטאָג, דעם 10־טען נאָוועמבער 1968, זיינען מיר אויף די פליגלען פון דעם „שטאָלענעם פויגעל" אַרויסגעפלויגען קיין אַרגענטינע אויף אַ באַזוך פון 9 טעג. דאָס איז געווען אונזער ערשטער אָפּשטעל אויף דער רייזע. דער וועג איז געווען זייער אָנגענעם און באַקוועם. מיר האָבען געביטען קלימאַטען. אָוועק פון דער ניו־יאָרקער ערב־ווינטערדיגער קעלט און אָנגעקומען אין דעם הייסען אַרגענטינער זומער.

די אויפנאַמע אויפן לופט־פעלד

עס האָט באַלד אַ בלאָז געטאָן מיט ביאַליסטאָקער וואַרים־קייט, וועז עס איז אונז אַנטקעגען געקומען אויפן לופט־פעלד פון בוענאָס־איירעס אַן אָנגעזעענע ביאַליסטאָקער קאָמיטע מקבל־פנים זיין און אָפּגעבען די געסט דעם ערשטען „שלום עליכם". די קאָמיטע איז באַשטאַנען פון: חיים פייקענבאַגען און זיין זון יאָסל, מר. ביאַלאָסטאָצקי, מר. פּאָט און מרס. מאַטעס. זיי זיינען געקומען מיט אויטאָמאָבילען און אונז גלייך אָפּגעפירט אין אַ פיינעם האָטעל אין צענטער פון שטאָט. דערביי האָבען זיי אונז אינפאָרמירט, אַז צומאָרגענס, דינסטאָג, וועט פאַר אונז פאָרקומען אַן אויפנאַמע, איינגאָרדענט פון דעם „ביאַליסטאָקער פאַרבאַנד" אין אַרגענטינע, אין זייער אייגענעם נייַ־ערעפענטען הויז, דעם „בית ביאַליסטאָק".

אונזערע קרובים, יעקב און גאָלדע באגיש

אַ טיפע, רירענדע איבערלעבונג האָבען מיר געהאַט, וועז מיר זיינען דעם זעלבען טאָג אויפגענומען געווארן פון אונזער משפּחה, וויכטיגע שטיצער פון פאַרבאַנד און אַנדערע אינסטי־טוציעס אין בוענאָס־איירעס, יעקב און גאָלדע באגיש. מיר האָבען פאַרבראַכט צוזאַמען דעם גאַנצען אָוועז.

די באגישעס האָבען פאַר אונז שפּעטער אויך געמאַכט אַן אויפנאַמע, אַ שבת נאַכמיטאָג, אין דער געזעלשאַפט פון אַ צאָל פריינט, און דורך דער צייט פון אונזער באַזוך געווויזען אונז די שיינקייט פון בוענאָס־איירעס. מיין פרוי און איך באַדאַנקען זיי וואַרים פאַר דער גאַסטפריינטליכקייט און אויפמערקזאַמקייט.

מיט הערש פייגען און זיין פאַמיליע

באַלד ביים אָנקום אין האָטעל האָט אונז טעלעפאָנירט אונ־זער חבר און פריינט, הערשל פייגין, און אונז איינגעלאַדען אויף אָוועז־ברויט אין אַן ערשט־קלאַסיגען רעסטאָראַן, צוזאַמען מיט די באגישעס.

הערשעל פייגין איז אַן אָנגעזעענער געשעפטמאַן אין דער בראַנזשע פון מעטאַלורגיע, אַ וואויילהאָבענדער בירגער און אַ געטרייער איד, אַן איבערגעגעבענער ביאַליסטאָקער לאַנדסמאַן, אַ געזעלשאַפטליכער עסקן און אַ לאַנדסמאַנשאַפטליכער טוער. ער ספּעציאַליזירט זיך אין רערען, קראַנען און קעסלען און האָט אַן אייגענע פאַבריק פון די אַרטיקלען פאַר דעם בילדינג־פאַך.

אַקטיוו אין אַ סך אָרגאַניזאַציעס, איינשליסענדיג דעם „ביאַ־ליסטאָקער פאַרבאַנד" אין אַרגענטינע, איז הערשעל פייגין אויך אַן אָנגעזעענער ביישטייערער און אונטערשטיצער פון אונזער ביאַליסטאָקער צענטער, מושב זקנים און שפּיטאָל אין ניו־יאָרק, און ער האָט מיך טאַקע דערפרייט מיט אַ ביז־גאַר פיינער בייַ־שטייערונג פאַר אונזער אינסטיטוציע.

מיט חבר פייגין האָב איך געאַרבעט אין די יאָרען 1939־1941 ביז דעם אויסברוך פון דער צווייטער וועלט־מלחמה, און מיר טרעפען זיך, אַגב, יעדען מאָל וועז ער קומט אין אַמעריקע.

איך וויל ביי דער געלעגענהייט באַגריסען אין נאָמען פון אונזער אינסטיטוציע סטעלאַ און הערשל פייגין צו דער פאַרלאַ־בונג פון זייער טאָכטער, פעליסיאַ, און ווינשען זיי מזל־טוב. אגב דאַנקען מיר פאַר דער שיינער אויפנאַמע און גאָענטקייט, וויל הערשעל איז מיט אונז געווען די גאַנצע 9 טעג און אונז אויך אַרומגעפירט איבער דער שטאָט. סטעלאַ מיט זייער זון זיינען דאָן געווען פאַררייזט אין אויסלאַנד.

די ביאַליסטאָקער אויפנאַמע פאַר די געסט

דינסטאָג אָוועז איז פאַרגעקומען די פייערליכע אויפנאַמע אין אונזער כבוד, פאַררופען פון דעם ביאַליסטאָקער פאַרבאַנד אין אַרגענטינע אין זייער אייגענער היים, דעם „בית ביאַליסטאָק".

גרופען בילד פון אַ פיקניק פון די ביאַליסטאָקער אין בוענאָס־איירעס.
זיצען: יעקב באַגיש, הענאַך קוליש און צבי פייגין.

דער זאָל איז געווען איבערפולט מיט לאָנדסלייט פון אומעטום. איך האָב געטראָפען אַ סך חברים און פריינט, מיט וועמען איך בין געווען צוזאַמען דורך די מלחמה־יאָרן אין אַזיאַטישען גלות. איצט זיינען זיי אַלע געקומען הערען אַן ערשט־האַנטיגען גרוס פון דעם געגנראַל־סעקרעטאַר פון דעם ביאַליסטאָקער צענטער, מושב זקנים און שפּיטאָל אין ניו־יאָרק.

די פּאַרזאַמלונג איז ערעפענט געוואָרען פון דעם סעקרעטאַר פון „פּאַרבאַנד", פריינט גדליה פיינסאַד, וועלכער האָט באַגריסט דעם עולם און די געסט.

דער גאַסט־אַרטיסט, זלמן קאַלעשניקאָוו, האָט אויסגעדריקט אַ האַרציגען ווילקאָמען צו די ריבאַלאָווסקיס, און איבערגעגעבען איינצעלהייטען און עראינערונגען וועגען זיינע באַגעגנישען מיט דעם געגנראַל־סעקרעטאַר און זיין פרוי דורך די אַלע יאָרען; און דערבייַ ערקלערט, אַז די ביאַליסטאָקער אין אַמעריקע האָבען אין אירסאָק ריבאַלאָווסקי אַלס זייער נייעם געגנראַל־סעקרעטאַר געמאַכט דעם ריכטיגען אויסוואָל.

אין נאָמען פון דער ביאַליסטאָקער שארית הפּליטה האָט געזעגט מאָקס גאָלדבערג. ער האָט דערמאָנט די האַלטונג פונעם גאַסט אין דער מלחמה־תקופה און אַרויסגעבראַכט דעם געדאַנק, אַז אַלע ביאַליסטאָקער דאַרפען זיין אייניג, גענוי ווי עס איז געווען אין יענע טעג ווען מען האָט שוין געצווייפעלט אויב עס עקזיסטירט נאָך דער מין מענטש. ער האָט געדאַנקט דער פרויען־קאָמיסיע פאַרן דורכפירען די פייערונג און אָנגעוויזען אויף דער צוגעבונדענקייט פון די לאָנדסלייט צום פאַרבאַנד. עס זיינען אויך אויסגעהערט גרוסן אָנדערע באַגריסונגען.

אויף דער וואַרימער אויפנאַמע האָב איך געענטפערט מיט אַ וויכטיגן מעסעדזש, ווילכען איך גיב דאָ איבער, אין קורצען.

אין מיין ענטפער האָב איך ערקלערט, אַז איך האַלט עס פאַר אַ כבוד און פאַרגעניגן צו פאַרטרעטען די אָרגאַניזירטע ביאַליסטאָקער לאָנדסמאַנשאַפט אין אַמעריקע און ספּעציעל דעם ביאַליסטאָקער צענטער, מושב־זקנים און שפּיטאָל אין ניו־יאָרק, ווואו איך בין צווישען דער פאַרוואַלטונג ביים רודער פון דער אָרבעט אַלס נייַ־ערווייַלטער געגנראַל־סעקרעטאַר פון דער אינסטיטוציע.

„איך וויל ביי דער געלעגנהייט הייליגען דעם אָנדענק פון אונזער אומפאַרגעסליכען גרינדער, פירער און עקזעקוטיוו־דירעקטאָר פאַר העכער אַ האַלבען יאָרהונדערט, רעדאַקטאָר פון דער „ביאַליסטאָקער שטימע" און פאַרפאַסער פון דעם „ביאַליסטאָקער אַלבום" און אָנדערע שריפטען און זשורנאַלען, וועמען מיר האָבען פאַרלאָרען לעצטען פעברואַר.

אונזער בנין איז לעצטענס מאָדערניזירט געוואָרען דורך פולשטענדיגען איבערבוי אין צופאַסונג צו די נייסטע סטאַנדאַרדען פון בוי־קונסט און באַקוועמליכקייט. דער פּראָיעקט האָט געקאָסט נאָענט צו 700 טויזענט דאָלער, און די גאַלטער האָבען מיר געשאַפען דורך אַ ספּעציעל פּראָקלאַמירטען הלוואה־פאָנד און דורך דער פריגיביגקייט פון אונזערע מיטגלידער, לאָנדסלייט און פריינט. דער איבערגעבויטער ביאַליסטאָקער צענטער, מושב־זקנים און שפּיטאָל איז אַ לעבעדיגער דענקמאָל צו אונזער פאַר־שניטענער אידישער ביאַליסטאָק.

אויסער אונזער דינסט צו די זקנים און זקנות, אין געזעל־שאַפטליכען און מעדיצינישען זין, אויסער אונזערע לייסטונגען, אַלס צענטער, טוען מיר אויך קולטור־אַרבעט און איינער פון אונזערע וויכטיגסטע אויפטוען אויף דעם געביט איז דער „ביאַליס־טאָקער שטימע", אָפּיציעלער אָרגאַן פון אונזער לאָנדסמאַנשאַפט און אינסטיטוציע.

אין דעם אַרטיסטישען טייל פון דער אויפנאַמע האָבען זיך באַטייליגט די פאָלגענדע ביאַליסטאָקער קינסטלער: די לערערין, שרה האַלטער; דער מוזיקער צבי ציגאַן; דער שוישפילער, זלמן קאַלעשניקאָוו; דער פּאָעט, שמואל צעסלער און דער רעציטאַטאָר, דאָדיע זאַבלודאָווסקי.

צום שלוס איז אַנאַנסירט געוואָרען, אַז דעם 23־טען נאָוועמ־בער וועט פאָרקומען אַ באַנקעט צום 3־טען יובילעאום פון „בית ביאַליסטאָק" און אַ קבלת־פּנים אין ברייטערען פאַרנעם לכבוד די ניו־יאָרקער געסט.

פרייטאָג־צונאַכט מיט די פיילענאָגענס

אין מיין זכרון האָט זיך איינגעקריצט די פריינטשאַפט פון די פיילענבאָגענס, חיים און זיין פרוי, מאַשע, מיט זייער זון. זיי האָבען פאַר אונז אַראַנזשירט דעם האָטעל אין צענטער שטאָט. זיי האָבען אונז אויפגענומען אין זייער היים פרייטאָג אָוונט, וואו עס איז געווען די גאַנצע פאַמיליע און וואו מיר האָבען אויך געמיטליך פאַרבראַכט אין דער געזעלשאַפט פון דעם ביאַליסטאָקער גאַסט־אַרטיסט, זלמן קאַלעשניקאָוו. מיר נוצען אויס די געלעגנהייט צו דאַנקען זיי אין מיין נאָמען, ווי אויך פאַר מיין פרוי, פאַר דער זעלטענער האַרציגקייט.

חיים איז דער ברודער און שוואָגער פון אונזערע טייערע לאָנדסלייט, אַקטיוויסט טוערס אין „קלוב ביאַליסטאָקער פריינט", דירעקטאָרען און טראָסטיס פון אונזער אינסטיטוציע, דעם גע־בענטשטען פּאָר־פּאָלק, ביאַליסטאָקער חזן מיט דער גאָלדענער שטימע, הערי פיינבערג, און זיין פרוי, גוירטרוד. מיר האָבען די פיינבערגס טאַקע געבראַכט אַ וואַרימען גרוס פון זייער משפּחה אין בוענאָס־איירעס.

צו־גאַסט ביי די קולישעס

איך האָב אויך געהאַט די געלעגנהייט צו זיין אין הויז פון דעם באַוואוסטען ביאַליסטאָקער טעקסטיל־פאַבריקאַנט, הע־נעך קוליש, וועמעס מעמוארען וועגען אַמאָליגער ביאַליסטאָק דערשיינען אויף אַן אַנדער פּלאַץ אין היינטיגען נומער, ווי אויך מיט זיין ברודער, יוסף קוליש, וועלכער איז אייניער פון די דער־פאָלגרייכסטע און גרעסטע געשעפטסלייט אין אַרגענטינע, און זיך באַקאַנען מיט זייערע פאַמיליעס. די קולישעס זיינען טעטיג אין אונזער לאָנדסמאַנשאַפט אין אַרגענטינע און זיינען אויך זייער פּראָאינטערעסירט אין אונזער אינסטיטוציע אין ניו־יאָרק. מיר האָבען זיי געבעטען צו קומען באַזוכען אונזער אינסטיטוציע, ווען זיי וועלען זיין אין ניו־יאָרק.

ביי דעם דריי־יאָריגען יובילעאום פון „בית ביאַליסטאָק"

דער יובילעאום איז פאַרעקומען ביי אַ פייערליכען באַנקעט אין געגענוואָרט פון אַ גרויסען עולם לאָנדסלייט מיט דעם אָנטייל פון אַ צאָל רעדנער און דורכפירונג פון אַ קינסטלערישן פּראָגראַם.

־עם אָוונט האָט דערעפענט דער סעקרעטאַר פון פאַרבאַנד, גדליה פיינסאַד, מיט אַ באַגריסונג צום עולם, צו די ניו־יאָרקער געסט און אַ מזל־טוב לכבוד דעם 3־יאָריגען יובילעאום פון אידיש ביאַליסטאָק אין אַרגענטינע אין אַן אייגענער היים.

מיט דער ערשטער רעדע איז אויפגעטראָטען דער פאָרזיצער פון „פאַרבאַנד", זלמן יעוורעיסקי, וועלכער האָט פאָרצייכענט די פאַרבינדונג פון „בית ביאַליסטאָק" מיט דער חרובער אַלטער היים און באַטאָנט, אַז דאָס לאָנדסמאַנשאַפטליך הויז אין אַרגענ־טינע איז אַ לעבעדיגע ירושה פון דער אַמאָליגער היים, און מיר זיינען די אויטענטישע יורשים, דער דור פון די לעצטע מאָהי־קאַנער, וואָס געדענקט נאָך די אַמאָליגע ביאַליסטאָק.

אין נאָמען פון דער ליי־קאָסע „לאָ טעקסטיליאָ" האָט גע־רעדט דער פאָרזיצער זיידעל וואראן; פאָר דער קולטור־קאָמיסיע האָט באַגריסט דער סעקרעטאַר פון דער קאָמיסיע, יצחק טשעס־לער, און דער מיט־רעדאַקטאָר פון די „ביאַליסטאָקער וועגען", שמואל טשעסלער; פאָר דער פרויען־קאָמיסיע האָט געערעדט פרוי

דריי־יאָריגער יובילעאום־באַנקעט פון „בית ביאַליסטאָק" אין בוענאָס־אייר־עס. איסאַק ריבאַלאָווסקי, עהרען־גאַסט ביים הויפּט־טיש (אין צענטער)

סאָפיע גרודסקי; אין נאָמען פון „יונג ביאַליסטאָק" האָט געראַדט פרייַנט משה וויטשיקער.

איך האָב דאָס געפֿונטפֿערט אויף דעם צוגעטיילטן כבוד און געזאָגט, צווישען אַנדערע:

„עס איז מיין גרויסע פֿריווילעגיע צו ברענגען אייך אַ גרוס פון אונזער ביאַליסטאָקער צענטער, מושב־זקנים און שפּיטאָל אין ניו־יאָרק און פון דער ביאַליסטאָקער אין אַמעריקע, אין אַל־געמיין, און באַזונדער איז מיין גרויסער כבוד איבערצוגעבען אַ האַרציגען און בריידערליכען מעסעדזש פון אונזער חשובען פֿרעזידענט, דעם באַוואוסטען כלל־טוער און פילאַנטראָפּ, אילאַי טאַרלאָפסקי, וועמען אונזערע אַרגענטינער לאַנדסלייט האָבען געטראָפען ביי זיין באַזוך דאָ אין לאַנד, ווי אויך פון מיין פֿערזענליכקען פריינט און אונזער חשובען טראָסטי, דעם באַגאַבטען און באַליבטען ביאַליסטאָקער חזן הערי פיינבערג, אונזער פאַרדינסט־פולען טוער, וועלכער איז דאָ אויך געווען צו באַזוך און וועמעס ברודער, חיים פיילענבויגען און פאַמיליע זיינען צווישען אייערע אָנגעזעענע אָקטיוויסטען אין „פאַרבאַנד".

מיר זיינען זייער צופֿרידען, וואָס די ביאַליסטאָקער אין אַרגענטינע האָבען אַן אייגענע היים, דעם „בית ביאַליסטאָק", וואָס טראָגט דעם נאָמען פון אונזער היימשטאָט, און עס איז מיין פאַרגעניגען, אין נאָמען פון אונזער פֿרעזידענט, מר. טאַרלאָפסקי, אַלע באַאַמטע, דירעקטאָרען און מיטגלידער, איבערצוגעבען דאָ אויפן אָרט אַ גרעסערן דאַניישאַן פון אונזער ביאַליסטאָקער צענטער, מושב־זקנים און שפּיטאָל אין ניו־יאָרק פאַר אייער „בית ביאַליסטאָק". איך בין שטאָלץ צו זיין דער שליח פון אַזאַ וויכטיגער היסטאָרישער מיסיע.

מיר וויסען אָפּצושאַצען, וואָס אויפבוי איז, וויל מיר אַליין האָבען לעצטענס איבערגעבויט אונזער בנין, און מיר פאַרשטייען די שוועריגקייטען פון דעם יאָך און די פרייד פון דער דער־גרייכונג.

זייט באַגריסט צו אייער גיגאַנטישער ארבעט פאַר „המשך ביאַליסטאָק" און פאַר „נצח ביאַליסטאָק"!"

דער עולם האָט אויפמערקזאַם אויסגעהערט מיין ערקלערונג. עס זיינען אויך געקומען גאָווארן בילדער פון דער באַגעגעניש מיט די לאַנדסלייט.

אין קינסטלערישען פֿראָגראַם האָבען אָנטייל גענומען: אַ כאָר פון דער אָרגאַניזאַציע „בני ביאַליסטאָק", די לערערין שרה ווי־טשיקער האָט געלייענט אירס אַ פּרעמירטען עסיי „ירושלים", אַן אַרקעסטער האָט געשפּילט, באַגלייט פון צבי ציגאַן. עס איז אויך

הויפּט־פּירער פון דער אָרגאַניזירטער ביאַליסטאָקער לאַנדסמאַנשאַפט אין אַרגענטינע. פון רעכטס צו לינקס: שמואל טשעסלער, זיידעל וואראן, גדליה פיינסאָד און זלמן יעוורעיסקי.

אַרויסגעטראָטן דער פּאָפולערער זינגער און חזן מאָקס פּורמאַנסקי מיט אַן אויסערגעווײנליכן פּראָגראַם, וואָס האָט צוגעשמידט די אויפמערקזאַמקייט פון עולם.

ביי די באַבקעסעס אין מאָנטעווידעאָ

איינע פון די אורזאַכן, וואָס איך האָב באַשלאָסן צו פאָרן אין דרום־אַמעריקע, איז געווען דער באַגער זיך צו טרעפן מיט אונזערע פּלימעניקעס, ליזאַ ריבאַלאָווסקי און איזראַעל באַבקעס אין מאָנטעווידעאָ. מיר האָבן ביי זיי אַריינגעכאַפּט אַ קורצצן וויזיט אין פּאַרלויף פון אונזער באַזוך אין אַרגענטינע, אָבער איך האָב זיך געמוזט אומקערן אין בוענאָס־אייראס צו באַטייליגן זיך אין דעם „בית ביאַליסטאָק" יובילעאום־באַנקעט, און מיין פרוי, מאַלי, איז פאַרבליבן. ווען אָבער איך בין פאַרטיג געווארן מיט דעם באַזוך אין בוענאָס־אייראס, בין איך צוריק־געפאָרן צו דער משפּחה אין מאָנטעווידעאָ.

ליזאַ איז די טאָכטער פון מיין עלטערן ברודער, ראובן ריבאַלאָווסקי, וועלכער איז דורך דער לעצטער וועלט־מלחמה צוזאַמען מיט מיר פאַרוואַלגערט געווארן אין רוסלאַנד, אָבער איז געשטאַרבן נאָך דער מלחמה אין מאָנטעווידעאָ.

מיר זיינען אינגעשטאַנען אין דער וואוינונג פון די באַבקעס און זיי האָבן דעם ערשטן אוועט אינגעאָרדענט פאַר אונז אַן אויפנאַמע, וואו עס זיינען אויך געקומען פיל ביאַליס־טאָקער לאַנדסלייט און פריינט. עס איז פאַר אונז געווען אַ רי־רענדע איבערלעבעניש זיך צו טרעפן מיט ליזאַ, איזראַעל, אַניאַ, יאָסיף און זייער זון, ריטשאַרד, וועלכער ענדיגט שוין זיינע מע־דיצינישע שטודיעס און וועט גאָר אינגיכסן וועלן אַ דאָקטאָר.

מיר האָבן זיך ביי דער געלעגנהייט אויך באַקאַנט מיט ריטשאַרד'ס כלה, סאַלי סאַפּירא, און מיט איר פאַמיליע.

עס איז געווען אַן אַוועט פון אינטימער פרייד. לאַנדסלייט האָבן זיך נאָכגעפרעגט אויף זייערע פריינט אין ניו־יאָרק. מיר האָבן געהאַט גרויס פאַרגעניגן.

אַן אַוועט זיינען מיר געווען ביי לובאַ לעווין. זי איז פון דער פאַמיליע גרודסקי אין ביאַליסטאָק, וועלכע האָט געהאַט אַ וויי־געשעפט. איר מאַן, איטשקע לעווין, איז מיט עטליכע יאָר צוריק געשטאַרבן. מיר האָבן דאָרט אויך געטראָפן נאָך ביאַליסטאָקער, וועלכע האָבן זיך נאָכגעפרעגט אויף די טעטיג־קייטן פון אונזער אינסטיטוציע.

אַ צווייטן אַוועט האָבן מיר זיך באַגעגנט מיט לאַנדס־לייט אין דער הויז פון כעלאַ סטוירן, וועלכע האָט גראַטענע קינדער, אַ זון אַ טאָכטער. איר מיידלשער נאָמען אין ביאַליסטאָק איז געווען מאַטעס און אירע עלטערן, טעקסטיל־פאַבריקאַנטן, האָבן געוואוינט אויף נאַדזשעטשנא 16.

כעליא האָט דורכגעלעבט די צווייטע וועלט־מלחמה אין רוס־לאַנד, שטודירט אין לענינגראַד און זי האָט מיר טאָקע געבעטן איבערצוגעבן אַ גרוס איר חבר פון די סטודענטישע יאָרן אין לענינגראַדער אוניווערזיטעט, פריינט ידידיה האַמבורג, אַן אָנגע־זעענער געשעפטסמאַן, גרויסער שטיצער פון אונזער ביאַליסטאָ־קער צענטער, און מיינער אַ פערזענליכער פריינט, וועלכער וואוינט אין ניו־יאָרק.

צווישען די אַנוועזענדע לאַנדסלייט ביים אַוועט האָבן זיך איך געפונען מילי און פרידאַ גאָלדבערג, ביידע מיטגלידער פון אַמאַליגען ביאַליסטאָקער ספּאָרט־קלוב „זש.ק.עס.". מילי איז געווען בוכהאַלטער אין טריליננ'ס פאַבריק און זיין ברודער יעקאָלע האָט געטריבען אַן אייגענע טעקסי. פרידאַ'ס מיידלשער נאָמען איז געווען בראָמסאָן און זי איז אַ שוועגערין פון אונזער חשובער דירעקטאָרין און טוערין, פרידאַ בראָמסאָן פון ניו־יאָרק. די גאָלדבערגס זיינען אין מאָנטעווידעאָ שוין פון נאָך דער צווייטער וועלט־מלחמה.

איך האָב זיך אויך געטראָפן מיט שעפּסל פעסעלעוויטש און זיין פאַמיליע. שעפּסל און זיין פרוי, אָלגאַ, וואוינען שוין אין מאָנטעווידעאָ איבער 40 יאָר. אין ביאַליסטאָק האָט ער געוואוינט אויף שוועינטע ראָד 5, ביי מאַכא'ס פאַבריק, און איז געווען מיינער אַ שכן און יוגענט־חבר. ער האָט געשפּילט פוטבאָל אין אידישען ספּאָרט־קלוב, וואו ער איז געווען אַ גאָל־קיפּער (בראָמ־קאָזש). מיר האָבן דאָס טאָקע דערמאָנט ביי אונזער באַגעגעניש יענעם אָוונט.

די שטימונג ביי דער באַגעגעניש מיט משפּחה, לאַנדסלייט און פריינט איז געווען אַ יום־טוב'דיגע. דער עולם האָט מיט זיך פאַרגעשטעלט אַ ביאַליסטאָקער פאָנאָראָמע פון אַלט־איינגעפונ־דעווענע יאָרעלאַנג און פון אַריבערגעקומענע נאָך דער לעצטער וועלט־מלחמה. זיי לעבען אַלע אין בריידערליכער איניגקייט, אינ־טערעסירען זיך אָבער אויך מיט די לאַנדסלייט אין נאָרד־אַמע־ריקע.

די באַבקעס'עס האָבען אונז אויסגענומען אין פונטאַ־דע־לעסטאַ, דער שענסטער רעזאָרט אין מאָנטעווידעאָ, אַ פּלאַץ פון האָראַרד־שפּילען (געמבלינג), ווי לאָס וועגאַס אין די פאַראיניגטע שטאַטן.

מיר האָבן זיך אויך געטראָפן מיט פּראָפעסאָר יצחק קאַרץ און זיין פרוי, וועלכער איז דער אינגסטער פּראָפעסאָר אין אוני־ווערזיטעט פון מאָנטעווידעאָ. מאַדאַם קאַרץ איז אַ האַרץ־דאָקטאָר. זיי האָבן אונז פאַרבעטן צו זיך פאַר אַן אָוונט, און מיר האָבן דאָרט פאַרבראַכט מיט אַ צאָל געלאַדענע געסט.

פּראָפעסאָר קאַרץ איז, אַבּ, געווען אונזער גאַסט אין אונזער וואוינונג, ווען ער האָט באַזוכט ניו־יאָרק.

אין מאָנטעווידעאָ האָבן מיר פאַרבראַכט 12 טעג און געהאַט פיל פאַרגעניגן. ווי בוענאָס־אייראס, אַזוי איז אויך מאָנטעווידעאָ אַ וואונדערבאַר־שיינע שטאָט. ביידע שטעט זיינען די קרוינען פון זייערע לענדער: שיינע בנינים, ציכטיגע גאַסען, זוניגע פּליַ־זשעס. דער עיקר אָבער איז געווען אונזער פרייד, וואָס מיר האָבן זיך געטראָפן מיט משפּחה און מיט ביאַליסטאָקער לאַנדס־לייט.

אונזער באַזוך אין בראַזיל

דער לופט־וועג פון מאָנטעווידעאָ, אורוגוואַי, צו ריאָ־דע־זשאַנעירא, בראַזיל, נעמט 4 שעה צייט, אָבער צוליב דעם רעגע־דיגען וועטער האָט אונז דאָס מאָל געמוזט לענגער.

אויפן לופטפּלעלד ביים אָפּשטייגען אין בראַזיל, האָבן שוין אויף אונז געוואַרט דאָס ליבע, האַרציגע פּאָר־פּאָלק, דוד און פייגעל קרעמער, צו וועמען מיר זיינען טאָקע געפּאָרן.

מיט די קרעמערס האָב איך זיך שוין געטראָפן ביי מיין פּריערדיגען באַזוך אין בראַזיל, און מיט פייגלען, ביי איר באַזוך אין ניו־יאָרק.

די קרעמערס זיינען מיינע שיקזאָל־ און נויט־חברים דורך די מלחמה־יאָרן אין רוסלאַנד, וואו מיר זיינען געווען און האָבן געליטען צוזאַמען.

אין בראַזיל האָבן מיר פאַרבראַכט 6 טעג און די גאַנצע צייט געווען מיט די קרעמערס, כאָטש זיי זיינען פאַרנומענע מענטשן.

די קרעמערס האָבן אַ פיינע פאַמיליע פון צוויי טעכטער, ראָקעל און דזשאַנעט. די עלטערע האָט שוין חתונה געהאַט און איז שוין אַליין אַ מוטער פון אַ טייערער מיידעלע, און די צווייטע טאָכטער שטודירט נאָך. דער מאַן מאַרעק איז אַ בילדינג־אינ־זשיניער.

דוד קרעמער איז אַן אייגענטימער פון אַ פאַבריק, וואו מען פאַרריכט מאַטאַרען און אַנדערע טרייבּ־קראַפט און שלאָסעריי־געצייג. זיין פאַטער האָט אין ביאַליסטאָק געהאַט אַ שלאָסעריי

גרופּען־בילד פון די באבקעסע און זייערע פריינט אין מאַנטעווידעאָ. די עהרען־גאסט, איסאַק און מאלי ריבאלאָווסקי, אויבנאַן.

אויף פאַבריטשנע גאס, וואו מען פלעגט פאַרריכטען קעסלען פאַר די גרויסע טעקסטיל־פאַבריקען.

פייגעל גלאַסמאַן־קרעמער איז א קוואַליפיצירטע דערציערין, אן ערפאַלגרייכע לערערין פון העברעאישע לימודים אין דער אברהם ליעסין שולע און זי פארט יעדען יאָר מיט א גרופּע יוגענטליכע אויף וואַקאַציע אין ישראל. דאס יאָר איז שוין צום אכטען מאל, וועו זי מאכט אזא עקסקורסיע.

די קרעמערס האבען אונז ארומגעפירט און געוויזען די שיינקייט פון ריאָ־דע־זשאַנעירא, וועלכע איז איינע פון די פרעכטיגסטע שטעט אין דער וועלט.

ביאַליסטאָקער לערערין, פייגעל גלאסמאן־קראמער, מיט דעם 4־טען קלאַס פון דער אברהם ליעסין־גימנאזיע אין ריאָ דע זשאַנעירא, בראזיל.

ביי די קרעמערס האבען מיר זיך געטראָפען מיט זייער גאַנצער פאַמיליע, און באזונדערס איז מיר געווען אינטערעסאַנט צו באַגעגענען אירע ברידער אַדאָלפא און זיין פרוי, און אויך מיט מאיר גלאַסמאַן, מיט וועמען איך האָב אָפּגעפרישט עראינערונגען פון דער אַמאָליגער אידישער ביאַליסטאָק.

אַדאָלפא גלאַסמאַן איז א גרויסער געשעפטסמאן און האָט אויך א שותף, א ביאַליסטאָקער איד, גרעגאָריא בעלאָך. זייערע געשעפטען ספּעציאַליזירען זיך אין העמדער, בינדעס און מענער־און פרויען־זאכען. גרעגאָריא האָט אין אַמעריקע א קוזין, ראָלף בעלאָך, וועלכער וואוינט אין שיקאגא. ראָלף איז איינער פון די גרעסטע וועטעראַנען ביאַליסטאָקער אידען, וועלכער איז געקומען אין אַמעריקע נאָך דער לעצטער וועלט־מלחמה. ער איז אויך מיינער אַ יוגענט־חבר און האָט געוואוינט אויף שווי׳ענטי ראָד, ניט וויט פון מיר.

דער צווייטער ברודער, מאיר גלאַסמאַן, א פיינער אינטעלעקטואַל, האָט זיך א פאָר מאָל געדרוקט אין דער „ביאַליסטאָקער שטימע".

מיר האָבען אויך פאַרבראַכט אַן אָוונט ביי פריינט פון די קרעמערס, זעליג און ראָזע קליימאַן, און מיר האָבען זיך דורכגעשמועסט וועגן דער אַלגעמיינער לאָגע. זעליג קליימאַן איז א בוי־אינזשיניער און פאַרנעמט אַן אָנגעזעענעם פּלאַץ אין זיין בראַנזשע. ער איז אויך טעטיג אויף דעם געביט פון דערציאונג.

ישראל־אַמבאַסאַדאָר אין בראַזיל — א ביאַליסטאָקער איד

צוזאַמען מיט פייגעל גלאַסמאַן־קרעמער האָבען מיר באַזוכט דעם ישראל־אַמבאַסאַדאָר אין בראַזיל, יצחק הרכבי, און צו אונזער צופרידענהייט האָבען מיר אויסגעפונען אַז ער איז א ביאַליסטאָקער לאָנדסמאַן. געבאָרען אין ביאַליסטאָק, איז ער ערצויגען געוואָרען אין אַרגענטינע.

רעדאַקטאָר דוד מאַרקוס — מיין שיף־ברודער

איך האָב אויך באַזוכט די רעדאַקציע פון דער אידישער צייטונג אין ריאָ־דע־זשאַנעירא און זיך געטראָפען מיט דעם רעדאַקטאָר, דוד מאַרקוס. אונזער באַגעגעניש איז געווען זייער א פריידיגע, ווייל אין יאָר 1947 זיינען מיר צוזאַמען אַרויסגעפאָרען פון פאַריז קיין אַמעריקע און מיר זיינען געווען שיף־ברידער אין איין קאַבינע. איך האָב אים עטליכע מאָל אויך געטראָפען אין „פאָרווערטס".

געזעגענונג מיט דרום־אַמעריקע

דעם לעצטען שבת האָבען מיר פאַרבראַכט אין וואוינונג פון די קרעמערס אין קרייז פון א צאָל איינגעלאַדענע ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט. מיר האָבען געהאט די געלעגענהייט זיך צו גזעזעגענען מיט דוד און פייגעל קרעמער און זיי דאַנקען פאַר דער האַרציגער גאַסטפריינטליכקייט, און פאַר דעם צוזאַמענטרעף מיט לאַנדסלייט און פריינט.

דעם נעקסטען טאָג, זונטאָג פרי, זיינען מיר שוין געווען צוריק אין ניו־יאָרק.

אונזער טור איבער די דרום־אַמעריקאַנער לענדער האָט גע־דויערט 30 טעג, און אָט דער מאַנאַט, רייך אין באַגעגענישען, איבערלעבענישען און איינדרוקען, וועט לאַנג, לאַנג בלייבען אייניגעקריצט אין אונזער זכרון.

אליעזר ניידאָוו־נעוואַדאָווסקי

דיין בילד

געווידמעט לאהין ז״ל

איך מעסט לאַנגזאַם מיין טראָט און שליס אויף די טיר,
דערהער איך די שטילקייט פון די פאַר׳יתום׳טע וועגן;
איך קוק אויף דיין בילד, וואָס געשענקט דו האָסט מיר
און פיל, אָן באַריר, ווי איך האַלט דיינע הענט.

אין זיך איך זאָפּ איין יעדען אויסדרוק, א שטריך —
פון פּנים פאַרטראַכטען, פון אויגען דעם בליק,
איך פיל דיין גאַנג, פון דיין שטימע דעם קלאַנג,
איך הער ס׳לעצטע ליד דיינס און די פון יאָרן צוריק.

אין דעמער פון אָוונט, מיט אָנקום פון נאַכט,
איך שליס צו די אויגען — לעבט אויף דיין געשטאַלט;
אין דורכלויכט, ניט־דאָ־איג, דו שוועבסט מיך פאַרבי,
אין שלייער פון נצח — פאַרגייסט ווידער באַלד.

ווי צוים איך מיין בענקשאפט, ווי באַהאַלט איך מיין טרער,
אָוועק ביזטו אויף אייביג, קומען קיינמאָל וועסט מער.

נויט אונזערע ביאַליסטאָקער איבער דער וועלט

ישראל

(קאָרעספאָנדענץ)

פון אברהם שייקעוויטש

ביאַליסטאָקער וועלט־צוזאַמענפאָר אין ישראל

דער וועלט־צוזאַמענפאָר פון די ביאַליסטאָקער, וועלכער וועט פאָרקומען אין מיטן פון חודש אַפּריל 1969, אין ישראל, וועט זיין איינע פון די גרעסטע געשעענישען פאַר די ביאַליסטאָקער אידען אין דער גאָרער וועלט. דער קאָמיטעט פון ישראל מאַכט אַלע אַנשטרענגונגען, אַז דער צוזאַמענפאָר זאָל זיין דערפאָלגרייך. עס ווערט צוגעגרייט אַ גרויסער פּראָגראַם, וואָס וועט אַרומנעמען די ערעפענונג פון דער קאָנוועניאָן, אין אַ גרויסען זאַל, מיט געסט־רעדנער פון די פּירענדיגע ביאַליסטאָקער פּערזענליכקייטן אין דער וועלט. דער צוזאַמענפאָר וועט פאָרקומען אונטער די לאָזונגען: 1) 20 יאָר מדינת ישראל; 2) 25 יאָר זינט דער ליקווידאַציע פון אונזער היימשטאָט ביאַליסטאָק און אויפּשטאַנד פון ביאַליסטאָקער געטאָ, און 3) 20 יאָר זינט דער גרינדונג פון "קרית ביאַליסטאָק" אין מדינת ישראל. עס איז אויך דער דריטער יאָרטאָג זינט דער תיכון "ד" האָט אַדאָפּטירט די שטאָט ביאַליסטאָק און דאָס בויען פון "קלוב" ביים תיכון על שם ביאַליסטאָק.

מיר וועלען פאָרזעצען דעם המשך פון ביאַליסטאָק דורך אידענטיפיצירען זיך מיט און אין פאַרבינדונג מיט מדינת ישראל; שאַפען אַן אַנדענק לזכר חורבן ביאַליסטאָק. די קאָנוועניאָן וועט אויך פאָרזעצען צו שאַפען דעם "ספר ביאַליסטאָק", וואָס איז אַנגעפאַנגען געוואָרען פון אונזער פירער דוד סאָהן ע"ה. עס וועט אויך דורכגעפירט ווערען אַ ספּעציעלער באַזוך אין קרית ביאַליסטאָק, דער אַנדענק פון ביאַליסטאָק אויף ישראל־ערד.

די קאָנוועניאָן קומט פאָר אין דער ריכטיקער צייט: פּסח־צייט, דער יום־טוב פון אונזער באַפרייאונג, און "יום העצמאות", דער באַפרייאונגס יום־טוב פון מדינת ישראל. די דעלעגאַטען און געסט וועלען באַזוכן די וויכטיגסטע פּלעצער פון דער מדינה, און אָפּשטאַטען וויזיטען ביי גרויסע פּערזענליכקייטן פון דער מדינה, וועלכע וועלען אַנב קומען און באַגריסען די דעלעגאַטען און געסט פון דעם ביאַליסטאָקער צוזאַמענפאָר. מיר לאָדען אין אַלע ביאַליסטאָקער און פון אונזער אומגעגענט זיך צו באַטייליגען אין דער וועלט־קאָנוועניאָן פון די ביאַליסטאָקער, אין חודש אַפּריל 1969, אין מדינת ישראל.

50 יאָר "ביאַליסטאָקער ישיבה"

נאָך דער ערשטער וועלט־מלחמה איז אין ביאַליסטאָק געגרינדעט געוואָרען אַ תורה־צענטער, באַוואוסט אין שטאָט אַלס "דער קיבוץ" און ביי דער רעגירונג, אַלס "די ראָבינער־שולע". דאָס איז געווען די באַרימטע ביאַליסטאָקער ישיבה, אָנגעפירט פון הגאון ר' אלחנן יאָקובאָוויטש ז"ל.

די ישיבה איז זיך פאָנאַנדערגעוואָקסען און מען האָט אויך צוגענומען אַלס ראש־ישיבה הגאון ר' יעקב מתמיד, וועלכער האָט נאָך ר' אלחנן'ס פטירה איבערגענומען די פירערשאַפט פון דער ישיבה און זי אָנגעהאַלטען ביז צום חורבן ביאַליסטאָק.

מיט 2 יאָר צוריק איז די חרובע ביאַליסטאָקער ישיבה צוריק אויפגעלעבט געוואָרען אין ירושלים אונטער דער פירערשאַפט פון הגאון ר' יהושע גראָדזיצקי, אייניער פון די געראַטעוועטע גדולי התורה, וועלכער האָט געהייראָט ר' אלחנן'ס אייניקעל. די ישיבה האָט געפונען איר היים אין אַ רעמאָנטירטער ירושלימער שוהל און ציילט היינט צו טאָג אַ היפּשע צאָל תלמידים.

די ביאַליסטאָקער ישיבה אין ירושלים פאַרצייכענט איר 50־טען יובילעאום, און איר געשיכטע און יחוס ציט זיך פון אונזער אַמאָליגער אידישער ביאַליסטאָק ביז צו ירושלים עיר הקודש.

מיר באַגריסען האַרציג דעם ביאַליסטאָקער מרכז התורה און מיר וויניטשען דער פאַרוואַלטונג, ראשי־ישיבה און די ישיבה־לייט אַ סך הצלחה אין זייערע לימודים און ערפאָלג אין זייער עקאָנאָמישער עקזיסטענץ.

הרב מרדכי קירשבלום אונזער חשובער בן־עיר און גאָסט

מיט דער עליה קיין ישראל, מיט וועלכער עס קומען אידען פון אַלע לענדער, איז איצט געקומען אייניער פון די באַדייטענדיגסטע פירער פון אידישען קיבוץ אין אַמעריקע, אונזער חשובער לאַנדסמאַן, הרב קירשבלום, ווי אַ נייער עולה. דער "אירגון יוצאי ביאַליסטאָק" האָט אויפגענומען דעם נייעם עולה, און אין זיין כבוד איז פאָרגעקומען אין תל־אָביב אַ קבלת־פּנים אין זאָל פון תיכון "ד", דער תיכון וועלכער האָט אַדאָפּטירט די שטאָט ביאַליסטאָק.

עס האָבען אים באַגריסט: אונזער פאָרזיצער, מר. זלמן ירושלמי, אַדוואָקאַט צבי קלעמענטינאָווסקי, מרדכי קרוגליאַק און שלמה גאָרבער.

דער גאָסט פון אַרגענטינע, דער דיכטער אברהם שבח, האָט געלייענט פון זיינע נייע לידער. איינס פון זיינע נייע לידער איז געווען געווידמעט די אומגעבראַכטע אידען אויף דער תליה אין אַזוריות'דיגען איראָק. דער גאָסט, הרב מרדכי קירשבלום, האָט אין אַ פיינער רעדע באַדאַנקט פאָר דער אויפנאַמע און דערמאָנט זכרונות פון זיינע קינדער־יאָרען אין ביאַליסטאָק און זיין אַקטיוויטעט פון 45 יאָר אין אַמעריקע; זיינע באַזוכען אין די לאָגערן פון די אויסגעוואַרצעלטע אידען אין דייטשלאַנד, נאָך דער צווייטער וועלט־מלחמה; זיין לעצטען באַזוך אין ביאַליסטאָק אין יאָר 1938, וואָס שוין דאָן האָט ער געפילט ווי דער שטורעם פון היטלעריזם קומט אָן. ער האָט דערמאָנט זיין פאָטער, ר' משה, ע"ה, וועלכער פלעגט שרייבען אין דער "ביאַליסטאָקער שטימע", און זיין שוועסטער, דאָרא שניידערמאַן ע"ה, וועלכע איז געווען לאַנגע יאָרען די סעקרעטאַרין פון דירעקטאָרען־ראַט פון ביאַליסטאָקער צענטער פון אַמעריקע. מיר ווינטשען פרייַנט קירשבלום הצלחה אין אונזער אַלט־נייי לאַנד, מדינת ישראל.

חנוכה־פייערונג ביי אַ "ביאַליסטאָקער קיבוץ גליות" אין ישראל

אַ יום־טוב פון אַ פאַראיניגטער ביאַליסטאָקער משפּחה, וועלכע איז צעזייט און צעשפּרייט איבער דער גאָרער וועלט, איז געפייערט געוואָרען ביי אונזער חנוכה־צוזאַמענקונפט, וואָס איז פאָרגעקומען אין זאָל פון "תיכון ד'", די שולע וואָס האָט אַדאָפּטירט די "קהילת קדושי ביאַליסטאָק". אַ גרויסער עולם איז געקומען פייערען דעם יום־טוב חנוכה און באַגריסען די געסט. אונזער פאָרזיצער, פריינט זלמן ירושלמי, האָט באַגריסט די געסט און דעם עולם מיטן טראַדיציאָנעלען גוט־יום־טוב; און די פריינט פסח בורשטיין, מרדכי קרוגליאַק און בן־חיים האָבען אַנ־

גרופּען־בילדער פון די טויער פון „ארגון יוצאי ביאליסטאָק", אין תל־אָביב, צוזאַמען מיט די אַרגענטינער געסט, מר. און מרס. אברהם שבח.

געשלאָגען דעם ריכטיגען טאָן פון יום־טוב׳דיגקייט אין זייערע באַגריסונגען.

דאָס מאָל האָבען מיר געהאַט חשובע געסט: פון בוענאָס־איירעס, אַרגענטינע, זיינען דאָ געקומען דער באַקאַנטער שריי־בער און דיכטער, אברהם שבח, און פרוי. ער איז באַקאַנט פון זיינע ביאַליסטאָקער לידער, ווי „ביאַליסטאָק, מיין היים", „ביאַ־ליסטאָקער געסעלאַך" און פילע אַנדערע לידער געווידמעט דער חרוב־געווארענער היימשטאָט ביאַליסטאָק. אויך איז ער באַ־קאַנט מיט זיינע פילע אַרטיקלען אין אונ־זער „ביאַליסטאָקער שטימע" אין ניו־יאָרק און אין „ביאַליסטאָקער וועגען" אין בוע־נאָס־איירעס, וואו ער איז איינער פון די רעדאַקטאָרען און אַקטיוויע מיטאַרבעטער.

פריינט אברהם שבח און פרוי זיינען אויפגענומען געווארען מיט ליבע פון אונ־זערע ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט און אויך פון דער ישראל׳דיגער שרייבער־משפחה. די שבח׳ס האָבען שוין פון לאַנג אַ זון אין ישראל, וועלכער געפינט זיך אין אַ קיבוץ און איז איצט אין מיליטער־דינסט אין צבא הגנה לישראל. מיר באַגריסען אברהם שבח און פרוי און מיר דריקען אויס אונזער האָפענונג אַז די קייט וועט זיך ציען און די שבח׳ס וועלען צוזאַמען מיט דער מש־פּחה — ווי זייער פלאַן איז געווען — ווערען תושבים פון אונזער מדינה און וויטער שרייבען לידער און פאָעמעס צום לאַנד פון די אבות.

און פון אַמעריקע האָבען מיר געהאַט איניגע געסט און באַזונדערס דער פּידע־לער וואלאזשוסקי, פון דער באַקאַנטער משפּחה וואלאזשוסקי פון דער וואָפּנע לע־בען „לינת הצדק". אין די יונגע יאָרען האָט ער געגעבען קאַנצערטען אין אידישען ספאָרט־קלוב. אין אַ פּערזענליכען שמועס האָב איך דערמאָנט וועגען זיינע קאַנצער־טען און זיין שאָפען נייע מוזיקאַלישע אינסטרומענטען.

פון אויסטראַליע האָבען מיר געהאַט דעם פריינט סאָקאָלטעק, אַ געשעפטסמאַן וואָס איז נאָענט צו אונזערע לאַנדסלייט פון מעלבורן, אויסטראַליע.

פון פוילען זיינען געווען צוויי ביאַליס־טאָקער משפּחות: קאָפּיטאַן יצחק און פרוי חתיה און טעכטער, עלען און זינאַ — קא־פּיטאַן איז אַ שרייבער, וועלכער האָט מיטגעאַרבעט אין די אידישע און פוילישע אויסגאַבעס פון פוילען — און די משפּחה מיכאל לערנער און פרוי.

מיר באַגריסען זיי צו זייער באַזעצען זיך אין ישראל. ביידע משפּחות זיינען ביאַליס־טאָקער, וועלכער האָבען איבערגעלעבט די טראַגישע עפּאָכע פון היטלעריזם.

אונזערע פאַרלוסטען

יוסף בן אברהם פינטעל ע״ה

אין יונגען עלטער פון 47 יאָר איז נפטר געווארען אונזער חשובער לאַנדסמאַן, יוסף בן אברהם פינטעל ע״ה.

ער איז געווען אייניער פון אונזערע אי־דעאַליסטישע ציוניסטען פון ביאַליסטאָק און פון די ערשטע אָנצושליסען זיך אין דער „ישראל־בריגאַדע", וועלכע האָט געקעמפט אויף דער זייט פון ענגלאַנד אין דער צווייטער וועלט־מלחמה. שפּעטער האָט ער געקעמפט אין דער „באַפרייאונג־מלחמה". ער האָט פיל געאַרבעט פאַר דער אומלע־גאַלער עליה פון די גערעטעוועטע פּליטים פון דער היטלער־קאַטאַסטראָפע און זיי געבראַכט קיין ארץ־ישראל.

ער האָט איבערגעלאָזען אַ געטרייע פאַ־מיליע און פיל פריינט, וועלכע האָבען אים געאַכטעט פאַר זיין ערנסטקייט און פאַר זיין כלל־אַרבעט.

מיר דריקען אויס אונזער מיטגעפיל צו דער משפּחה.

שפּרה לעווין ע״ה

פון עפּולה, ביים עמק יזרעאל, איז גע־קומען די נייעס, אַז דאָרט איז אַוועק אין דער פריינט שפּרה לעווין ע״ה פון ביאַלסטאָק, פון הויז ראַביד. זי איז געווען די פון פּרוי פון באַוואוסטען מיטאַר־בעטער פון דער ישראל־צייטונג „דבר" און דער ישראל־קאָרעספּאָנדענט פון דער „ביאַליסטאָקער שטימע", ירוחם לעווין ע״ה.

פרוי שפּרה לעווין איז געווען זייער אַן אינטעליגענטע פרוי. נאָך אין די יונגע יאָרען איז זי געווען פון די ערשטע לערע־רינס אין די „תרבות"־שולעס אין ביאַ־ליסטאָק, וועמענס אָנהויב ס׳איז געווען אין יאָר 1918. שפּעטער, אין די 20־ער יאָרען, האָט זי מיט איר פאַטער עולה געווען קיין ארץ־ישראל. דאָן זיך פאַרנומען מיט לאַנדווירטשאַפטליכער אַרבעט אויף זייער פאַרם אין מושב מרחביה. שפּעטער מיט איר מאַן, ירוחם לעווין ע״ה, אַריבער קיין עפּולה, וואו זי האָט זיך אָפּגעגעבען מיט לערעריי. זי איז אויך געווען סעקרע־טאַרין פון די אַרבעטענדיגע מוטערס, אַן אַרגאַניזאַציע פון פּיאָנערן פרויען.

זי איז שטענדיג געווען גרייט צו העלפען אַנדערע ביי פילע פרייוויליגע אַרבעטען. אונזער טרייסט צו דער משפּחה.

עהרע איר אָנדענק!

פּראָפעסאָר ליפּמאַן היילפּערין ז״ל

אין ירושלימער שפּיטאָל „הדסה" איז נפטר געווארען פּראָפ. ליפּמאַן היילפּערין. ער איז געווען דער זון פון ביאַליסטאָקער מורה־הוראה, ר׳ שלמה היילפּערין ז״ל, און אַן אייניקעל פון ביאַליסטאָקער רב ר׳ חיים הערץ היילפּערין ז״ל, וועלכער איז געזעסען אויפן ביאַליסטאָקער כסא הרבנות איבער 50 יאָר.

פּראָפ. היילפּערין האָט דעם נאָמען ליפּ־מאַן געטראָגען נאָך זיין עלטער־זיידען, דעם גרויסען גאון און צדיק, און ביאַליס־טאָקער רב, ר׳ ליפּעלע ז״ל.

פּראָפ. היילפּערין איז געווען דער דעקאַן פון מעדיצינישען פאַקולטעט ביים העב־

רעאישען אוניווערזיטעט אין ירושלים. דורך אים זיינען אויסגעשולט געוואָרען די יונגע מעדיקער אין וועמענס הענט

פּראָפ. ליפמאַן היילפּערין ע״ה

דאָס געזונט פון די בירגער פון ישראל איז געווען אָנגעאַרטרויט.

פּראָפ. היילפּערין איז געבוירען געוואָרען אין יאָר 1902, אין ביאַליסטאָק. ער האָט שטודירט מעדיצין אין קעניגסבערג־אוניווערזיטעט; פּאַרלאָזען ביאַליסטאָק אין 1934 און זיך באַזעצט אין ארץ־ישראל, וואו ער איז גלייך צוגעצויגען געוואָרען און זיך פאַרבונדען מיטן העברעאישען אוניווערזיטעט, פריער אויפן הר הצופים און נאָכדעם ווי ירדן האָט פאַרנומען יענעם שטח און ס׳איז אויפגעבויט געוואָרען די קריה־אוניווערזיטעט אין נייַ־ירושלים, איז פּראָפ. ליפמאַן היילפּערין דאָרט געווען דער דעקאַן. ער איז אויך געווען דער רעדאַקטאָר פון מעדיצינישען זשורנאַל „הרופא״, וואָס איז זייער פאַרשפּרייט אין דער וועלט פון מעדיצין.

זיין ארון איז געבראַכט געוואָרען אין שול פון מעדיצין אין אוניווערזיטעט, וואו עס איז אים אָפּגעגעבען געוואָרען דער לעצטער כבוד, מיטן אָנטייל פון רעגירונגס־פאַרשטייער, פּראָפעסאָרען פון אוניווערזיטעט, לערער און אַ גרויסער עולם פון סטודענטען און פאַרעהרער.

מיר דריקען אויס אונזער מיטגעפיל צו דער פרוי, דינה, טאָכטער און אייַדעם, רחל און משה פיינסאָד, צו זיין ברודער דעם פּראָפעסאָר און היסטאָריקער ישראל היילפּערין, זיינע קוזינס, רייַע און אריה־ליב פייאנס און דער גאַנצער משפּחה.

לאה׳לע גרינוואַלד ע״ה

אין בליענדען עלטער פון 20 יאָר איז אין חולון, לעבען תל־אָביב, געשטאָרבען לאה גרינוואַלד, די טאָכטער פון מיינע גוטע פריינט נתן און יפה גרינוואַלד. די גרינוואַלדס זיינען פון אונזער אומגעגענט.

דער פאָטער, נתן, איז פון האָראָדאָק, די מוטער פון טשיזעוו, אָבער די משפּחה איז געווען אין ביאַליסטאָק. דוד גרינוואַלד, אַ ברודער פון נתן, און זיין פאַמיליע זיינען אומגעקומען דורך די נאַציס ביי איינער פון די אַקציעס אָדער ביים אויפשטאַנד אין ביאַליסטאָקער געטאָ.

די פאַרשטאַרבענע לאה, אָדער ווי מיר האָבען זי גערופען לאה׳לע, איז געווען מיט אַלע מעלות, וואָס עלטערן האָבען זיך געוואונטשען: שיין, קלוג, אַ פריליכע, אַ גוטע סטודענטין, פריער אין דער שולע און שפּעטער אין „תיכון״ (מיטעל־שול); האָט אויך שטודירט „חקלאות״ (לאַנד־ווירטשאַפט) אין דער פאָרם־שולע אין מקוה ישראל; שפּעטער זיך אָנגעשלאָסען אין מיליטער־דינסט אין נח״ל, און נאָכן

לאה׳לע גרינוואַלד ע״ה

פאַרענדיגען מיליטער־דינסט זיך איינגעאַרדענט ביי ביורא־אַרבעט. אַ שווערע קראַנקהייט, וואָס איז געקומען פלוצלונג, האָט אין משך פון 6 וואָכען זי אַוועקגעריסען פון אירע ליבע עלטערן, שוועסטער און ברודער, און פון איר אָנקעל ישעכר און טאַנטע יאספע אָקון, וואו עס איז געווען לאה׳לעס צווייטע היים. די אָקונס זיינען פון טשיזיווע און זיינען אָקטיוו אין זייער לאַנדסמאַנשאַפט, וואו ער איז געווען אייַנער פון די מיטאַרבעטער ביים „יזכור־בוך״ געווידמעט די קדושים פון טשיזיווע.

און אין בליענדען עלטער פון 20 יאָר איז זי אַוועק, בלויז 20 פרילינגס געלעבט. געבאָרען מיטן אויפקום פון אונזער מדינה און געשטאַרבען אין היסטאָרישען יאָר פון צוואַנציגסטען יובל. און ניט פאַראַן קיין ווערטער מיט וועלכע צו טרייסטען די פאַר׳אַבל׳טע עלטערן, שוועסטער און ברודער און די משפּחה.

אויף איר מצבה איז אויסגעקריצט: „כ׳ אביבים — 20 פרילינגס״.

און אין איר ליכטיגען אָנדענק וויידמע איך די פאָלגענדע שורות:

„דו״ און „לעבען״־שיינער צווילינג
צעשיידט זיך אין 20־סטען פרילינג;
מיט דער מדינה צוואַמען געבאָרען,
און צו שנת כ׳ היובל אַוועק, פאַרלאָרען;
די יונגע עלטערן פרייד געבראַכט,
„אַ סאַברא״, אַ חלוצה, שטאָלץ און פראַכט,
דריי מלחמות דורכגעלעבט,
און איצט דיין לויטערער גייסט נאָר שוועבט;
ווען פון בוים ניט אָפּגעריסען,
וואָלסט דו דאָך מיט פרוכטבאַר חיות איצט פליסען,
היים אין אבלות איינגעהילט,
ס׳בלוטיגט די וואונד; דער וייטאָג אומגעשטילט,
אייביג ווען געדענקט ווערען דיין נאָמען
און מיר אַלע זאָגען: אָמן!

עהרע איר אָנדענק!

ירוחם לעווין ע״ה, באַאַבטער רעפּאָרטער און אמתער מזג טוב

(צו זיין 10־טען יאָרצייט)

פון

שבתי ראביד־ראבידוביץ

(ישראל)

י״ב אדר, תשכ״ט, דעם 2־טען מערץ, 1969, איז געוואָרען 10 יאָר זינט עס איז געשטאָרבען אין עפולה, ישראל מיין גאָט־זעליגער שוואָגער, דער געוועזענער מיט־אַרבעטער פון „דבר״ און קאָרעספּאָנדענט פון דער „ביאַליסטאָקער שטימע״, ירוחם לעווין ע״ה.

ירוחם לעווין איז געווען אַ מערקווירדי־גער איד, אַ היימישער משכיל און געווע־זענער פריינט פון דעם מחבר פון „פנקס ביאַליסטאָק״, א. ש. הערשבערג ע״ה, אַ מומחה אין העברעאיש, אַ זעלטענער פע־דאַנט און גוטער שרייבער.

זיינע באַריכטען אין דער „ביאַליסטאָ־קער שטימע״ האָבן זיך אויסגעצייכענט מיט פּרעציזער גענויקייט און צמצום פון ווערטער, קורצקייט פון שפּראַך און אַל־זייטיקייט פון אינפאָרמאַציע. ער איז איך געווען דער „גאַזעטשיק״ און פאַרשפּרייי־טער פון דעם זשורנאַל אין ישראל, אַ פרייוויליגער צייטונגס־אַגענט צו מהנה זיין אידען מיט דעם געדרוקטען ביאַליס־טאָקער וואָרט.

אויסער דעם איז ירוחם לעווין געווען אַ הייסער ציוני, אַ כלל־טוער, אַ בעל־טובה און אַ מזג־טוב צו נויטבאַדערפטיגע אידען און אפילו צו . . . אַראַבער. ער האָט אפילו געזאָרגט דערפאַר אז מצבות אויף אַן אַלטען אַראַבישען בית־עולם זאָלען אי־בערגעקאָלכט ווערען.

ירוחם לעווין האָט געפונען זיין אייביגע רו אויפן בית־החיים אין גבעת המורה, און נעבען אים רוען איצט די ביינער פון מיין שוועסטער, זיין גאָטזעליגע פרוי, שפּרה לעווין.

זיין אָנדענק ווערט טייער געהאַלטען פון זיין אייניגער טאָכטער חננה, איר מאַן שמואל אבן און זייער פאַמיליע, און פון זיין שוועסטער, צפורה לעווין.

עהרע זיין אָנדענק!

ביאַליסטאָק

מאָיסעי זילבערבלאַט ע"ה אַוועק אין דער אייביקייט

דעם 29־טען אָקטאָבער, 1968, איז אין ביאַליסטאָק געשטאָרבען, אין טיפען על־טער, איינער פון די סאַמע לעצטע מאָהי־קאַנער פון אונזער היימישער לאַנדסמאַנ־שאַפטליכער אַריסטאָקראַטיע, מ א ָ י ס ע י (מ ש ה) ז י ל ב ע ר ב ל א ָ ט ע"ה. ער איז אַוועק אין דער אייביקייט נאָך אַ לאַנגער און שווערער קראַנקהייט.

געבוירען אין ביאַליסטאָק ביי פיינע באַ־לעבאַטישע עלטערן, חנא און אָלגאַ זיל־בערבלאַט, אָנגעזעענע כלל־טוער און בעלי צדקה, האָט מאָיסעי אין זיך איינגעזאַפּט פון זיין פריסטער יוגענט דעם געזעל־שאַפטליכען חוש און נייגונגען.

אַלס יונגערמאַן האָט מאָיסעי זילבער־בלאַט שוין געהאַלפען זיין פאָטער אין דער אָנפירונג פון אַ גרויסער טעקסטיל־פאַב־ריק, אָבער ער האָט אָפּגעשפּאָרט צייט פאַר שטאָטישע אָנגעלעגענהייטען. ער האָט געגרינדעט די האָנטווערקער־שולע אין ביאַליסטאָק, זיך אינטערעסירט מיט דעם פאַלקס־מענטש און האַרעפאַשניק און פון זיין אייגענער קעשענע אַרויסגעהאָל־פען פיל געדריקטע פאָמיליעס אין זייער נויט. מען האָט אים געדרופען דער "מענ־טשען־פריינט" פאַר זיין גוט האַרץ און פיי־נעם כאַראַקטער.

אין דער צייט פון דער לעצטער וועלט־מלחמה איז זילבערבלאַט פאַרשיקט געווא־רען אַלס בורשוי אין רוסלאַנד, וואו ער האָט זייער געליטען און איז קראַנק געווא־רען. נאָך דער מלחמה האָט ער זיך אומ־געקערט אין ביאַליסטאָק אַלס קראַנקער און צובראָכענער מענטש.

צו זיין לוויה איז געקומען אַ גרויסער עולם פריינט. ער האָט נאָך זיך איבערגע־לאָזט אַ גוטען נאָמען און אָנגענעמע דער־אינערונגען ביי יעדען איינעם.

די אין טרויער־פאַרבליבענע פאָמיליע באַשטייט פון זיין ברודער, אַלעקס זילבער־

מאָיסעי זילבערבלאַט ע"ה

בלאַט אין ביאַליסטאָק, אַ רעגירונגס־אָנגע־שטעלטער אַלס פאַרוואַלטער פון אַ קוי־לען־מינע "וועגלאָווקא", דעקאָרירט פון דער רעגירונג מיט דעם אָרדען פון "ווייר־טוטי מיליטאַרי", און אַ שוועסטער, מאָניא בערעזאָווסקא אין ניו־יאָרק.

דער טויט פון מאָיסעי זילבערבלאַט האָט אַרויסגערופען גרויס טרויער ביי די ביאַליסטאָקער איבער דער גאָרער וועלט.

ערע זיין אָנדענק!

פראַנקרייך

דער ביאַליסטאָקער פאַרבאַנד אין פאַריז האָט אָנגענומען די איינלאַדונג פון דעם "ארגון יוצאי ביאליסטאָק" אין תל־אָביב צו באַטייליגען זיך אין דעם ביאַליסטאָקער וועלט־צוזאַמענפאָר אין ישראל, וואָס קומט פאָר דעם 16־טען אַפּריל, 1969.

די ביאָל. לאַנדסלייט אין פראַנקרייך וועלן זיין פאַרטרעטען ביים צוזאַמענפאָר דורך אַ ספּעציעלער דעלעגאַציע אין צו־זאַמענשטעל פון: דר. א. יוכנאָווצקי, דוד פאָדליאַשוק, וואָלף באַביטש און מאָלער בען.

אויסטראַליע

אייגדרוקספולע אזכרה ביי די ביאַליסטאָקער

זונטיק, דעם 18־טען אויגוסט, 1968, איז אין "בית אַנילעוויטש" פאַרגעקומען די טרויער־אַקאַדעמיע צום אָנדענק פון דעם 25־טען יאָרטאָג פון אויפשטאַנד און אומקום פון ביאַליסטאָקער געטא.

ביים אַריינקומען אין זאַל מאַכט אַ שטאַרקען אייגדרוק די אין שווארץ־דעקא־רירטע אויפשריפטען מיט דעם בילד פון מרדכי אַנילעוויטש און דאָס קינסטלערי־שע בילד „דער לעצטער וועג", געצייכענט פון חיים כאַלעף, וואָס ווייזט ווי די בעס־טיאַלישע נאַציס פירען געפאַנגענע אידען צום אומברענגען. די יוגענטליכע שילע־רין, אביבה אָסטראָבורסקי, האָט אָנגע־צונדען די זעקס יאָרצייט־ליכט, און חזן א. שווארץ האָט געמאַכט דעם „אל מלא רחמים" און געזאָגט קדיש צוזאַמען מיט אַ גרויסען טייל פון פאַרזאַמעלטען עולם.

פריינט י. רובינשטיין עפענט די טרוי־ער־אַקאַדעמיע מיט רירענדע ווערטער.

פריינט פ. בערק, אין זיין רעדע, פירט דורך אַ פאַראַלעל פון דעם יסורים־וועג פון אידישען פאָלק אין אַלע צייטען ביז דעם אומקום פון די זעקס מיליאָן קדושים דורך די בעסטיאַלישע נאַצישע רוצחים.

די שילערין אביבה אָסטראָבורסקי האָט רעציטירט „אין ביאַליסטאָקער געטא" פון י. גויכבערג. מאַרק מיאדאָווניק האָט רע־ציטירט „שאלות" און „געדענק" פון דר. מאַרק דוואָרזשעצקי. די רעציטאַציעס האָבען געמאַכט אַ שטאַרקען איינדרוק אויפן פאַרזאַמלטען עולם. מאַרק מיא־דאָווניק האָט אויך געשפּילט אויף פּיאַנאָ „רבקה'לע די שבת'דיגע" פון פּסח קאָפּ־לאָן, „זאָג נישט קיינמאָל" און „התקוה".

דערמיט האָט זיך דער איינדרוקספולער טרויער־אָוונט געענדיגט.

לאַנדסמאַנשאַפטליכע טעטיקייטען

פון אַ גרוס דורך אַ ניו־יאָרקער פריינט, וועלכער האָט לעצטענס באַזוכט מעלבורן, דערוויסען מיר זיך, אַז דער ביאַליסטאָקער פאַרבאַנד האָט פאַרקויפט דעם בנין פון ביאַליסטאָקער צענטער אויף 19 ראוב סט., קילדא, און זיי פלאַנען צו פאַרווענדען די באַקומענע געלטער אויף וויכטיגע לאַנדס־מאַנשאַפטליך־קולטורעלע צוועקען.

אונזערע פאַרלוסטען

די לאַנדסמאַנשאַפט האָט געליטען אַ שוועריען פאַרלוסט דורך דעם טויט פון מרס. עני אסטראָבורסקי ע"ה, וועלכע איז מיט אַ צייט צוריק אַוועק אין דער אייבי־קייט.

די פאַרשטאַרבענע האָט געשטאַמט פון אַ פיינער ביאַליסטאָקער פאָמיליע און איז אין אויסטראַליע געווען אַקטיוו אין דעם „ביאַליסטאָקער צענטער".

די לאַנדסלייט האָבען לעצטענס אויך פאַרצייכענט דעם 4־טען יאָרצייט פון מרס. לינאַ זילבערפענ יג ע"ה, פרוי פון דעם פאַרדינסטפולען ביאַליסטאָקער כלל־טוער און אָנגעזעענעם פאַבריקאַנט אין דער אַל־טער היים און אין אויסטראַליע, יודעל זילבערפעניג ע"ה.

אַרגענטינע

פון אונזער קאָרעספּאָנדענט

בן-ציון ברוקער

אַ נייער נומער „ביאַליסטאָקער וועגן"

עס איז לעצטענס דערשינען אַ נייער נומער פון דער פּעריאָדישער אויסגאַבע „ביאַליסטאָקער וועגן", געווידמעט 25 יאָר נאָכן אויפשטאַנד אין ביאַליסטאָקער געטאָ און אַנדערע פּראַגען, וואָס ווערט אַרויסגעגעבען פון ביאַליסטאָקער פּאַרבאַנד אין אַרגענטינע, אונטער דער רעדאַקציע פון שמואל צעסלער און בן-ציון ברוקער און אַ ברייטע רעדאַקציע-קאָמיסיע.

מיר ווילן דאָ פאַרצייכענען די נעמען פון די אַרטיקלען און זייערע מחברים: זלמן יעוורעיסקי — „די ראָל פון די לאַנדסמאַנשאַפטן אין אידיש-געזעלשאַפטלעבען"; שמואל צעסלער האָט אַ ליד „אל מלא רחמים" און עס קומט נאָכדעם אַן אַרטיקעל „זאָג נישט קיינמאָל אַז דו גייסט דעם לעצטען וועג".

אין דעם ווייטערדיגען טייל קומען פאָלגענדע אַרטיקלען: אין דער חרוב'ער ביאַליסטאָק — דוד (דאָדיע) זאַבלודאָווסקי; די פאַרניכטונג פון אונזער ליבער היים — אפרים רובינס (אויסטראַליע); אונזער חרוב'ע היים און אירע קדושים — שמואל בערנשטיין (ישראל); אין טעג פון גרויל — פּעניע כאַראַקאָווסקי (ניו-יאָרק); די געפונענע פּראָטאָקאָלן פונעם אידענראַט פון ביאַליסטאָקער געטאָ — יצחק צעסלער; אידישע נקמה-אויפשטאַנדען אין דייטשע טורמעס (פאַרצייכענונגען); ביאַליסטאָק — ה. ראַלף; אליעזר קאַליר ע"ה — זבולון בערביטשען (מעקסיקע); דער גלח פון אמסטיבאַווע — אליעזר קאַליר; שלאָפלאָזע נעכט אין יאָר 1943 — אברהם שבח; אַ קרינקער אידישער וועכטער אין ארץ-ישראל איז געפאַלן אויף דער וואַך — חיים שעסקין.

עס געפינען זיך ווייטער אַרטיקלען וועגן די ערשטע שפּראָצן פון דער אידישער אַרבעטער-באַוועגונג אין ביאַליסטאָק פון בן-ציון ברוקער און אַרטיקלען אויף פאַרשידענע טעמעס פון חזן שמואל וויגאָדאַ, א. מירסקי, ז. סעגאַלאָוויטש, פּסח בורשטיין, חנה ציגעלניצקי-דיין, י. שמולעוויטש, ב. שלעווין, יהושוע שבץ, דוד זאַבלודאָווסקי, אַלטער טרוס, דר. בנימין אַרענשטיין, רחל שוועץ, יעקב כהן, יאַנקעל פלאָטקין, מאָטעל אייזענשטיין, אברהמ'ל טיקאָצקי און אפרים באַלאַן.

די אויסגאַבע האָט אַ סך בילדער און האָט אַן אינטערעס אויך פאַר אידען וואָס זיינען נישט פון ביאַליסטאָק.

דער „לחיים" לכבוד יום כיפור אין „בית ביאַליסטאָק"

פאַרגאַנגענעם ערב יום-כיפור איז אין „בית ביאַליסטאָק" פאַרגעקומען אַ מסיבה צו וועלכער עס זיינען געקומען פאַרוואַלטונגס-מיטגלידער פון פאַרבאַנד, פון דער קרעדיט-קאָאָפּעראַטיווע „לאַ טעקסטיל", פון דער פרויען-גרופּע, קולטור-קאָמיסיע און אַ גרעסערע צאָל לאַנדסלייט מיט זייערע פרויען, בכדי זיך צו באַטייליקן אין דעם „לחיים" לכבוד דעם נייעם אידישען יאָר.

עס האָט דערעפענט די מסיבה דער סעקרעטאַר פון ביאַליסטאָקער פאַרבאַנד, ד. פיינסאָד, מיט באַגריסען אַלע אַנוועזענדע און האָט פאַרבעטען צו טרינקען אַ „לחיים" לכבוד ניי-יאָר, ווינטשענדיג אַ גמר חתימה טובה אַלע מיטגלידער, כל ישראל און מדינת ישראל.

נאָך דעם „לחיים", האָט דער מיטגליד פון דער קולטור-קאָמיסיע און דירעקטאָריום-מיטגליד פון דער קאָאָפּעראַטיווע „לאַ טעקסטיל", ה' יצחק גרינצוויג, געהאַלטען אַ רעפעראַט א. ד. ט.: „די באַדייטונג פון ראש-השנה און יום-כיפור".

נאָכדעם ווי עס זיינען אַרויסגעטראָטען מיט באַגריסונגען צום נייעם יאָר די פריינט שמואל גאַניאַנדזקי, מירסקי און דער סעקרעטאַר פון דער קולטור-קאָמיסיע, יצחק צעסלער, האָט דער דיכטער שמואל צעסלער רעציטירט אייניקע צוגעפּאַסטע שאַפונגען פון דער אידישער ליטעראַטור, צווישען אַנדערע יהואש'ס „צו כל נדרי", און אַ ריי אַנדערע זאַכען פון דער אידישער ליטעראַטור וועגען אונזערע פאַרכטיגע טעג.

פריינט ש. גראָסמאַן האָט געזונגען אייניקע לידער, ווי „ערב יום-כיפור פאַר כל נדרי", באַגלייט אויף פיאַנאָ פון ה' ציגאַן.

צום סוף האָט דער פּרעזידענט פון פאַרבאַנד, ז. יעוורעיסקי, איבערגעשיקט ניי-יאָר-גליקוואונטשען צו אונזערע ברידער-אידען אין די לענדער וואָס זיינען באַרויבט פון זייער רעכט צו קענען דורכפירען ענליכע מסיבות, און צו אַלע אידען בארץ ובגולה.

חנוכה-אָווענט ביי די ביאַליסטאָקער

דער פאַרבאַנד פון לאַנדסלייט פון ביאַליסטאָק און אומגעגענט האָט איינגעאָרדענט אין דער אייגענער היים, אויף זשאַן זשאָרעס 622, אַ פייערונג, וואָס איז געווען געווידמעט דעם יום-טוב חנוכה.

דערעפענט דעם צוזאַמענקום האָט דער פאַרזיצער זלמן-דוד יעוורעיסקי.

שמואל גאַניאַנסקי האָט געמאַכט אַ היסטאָרישען איבערזיכט וועגען יום-טוב און געצויגען פּאַראַלעלען צו דער אַקטואַליטעט.

דער שרייבער פון די שורות האָט געמאַכט אַן אַנאַליז איבער די פאַרשידענע אופנים, מיט וועלכע פעלקער האָבען אונז געוואָלט גייסטיג פאַרניכטען.

צום שלוס זיינען דורך דער פרויען-קאָמיסיע סערווירט געוואָרען חנוכה-לאַטקעס און ס'זיינען געזונגען געוואָרען דורך אַלע אַנוועזענדע אַקטועלע לידער, אָנגעפירט פון וואָלף טשינסקי און באַגלייט ביים קלאַוויר דורך הערשל ציגאַן.

אונזער באַטייליגונג אין דער ביאַל. וועלט-קאָנפערענץ אין ישראל

אויף אַ ווענדונג פון דעם אָרגאַניזיר-קאָמיטעט פון דער ביאַליסטאָקער וועלט-קאָנפערענץ דעם זומער, האָבען מיר זיך אָנגעשלאָסען אין דער וועלט-פאַרטרעטערשאַפט, און אונזער וואָרט וועט געהערט ווערען פון דער פּלאַטפאָרם פון דער קאָנפערענץ.

שוועדען

ביאַליסטאָקער קינסטלער פאַרוויילט דעם שוועדיש-אידישען עולם

דורך דעם לעצטען סעזאָן זיינען ביי אונז געווען צו-גאַסט דער באַרימטער ביאַליסטאָקער אַרטיסט, שמעון אָסאָוויצקי, צוזאַמען מיט דער שוישפּילערין, שרה ווייס, פונם תל-אביבער אידישען קונסט-טעאַטער.

ביידע אַרטיסטען זיינען אויפגעטראָטען אין אַ מוזיקאַלישען רעוויו „שמחות ביי אידען", אַ רעפּערטואַר פון שפּיל, געזאַנג, הומאָר און סאַטירע.

אָסאָוויצקי איז אַ הומאָריסט און פאָלקס-זינגער, סאָליסט פון „קול ישראל"; ווייס איז אַן אַרטיסטין פון אידישען מלוכה-טעאַטער אין בוקאַרעשט.

די אונטערנעמונג איז אָרגאַניזירט געוואָרען פון דעם קלוב „בני אידיש" אין שטאָקהאָלם, אונטער דער אָנפירונג פון דעם שרייבער פון די שורות.

אַלטער טרוס

ביי אונזערע לאַנדסלייט איבער אַמעריקע

מילוואָקי

אונזער „ביאַליסטאָקער בענעוואָלענט סאָסייעטי" פֿאַרצייכענט אַ לעבהאַפּטען סעזאָן.

דער יערליכער באַנקעט

דעם 25-טען דעצעמבער 1968 איז פֿאַר-געקומען אונזער 33-יאָריגער יובילעאום-באַנקעט. טראָץ דעם קאַלטען וועטער און דער מורא אַרויסצוגיין אין די אָוונטען, איז דאָך אַ גרויסער עולם געקומען צו דער אונטערנעמונג, וואָס באַשטעטיגט אונזער פֿאָפולאַריטעט אין שטאָט.

דער אָוונט איז געפֿירט געוואָרען אונ-טערן פֿאָרזיץ פון אונזער פֿרעזידענט, מעקס שומאַכער, מיט מרס. ראָזע שומאַ-כער אַלס טאָוסטמייסטער. דער שרייבער פון די שורות, פינאַנץ-סעקרעטאָר, בען טראָש, האָט אָפּגעגעבען אַ פינאַנציעלען באַריכט פֿאַר דעם פֿאַרגאַנגענעם יאָר, אויפֿווייזנדיג אונזער שטיצע צו דער ביאַליסטאָקער האָום אין ניו-יאָרק, צו די לאַנדסלייט אין ישראל און צו נויטבא-דערפֿטיגע דאָ ביי אונז אין שטאָט.

עס זיינען וויידער ערווייטערט געוואָרען די זעלבע באַמטע פֿאַר דעם נייעם יאָר 1969: מעקס שומאַכער, פֿרעז.; אַלעקס דאָרפֿמאַן, 1-טער וויס-פֿרעז.; אַרטור פֿרענק, 2-טער וויס-פֿרעז.; מרס. איידע שומאַכער, טרע-זשורער; בען טראָש, רעקאָרדינג, קאָרעס-פּאָנדענץ און פינאַנץ סעקרעטאָר; סעם שומאַכער און דזשעק ראָטנער, טראָסטיס.

אונזערע טויער האָבען געאַרבעט זייער ענערגיש צו דורכפֿירען די אונטערנעמונג מיט ערפֿאָלג און צו שאַפֿען אַ באַדייטענדע סומע.

אונזער פֿרעזידענט האָט אויך דורכגע-פֿירט אַ געלונגענעם אָוקשאָן פון פיל זאַכען, וואָס אונזער באַנקעט-קאָמיטע האָט פֿארשאַפֿט.

דער אָוונט וועט לאַנג בלייבען איינגע-קריצט אין זכרון פון אַלע אָנטיילנעמער.

רפואה שלמה צו די באַקאַנטע

אונזערע איבערגעבענע טויער, די גע-וועזענע טשערלייד, בעסי באַקסענבוים, און איר מאַן, דזשאָו באַקסענבוים, זיינען געווען קראַנק און דאָך האָבען זיי ביידע זייער פיל געאַרבעט פֿאַר דעם באַנקעט. זיי זיינען געזעסען קראַנקערהייט ביי די טעלעפֿאָנען און גערופֿען געסט צו דער אונטערנעמונג. די באַקסענבוימס זיינען געווען אין שפּיטאָל, אָבער איצט זיינען זיי שוין צוריק אין הויז און זיי ערהוילען זיך פון דער קראַנקהייט. מיר ווינטשען זיי ביידען אַ רפואה שלמה.

רובין מארס ע"ה

מיר באַדויערן, וואָס אונזער טיכטיגע טוערין, מרס. מארס, האָט אונז דאָס יאָר ניט געקענט העלפֿען צום באַנקעט, ווייל זי האָט פֿאַרלאָרען איר ליבען מאַן און אונזער חשובען טוער, רובין מארס. ער איז אָוועק אין דער אייביגקייט דעם 28-טען נאָוועמבער 1968, אין עלטער פון 75 יאָר.

געבאָרען אין לאָמזשע, האָט זיך אָבער מר. מארס צוגעקלעפּט צו אונזער אָרגא-ניזאַציע, פיל געטאָן פֿאַר אונז, און האָט זיך דערדינט צום אַמט פון טראָסטי, וועל-כען ער האָט אָנגעהאַלטען יאָרען-לאַנג.

ער לאָזט איבער זיין פרוי, שרה מארס, 2 טעכטער, 4 אייניקלעך און 3 אור-אייניקלעך.

עהרע זיין אָנדענק!

אַ דאַנק שוועסטער טורעק

מיר דאַנקען שוועסטער דאָרע טורעק פֿאַר איר האַרציגער קאָאָפּעראַציע צו מאַ-כען דעם באַנקעט אַן ערפֿאָלג.

אָנערקענונג צו אַ צאָל פּירמעס

מיר דאַנקען דעם „איי. און פּי. סופּער-מאַרקעט", דעם „נעשאָנעל סופּערמאַרקעט" א. אָנד. פֿאַר זייערע פּרייַנטליכע דאָנייַשאָנס צום באַנקעט.

צוגרייטונגען צו אונזער יערליכער קאָרד-פּאַרטי

אונזערע באַאַמטע און טוער זיינען דורך דעם ווינטער געווען פֿאַררייזט אין די וואָרימע רעזאָרטען: פלאָריդע, קאַליפֿאָר-ניע, אַריזאָנע א. א. וו. נאָך זייער צוריק-קער וועט מען זיך נעמען מאַכען צוגרייי-טונגען צו דער יערליכער קאָרד-פּאַרטי.

מיר ווינטשען אונזערע באַאַמטע, טוער און מיטגלידער, די ביאַליסטאָקער אין ניו-יאָרק און איבער דער וועלט און אַלע אידען אומעטום אַ פּריילעכן פּסח.

בען טראָש

שיקאַגאָ

אונזער ביאַליסטאָקער סאָשעל קלוב און די ליידיס אָוקזילערי פֿאַרצייכענען אַ וויכ-טיגען סעזאָן פון אַרבעט. כאָטש דער עולם ווערט עלטער און שוואַכער, דאָך זעצען מיר פֿאָר אונזערע טעטיקייטען און געלט-זאַמלונגען. מיר שטיצען דעם ביאַליסטאָ-קער צענטער, מושב זקנים און שפּיטאָל אין ניו-יאָרק, ווי אויך לאַנדסמאַנשאַפֿטלי-כע און אַלגעמיינע אינסטיטוציעס און צוועקען אין שטאָט, אין לאַנד און אין אויסלאַנד, באַזונדערס אין מדינת-ישראל.

אונזער יערליכע קוואָטע

דורך די אומדערמידליכע באַמיאונגען פון אונזער פֿרעזידענט פון „קלוב", פריינט איזראַעל מינעס, איז אויך דאָס יאָר גע-שאַפֿען געוואָרען די טראַדיציאָנעלע ביא-ליסטאָקער קוואָטע פון איבער 500 דאָלאָר פֿאַר דער ביאַליסטאָקער היים אין ניו-יאָרק. אונזער הילף איז אָפּיציעל אַנאָנ-סירט געוואָרען בייַ דער ווינטערדיגער טעאַטער-אונטערנעמונג פון דער ניו-יאָר-קער אינסטיטוציע.

אונזער שטיצע פֿאַר לאַנדסלייט אין ישראל

מיר האָבען אַוועקגעשיקט 23 פּסח'דיגע שפּייז-פּעקלעך צו אונזערע נויטבאַדערפֿ-טיגע לאַנדסלייט אין מדינת-ישראל.

שמחות ביי לאַנדסלייט

מיר ווינטשען אַ האַרציגען מזל-טוב אונזערע טייערע טוער: מרס. ראָקאָף צו דער בת-מצווה פון איר אייניקל; מר. און מרס. אַדאָלף פּאָדאָרסקי צו זייער 60-יא-ריגען חתונה-יובילעאום.

אויך די שרייבערין פון די שורות פֿאַר-צייכענט אַ גרויסע שמחה צו דער געלע-גענהייט, וואָס זי איז געוואָרען אַן עלטער-באָבע דורך דעם ניי-געבאָרענעם זונעלע ביי איר ליבן איניקעל. דערמיט האָט זיך אַן עין-הרע, ווידער פֿאַרגרעסערט די פֿאַמיליע צוקערמאַן.

מזל-טוב צו פֿרעזידענט מינעס

מיר באַגריסען האַרציג אונזער זייער טיכטיגען פֿרעזידענט, מר. איזראַעל מי-נעס און פֿאַמיליע צו דער בר-מצוה פון

זייער אייניקעל, קענעטה גלען מעיגס, טיי ערער זונעלע פון זייערע ליבע קינדער, רוטה און אַלבערט מעיגס, וועלכע איז געפייערט געוואָרען דעם 22־טען פעב־רואַר, 1969.

מיר ווינטשען דעם בר־מצוה־בחור, די טייערע עלטערן און דעם זיידען פיל נחת און גליק.

רפואה שלימה וואונטשען

מיר ווינטשען אַ רפואה שלימה אונזערע טיכטיגע מעמבערס: מרס. טענקוס, מרס. ליס, מרס. סעקס און מרס. לילי גערבער, וועלכע האָבען דורכגעמאַכט קראַנקהייטען אין פאַראַנגענעם סעזאָן, און מיר האָפען, אז זיי וועלען אויפגעריכט ווערען מיט פולקאָמען געזונט און ווייטער אָנגיין מיט זייער גוטער אַרבעט.

לואיס גערבער ע״ה

אונזער לאַנדסמאַנשאַפט האָט געליטען אַן אומדערוואַרטליכען פאַרלוסט דורך דעם טויט פון אונזער השובען לאַנדסמאַן און איבערגעבענעם טוער, לואיס גערבער ע״ה, וועלכער איז פון אונז אַוועק אין דער אייביקייט דעם 12־טען אָקטאָבער, 1968.

מר. גערבער פלעגט זיך לאָזען געפינען זייער פרייגיביג מיט זייער דאַניישאַנס פאַר לאַנדסמאַנשאַפטליכע צוועקען, באַזונדערס פאַר דער ביאַליסטאָקער היים אין ניו־יאָרק, און ער פלעגט יעדען יאָר דורכפירען אַ זאַמלונג צווישען זיינע פריינט און אויך בייטראָגען זיין פערזענליכען באַדייטענדען חלק פאַר דעם ביאַליסטאָקער מושב־זקנים.

מיר דריקען אויס צו דער שווער־גע־טראָפענער פרוי, דזשעסי, די קינדער, אייניקלעך און דער גאַנצער פאַמיליע אונזער האַרציגסטען מיטגעפיל, און מיר ווינטשען אז אין זיין שיינעם נאָמען, נאָבעלען רע־קאָרד און ליכטיגען אָנדענק און אין דער פאַרזעצונג פון זיין גוטער אַרבעט פאַר אונזער לאַנדסמאַנשאַפט זאָלען זיי געפינען אַ טרייסט.

אַ פרייליכען יום־טוב

צו אַלע אונזערע מיטגלידער און שוועס־טער אין שיקאָגאָ, צו דעם ביאַליסטאָקער צענטער, מושב זקנים און שפּיטאָל אין ניו־יאָרק, צו ביאַליסטאָקער איבעראַל און צו אַלע אידען אין דער גאַרער וועלט שי־קען מיר איבער די בעסטע וואונטשען פאַר אַ פרייליכען פסח.

ראָזע צוקערמאַן

פּעטערסאַן

טראָץ דעם ווינטער־סעזאָן, ווען פיל פון אונזערע טוער זיינען פאַרריזט אין פלאָ־רידאַ, האָבען מיר אָפּגעהאַלטען וויכטי־גע מיטינגען פון אונזער „ביאַליסטאָקער רעליף־סאָסייעטי״, געשאָפען פאָנדען, גע־האַלפען די ביאַליסטאָקער היים אין ניו־יאָרק און אַנדערע אינסטיטוציעס אין שטאָט, אין ישראל און איבעראַל פון וואַנען נאָר מען האָט זיך צו אונז געוונדעט נאָך הילף. מיר האָבען זיך אויך באַטייליגט אין די באַארד־מיטינגען פון אונזער ביאַ־ליסטאָקער היים.

אונזער 45־יאָריגער יובילעאום

מיר האָבען דאָס יאָר פאַרצייכענט דעם 45־יאָריגען יובילעאום פון אונזער אַרגא־ניזאַציע, וועלכע איז געשאַפען געוואָרען דורך אַ הייפּעל מיטגלידער און טוער אין יאָר 1924 און זיך פאַרנאַנדערגעוואקסען אין אַ וויכטיגער ביאַליסטאָקער סאָסייעטי.

צו דער גלעזענהייט פון דעם יום־טוב האָבען מיר אַרויסגעגעבען אַ יובילעאום־זשורנאַל, פון וועלכען דער שרייבער פון די שורות איז געווען עדבוק־מענעדזשער און רעדאַקטאָר. דער זשורנאַל האָט אַריין־געבראַכט אַ היפּשע סומע געלט אין באַ־גריסונגען און אַדוואַרטאַיזמענטס און האָט אייך געהרט אונזערע פאַרדינסטפולע גרינדער, טוער און באַאמטע.

אונזער עהרען־טאָפּעל אין דער ביאַליסטאָקער האָוס

צו דער גלעזענהייט פון אונזער 45־יאָריגען יובילעאום און אין אָנערקענונג פון אונזערע פאַרדינסטען דורך די אַלע יאָרען, וועט אונזער סאָסייעטי באַערט ווע־רען מיט אַ בראַנז־טאָפּעל אין דעם ביאַ־ליסטאָקער צענטער, מושב זקנים און שפּיטאָל אין ניו־יאָרק, וועלכער פאַרציי־כענט אונזער נאָמען און דעם היסטאָריש־שען יובילעאום־יאָר, ווי אויך די נעמען פון אינזערע באַאמטע, וועלכע שטייען איצט ביים רודער פון דער אָרגאַניזאַציע.

פאָלגענדע נעמען וועלען אויסגעקריצט ווערען אויפן טאָפּעל:

ראָזע רובין, פרעזידענטין; ווילי־אַם ווייס־נער, טשערמאַן; אסתר אַראָנאָוויץ, פי־נאַנץ־סעקרעטאַרין; דזשאָזעף סוראָסקי, רעק. סעקרעטאַר; דזשייקאָב קעטץ, טרע־זשורער; סאל גאָלדז, מאַקס מאָרגוליס, דיי־וויד פינקוס, פּאָול פּאַרסאָן, דייוויד זאַקים, ווייס־טשערמען; לינען־קאָמיטע: איידע בערגמאַן, טשערלייזי; ראָזע סענדער, טרעזשורער; דזשייקאָב קעטץ, זשורנאַל־עדיטאָר.

די ביאַליסטאָקער אין פּעטערסאָן פאַראייביגט אויף „דוד סאָהן מעמאָריאַל־מנורה״

אַלס צוגאָב צו אונזער הילף אין דעם בילדינג־פאָנד קאָמפּיין און פאָלקס־הלוואה פון דעם ביאַליסטאָקער צענטער, מושב־זקנים און שפּיטאָל אין ניו־יאָרק, האָבען מיר לעצטענס אויך בייגעטראָגען אַ ספּע־ציעלע סומע פון 500 דאָלאָר, אַלס אונזער חלק אין דער „דוד סאָהן מעמאָריאַל־מנורה״. פאַר דעם דערמאָנטען באַטרעף וועט דער נאָמען פון אונזער אָרגאַניזאַציע פאַראייביגט ווערן אויף אַ טאָפּעל אין דער מנורה, וועלכע געפינט זיך אין דער לאַבי פון דער אינסטיטוציע.

אונזער פרעזידענטין, מרס. ראָזע רובין, אַן 80־גער מיט מזל

מיר דריקען אויס אַ האַרציגען מזל־טוב צו אונזער פאַרדינסטפולער פרעזידענטין, מרס. ראָזע רובין, וועלכע האָט דעם 2־טען מערץ, 1969 פאַרצייכענט איר 80־טען געבורטסטאָג צוזאַמען מיט איר 44־טען יובילעאום, אַלס אָנפירערין פון אונזער אָרגאַניזאַציע.

אויך דער געבורטסטאָג־פייערונג, וועל־כע איז איינגעאָרדענט געוואָרען דורך דער בריידט־פאַרצווייגטער פאַמיליע לכבוד דער „יונגינקער זקנה״, איז אונזער סאָסייעטי געווען פאַרטראָטען דורך אַ חשובער קאָ־מיטע..

מיר האָפען, אז די קרוין פון אויסגעצייי־כענטער פירערשאַפט און שאַרפען שכל און יוגענטליכען מוט וועט ווייטער באַצי־רען שוועסטער רובינ׳ס גרויסן קאָפּ אין שפּיץ פון אונזער אָרגאַניזאַציע אין פול־קאָמען געזונט, אין נחת און אין כבוד.

רפואה שלימה צו אונזערע טוער

מיר ווינטשען אַלע אונזערע טוער, וועל־כע האָבען דורכגעמאַכט קראַנקהייטען אין פאַראַנגענעם סעזאָן אַ רפואה שלימה און פולקאָמע אויפריכטונג.

באַזונדערס ווינטשען מיר אַ רפואה שלימה אונזער שוועסטער, מרס. ווילי־אַם ווייסנער, מיט איר מאַן, אונזער גערא־טנעם טשערמאַן, און מיר האָפען, אז „ווילי״ וועט האָבען די מעגליכקייט און דעם גע־מיט ווייטער צו ווידמען זיינע כוחות צו אונזער הייליגער אַרבעט מיט אַ רויגען קאָפּ, ווי ער האָט עס געטאָן אַלע יאָרען.

צו אַלעמען — אַ פרייליכען פּסח

מיר ווינטשען די באַאמטע, מיטגלידער און טוער פון אונזער אָרגאַניזאַציע, דעם ביאַליסטאָקער צענטער, מושב־זקנים און שפּיטאָל אין ניו־יאָרק, אַלע אונזערע לאַנדסלייט איבעראַל און כלל ישראל אַ פרייליכען יום־טוב.

דזשייקאָב קעטץ

דר. יעקב ב. גלען באקומט די וויסענשאפטליכע מאימאנידעס־פרעמיע

א וויכטיגע פאסירונג איז פארצייכענט געוואָרען אין דער מעדיצינישער־וויסענשאפטליכער וועלט, וועו דער בארימטער ניו־יאָרקער אידישער דאקטאָר, יעקב ב. גלען, איז באהרט געוואָרען דעם 17־טען נאוועמבער 1968 מיט דעם מיימאָנידעס־פרייז, אלס אויסצייכענונג פאר אויסערגעווייניליכער דערגרייכונג אויפן גע־ביט פון אידישען וויסען און אלגעמיינער מעדיצין.

דר. יעקב ב. גלען

דער פרייז איז צוגעטיילט געוואָרען צו דר. גלען פון דר. ראָבערט מענדעלסאָן, הויפט פון דער מעדיצינישער־וויסענשאפט־ליכער זשורי ביי דעם מאקסוועל ריס שפיטאל אין שיקאגא. דער שפיטאל טיילט אויס יעדען יאָר די רמב"ם־אויסצייכענונג צו פארדינסטפולע אידישע מעדיקער און וויסענשאפטלער אין צוזא־מענארבעט מיט דעם „קאלעדזש אף דזשואיש סטאדיס" אין שיקאגא.

ביי דער גלעלגענהייט פון דער פרעזענטאציע, האָט דער גע־ווינער פון פרייז, דר. גלען, געהאלטען א וויכטיגען פארטראג אויף דער טעמע: „תורת משה אין דער ליכט פון דער מאדערנער מעדיצינישער וויסענשאפט".

דר. גלען איז א בארימטער מעדיצינער און צייכענט זיך אויס ניט בלויז מיט פראָפעסיאָנעלער וויסענשאפט, נאר אויך אלס מומחה־עקספערט אין חכמת ישראל. ער איז א פרוכטבארער אידיש־העברעאישער־ענגלישער שרייבער און איז אויך דער שטענדיגער מעדיצינישער מיטארבעטער פון „פארווערטס", וואו ער דרוקט זיך אין א ספעציעלען קאָלום וועגען פראָבלעמען פון געזונט. ער איז אויך א פארדינסטפולער קולטור־טוער און דער פרעזידענט פון העברעאישן קולטור־קלוב „מבצר" אין ברוקלין. ער האָט אויך פארעפענטליכט ארטיקלען אין דעם זשורנאל „ההד" אין ירושלים, אין „העולם", אין „דואר היום", אין ניו־יאָרקער „הדואר", אין „דזשואיש פרעס", ברוקלין; „סינאַגאָג־לאַיף", ניו־יאָרק, ווי אויך אין דעם „אידישען וואָכענבלאַט" אין ציריך, שווייצאריע.

מיט 3 יאָר צוריק האָט ער ארויסגעגעבען אן ענגלישען בוך „תורת משה און די מעדיצינישע וויסענשאפט", און פארעפֿאָרען האָט ער ארויסגעגעבען דאס וועדטפולע אידישע ווערק „צום געזונט און צו לעבען". ער גיט אויך מעדיצינישע לעקציעס יעדע וואָך אויף דעם אידישען ראדיא־פראגראם פון „דאָבעליו־אי־ווי־די".

פאר אונז ביאליסטאקער איז עס א באזונדער נחת און כבוד, וואס דר. גלען איז א מיטגליד פון דעם מעדיצינישען סטאף פון אונזער ביאליסטאקער מושב־זקנים און שפיטאל און העלפט באַ־דייטענד אין דער אויסשפרייטונג פון אונזער מעדיצינישען פראָג־ראם. טראָץ דעם וואס ער איז דער הויפט מעדיקאל אפיסער פון דעם שטאטישען שפיטאל אין גרינפאינט, געפינט ער אויך צייט פאר אונזער אינסטיטוציע.

דר. גלען האָט אויך איינגעשטימט צו געבען א סעריע לעק־ציעס וועגען געזונט אויף די עלטערע יארען פאר אונזערע מיט־גלידער אין אונזער אינסטיטוציע. די דאטעס פון זיינע פארטרא־גען וועלען פובליצירט ווערען אין בריוו צו אונזער מיטגלידער־שאפט.

מיר ווינטשען דר. גלען פיל ערפאלג און גליק אין זיין מע־דיצינישׂ־וויסענשאפטליכער קאריערע און פרוכטבארער ארבעט.

מעדיצינישע לעקציע פון דר. יעקב ב. גלען

מאנטאג בייטאג, דעם 20־טען יאנואר, 1969, איז דורך דער איניציאטיוו פון אונ־זער „ביאליסטאקער צענטער", צוזאמען מיט דער ביאליסטאקער ליידיס אוקזילע־רי, פארענשטאלטעט געוואָרען אן עפענט־ליכע מעדיצינישע לעקציע פון דר. יעקב ב. גלען אויף דער טעמע: „ווי אזוי זיך צו פארהיטען פון קראנקהייטען אויף די עלטערע יארען".

צו דעם רעפעראט איז געקומען א גרוי־סער עולם פון דירעקטאָרען, מיטגלידער און פריינט. עס זיינען אויך געווען אנווע־זענט די זקנים און זקנות פון אונזער האום.

אין א פאָפולערען מאמע־לשון, דורכגע־פלאָכטען מיט פאסיגע פסוקים פון דער תורה, האָט דר. גלען אנגעוויזען די אור־זאכען און סימפטאָמען פון קראנקהייטען אויף דער עלטער און געגעבען עצות, ווי זיי אויסצומיידען דורך א נארמאלען לע־בענסשטייגער און אפגעהיטער דיעטע.

נאך דער לעקציע האָט דר. גלען גע־ענטפערט אויף א צאָל פראגן, וועלכע זיי־נען געקומען פון פארזאמלטען עולם.

אלע אנווועזענדע האָבען זייער הנאה גע־האָט פון דעם רעפעראט און באגריסט אונ־זער ערשטען געלונגענעם פארזוך פון א מעדיצינישען פארום פאר די ברייטע אי־דישע פאלקס־מאסען. דער עולם האָט פארלאנגט, אז אזעלכע לעקציעס זאלען פארא־נשטאלטט ווערען אפטער און עס זאל געשאפען ווערען ביי אונזער „צענ־טער" א מין פאלקס־אוניווערזיטעט פאר פאפולערער מעדיצין און אנדערע וויסענ־שאפטען.

עס איז אויסגעדריקט געוואָרען א בא־זונדער דאנק צו אונזער געניראל־סעקרע־טאר, איסאק ריבאלאָווסקי, פארמאן פון „פארווערטס", פאר העלפען איינארדענען די לעקציע און פובליצירען זי אין דער צייטונג; צו אונזער אדמיניסטראטאר, מרס. עטעל אינגבערג, פאר מאכען די טעכנישע פארבאריטונגען; און צו דער פרעזידענטין פון דער ליידיס אוקזילערי, מרס. בעלא סטאוקס, פאר איר באדייטע־דער קאָאפעראציע.

אַ גרוס פון דעם ביאַליסטאָקער דיכטער־לאַנדסמאַן, מענדל גאָלדמאַן, פון ווייטען סאָוועטישען טאַשקענט

פון י. שמולעוויטש

פון דעם ווייטען טאַשקענט, די הויפּט־שטאָט פון אוזבעקיסטאַן אין דער סאָוועטישער מיטעל־אַזיע, איז צו אונז דערגאַנגען אַ גרוס פון אונזער חשובען לאַנדסמאַן און באַוואוסטען דיכטער, מענדל גאָלדמאַן. אין דער צייט פון דער צווייטער וועלט־מלחמה איז גאָלדמאַן פאַרוואָגלט געוואָרן קיין טאַשקענט, וואו ער לעבט פאַר די פאַרגאַנגענע קנאַפּע דרייסיג יאָר. צוזאַמען מיט דעם גרוס זיינען צו אונז אויך דערגאַנגען פון גאָלדמאַנען דריי פון זיינע נייעסטע לידער — „אויפן שיידוועג", „אַלצאייניס..." און „לכבוד פּסח" — וואָס מיר דרוקען דאָ אין דער היינטיגער אויסגאַבע „ביאַליסטאָקער שטימע".

מענדל גאָלדמאַן (מנחם גאַן)

מיר ווילען ביי דער געלעגענהייט דערמאָנען, אַז מיט העכער אַ יאָר צוריק, וועו מענדל גאָלדמאַן איז געוואָרען 70 יאָר, איז אין ניו־יאָרק דערשינען זיין וועלק „היימוויי", לירישע פּאָעזיע אין פּאָרם פון אַ טאָגבוך, וואָס האָט אַרויסגערופען אַ גרויסען אָפּקלאַנג סיי ביי די לעזער און סיי ביי דער קריטיק. דאָס בוך, וואָס איז געדרוקט געוואָרען אין פּראַכט־אויסגאָבע אין דער דרוקקעריי פון די באַוואוסטע שולזינגער־ברידער, איז אַרויסגעגעבען געוואָרען מיט דער הילף פון מר. דזשעי וועלס, אַ פּלימעניק פון מענדל גאָלדמאַן, אין ניו־יאָרק.

מענדל גאָלדמאַן, וועלכער איז געווען אַ מיטאַרבעטער אין דער ביאַליסטאָקער „דאָס נייע לעבען", אונטער דער רעדאַקציע פון פּסח קאַפּלאַן, פון 1921 ביז 1939, האָט נאָך מיט 48 יאָר צוריק אָפּגעדרוקט זיין ערשט ליד „נאָכן ארון", וואָס האָט אַרויסגערופען אַ גרויסען רושם. ער האָט שפּעטער פאַרעפענטליכט עטליכע הונדערט לידער אין די אידישע צייטונגען אין ביאַליסטאָק, וואַרשע, לאָדזש און אין אַנדערע ערטער. אין יאָר 1928 האָט דער „פאַרוועלטס" אין ניו־יאָרק דורכגעפירט אַן אַלוועלט־ליכען לידער־קאָנקורס. אין דעם האָט זיך אויך באַטייליקט מענדל גאָלדמאַן, מיט זיין ליד „האָרץ איין, האָרץ אויס". ער האָט דעמאָלט פאַר דעם טיף־רירענדען ליד באַקומען די ערשטע פּרעמיע. אין אויגוסט 1939, קורץ פאַרן אויסברוך פון דער צווייטער וועלט־מלחמה, האָט גאָלדמאַן געהאַט צוגעגרייט צום דרוק אַ באַנד פון זיינע לידער, אונטערן זעלבען נאָמען „האָרץ איין, האָרץ אויס". אָבער די מלחמה האָט דאָס אַלץ צעשטערט.

אויך אין סאָוועט־רוסלאַנד, וואו גאָלדמאַן לעבט פון זינט דער צווייטער וועלט־מלחמה, האָט ער אַנגעשריבען פיל לידער. ער האָט אויך געמאַכט איבערזעצונגען פון דער סאָוועטישער פּאָעזיע. מיט אַ קורצער צייט צוריק איז מענדל גאָלדמאַן געווען אויף אַ באַזוך אין ריגע, די הויפּט־שטאָט פון דער סאָוועטישער לעטלאַנד. וועגען זיין באַזוך דאָרט דערציילט אין אַ בריוו דער באַקאַנטער שרייבער, יונה ראַדינאָוו, וועלכער וואוינט אין ריגע:

קיין ריגע איז געקומען אויף אַ קורצען באַזוך דער אידישסאָוועטישער פּאָעט פון טאַשקענט, מענדל גאָלדמאַן. ער האָט געהאַט אַ וואַרימע און האַרציגע באַגעגעניש מיט די אידישע שרייבער אין ריגע. גאָלדמאַן דערציילט, אַז אין טאַשקענט לעבען איצט ביי 70 טויזענט אידן. אין טאַשקענט לעבען אויך דריי אידישע שרייבער: יוסף איצקאָוו, מענדל גאָלדמאַן און דער פּוילישער איד, מאַקס טאַנאַנצאַפּס. די ערד־ציטער־נישן, וואָס איז פאַרגעקומען מיט אַ צייט צוריק אין טאַשקענט, האָט אויך שווער געטראָפען דעם אידישען צענטער — קאָשגאַרקע, וואו עס האָבען זיך הונדערטער יאָרען געלעבט אידען. נאָך דער ערד־ציטערניש האָט זיך די אידישע באַפעלקערונג באַזעצט אין אַלע טיילען שטאָט. מענדל גאָלדמאַן האָט שוין אַריבערגעשפּאַנט זיינע 70 יאָר, אָבער ער זעט אויס יונג, מונטער און שעפּעריש. ער האָט מיר געגעבען זיינע צוויי לידער, וואָס איך לייג דאָ ביי. ער אַרבעט איצט איבער אַ בוך נייע לידער, אַזוי־גערופענע מלחמה־לידער. מיר האָבען שפּאַציערט איבער די גאַסען פון ריגע און גאָלדמאַן האָט מיר געהאַלטען אין אירן דערציילען וועגען זיין אַמאַליגער אידישער היים — ביאַליסטאָק. ער קען ניט פאַרגעסען די אַמאַליגע אידישע ביאַליסטאָק און עס בענקט זיך אים נאָך איר, כאָטש ביאַליסטאָק איז היינט עלענט, אַלע נאַענטע און פריינט אומגעבראַכט פון די נאַציס. „אויף אונזער דור" — האָט מענדל גאָלדמאַן צו מיר געזאָגט — „איז אויסגעפאַלען איבערצולעבען די גרוויליגסטע געשיכטע פון אונזער פאָלק; צו באַווייסען די זעקס מיליאָן אויסגעשאָטענע אידען, לעבען אין צעשיידונג מיט די טייערע אומפּאַרגעסליכע ברידער־לאַנדסלייט, מיינע ברידער און שוועסטער. היטלער׳ס מעסער האָט דורכגעשטאָכען אונזערע הערצער, וואָס וועלען זיך שוין קיינמאָל מער ניט פאַרהיילן..." מענדל גאָלדמאַנ׳ס באַרימטע טאָכטער (פון דער צווייטער פרוי), די שאַך־טשעמפּיאָנסטין פון אוזבעקיסטאַן, האָט מיט אַ קורצער צייט צוריק געהיראָט. זי פאַרשאַפט איר פאָטער גרויס פרייד און נחת. ביז גאָר וואַרים איז געוועזן די באַגעגעניש און דאָס געזעגענען זיך מיט מענדל גאָלדמאַן, וועלכער איז צוריקגעפאָרען קיין טאַשקענט. ווער וויס, ווען מיר וועלען זיך נאָך אַמאָל זען?

מיר, די ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט אין ניו־יאָרק און איבער אַמעריקע, און דורך דער „ביאַליסטאָקער שטימע" אויך אין נאָמען פון אונזערע לאַנדסלייט איבער דער גאַנצער וועלט, שיקען מיר איבער צו מענדל גאָלדמאַן די בעסטע גרוסען און וואונטשען. מיר וויינטשען אונזער חשובען לאַנדסמאַן נאָך לאַנגע וווייטערדיגע יאָרען פון געזונט, גליק און נחת און וווייטערדיגען דערפאָלג אין זיין שפּעפּערישער אַרבעט אַלס דיכטער.

מזל טוב צו פריינט גאָלדמאַן

די רעדאַקציע פון דער „ביאַליסטאָקער שטימע" און די פאַרוואַלטונג פון דעם ביאַליסטאָקער צענטער, מושב־זקנים און שפּיטאָל, דריקען אויס אַ האַרציגען מזל־טוב צו מר. און מרס. מענדיל גאָלדמאַן, צו דער חתונה פון זייער געראָטענער טאָכטער און ווינטשען דעם יונגען פּאָרפּאָלק און די עלטערן פיל נחת און גליק.

נחום צמח׳ס „הבימה״־טעאַטער טרעט אַריין אין זיין 56־טען יאָר

פון א. זבאַר (מעלבורן, אויסטראַליע)

מיט דעם אָפּשלוס פון יאָר 1968 האָט דער העברעאישער „הבימה״־טעאַטער אין ישראל פאַרענדיגט אַ גלאָררייכן קאַפּיטעל פון נאַציאָנאַלער קולטור און קונסט, פאַרציילנענדיג דעם 55סטן יובילעאום פון דער העברעאישער בינע און איז אַריין אין דעם 56סטן יאָר פון זיין לייסטונג פאַר פֿאָלק און לאַנד.

אברהם זבאַר

דער טרוימער און בויער פון דער „הבימה״, דער ביאַליס־טאָקער העברעאישער לערער, נחום צמח, האָט גלייגט דעם ווינקעלשטיין פון אָט דעם וועלט־באַרימטן ערשטן העברע־אישן טעאַטער נאָך אין סוף יאָר 1912 און אָנהויב יאָר 1913 אין ביאַליסטאָק.

צו די פּיקאַנטסטע מאָמענטן פון יענע וויגעל־יאָרן פון דער „הבימה״ געהערן עטליכע טשיקאַווע עפּיזאָדן:

נחום צמח האָט מאָביליזירט די שילער פון דער ביאַליסטאָ־קער גימנאַזיע צו ווערן שוישפּילער, אָבער אַזוי ווי די באַפעל־קערונג איז אין יענע יאָרן געווען רוסיפיצירט און די יוגענט האָט ניט געקענט קיין העברעאיש, פלעגט ער די העברעאישע ראָלען פון זיינע פּיעסען אויסשרייבן פאַר זיי אין רוסישע בוכשטאָבן און זיי פלעגען עס אויסלערנען אויף אויסווייניג. אַזוי האָט ער צוזאַמענגעשטעלט זיין טרופּע פון אַמאָטאָרן פאַר דער „הבימה״.

אין די שפּעטערדיגע יאָרן, ווען די „הבימה״ האָט דורכגע־מאַכט אַן עקאָנאָמישען קריזיס און די שוישפּילער פלעגען ניט וועלען אַרבעטען פאַר הונגער־לוין און זיי פלעגען זיך צוריקציען פון דער טרופּע, איז אויסגעקומען זיך צו באַנוצען מיט אַ מאַן צו שפּילען אַ פרויען־ראָל. גראָד האָט יענער געהאָט אַ שיינע מיידעלשע פיגור און אויסזען און די צושויער פלעגען זיך אָפט וואונדערן, ווער איז די שיינע „באַרישניע״, ניט וויסענדיג אַז די „הויזען״ האָבען אָפּגעטראָטען דעם פּלאַץ צו דער „קלייד״.

די ערשטע פאָרשטעלונג, וואָס צמח האָט אויפגעפירט אין ביאַליסטאָק, איז געווען די העברעאישע פּיעסע „מוסר נער רע״. דער ספּעקטאַקל איז פאַרגעקומען אין דעם זומער־טעאַטער „ראָסקאָש״ אין פרעכטיגען ביאַליסטאָקער וואַלד, און אַ ביז־גאָר וויכטיג ראָלע אין אָט־דער פרעמיערע האָט געשפּילט דער ביא־ליסטאָקער אינגעל, שלום שוואַרץ, אַ זון פון דעם אָנגעזעענעם בעל־הבית, ר׳ חיים שוואַרץ, וועלכער האָט זיך געדרוקט אין „הצפירה״. די רעפּעטיציעס זיינען טאַקע פאַרגעקומען אין חיים שוואַרצ׳ס וואוינונג. שלום שוואַרץ, וועלכער האָט שפּעטער גע־נומען אַ טיכטיגען אָנטייל אין דער „הבימה״, איז אומגעבראַכט געוואָרן דורך די היטלעריסטישע מערדער.

אָפּשפּאָרענדיג פון זיין מאָגערן געהאַלט, אַלס העברעאישער לערער, האָט צמח דאָך באַוויזען צו אַנגאַזשירען אַזעלכע טאַלאַנ־טען ווי די באַוואוסטע אַרטיסטען גנעסין און בערטאַנאָוו, און מיט זייער אָנטייל האָט ער אויפגעפירט אונזער ביאַליסטאָקער דרא־מאַטורג, אָסיפ דימאָוו׳ס פּיעסע „שמע ישראל״ און פּינסקי׳ס איינאַקטער „הנודד הנצחי״ (דער אייביגער וואַנדערער).

נחום צמח ע״ה

נחום צמח׳ס אַמביציע איז אָבער געווען אַרויסצופירען דעם „הבימה״־טעאַטער אין דער גרויסער גאָרער וועלט. ער האָט אַוועקגעפירט דעם טעאַטער אין ווין, וואו ער האָט געשפּילט דעם „אייביגען וואַנדערער״ פאַר דעם ציוניסטישען קאָנגרעס אין דעם „נויען ווינער טעאַטער״ און ער האָט אַרויסגערופען די באַוואונ־דערונג פון אַלע דעלעגאַטען, באַזונדערס פון אונזער נאַציאָנאַלען פֿאָעט, חיים נחמן ביאַליק, וועלכער האָט איינגעשטימט צו איבער־זעצען פאַר צמח׳ס רעפּערטואַר אַנסקי׳ס „דיבוק״ אויף העב־רעאיש.

צווישען די שפּאַנענדע און דראַמאַטישע מאָמענטען אין צמח׳ס מערקווירדיגער קאַריערע דאַרף פאַרצייכענט ווערען דער פאַקט, אַז נאָכדעם ווי עס האָט זיך אָנגעהויבען די געפלאַנטע טורנע: ביאַליסטאָק־וואַרשע־פּעטערבורג, איז צמח געפּערליך קראַנק געוואָרען און פון זיין קראַנקען בעט כמעט אין אַ גוסס׳ן צושטאַנד געשיקט אַ טעלעגראַמע, אַז מען זאָל אַן אים אָנגיין מיט דער פּאָרשטעלונג. „אַ מענטש שטאַרבט, אָבער ׳הבימה׳ מוז לעבען״, האָט ער אין דער טעלעגראַמע געשריבען.

מיט אַ שוועך געמיט, אָבער מיט אַ סך קוראַזש איז די פּאָר־שטעלונג דורכגעפירט געוואָרן אָן דעם אָנטייל פון „רבין״, אָבער גראָד מיט דערפּאָלג און אויך צמח איז געזונט געוואָרן און ווייטער אָנגעפירט מיט זיין טרופּע.

דער ערשטער אויפטריט פון דער „הבימה״ אין מאָסקווע איז געווען אין יאָר 1918 און אויך מיט גרויס פּוראָר, אָבער נאָך דער באַלשעוויסטישער רעוואָלוציע האָט דער טעאַטער זייער געליטען פון דער יעווסעקציע, וועלכע האָט פאַרפאָלגט העברע־איש, אַלס קאָנטרא־רעוואָלוציאָנערען געצייג און ציוניסטישער אינסטרומענט אין די הענט פון אימפּעריאַליזם. צמח׳ן איז אָבער

שיר השירים געמעלן פון קינסטלער בען — אַ מיסטערווערק

(אויבערזעצט פון פראַנצויזיש — א. ל. ג)

פון בערנאַרד אָרעם (פּאַריז)

בען (בן־ציון ראַבינאָוויטש) איז אונזער גרעסטער געבענטשטער קינסטלער־מאָלער פון פּאַריז, באַרימט איבער דער גאָרער וועלט.

די פּאָלגענדע שורות זיינען אַן אויסצוג פון אַ פראַנצויזישער רעצענזיע איבער זיין איצטיגן קונסטווערק „שיר־השירים".

בען איז דער באַזינגער פון גאָט, פון דער ליבע און פונעם ליכט.

קוקט זיך התלהבות׳דיג אַריין אין זיינע בילדער, אין זיין גאַנצער שאַפונג: אומעטום איז דאָ די אָנווועזנהייט פון גאָט.

בן־ציון ראַבינאָוויטש („בען")

איצט די ליבשאַפט: צום מענטש, צום געגענשטאַנד, צו יעדער איינצעלהייט, און צום סוף דאָס ליכט. זיין גאַנץ ווערק איז מיט דעם אָנגעזאַפּט פון אינעווייניג פון אויסענווייניג, טאָג און נאַכט. זיינע בילדער זיינען אַ ליכט־קוואַל פאַר די קומענדיגע דורות.

* * *

אויב דאָס אַלץ איז אמת פאַר זיין גאַנץ ווערק, וואָס־זשע קען מען זאָגען וועגען זיין „שיר־השירים", די צירונג פון דער קרוין, דער „ילד שעשועים" פון בען?

באַטראַכט גוט די געמעלען וואָס פאַלגען נאָך; באַטראַכט זיי אויף צווייערליי אופנים: צוערשט מיט אָפענע אויגען, מיט גרויס־צעעפענטע אויגען. דערנאָך פאַרמאַכט די אויגען, קוקט אַן און זעט און באַטייליגט זיך אין דער ליבשאַפט פון דעם ליבען און צו דער ליבער, וואָס פאַראייניגען זיך און פאַרלירען זיך, וואָס זוכען זיך און געפינען זיך.

קוקט אויף די בילדער זייער אויפמערקזאַם מיט אייער גאַנצער נשמה, פאַרמאַכט נאָכדעם די אויגען. דאָס ליכט פונעם שיר השירים — שלמה׳ס און בענ׳ס — פון בען און פון שלמה דרינגט אַריין אין אייך צאַרט און פולשטענדיג.

דאַן נויגט צו גאַנץ נאָענט, נאָך נענטער איבער די געמעלען, וועט איר אַנטדעקען מיט אַן אומבאַגרעניצטער באַגייסטערונג די עקזיסטענץ ביי די ברעגען פון די געמעלען־פאָעמעס אַ דאַנק דער אויסערגעוויינליכער מיטאַרבעט פונעם מלך שלמה און פון בען, ביי דער זייט פון דער וואונדערליכער העברעאישער שריפט, אַ געשאַנק פון גאָט, אַ גאַנצע דערהויבענע וועלט געמאַכט פון בלומען און בשמים, וואָס שמעקט מיט ארץ אבות און ירושלים.

דאַן וועט איר אַנטדעקען אַ פאָדעם, אַ פאַרבינדונג וואָס באַהעפט דעם מאַן, די פרוי און דעם כאָר. דער דאָזיגער גאַלעריע, וואָס־זשע קען מען זאָגען וועגען זיין „שיר־השירים", די צירונג פון דער קרוין, דער „ילד שעשועים" פון בען?

באַטראַכט גוט די געמעלען וואָס פאַלגען נאָך; באַטראַכט זיי אויף צווייערליי אופנים: צוערשט מיט אָפענע אויגען, מיט גרויס־צעעפענטע אויגען. דערנאָך פאַרמאַכט די אויגען, קוקט אַן און זעט און באַטייליגט זיך אין דער ליבשאַפט פון דעם ליבען און צו דער ליבער, וואָס פאַראייניגען זיך און פאַרלירען זיך, וואָס זוכען זיך און געפינען זיך.

קוקט אויף די בילדער זייער אויפמערקזאַם מיט אייער גאַנצער נשמה, פאַרמאַכט נאָכדעם די אויגען. דאָס ליכט פונעם שיר השירים — שלמה׳ס און בענ׳ס — פון בען און פון שלמה דרינגט אַריין אין אייך צאַרט און פולשטענדיג.

דאַן נויגט צו גאַנץ נאָענט, נאָך נענטער איבער די געמעלען, וועט איר אַנטדעקען מיט אַן אומבאַגרעניצטער באַגייסטערונג די עקזיסטענץ ביי די ברעגען פון די געמעלען־פאָעמעס אַ דאַנק דער אויסערגעוויינליכער מיטאַרבעט פונעם מלך שלמה און פון בען, ביי דער זייט פון דער וואונדערליכער העברעאישער שריפט, אַ געשאַנק פון גאָט, אַ גאַנצע דערהויבענע וועלט געמאַכט פון בלומען און בשמים, וואָס שמעקט מיט ארץ אבות און ירושלים.

דאַן וועט איר אַנטדעקען אַ פאָדעם, אַ פאַרבינדונג וואָס באַהעפט דעם מאַן, די פרוי און דעם כאָר. דער דאָזיגער גאַלעריע

אַ סימבאָלישער טאַנץ

(שיר השירים מאָטיוו)

דענער פאַרבינדלער, אָנגעצייכענט דורך די הענט פון בען. לאָזט אים ניט אָפּ דעם פאָדעם, ער וועט אייך דערמעגליכען דורכצושלייכען די הונדערט בלעטער פון דעם דאָזיגען שיר־השירים.

און ביים ענדיגען קוקען, פאַרבלענדט און פאַרוואונדערט, וועט איר ניט האָבען קיין רו ביז איר וועט נאָך אַמאָל און נאָך אַמאָל און אומענדלעך נעמען אין אייערע הענט דעם דאָזיגען שיר־השירים ביז ער וועט אַריינדרינגען אין אייערע אויגען און אין אייער נשמה.

* * *

בען, דער זון פון פאָלק ישראל, פאַראייניקט אין זיך דעם מאָלערישען זשעני פון די גרעסטע מאָלער פון דער מענטשהייט און די אומפאַרגלייכליכע עטיק פון יודאַיזם. זיין גאַנץ ווערק פאַראייניגט די העכסטע ספּיריטואַליטעט מיט דער עכטער ערשטראַנגיגער קוואַליטעט.

אויב דער צופאַל וואָלט געווואָלט אַז בען זאָל געבוירען ווערען מיט אַ צוויי טויזענט יאָר פריער, וואָלטען מיר אפשר פאַרלאָרען אַ מאָלער, וואָלטען מיר אָבער אויף זיכער געווואונען אַ נביא.

קוקט און באַוואונדערט נאָך אַמאָל זיינע בילדער. דער ווערק וועט דאָס געמעל, די אינטואיציע אַקצעפטירט און שטייגט אַריבער די לאָגיק. די וויזיעס פון בען האָבען דעם אָטעם פונעם ברענענדיגען סנה, און אויף די בילדער פון בען, בין איך זיכער, רוט די שכינה.

געלונגען צו באַווּעגען דעם רוסישען דעמאָלטיגען בילדונגס־קאָמיסאַר, לונאַטשאַרסקי, אָפּצואוועדען די גזירה פון פאַרבאָט אויף זיין טעאַטער.

צמח האָט אָבער דערפילט, אַז רוסלאַנד איז שוין מער ניט קיין היים פאַר דער „הבימה" און ער האָט זיין טעאַטער געזוכט אויף אַ גאַסטראָל איבער דער וועלט, שפּילענדיג דעם „דיבוק" אויף פאַרשיידענע אייראָפּעאישע בינעס, אין בערלין, אין פּאַריז, און נאָכדעם אויך אויפן אַמעריקאַנעם קאָנטינענט, אין ניו־יאָרק.

ליידער איז צמח געשטאָרבען אין ניו־יאָרק; ניט באַשערט איז אים געווען צו זען, ווי זיין חלום וועלט פאַרווירקליכט, און ווי „הבימה" געפינט אַ היים אין מדינת ישראל. אָבער זיין גרויסע ירושה, דער ערשטער העברעאישער טעאַטער, געגרינדעט פון אַ ביאַליסטאָקער אידען, וועלט וויטער קולטיווירט אין דעם אידישען היימלאַנד, אַלס דער אוצר פון אידישער טעאַטער־קונסט אין דער שפּראַך פון די אָבות און פון די נביאים, און אַלס וואָגיגער בייטראָג צו אונזער פאָלק און לאַנד.

צווישען 100 אידישע זקנים

(אַ באַזוך אין ביאַליסטאָקער צענטער, מושב־זקנים און שפּיטאָל)

פון י. שמולעוויטש

אויף דער איסט בראָדוועי אין ניו־יאָרק, וואָס אַמאָל איז דאָס געווען דאָס „האָרץ" פון דער אַלטער אידישער איסט־סאַיד, האָט זיך אַלץ געענדערט.

בלויז איין גרויסע געבויד פון אַמאָל, איז פאַרבליבען אין יענער געגענט. דאָס איז דער ביאַליסטאָקער מושב־זקנים און צענטער, אויף 228 איסט בראָדוועי. אָט די געבויד, וואָס די ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט האָבען אויפגעבויט מיט 40 יאָר צוריק, אונטער דער אָנפירערשאַפט פון דעם אומדערמידליכען, שוין פאַרשטאָרבענעם דוד סאָהן, איז איצט ווייטער ווי אַ פעסטונג פון אידישער פאָלקסטימליכקייט. דאָס איז די „היים" פון אַלע ביאַליסטאָקער אידען אין דער גרויסער ניו־יאָרק, אין אַמעריקע און אין דער וועלט. אַהינצו, אין יענער געבויד, ציען זיך די פעדים פון די ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט פון אומעטום.

דאָ פירען די ביאַליסטאָקער זייערע אַלע פאַרצוויגטע אַקטיוויטעטן, די פאַרבינדונג און הילפס־אַרבעט מיט און פאַר די לאַנדסלייט און פאַר פאַרשיידענע צוועקען. צווישען די פירער, טוער און מיטגלידער פון דעם „צענטער" זיינען אויך אַ טייל פון דעם אינגערען דור און פון די נייַ־געקומענע ביאַליסטאָקער אידען, געראַטעוועט פון היטלער־גיהנום אין אייראָפּע. דער געזעלשאַפטלעכער סעקרעטאַר פון דעם „ביאַליסטאָקער צענטער" און היים פאַר עלטערע מענטשען, וואָס פירט־אָן מיט אַלע אַקטיוויטעטן פאַר די היגע ביאַליסטאָקער און איז גלייכצייטיג אין פאַרבינדונג מיט לאַנדסלייט אין דער גאַנצער וועלט, איז איצט איסאַק ריבאַלאָווסקי), דער פאַרמאַן פון דער גרויסער „פאָרווערטס"־דרוקערייַ.

די היימישע אידישקייט און פאָלקסטימליכקייט, וואָס איז דאָ אין דער ביאַליסטאָקער געבויד, איז אין אַ גרויסער מאָס דער־פאַר, ווייל דאָרט איז אויך, אין פאַרלויף פון די פאַרגאַנגענע פערציג יאָר, דער מושב־זקנים. דאָס איז איצט אינע פון די וויכטיגסטע אינסטיטוציעס פאַר עלטערע מענטשן אין ניו־יאָרק. דער מושב־זקנים, וואָס איז שטענדיג געווען אויך פאַר עלטערע אידישע מענטשען, וועלכע שטאַמען פון אַנדערע ערטער און ניט דווקא פון ביאַליסטאָק, איז לעצטענס אויפגעבויט געווארען אויף אַ נייַעם, פולשטענדיג מאָדערנעם אופן, צוגעפאַסט צו דער איצטיגער צייט.

* * *

אָפטמאָל, ווען איך שפּאַציר אין יענער זייט גאָס אויף איסט־בראָדוועי, גיי איך אַהינצו אַריין. איך פיל זיך דאָרט היימיש צווישען די עלטערע אידישע מענטשען. איך האָב אויך ליב מיט זיי צו שמועסען. ווען מען איז צווישען די האַרציגע עלטערע אידישע מענטשען, דוכט זיך אויס, אַז מען איז גאָר אין אַנדערער וועלט. דאָס איז דערפאַר, ווייל די אידישע זקנים לעבען נאָך אַלץ מיט דעם אמאָל, אין זייער אייגענער וועלט.

ווען איך בין אַריינגעקומען אין אַ גרויסען זאַל אויפן 8טען שטאָק, זיינען אין אַ קרייז געזעסען אַ גרופּע עלטערע אידישע פרויען. אַ רעקאָרד האָט געשפּילט אידישע מוזיק, אַ סאָשעל־וואירקער האָט געוואָרפען צו די פרויען אַ באַל און זיי האָבען דאָס צוריקגעוואָרפען. דערביי האָבען די זקנות צוגעפאַטשט מיט זייערע הענט, ווי קינדער פלעגען זיך אַמאָל שפּילען „פאַטשע, פאַטשע, קיכעלעך, די מאַמע וועט קויפען שיכעלעך"... דאָס איז פאַר די עלטערע אידישע פרויען ניט סתם שפּילעריי, דאָס איז „אָקופּיישאַנעל טעראַפּי", וואָס העלפט ביי זיי שטאַרקען און באַוועגען זייערע הענט.

אין אַ דערבייאיגען זאַל, ווידער, זיינען אַלע מאָדערנע איינריכטונגען פאַר פיזיאָ־טעראַפּי. אין אַן אַנדערען צימער זעען מיר ווי אַזוי עלטערע מענטשען פירען דורך פאַרשיידענע האַנט־אַרבעטען, וואָס איז פאַר זיי פון וויכטיגער באַדייטונג סיי פון גייסטיגען און סיי פון פיזישען שטאַנדפונקט. דאָס איז אָבער אַ קלייַנער טייל פון דעם, וואָס עס ווערט געטאָן אָפּצוהיטען דאָס געזונט ביי די עלטערע איינוואוינער און צו היילען די קראַנקע. די אינסטיטוציע איז ניט מער סתם אַ מושב־זקנים. אונזער נייַע צייט פאָדערט איצט פיל מערער, און דאָס איז איינגעפירט און איינגעאָרדענט אין דעם ביאַליסטאָקער מושב־זקנים.

אויף דעם זעקסטען שטאָק אין דער געבויד, איז איינגע־אָרדענט אַ פולשטענדיגער שפּיטאָל פאַר מענער. אויף דעם זיבעטען שטאָק איז דאָס זעלבע פאַר פרויען. אין ביידע אָפּטיי־לונגען זיינען דאָ אַלע נויטיגע מעדיצינישע אינריכטונגען, אויך ספּעציעלע צוגעפּאַסטע אָפּרו־צימערען, איינשליסענדיג דענטאַל און פּאַדיאַטרי קליניקס. אויף די פענסטער שטייען בלומען־טעפּ מיט פאַרשידענע געווויקסען, וואָס די עלטערע לייט האָבען אַליין פאַרפלאַנצט און היטען דאָס ווי געהעריג אָפּ. אַ סטאַף דאָקטוירים־ספּעציאַליסטען, אונטער דער אָנפירונג פון דעם מעדיקל־דירעק־טאָר, דר. דזשעיקאָב י. מיגדען און נוירסעס, וואָכען איבער די עלטערע מענטשען, מען היט־אָפּ זייער געזונט. אין דעם מעדיצי־נישען סטאַף איז אויך דער באַוואוסטער דאָקטאָר און געלערנ־טער, דר. יעקב ב. גלען, חשובער מיטאַרבעטער פון „פאָר־ווערטס". די אָנדערע דאָקטוירים און סטאַף־מיטגלידער פון דעם מעדיקל־באָורד זיינען: דר. פיליפּ גאָלדבערג, דר. נאָרבערט גרונ־בוים, דר. טשאַרלס לילינפעלד, דר. לעסטער ליבערמאַן, דר. אַלעקסאַנדער קעטץ, עדוואַרד דזש. מאַדזעלעווסקי, דר. דייוויד מיראוו.

די הויפּט־אַדמיניסטראַטאָרין פון ביאַליסטאָקער מושב־זקנים און שפּיטאָל, איז די סימפּאַטישע פרוי עטעל אינגבערג, וועלכע איז שוין העכער 20 יאָר פאַרבונדען מיט דער אינסטיטוציע. אַ קינד פון געקומענע אידישע אימיגראַנטען פון מזרח־אייראָפּע, איז זי שוין אַ געבוירענע אין אַמעריקע. אָבער זי זאָגט, אַז זי פילט זיך שוין אַליין ווי זי וואָלט געווען אַ ביאַליסטאָקערין. „אַלס אַמעריקאַנער־געבוירענע" זאָגט מרס. אינגבערג — „באַ־וואונדער איך די ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט פאַר זייער גרויסען אויפטו; פאַר אויסבויען און אויפהאַלטען אַזאַ גוטע, וואַרימע אידישע היים, וואָס באַאָרגט דאָ אויך אַ גוטען אופן די עלטערע אייגוואוינער".

* * *

אומעטום, גייענדיג איבער דער נייַ־איבערגעבויטער מאָדער־נער אינסטיטוציע, פילט זיך דער גייסט פון אידיש האָרץ און נשמה, פון גרייטקייט און זאָרגפעליגקייט צו העלפען די אידישע זקנים אין דער אינסטיטוציע. דאָס קומט אויך צום אויסדרוק אין די ספּעציעלע פּאַווילאָנען, וואָס זיינען ווי געהעריג אייגעאָר־דענט געוואָרען מיט דער בריטהאָרציגער הילף פון די ברידער אייב און מאָרטין גינזבורג, אין אָנדענק פון זייער פאָטער, יעקב גינזבורג; אילאַי און פּעני טאָרלאָפּסקי, פּרעזידענט פון דער אינסטיטוציע; מאָריס און דאָרין מעיסין, טרעזשורער, און אַנד. פון דעם אַלעם געניסען אויף אַ גוטען אופן די האָרציגע אידישע זקנים.

מיר גייען ווייטער איבער דער געבויד און קומען אַריין אויף מעזאַנין, אין דער גרויסער פולשטענדיג נייַ־איבערגעבויטער שוהל, אויפן נאָמען פון דזשעיקאָב קאָהען, עהרען־פּרעזידענט. די שוהל ווערט אָנגעפּירט און איז אונטערן אויפזיכט פון הרב אהרן חייט, פּאָבליק רילעישאָנס דירעקטאָר פון דער אינסטי־טוציע. דאָ דאָוונט מען דריי מאָל אַ טאָג, שבתים און ימים־טובים; מ'הערט דאָ אויך דאָס לערנען פון די עלטערע אידען, מען היט אָפּ יאָרצייטען. אין דער שוהל קומען אויך דאָוונען

גרופּען־בילד ביי דער געבורטסטאָג־פייערונג פון מרס. קייטי פרידמאַן

פון רעכטס צו לינקס: בראָניאַ לעווענטאַל־סקורקאַ; מרס. עטעל אינגבערג; אילאַי טאַרלאָפסקי; מרס. דאָרין מייסין; איסאַק ריבאַלאָווסקי; מרס בעלאַ סטאַוסקי; אהרן חייט. דער עהרען־גאַסט און בעלת־שמחה, קייטי פרידמאַן, אין צענטער.

אידען פון דער אַרומיגער געגענט. שעורים ווערען דאָרט געזאָגט פאַר העכער צוויי צענדליג יאָר פון הרב מאיר ווייניטיין. דער פֿרעזידענט פון דער שוהל איז דער איבערגעגעבענער טוער, מר. מאַקס טאָבייעס.

אויפן צווייטען שטאָק איז דער גרויסער עס־זאַל, וואו די איינוואוינער באַקומען ניט סתם צו עסען; זיי באַקומען ספּעציעלע צוגעפּאַסטע מאכלים פאַר זייער געזונט. באַלד דערנעבען איז די פיין־איינגעאָרדענטע קיך, וואָס איז אונטערן אויפזיכט פון מרס. בראָניאַ לעווענטאַל־סקורקא, די ענערגישע עקזעקוטיוו־הויזקי־פערין. דער בילדינג־אינזשעניר, דזשעק סקורקאַ, זאָרגט אומ־אויפהערליך פאַר דער ריינקייט און אָפּגעהיטקייט וואָס מען זעט אומעטום. אין דער לאָבי, ביים אַריינקום אין דער געבוידע, איז דער גרויסער שיין־דעקאָרירטער אוידיטאָריום. דאָ קומען פאַר אונטערנעמונגען, פייערונגען און ענליכעס פון די ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט. עס ווערט ווייטער געצויגען דער גרויסער יחוס פון דער אַמאָליגער, און אַזוי טראַגיש־פאַרשניטענער, אידישער ביאַליסטאָק, בעת די נאַצי־יאָרען.

אויף דעם דריטען שטאָק זיינען די וואוינונגס־צימערן פאַר מענער, אויף דעם פערטען שטאָק פאַר די פרויען. אַלץ איז איינגעאָרדענט ציכטיג, ריין און פיין. די עלטערע אידישע מענער און פרויען זיצען און שמועסען, מען לעבט אויף פאַרפלאָסענע יאָרען און צייטען. די זקנים האַלטען אין דערציילען איינער דעם אַנדערען וועגען זייער לעבען. כאָטש מען זעט זיך יעדען טאָג, די זעלבע מענטשען, פעלט ביי זיי קיינמאָל ניט אויס וועגען וואָס צו רעדען. פון אַרום דערטראָגט זיך האַרציגע אידישע מוזיק.

* * *

די עלטסטע צווישען די הונדערט אידישע זקנים אין דעם ביאַליסטאָקער מושב־זקנים, איז אַ זעלטענע פרוי. דאָס איז מרס. קייטי פרידמאַן, וועלכע האָט איצט געפייערט איר 101־יאָריגען געבורטסטאָג. אין פאַרבינדונג מיט דעם איז די דאָזיגע אידישע זקנה אויסגעצייכענט געוואָרען, פון קאָמישיאָנער פון דער „סאָ־שעל סעקיוריטי אַדמיניסטרעישאַן", מיט אַ ספּעציעלען עהרען־שריפט.

אין דעם בריוו ווינטשט מען איר „פּריידן און פרידען אין די ווייטערדיגע יאָרען". אין דער געבורטסטאָג־פייערונג פאַר מרס. פרידמאַן האָבען זיך אויך באַטייליגט מר. היימאַן ה. סיגעל, דיסטריקט־מענעדזשער פון סאָשעל סעקיוריטי־אָפּיס אין ניו־יאָרק, און מר. ריטשאַרד ד. ריינן, פּעלד־דירעקטאָר.

פרוי קייטי פרידמאַן, וועלכע שטאַמט פון סאָכאַטשעווו, פוילען, איז געקומען קיין אַמעריקע מיט פופציג יאָר צוריק. איר פאָטער און מוטער, מאיר און רחל־לאה ראָזענטאַל, האָבען אין דעם היים־שטעטעל געהאַנדעלט מיט פעל. צו 58 יאָר איז קייטי פרידמאַן שוין געווען אַן אַלמנה. זי האָט דעמאָלט אָנגעפירט מיט דעם געשעפט פון גלאָזווארג און ריטאַיערט צו 65 יאָר. אין דער ביאַליסטאָקער היים איז זי שוין 25 יאָר.

די זקנה האָט ניט קיין קינדער, זי האָט ניט קיין משפּחה־מענטשען. „אַלע מיינע אַמאָליגע פרייַנט" — זאָגט זי — „זיינען שוין אויסגעשטאָרבען. אַמאָל זיינען זיי געקומען מיך באַזוכען. איך האָב זיי אַלע איבערגעלעבט, איצט בין איך איינזאַם".

„אָט איז דאָ, ביי אונז אין דער ביאַליסטאָקער היים" — זאָגט די זקנה צו מיר — „א איד, וואָס איז שוין אויך באַלד הונדערט יאָר. דאָרפט איר זען ווי שטאַרק ער איז, ער לויפט דאָ אַרום ווי אַ אינגעל..."

איך האָב שפּעטער אויך געזען אָט דעם אידישען זקן אין דער אינסטיטוציע. דאָס איז דער „זשוואָוער יונגערמאַנטשיק", ר' נחמן סאַלטעס. עס איז טאַקע ווי עס האָט מיר געזאָגט די זקנה. דער איד איז געזונט, רירעוודיג און פול מיט לעבען. אויף מיין פראָגע, וואָס ער זאָגט צו דער איצטיגער וועלט אין פאַרגלייך מיט דעם אַמאָל? האָט דער קנאַפּע הונדערט־יאָריגער איד גע־ענטפערט: „עס איז די זעלבע וועלט, מיט די זעלבע צרות און זאָרגען ווי אַמאָל. די גאַנצע וועלט איז ווי דער זעלבער טעאַטער, בלויז די אַרטיסטען מיט זייער שפּיל און דעקאָראַציעס האָבען זיך געענדערט".

וועגן איך האָב פאַרלאָזט דעם גרויסען ביאַליסטאָקער צענ־טער און מושב־זקנים, האָט דער אָוונט זיך אָנגעהויבען אַראָפּ־לאָזען אויף דער איסט־סאַיד. איך האָב פאַר זיך ווי נאָך געזען די פריידיגע פּנימער פון די עלטערע אידישע מענטשען, וועלכע לעבען דאָ צוזאַמען ווי אין גרויסע און טרייע אידישע משפּחה.

אנגעקומען אין רעדאקציע

„ביאליסטאקער וועגען" — אפיציעלער זשורנאל פון דער ארגאניזירטער ביאליס־טאקער לאנדסמאנשאפט אין ארגענטינע, אויגוסט 1968, געווידמעט דעם 25־סטן יאריצייט פון חורבן ביאליסטאק. ארויסגע־געבען אין בועניס־איירעס. איינצעלהייטען אין דער ארגענטינער קארעספאנדענץ אין היינטיגען נומער.

„זיון" — פערטליעריקער ליטעראר־שער זשורנאל, פופצענטער יארגאנג, נא־וועמבער 1968, נום. 54, רעדאגירט פון א קאלעגיום. ניו־יארק. ל. ראזאף — רעדאק־ציע־סעקרעטאר.

„דרום־אפריקע" — זשורנאל פאר לי־טעראטור און קולטור־געזעלשאפטליכע פראבלעמען, ארויסגעגעבען פון דער דרום־אפריקאנער אידישער קולטור־פע־דעראציע, יאהאנעסבורג, דרום־אפריקע, 20־יאריגער יובילעאום־נומער, סעפטעמ־בער־אקטאבער 1968. ד. וואלפע, רעד.

„יום־טוב בלעטער" — פעריאדישע שריפט, רעדאגירט פון הערש שישלער, יאהאנעסבורג, דרום־אפריקע, ראש־השנה נומער תשכ"ט — 1968. אנטהאלט פראזע און פאעזיע לכבוד יום־טוב.

„קולטור און לעבען" — אפיציעלער ארגאן פון ארבעטער־רינג, סעפטעמבער־אקטאבער 1968, ניו־יארק.

„אונזער צייט" — ארגאן פון „בונד" אין אמעריקע, לעיבאר־דעי אויסגאבע, אוי־גוסט־סעפטעמבער 1968, ניו־יארק.

„אין ערראנגעל" — ביבליאגראפיע פון די שריפטען פון יעקב פאט אין פוילען (1921 — 1939), צוזאמענגעשטעלט פון דר. עמנואל פאט, 1968, ניו־יארק.

די ציוניסטישע ארבעטער־באוועגונג אין פוילען — צווישען ביידע וועלט־מלחמות (1918 — 1939)

דער באקאנטער שרייבער און פארשער, נ. קאנטאראוויטש, האט לעצטענס ארויס־געגעבען אין ניו־יארק אן אפהאנדלונג, „די ציוניסטישע ארבעטער־באוועגונג אין פוילען (1939—1918)", אין וועלכער ער דערציילט וועגען דער געשיכטע פון אר־בעטער־ציוניזם אין פוילען צווישען ביידע וועלט־קריגען.

אינם צווייטען טייל באהאנדלט דער מחבר די טאג־צייטונג „דאס ווארט" (1939 — 1933), וואס איר ערשטער רע־דאקטאר איז געווען ז. רובאשאוו, איצט — ז. שזר, פרעזידענט פון ישראל.

דאס זוכצעטל צום סוף פון בוך ברענגט אויך די נעמען פון א פאר הונדערט אידי־שע קהילות פון אומגעקומענעם אידישען ישוב אין פוילען, דערונטער אויך ביא־ליסטאק און אומגעגענט.

פרייז פון בוך 3 דאלאר. באשטעלען לויטן אדרעס:

N. KANTOROWICZ
603 W. 111th Street
New York, N. Y. 10025

ביבליאגראפיע פון יעקב פאטס שריפטשטעלערישער טעטיקייט

אין די ראמען פון א גרעסערער ארבעט וועגען יעקב פאט און זיין פילזייטיגער טעטיגקייט אין אידישען געזעלשאפטליכען און קולטורעלען לעבען במשך פון 50 יאר איז איצט דערשינען א ביבליאגראפישע רשימה פון זיין שריפטשטעלערישער טע־טיגקייט אין פוילען (1921 — 1939).

די רשימה נעמט ארום 1525 ביכער, בראשורען, דערציילונגען, עסייען, צייטונג־ארטיקלען א. ד. גל. איינגעטיילט אין 14 קאטעגאריעס (בעלעטריסטיק, ליטעראטור־קריטיק, שול, קינדער־ליטעראטור, בונ־דיזם, ציוניזם, פרומע אידישקייט, רייזעס א. א. וו.).

די ארבעט איז צוגעגרייט געווארען דורך דר. עמנואל פאט, וועלכער האט אויך אן אריינפיר־ווארט וועגען דער געזעלשאפט־ליכער און שרייבערישער ארבעט פון זיין פאטער.

וויסענשאפטליכע ביבליאטעקען, פארש־אינסטיטוטען און איינצעלנע פארשער קע־נען באקומען די דאזיגע ביבליאגראפיע דורך וועגדען זיך צו:

EMANUEL PATT M.D.
4011 Hillman Avenue
Bronx, N. Y. 10463

שוין דערשינען דאס בוך „זיין און צוזאמענזיין" פון יעקב כהן

אין פארלאג „המנורה", ישראל, איז נאר וואס דערשינען א נייע בוך פונם באוואוסטען דיכטער און דענקער י. כהן א. נ. „זיין און צוזאמענזיין".

ס'בוך, אכצענטע פון מחבר, איז א פראוו פון אן עטיק מיט ניין עסייען. קאפיטלען וואס נעמען ארום פאלגענדיגע טעזען: 1) מענטש און וועלט: דער מענטש פיזיאלא־גיש, ביאלאגיש און גייסטיג; דער מענטש — א וועלט פאר זיך; דעם מענטשענס גייסט. 2) דערפארונג און וויסען: פון וואס־נען נעמט זיך אונזער דערפארונג און וויי־סען? די ראל פונם פארשטאנד; די בא־גרענעצדיגקייט פון די חושים; זיינען די פארשטעלונגען אביעקטיוו?; דער פאר־שטאנד וויי א באגרעניצטער וויסען; אלץ קומט פון דערפארונג. 3) מאטעריע און גייסט: דער גייסט אין דער מאטעריע; דער מענטש און די שייכות צווישען קער־פער און גייסט; דער גייסט אדער די נשמה; די נשמה פאר זיך; די גראדאציעס און אייגענשאפטען פונם גייסט; דעם גייסט'ס פאזיטיוואסטער געזעץ; דער טרייב־כח פונם מענטשליכען לעבען... דאס זיי־נען בלויז א טייל פון די ערשטע דריי קאפיטלען. ס'בוך, געדרוקט מיט א גרויי־סער, קלארער שריפט, איז פראקטפול ארויסגעגעבען. עס האט אן אויפקלער־אריינפיר פון מחבר, אן אויסטייטש פון וועלטער און פילאזאפישע טערמינען, מיט א געהעריגער ביבליאגראפיע.

צו באקומען פון דעם פרייז פון 5 דאלאר ביי:

J. KAHAN
142-20 41st Avenue
Flushing, N. Y. 11355

יעקב כהן

צוויי לידער

די

די, וואס געשטאנען ביזט
אין דיין גרייט דער פולער:
מיט דיין צערטעל־האנט
מיר צו דינען, צו באדינען,
דיר, מיין פריינט, איך זוך,
דיר איך וויל געפינען.

זינט דער שעה פון צעשייד,
האבען ווינטען אין מיין הויז
פול געווייעט, אנגעווייעט,
צו פארגעבען כ'בין גרייט,
גרויס די בענקשאפט, גרויס.

קום־זשע צו מיר צוריק,
מיין באגער, מיין באגג.
זיין דו וועסט ביי מיר,
די פרייד פון מיין געזאנג.

פרינצעסין פון פארבארג

פרינצעסין פון פארבארג,
טרוים פון מיין הארץ,
באגער פון מיין לעבען,
צו דיר איך גאר
אין באהאלט פון געוועבען,
ווי אין טיף פונם שטרעבען.

דיין געפאנג איך בין
סיי ווען ווי אן אדלער
צעפליגעלט כ'בין אין די הייכען,
סיי ווי א וואלעם
צענידערט אין די טאלען..

וויל תמיד פון מיין גלוסט
איך וואר געטראגען,
אין וואכיגע טעג
ווי אין בלאע פארטאגען,
דיר פרינצעסין פון פארבארג —
צו גרייכען, צו דערגרייכען.

פון ווינקעלשטיין ביזן דאָך

פון דוד סאָהן ע״ה

היינטיגס יאָר פאַרצייכענען מיר דעם 40טן יובילעאום זינט דעם היס־טאָרישען מאָמענט, ווען אויף 228 איסט בראָדוויי, ניו־יאָרק, האָט זיך אויפ־געטורעמט אַ פּראַכטפולער בנין, אין וועמענס וועגט עס געפינט זיך אונזער ביאַליסטאָקער צענטער, מושב זקנים און שפּיטאָל.

די געבוידע איז געבויט ניט בלויז פון שטאָל, צעמענט און ציגעל, נאָר פון וואָרעמע לאָנדסמאַנשאַפטליכע הערצער און אויפגעשטרעקטע ברידער־ליכע און שוועסטערליכע הענט, וועלכע האָבען אָנגעצונדען אַ ניי ליכט אויף דער ניו־יאָרקער איסט סאיד פאָר דעם עלענטן אַלטען און שוואַכען אימי־גראַנט אין דעם קאָשמאָר פון דעם דאַמאָלסדיגען וואָל־סטריט־קראַך און עקאָנאָמישען קריזיס אין לאַנד.

דער אַרכיטעקט פון דעם בנין און די דינאַמישע טרייבקראַפט פון דער אַרבעט איז געווען אונזער אומפאַרגעסליכער פירער, גרינדער און עקזעקו־טיוו־דירעקטאָר, דוד סאָהן ע״ה.

צו זיין איצטיגען ערשטען יאָרצייט האַלטען מיר עס פאָר אונזער הייי־ליגע פליכט צו פאַרצייכענען זיין היסטאָרישע זכות און פירענדע ראָל אין אָט דער גיגאַנטישער אונטערנעמונג.

מיר דרוקען דאָ איבער דוד סאָהנ׳ס אַרטיקעל, פאַרעפענטליכט מיט 40 יאָר צוריק, אין יולי 1930 אין דעם ספעציעלען בולעטין „די ביאַליסטאָקער היים״ אויף דער וויכטיגער טעמע.

זאָל עס זיין אַ פאָרנע מצבה און ווירדיגער דענקמאָל צו זיין ליכ־טיגען גייסט!

רעדאַקציע

שטייט איצט אַ הייליגער אייביגער בנין אין דער אידישער האָרץ פון ניו־יאָרק, וואָס דערציילט און איז אַ לעבעדיגער עדות פון איבערמענטשליכער אַרבעט און פון אידעאַליסטישער אָפּפער־ווילליגקייט.

דוד סאָהן ע״ה

און פון די סענטען און דאָלאָרס, אָט פון די הייליגע אָרימע פאָלקס־געלטער זיינען געוואָרען די וועגט געבויט און דער דאָך געדעקט.

אָבט חדשים האָט געדויערט פון ווינקעלשטיין ביז דעם דאָך. און גראָד זיינען עס געווען אָבט חדשים וואָס וועלען פאַרצייכענט ווערען פאָר די ערגסטע אין דער געשיכטע פון דער אַמעריקאַנער עקאָנאָמיק.

דער קראַך, וואָס איז געקומען אויף „וואָל סטריט״ באַלד נאָך אונזער גרויסען יום־טוב, האָט אונזער בויי־טעטיגקייט, ווי מען קען זיך פאָרשטעלען, קיין גרויסע טובה ניט געטאָן. פאַרמעג־ליכע מענטשען זיינען פאַראָרימט געוואָרען, און אָרימע זיינען נאָך אָרימער געוואָרען. די אַרבעטסלאָזיגקייט איז געוואָרען שרעק־ליך גרויס, און ביזנעס איז געוואָרען טויט. פאָרשפּרעכונגען וואָס זיינען געמאַכט געוואָרען פאָר אונזער מושב־זקנים האָבען, ביים בעסטען וויללען פון אונזערע דאָנייטאָרס, ניט געקענט אָפּגעצאָלט ווערען, און ביי אַזעלכע אויסערגעווינליך שלעכטע אומשטענדען איז אונז אויסגעקומען צו בויען די האָום.

עס ווילט זיך איצט ניט אַרויסברענגען אין דער עפענט־ליכקייט די שוועריקייטן, פאַרצוויפעלטע מאָמענטען, וואָס אונזערע טויער האָבען דורכגעלעבט די לעצטע 8 מאָנאַטען, טראָגענדיג אויף זיך אַזאָ שוועריקייט פאַראַנטוואָרטליכקייט פאָר אונזער ביאַ־ליסטאָקער כלל. עס זיינען אָבער אויך געווען ליכטיגע מאָמענ־טען, גליקליכע מינוטען וועלן פריינט זיינען אונז געקומען צו הילף, און אַ סך פריינט וואָס האָבען געבאָרגט און גוטגעזאָגט גרעסערע סומען פאָר די בויי־אַרבעטער. אָט די דאָזיגע פריינט אונזערע וועט די לאַנדסמאַנשאַפט קיינמאָל ניט פאַרגעסען.

די ביאַליסטאָקער היים איז נאָך ניט אינגאַנצען פאַרענדיגט. מיר דאַרפען די הילף פון יעדען אייגעם און עס טאָר ניט אויסעג־בלייבען אין ביאַליסטאָקער איד, וואָס זאָל ניט טאָן זיין חוב אין פולען, פאָר אונזער הייליגען בנין.

אין אַנדענק פון דוד סאָהן ע״ה

(צו זיין ערשטען יאָרצייט)

פון **בנימין אַבעלסקי** (סקאַקי, אילל.)

(אין נאָמען פון דעם „ביאַליסטאָקער פאַ־מיליען־קל. ב פון ניי־אַריבערגעקומענע״)

פאַרשוואונדען פון אונז ער איז ווי אַ חלום,
אונזער חשובער פירער, עליו השלום;
דוד סאָהן, רעדאַקטאָר פאָר אַ סך יאָרן,
גרינדער און וועג־ווייזער, וועמען מיר האָבען פאַרלאָרן.

מיט קינדערשער התלהבות און אַ האַרץ פול מיט פלאָם,
ווי אַ טאַטע, מיט השגחה, געטריי אונזער שטאָם,
ביאַליסטאָקער ווייננגאָרטען מיט שיינע פירות,
וואָס ער האָט פאַרפלאַנצט דורך די דורות.

ניט צו באַגרייפען; ס׳פליט דורך אין געדאַנק,
זיין וויכטיגע אַרבעט פון אָט דאָ ערשט ניט לאַנג,
אַ היים, אַ גן־עדן, פאָר די וואָס האָבען קיינעם,
אַ קרוין, אַ צירונג, דער ביאַליסטאָקער מושב־זקנים.

זיין געדרוקט וואָרט האָט ווי קוילען געגליט,
די „ביאַליסטאָקער שטימע״, דאָס פינטעלע איד,
געשמידט האָט ער פלייסיג די גאָלדענע קייט,
אונזער נאָמען איבער אַלע וועלט־טיילען פאַרשפּרייט.

כ׳הער דאָ און דאָרט וועגען דיר בלויז שבחים,
און יעדערענס גרייטקייט צו גיין אין דיינע דרכים;
ס׳וועט אין אונז קיינמאָל ניט ווערן פאַרלאָשען,
דיין ליבע צו פאָלקס־מענטש און צו מאַמע־לשון.

כ׳קען דיך ניט פאַרגעסען און ווען נאָר איך קלער,
באַנעצט זיך מיין אויג מיט אַ זודיגער טרער;
מסתמא אַזוי געווען אונז באַשערט,
טאָ שלאָף אין דיין אייביגער רו אומגעשטערט!

צום ערשטען יאָרצייט ביי דיין פרישען קבר,
עס ציטערט אין אונז יעדער אייניציגער אבר,
טרייהייט מיר שוערן צו דיין גייסט, צו דיין נאָמען,
און האַרציג, גאָטספּאַרכטיג, מיר ענטפערן: אָמן!

אימפּאָזאַנטע טרויער-אַקאַדעמיע צום 26-טען יאָרצייט פון חורבן ביאַליסטאָק און ערשטען יאָרצייט פון דוד סאָהן ע"ה

זונטאָג, דעם 16-טען פעברואַר, איז אין דעם פול-גרויסן זאַל פון אין שוואַרץ-געהילטען אוידיטאָריום פון אונזער איבערגעבויטען בילדינג אָפּגעריכט געוואָרן דער צווילינג-יאָרצייט פון 26 יאָר חורבן ביאַליסטאָק און איין יאָר נאָכן טויט פון אונזער אומפאַרגעסלעכן פירער, דוד סאָהן ע"ה.

די אונטערנעמונג איז דורכגעפירט געוואָרן ביי אַ טרויער-אַקאַדעמיע און פאַלקס-פאַרזאַמלונג, וועלכע איז געמיינשאַפטליך פאַראַנשטאַלטעט געוואָרן פונעם "קלוב ביאַליסטאָקער פריינט", דעם טראַדיציאָנעלען אָפּריכטער פון יערליכן ביאַליסטאָקער "יזכור" און פון דעם ביאַליסטאָקער צענטער און מושב-זקנים אין ניו-יאָרק.

צו דעם מעמאָריאַל-מיטינג זיינען געקומען לאָנדסלייט און פריינט פון ניו-יאָרק און פון אַנדערע שטעט איבערן לאַנד. עס האָט זיך געמערקט אַ באַדייטענדע צאָל לעבען-געבליבענע ביאַליסטאָקער, רעשטלעך פון דער גרויליקאָפּטער קאָטאַסטראָפע און חורבן, וועלכע זיינען אַהער אַריבערגעקומען נאָך דער לעצטער וועלט-מלחמה; געטאָ-אידן, פאַרטיזאַנער, אַרעסטאַנטן פון צוואַנגס-אַרבעט און קאָנצענטראַציע-לאַגערן און אויך רעפּאַטריאַנטן פון פאַרוואָרפענעם אַזיאַטישען רוסלאַנד. עס זיינען אויך געווען אָנוועזנד די פרוי און פאַמיליע פון דוד סאָהן ע"ה.

די אַקאַדעמיע איז אָנגעפירט געוואָרן אונטער דעם פאָרזיץ פון לואיס סילווער, פאָרדינסטפולען געזעלשאַפטליכן פירער און עקזעקוטיוו-דירעקטאָר, וועלכער האָט אָנגעשלאָגען דעם פאָרכטליכן טאָן און צוו. אַנד. געזאָגט אין זיין אַריינפיר-וואָרט אַז "מיר וויקלען פאָרנאַנדער די ביאַליסטאָקער מגילה פון פייער און בלוט, צער און צאָרן, און אַז דער צווילינג-טרויער איז סימבאָליש, ווייל די טייערע היימשטאָט און אירע אומפאַרגעסלעכע קדושים, העלדען און מאַרטירער און איר שענסטער און בעסטער זון, אידיש ביאַליסטאָק און דוד סאָהן, זיינען ביי אונז אַלעמען אייניגעבאַקעט אין האַרצען".

אַן אייַנדרוקספולע רעדע איבער דוד סאָהן ע"ה האָט געהאַלטן דער פאָבליק רילייישאָנס דירעקטאָר פון דער אינסטיטוציע און רעדאַקציע-סעקרעטאָר פון דער "ביאַליסטאָקער שטימע", רבי אהרן חייט, וועלכער האָט צווישן אַנד. געזאָגט:

"דוד סאָהן, אַ רעוואָלוציאָנער, אַ בונטאָר, אַ צוימען-ברעכער, אַ איד מיט אַ דינאַמישען טעמפּעראַמענט פון אומרו און אויפּברויז און אַ ביאַליסטאָקער פאַטריאָט, איז געקומען צו אונז פון די טיפענישען פון אידישער ביאַליסטאָק און האָט אונז עלעקטריזירט מיט דעם פלאַם-פייער פון ליבע און טרייהייט צו היימשטאָט, לאַנדסלייט און צום אידישען פאָלק און מאָביליזירט פאַר גיגאַנטישער הילף פאַר דער אַלטער היים און אירע זין איבער גאָר דער וועלט. ווי ביי דוד המלך, האָט אין די פינסטערע נעכט זיין פידעלע פאַר אונז אויסגעשפּילט דעם ניגון פון טרייסט; ווי דוד המלך איז ער געבליבן חי וקיים.

דוד סאָהן איז געווען און פאַרבליבען אַ לעגענדע פון אַ דור. וועט אַ ביאַליסטאָקער באָבע אָדער זייַדע אַמאָל פאַרווי-גען אַן אייניקעל מיט דעם "ראָזשינקעס און מאַנדלען"-ליד וועגען דער כשרער, טייערער, אידישער שטאָט ביאַליסטאָק און איר גרויסען, גוטען זון, דוד סאָהן ע"ה, וועלכע זיינען שוין ביידע איצט ניטאָ, און דאָס עופהלע וועט אויפהויבען די אויגעלעך צום הימעל און דאַרט זוכען אידיש ביאַליסטאָק און דוד סאָהן, דאָרט . . . און אפשר נאָך העכער"...

רבי חייט האָט זיין רעדע פאַרענדיגט מיט אַ פּאָעמע וועגען דוד סאָהן ע"ה, געזאָגט אַ קאַפּיטעל תהלים און געמאַכט אַן אזכרה נאָך דוד סאָהן.

פאַר דער ביאַליסטאָקער לאַנדסמאַנשאַפט האָט געערעדט פריינט סעם טשודען, קולטור-פירער פון "קלוב ביאַליסטאָקער פריינט", אַליין אַ לעבעדיגער עדות פון חורבן ביאַליסטאָק, פון דער גראַטעוועטער שארית הפליטה, וועלכער האָט צווישען אַנד. געזאָגט:

"די צייט קען ניט און וועט ניט אויסמעקען אין אונזער זכרון די שרעקליכע בילדער וועו אין ביאַליסטאָק האָט זיך באַוויזען דער טויט אין געשטאַלט פון נאַצישע מערדער, וועלכע האָבען געמאַרדעט יונג און אַלט און פאַרוואָנדעלט אונזער שטאָט און אַנדערע שטעט און שטעטלעך אין אַ גיהנום, פאַר-ברענט אונזערע ליבסטע לעבעדיגערהייט אין דער גרויסער שוהל, אַרויסגעטריבען פון די היימען און צונויפגעשטיקט אונזערע ברידער און שוועסטער אין אַ פינצטערן געטא, פאַר דער 'גרויסער זינד', וואָס זיי זיינען געבאָרען געוואָרן אידען.

ס'ברענט אַ קללה אויף מיינע ליפּען, וועו איך דערמאָן זיך, אַז די וועלט פון 20-טען יאָרהונדערט איז געשטאַנען גלייכגילטיג און זיך צוגעקוקט, ווי אונזער פאָלק גייט-אָפּ אין טייכען בלוט.

אויף דור-דורות וועט לייכטען דער נאָמען פון מאַלמעד און אַנדערע העלדען און קעמפער, און הייליג וועט בלייבען דער לאָזונג פון אונזערע קדושים: ניט פאַרגעסען און ניט פאַרגעבען די טיראַנען, וועלכע האָבען אַ דריטעל פון אונזער פאָלק, 6 מיליאָן, אומגעבראַכט און פאַרניכטעט".

אַ וואָרעם וואָרט פון באַדויער און מיטגעפיל איז אויך פאַרגעבראַכט געוואָרן פון אונזער חשובען טרעזשורער, מר. מאָריס מיסין, וועלכער האָט אָנגערופען אונזער אינסטיטוציע די "היימטיגע לעבעדיגע אידישע ביאַליסטאָק".

אַ ווירקזאַמער אָפּיעל איז געמאַכט געוואָרן פון אונזער גענעראַל-סעקרעטאַר, פריינט איסאַק ריבאַלאָווסקי, וועלכער האָט צעגליט דעם עולם מיט זיינע וואָרעמע רייד וועגען אונזער אינסטיטוציע און דערקלערט, אַז

"מיר, דאָ אין אַמעריקע, זיינען די ווירדיגע יורשים פון דער אַמאָליגער אידישער ביאַליסטאָק. אונזער ביאַליסטאָקער צענטער, מושב-זקנים און שפּיטאָל איז די לעבעדיגע מצבה און די אייביגע ירושה נאָך אונזער היימשטאָט און אירע קדושים און מיר דאַרפען זי טייער האַלטען, ווי אונזער אייניגיגען וועלטפולען אוצר".

ער האָט אָפּגעלירט פאַר הילף אין אָנדענק פון די 60 טויזענט קדושים און פון דוד סאָהן ע"ה, און אויף זיין רוף האָבען די פאַרזאַמלטע בריטהאַרציג און פרייגיביג געענטפערט מיט אַ שטראָם פון ביישטייערונגען. עס איז אויפן פלאַץ געשאָפען געוואָרען אַ היפּשע סומע געלט.

עס זיינען דאָן אָנגעצונדען געוואָרען 26 יאָרצייט-ליכט צו דעם איצטיגען 26-טען יאָרצייט פון חורבן ביאַליסטאָק. אַ באַזונדער יאָרצייט-ליכט פאַר דוד סאָהן ע"ה איז אָנגעצונדען געוואָרען פון דער פאַמיליע.

דעם כבוד אָנצוצינדען די ביאַליסטאָקער יאָרצייט-ליכט איז צוגעטיילט געוואָרען צו אַ צאָל פאַרדינסטפולע טוער און מיטגלידער, באַזונדערס פון די לעצטענס-אַריבערגעקומענע לאַנדס-

דוד סאָהן ע״ה, דער ביאַליסטאָקער וועלט־אַמבאַסאַדאָר

(צו זיין ערשטן יאָרצייט)

פון ישראל גיטלסאָן־ווינצענטאָווסקי

די שורות זיינען געשריבען פון אַ לאָדזשער אידען, אַן אָנגעזעענעם זשורנאַליסט, וועלכער האָט פון די פאַרוואָרפענע מרחקים, אַוועק פון אויסטראַליע, דערפילט די נאָענטקייט פון דוד סאָהן ע״ה.

איז דעריבער באַוונדערס אינטערעסאַנט צו ברענגען אַן אָפּשאַצונג פון אַ פרעמדען אידען, ניט קיין ביאַליסטאָקער, וועמען די מאָגנעטישע פּערזענליכקייט פון דוד סאָהן ע״ה האָט פאַר־כישופט דורך דער „מאָגיק פון בריוו", דורך אַ „פאַפּירענער בריק".

רעד.

איך בין ניט קיין ביאַליסטאָקער לאַנדסמאַן, דאָך איז דוד סאָהן ע״ה מיר געווען אַזוי נאָענט און שטייט נאָך איצט פאַר מיר פּריש, לעבעדיג, צאַפּעלדיג. באַקאַנט האָב איך זיך מיט אים דורך דער „פאַפּירענער בריק" פון קאַרעספּאַנדענץ און דורך אַ צאָל קולטורעלע טובות און ליטעראַרישע חסדים.

איך וויים ,אַז ער איז אַ מלאך הגואל פאַר זיין שטאָט און אירע אידען. אַ „טשודאַק", וועלכער האָט זיך פאַרנומען מיט קהל׳שער אַרבעט, מיט צרכי־צבור, אַוועקגעגעבען זיין טאַלאַנט, זיין לעבען, זיין צייט און כוחות צו ביאַליסטאָק און ביאַליסטאָקער, וועז אַנדערע דורכשניטליכע לאַנדסלייט האָבען געמאַכט פאַרמעגענס אין אַמעריקע און זיך „אַרויפגעארבעט", גרייכענדיג העכער און העכער אויפן לייטער פון פינאַנציעלען דערפאָלג.

אפשר האָט מען אים געהאַלטען פאַר אַ „בטלן", אָבער ער איז שוין גאָר קיין בטלן ניט געווען. ער האָט געארבעט, געבויט און אָפּגעשפּאַרט „אייביקייטען". זיין ירושה וועט קיינמאָל ניט אונטערגיין, וועט בלייבען לדור־דורות, ווי אידיש פאָלק, אידיש לעבען,

ער איז געווען אַ רעאַלער טרוימער. זיינע חלומות זיינען פאַרוואַנדעלט געוואָרען אין פראַקטישע וואונדערס, אין גיגאַנטישע אויפטוען.

און פאַרמאָגט האָט ער אַ באַזונדער פעאיקייט צו געווינען הערצער און צו עפענען די קעשענעס פאַר הילף און רעטונג פאַר זיין היימשטאָט, לאַנדסלייט און ליבלינג־אינסטיטוציע, דעם ביאַליסטאָקער צענטער, מושב־זקנים און שפּיטאָל אין ניו־יאָרק, וועלכע ער האָט געגרינדעט און אָנגעפירט פאַר העכער אַ האַלבען יאָרהונדערט.

און געבענטשט איז ער געווען מיט אַ טאַלאַנט צו „פאַרהיי־מישען פרעמדע", צוציען אידען פון אַנדערע שטעט, און איך בין איינער פון זיי.

ער איז געווען אַ ריזיקאַנט, איינגעשטעלט דעם לעבען אין קאָן, געפאָרען פּערזענליך אין ביאַליסטאָק אונטער אַ האָגעל פון קוילען אין יאָר 1920, מיט הילף פאַר דער חרובער היימשטאָט; ער איז געווען אַ זעלטענער אַרגאַניזאַטאָר, אַן אונטערנעמער, אַ וויזיאָנער, אַ בעל־מאמין אין נצח ישראל און אין נצח ביאַליס־טאָק, אַ פרוכטבאַרער מחבר פון צייטשריפטען און זשורנאַלען, מיט זיין „ביאַליסטאָקער אַלבום", אַלס קרוין־דערגרייכונג, אַ גע־ראָטענער רעדאַקטאָר, מיט זיין „ביאַליסטאָקער שטימע", אַלס קונסטווערק.

ער האָט געלעבט גייסטיג רייך, שטורמיש, שעפּעריש, און איז געשטאָרבען אַ מיליאָנער... אין גייסטיקע אוצרות. זיינע רייכטימער זיינען ווערט מער ווי צענדליגער „עמפּייער סטייט בילדינגס".

אין די אויגען פון אַ לאָדזשער אידען איז דוד סאָהן געווען דער ארכיטעקט פון „ביאַליסטאָק של מעלה".

עהרע זיין אַנדענק!

ביאַליסטאָקער אין פּאַריז טרויערן נאָך דוד סאָן ע״ה

פון אונזערע ביאַליסטאָקער לאַנדלסלייט אין פּאַריז האָבען מיר דערהאַלטען פאָלגענדע צושריפט:

„צום ביאַליסטאָקער צענטער אין ניו־יאָרק:

דער ביאַליסטאָקער קאָמיטעט אין פּאַריז דערמאָנט אין טי־פען טרויער דעם אומפּאַרגעסליכען קולטור־פירער און מנהיג פון ביאַליסטאָקער אידענטום אויף דער גאָרער וועלט, דוד סאָהן ע״ה, צו זיין ערשטען יאָרצייט, און בעט אײַבערגעבען דער פרוי און די קינדער זייער אויסדריקליכע סימפּאַטיע און מיטגעפיל צו דעם גרויסען פאַרלוסט פון זייער מאַן, פאָטער און זיידע.

זאָלען מיר אַלע פאַריתומ׳טע ביאַליסטאָקער געפינען אַ טרייסט אין דער פאָרזעצונג פון דער איבערגעגעבענער ארבעט לזכר אונזער פאַרשניטענער היימשטאָט, דאָס וואָס איז געווען דער קרעדיט אין דער געזעלשאַפטליכער טעטיקייט פון פאַרשטאָרבע־נעם דוד סאָהן ע״ה.

ביאַליסטאָקער קאָמיטעט

דר. א. יוכנאָוועצקי, פּאָרזיצער

דוד פּאָדלישוק, געווערקל־סעקרעטאַר

פרוי דרייזין

בען

וואָלף באַביטש

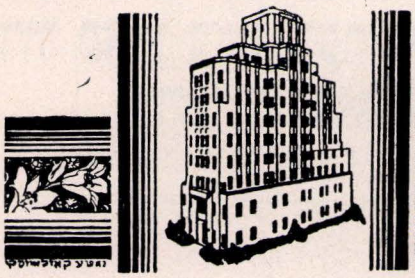

לייט. דערביי איז אין דער אָפּוועזענהייט פון אונזער פרעזידענט, מר. טאַרלאָפסקי, וועלכער איז געווען פאַרריזיזט אין מיאַמי, אַנ־געצונדען געוואָרען אין זיין נאָמען איינע פון די ליכט דורך אונזער אַדמיניסטראַטאָר, מרס. עטעל אינגבערג.

דער מוזיקאַלישער פּראָגראַם איז דורכגעפירט געוואָרען דורך אונזערע אייגענע ביאַליסטאָקער קינסטלער. דער באַליב־טער ביאַליסטאָקער חזן הערי פיינבערג האָט געמאַכט די אזכרה נאָך די 60 טויזענט קדושים, געזאָגט קדיש, נאָכגעפאָלגט פון גאַנ־צען עולם, און געזונגען אַ פּאָסיגען נומער. אונזער סאָפּראַנאַ־זינגערין, יעטע אייזנער, פרוי פון אונזער ליבען טוער און די־רעקטאָר, סידני איזנער, איז אויפגעטראָטען אין אַ רעפּערטואָר פון גאַטאַ־לידער און אַנדערע פּאָסיגע מאַטיוועז. די קינסטלער זיינען באַגלייט געוואָרען אויף דער פּיאַנאָ פון דעם באַאַבטען מוזיקער, דזשעק באַראָס.

עס זיינען געווען געוואָרען בילדער פון גאַנצען פּראָגראַם.

אין אַ געהויבענער שטימונג און מיט אַ שבועה ווייטער פאָרצוזעצען די אַרבעט פון דוד סאָהן און די העלדען און מאָר־טירער פון אונזער חרובער אידישער ביאַליסטאָק, איז דער מע־מאָריאַל־מיטינג געשלאָסען געוואָרען מיט דעם פאַרטיזאַנען־ליד: „זאָג קיינמאָל ניט, דו גייסט דעם לעצטען וועג" און „התקוה".

אונזער אינסטיטוציע

זואָס מען טוט און וואָס מען פלאַנט

פּסח אין אונזער האָוּם

טריי אונזער שטייגער פון אַלע פאַרגאַנגענע יאָרן, וועט אויך דאָס מאָל דער יום־טוב פּסח געפייערט ווערן אין אונזער האָוּם מיט אַלע זיבען חג׳ען פון אמת׳ער אידישער טראַדיציע און פאַלקסטימליכקייט.

אונזערע עלטערע איינוואוינער וועלען פּראָווען דעם יום־טוב אין גרויסען און ליכטיגען דייניג־רום. מען וועט זיך פּילען אינגער, האָפערדיגער און טאַקע יום־טוב׳דיגער.

די סדרים וועלען אָפּגעריכט ווערן מיט גרעסערען פּראַכט און גלאַנץ. אויך אין אונזער שוהל וועלען די זקנים און זקנות אויפנעמען דעם ליבען גאַסט מיט פרייד און לעבעדיקייט, מיט די תּפילות און ברכות פון שיינעם יום־טוב. און זיי וועלען טאַקע האָבען אין זינען ניט בלויז די הגדה, נאָר אויך די פּוכקע, געשמאַקע קניידלעך און די יום־טוב׳דיקע מאכלים מיט ווין, פּיש, עוף און אַלעם גוטען.

אונזער שוהל איז איבערגעבויט און אָפּגעפּרישט געוואָרען מיט די בעסטע איינריכטונגען, ווי עס פּאַסט פּאַר אַ מקום־קדוש. נייע סידורים, מחזורים, ספּרים זיינען פאַרשאַפּען געוואָרען. נייע טאַפּעלס זיינען אויפגעאָנגען געוואָרען. עס פּאַרכאָפּט דאָס אויג מיט פּראַכט, גלאַנץ און עס באַוווירקט מיט אַ געפּיל פון הייליקייט. אַ באַזונדער דאַנק פּאַר דער באַנייטער שוהל פאַרדינען אונזער חשובער פּרעזידענט, אילאַי טאַרלאָפּסקי, ווי אויך אונזער זער עהרען־פּרעזידענט, מר. דזשייקאָב קאָהען פון מיאַמי ביעטש, אויף וועמעס נאָמען די שוהל איז אָנגעפּופּען געוואָרען.

זיצענדיג פּריילעך ביי די סדר־טישען און הויבענדיג די כוסות מיט אַ „שהחיינו" וואונטש, וועלען אונזערע זקנים אויך צוויכטשען אַלע מיטגלידער, מנדבים און פּריינט פון דער אינסטיטוציע אַ פּריילעכען פּסח.

אַ דאַנק פאַר מעות חיטים הילף

דער זאָטער און געמיטליכער יום־טוב פּסח אין אונזער האָוּם וועט דערמעגליכט דורך דער גוטהאַרציגער מעות־חיטים הילף פון אונזערע וואָלונטיר־קאָמפּיינער און ביישטייערער, וועלכע האָבען אָנגעשטרענגט אַלע כוחות און מיטלען צו פאַרשאַפּען אונזערע זקנים און זקנות אַן עונג יום־טוב.

מיר האָבען אויך געזאָרגט פאַר אונזערע לאַנדסלייט אין ישראל און אין אַנדערע לענדער אויף יענער זייט ים, און דער „ביאַליסטאָקער צענטער" האָט אין זיין טראַדיציאָנעלען פּסח רעליף־קאָמפּיין זיי אַרויסגעשיקט פּסח׳דיגע שפּייז־פּעקלעך. דאָס זעלבע האָבען מיר געטאָן, באַזאָרגענדיג אָרעמע אידישע פאַמיליעס דאָ אין שטאָט, ביי אונז אין דער נאָכבאַרשאַפט און אין אַנדערע געגענטען פון גרייטער ניו־יאָרק.

דער באַגרענעצטער פּלאַץ דערלויבט ניט אויסצורעכענען אַלע טויער, וועלכע האָבען צוגעלייגט אַ האַנט, געגעבען פון זייער איגענער קעשענע און געזאַמעלט ביי זיערע פּריינט און באַקאַנטע, אָבער יעדער איינער איז אונז ליב און טייער, און מיר זיינען אַלעמען זייער דאַנקבאַר.

מיר דריקען אויך אויס גרויס אָנערקענונג צו די פּריינטליכע אָרגאַניזאַציעס, ביאַליסטאָקער, ווי אויך אַנדערע היימשטעט, ווי אויך די אַרבעטער־רינג ברענטשעס, יוניאָנס, סאָסייעטיס, פּרויען־אָרגאַניזאַציעס א.א.וו., וועלכע האָבען זיך אָפּגערופען מיט גרויסמוטיגער הילף צו אונזער פּסח־פּאָנד.

ווי שטענדיג האָבען זיך אויסגעצייכענט אונזערע טויער: היימאַן אוגוסט, דאָרא בייקאָפּסקי־מייערסאָן, רובין בענקס א. א. וו.

דערבי דערמאָנען מיר די יניגע, וועלכע האָבען נאָך ביז איצט ניט דערפילט זייער הייליגע אידיש־מענטשליכע פליכט, אַז זיי זאָלען זיך צואיילען און אַריינשיקען זייערע ביישטייערונגען צו אונזער מעות־חטים פּאָנד.

אונזער יערליכע דיום

מיר פּאַרצייכענען מיט פּרייד, אַז דער אָפּרוף אויף אונזערע דיוס־בילס פּאַר דעם יאָר 1969 איז זייער אַ דערמוטיגענדער. אַ צאָל נייע מיטגלידער האָבען זיך אָנגעשלאָסען אין אונזער אינסטיטוציע, הויפּטזעכליך פון די לעצטענס־אַריבערגעקומענע, וועלכע זיינען געווען ביי אונזער ביאַליסטאָקער „יזכור"־פּאַרזאַמלונג און האָבען זיך איבערצייגט אין אונזער וויכטיגער און הייליגער אַרבעט.

מיר דאַנקען די אַלע. וועלכע האָבען שוין איינגעצאָלט זייער יערליכען מיטגלידס־אָפּצאָל.

ביאַליסטאָקער טעאַטער־בענעפּיט אַ גרויסער סוקסעס

זונטאָג, דעם 20־טען אָקטאָבער, 1968 איז אין „אַנדערסאָן־טעאַטער" אויף סעקאַנד עוועניו, נ. י., מיט גרויס דערפאָלג דורכגעפּירט געוואָרען אונזער יערליכער טעאַטער־בענעפּיט.

עס איז געגעבען געוואָרען די פּרעמיער־פאָרשטעלונג פון סעזאָן, אַ לוסטיגער ספּעקטאַקל, „קיינמאָל ניט שפּעט פאַר פּרייד", מיט דער באַטיילגונג פון די בעסטע טאַלאַנטען פון דער אידישער בינע.

דער אָפּיעל אין טעאַטער, דורכגעפּירט פון אונזער עקטינג־פּרעזידענט, פּיליפּ נאָוויק, און גענעראַל־סעקרעטאַר, איסאַק ריבאָלאָווסקי, מיט דער מיטהילף פון אַדמיניסטראַטאָר, עטעל אינגבערג, און דעם טראָסטי, רעוו. הערי פיינבערג, האָט אַרייַנגעבראַכט אַ באַדייטענדע סומע. עס קומט דערביי אויך אַ גרויסער דאַנק דער ביאַליסטאָקער ליידיס אוקזילערי, ספּעציעל דער בעסקעט־קאָמיטע, וועלכע האָט געזאַמעלט אין זאָל אַ היפּשען באַטרעף.

פון דער בינע איז אויך פאָרגעלייענט געוואָרען אַ ספּעציעלער מעסעדזש פון אונזער פּרעזידענט, אילאַי טאַרלאָפּסקי.

ביי דער אונטערנעמונג זיינען באַגריסט געוואָרען אַ צאָל גענסט פון אויסלאַנד, ווי אויך פון א צאָל שטעט אויסער ניו־יאָרק.

חנוכה־פייערונג אין אונזער האָוּם

זונטאָג פאַרנאַכט, דעם 5־טען דעצעמבער, 1968, צו דער ערשטער חנוכה־ליכטל, איז פאַרגעקומען אונזער טראַדיציאָנעלע יערלעכע חנוכה־פייערונג, קאָנצערט און מיטינג.

ס׳זיינען אָנגעצונדן געוואָרען די חנוכה־

מנורות פון דער אינסטיטוציע, און אונזער ביאַליסטאָקער עמוד־קינסטלער, חזן הערי פיינבערג, האָט געבענטשט חנוכה־ליכט. ער האָט דאָן, צוזאַמען מיט דער באַגאַבטער סאָפראַנאָ־זינגערין, אונזער אייגענע ביאַליסטאָקער יעטע אייזנער, די פרוי פון אונזער חשובען דירעקטאָר, סידני אייזנער, דורכגעפירט אַ פיינעם קאָנצערט, באַגלייט פון דעם פּיאַניסט, דזשעק בראָס.

אויף אַ ריר־ענדען אָפּיעל פון געזאַנגס־עקרעטאָר, פריינט איסאַק ריבאַלאָווסקי, האָט זיך דער עולם אָפּגערופען מיט אַ שטראָם פון דאַנקשאַנס פאַר די אָנגענעמע מנורות ווי אויך חנוכה־געלט פאַר אונזער אינסטיטוציע.

דער טשערמאַן פון דער נאַמיניישאַן־קאָמיטע האָט דאַן פאָרגעלייענט די ליס־טע פון די נייע דירעקטאָרען און באַאַמ־טע פאַר דעם יאָר 1969, וועלכע וועלן פאָרגעשלאָגען פון דער קאָמיטע. אַלע נעמען זיינען גוטגעהייסען געוואָרען פון דער נייער באָארד אָף דירעקטאָרען און די באַאמטע פון אונזער אינסטיטוציע.

דער עולם האָט געמיטליך פאַרבראַכט אַרום שיין־געדעקטע טישען, געגאָסען פון חנוכה־לאָטקעס און אַנדערע יום־טוב׳דיגע מאכלים.

אונזער פּורים־פייערונג און קאָנצערט אַ ריזיגער דערפאָלג

זונטאָג פאַרנאַכט, דעם 2־טען מערץ, 1969 איז אויף אַ טראַדיציאָנעלען עכט־היימישען שטייגער דורכגעפירט געוואָרען די יערליכע פורים־פייערונג, קאָנצערט און סעודה פון אונזער אינסטיטוציע. עס איז געקומען אַ גרויסער עולם פון שטאָט ווי אויך פון אויסער ניו־יאָרק.

די אונטערנעמונג איז פאָרגעקומען אונ־טער דעם פאָרזיץ פון אונזער עקטינג־פרעזידענט, דזשאָדזש פיליפּ נאָוויק, וועל־כער האָט באַגריסט דעם עולם און אויך איבערגעגעבען אַ מעסעדזש פון אונזער פרעזידענט, מר. אילאַי טאראַפּסקי, פון מיאַמי ביעטש, פלאָ.

באַגריסונגען זיינען אויסגעהערט געוואָ־רען פון אונזער באָארד־מעמבער, קאָונסע־לאָר הערי סאָלאָמאָן, ווי אויך פון אונזער פּאָבליק ריליישאַנס דירעקטאָר, רבי אהרן חייט, וועלכער האָט דערקלערט די באַדיי־טונג פון יום־טוב.

אויף דעם אָפּיעל פון אונזער געזאַנגס־עקרעטאָר, איסאַק ריבאַלאָווסקי, האָט זיך דער עולם אָפּגערופען מיט באַדייטענדע דאַניישאַנס פון שלח־מנות און מעות־חטים פאַר אונזער אינסטיטוציע.

דער מוזיקאַלישער פּראָגראַם איז דורכ־געפירט געוואָרען פון אונזער „ביאַליסטאָקער עמוד־קינסטלער, חזן הערי פיינבערג, באַגלייט דורך פּראָפעסאָר זינגערין, אונזער אייגענע יעטע אייזנער, סידני אייזנער, דורכגעפירט אַ פיינעם קאָנצערט, באַגלייט פון דעם פּיאַניסט, דזשעק בראָס.

אויף אַ ריר־ענדען אָפּיעל פון געזאַנגס־עקרעטאָר, פריינט איסאַק ריבאַלאָווסקי, האָט זיך דער עולם אָפּגערופען מיט אַ שטראָם פון דאַנקשאַנס פאַר די אָנגענעמע מנורות ווי אויך חנוכה־געלט פאַר אונזער אינסטיטוציע.

דער טשערמאַן פון דער נאַמיניישאַן־קאָמיטע האָט דאַן פאָרגעלייענט די ליס־טע פון די נייע דירעקטאָרען און באַאמ־טע פאַר דעם יאָר 1969, וועלכע וועלן פאָרגעשלאָגען פון דער קאָמיטע. אַלע נעמען זיינען גוטגעהייסען געוואָרען פון דער נייער באָארד אָף דירעקטאָרען און די באַאמטע פון אונזער אינסטיטוציע.

דער עולם האָט געמיטליך פאַרבראַכט אַרום שיין־געדעקטע טישען, געגאָסען פון חנוכה־לאָטקעס און אַנדערע יום־טוב׳דיגע מאכלים.

פּייערליכע אינסטאַלייישאַן פון באַאמטע פאַרן יאָר 1969

זונטאָג בייטאָג, דעם 7־טען יאַנואַר, 1969 איז אויף אַן אימפּאָזאַנטען אופן אוּן בייַ אַ גרויסאַרטיגען דינער דורכגעפירט געוואָרן די אינשטוועלונג פון אונזערע נייַ־דערווייליטע באַאמטע פאַר דעם נייַעם יאָר.

אַלס אינסטאַלמעסטערס האָבען די פיי־ערליכע צערעמאָניע דורכגעפירט: עק־טינג־פּרעזידענט, דזשאָדזש פיליפּ נאָוויק; טשערמאַן פון אונזער באָארד, קאָונסלאָר דייוויד דזש. גאָלדבערג; געזאַנגס־עקר־עטאָר, איסאַק ריבאַלאָווסקי, און דער עק־זעקוטיוו־דירעקטאָר פון דער אַרבעטער־רינג־היים, פריינט לואיס סילווער.

פאָלגענדע באַאמטע זיינען אינסטאַלירט געוואָרען:

אילאַי טאַראַפּסקי, פּרעזידענט; דזשיי־קאָב קאָהען, עהרען־פּרעזידענט; פיליפּ נאָוויק, עקטינג־פּרעזידענט און עהרען־טשערמאַן פון אונזער באָארד אָף דירעק־טאָרען.

רובין בינדלער, מאָריס עסטאָן, אייב גינזבורג, מאַרטין גינזבורג, מרס. ראָזע גאָלדבערג, ווילליאַם קאָזענץ און דייוויד זאַקים — ווייס־פּרעזידענטען.

דייוויד לובין, מרס. ראָזע קעס, מרס. ראָזע רובין, סעם רובין, סעם שאָפּירא, ווילליאַם ווינער און סאָל ווינער — עהרען־ווייס־פּרעזידענטען.

מאָריס מייסין, טרעזשורער; אַלבערט פראָליך, קאָנטראָלער.

דייוויד דזש. גאָלדבערג, טשערמאַן, באָ־ארד אָף דירעקטאָרען; איסאַק ריבאַלאָווס־קי, געזאַנגס־סעקרעטאָר; היימאַן מען, רעקאָרדינג־סעקרעטאָר.

רעוו. הערי פיינבערג, מרס. דזשין געל־ליס, אייבערהעם גאָרדאָן, היימאַן לאַזאַר, אַרטשי לין, דייוויד פינקוס, העראָלד טא־לין, דזשאָזעף וואריק, סיימאָן ווינבערג — טראָסטיס.

מרס. עטעל אינגבערג, אַדמיניסטרא־טאָר; רבי אהרן חייט, דירעקטאָר אָף פּאָבליק ריליישאַנס; דר. דזשייקאָב י. מינ־דען, מעדיקאל־דירעקטאָר.

עס איז אויך דורכגעפירט געוואָרען אַ קינסטלערישער קאָנצערט דורך אונזער „ביאַליסטאָקער חזן מיט דער גאָלדענער שטימע", רעוו. הערי פיינבערג.

די זאַלאָוויצעס, אַדלערס און מרס. סלאָיער זיינען מנדב בעטען פאַר דער אָום

אַ שיינעם ביישפּיל פון ביאַליסטאָקער צדקה האָבען געוויזען איניגע פון אונ־זערע דירעקטאָרען און טוער, וועלכע האָ־בען געשענקט זייערע הלוואות צו אונזער בילדינג־פאָנד און פאַר די געלטער זיך איינגעשאָפּען בעטען אין אונזער שפּי־טאָל.

מיר דערמאָנען מיט אָנערקענונג און דאַנק:

איזידאָר און איידע זאַלעוויץ, וועלכע האָבען צוריקגעגעבען זייער הלוואה און אויך געקויפט אַ בעט אין אונזער אינסטי־טוציע. די זאַלעוויצעס האָבען אגב פאַר־צייכענט זייער 42־טען חתונה־יובילעאום, און מיר ווינטשען זיי אַ סך גליק.

סעם און עני אַדלער, וועלכע האָבען שוין איינגעשאָפּט אַ בעט אין אונזער שפּי־טאָל אויפן נאָמען פון זייער ברודער און שוואָגער, איזראַעל סיגעל ע״ה, געקויפט „נעמען" אין אונזער „בוק אָף לאַיף", פאַר־שאָפט טאָפּעלס אין אונזער שוהל און אויף דער „דוד סאָהן מעמאָריאַל־מנורה", און אַ בעט אין אָנדענק פון זייערע אומפאַר־געסליכע עלטערן. די אַדלער׳ס זיינען צווישען אונזערע פרייגיביגסטע אונטער־שטיצער, דיערקטאָרען און טוער, באַשאָנ־קען מיט וואַרעמע הערצער און אָפענע הענט. מיר ווינטשען זיי אַ סך גליק.

שוועסטער הילדע סלאָיער, דירעקטאָרין פון אונזער האָום, ווייס־פּרעזידענטין פון דער ליידיס־אָוקזילערי, האָט זיך איינגע־שאָפט אַ בעט אין ליכטיגען אָנדענק פון איר אומפאַרגעסליכען מאַן, אונזער חשובען דירעקטאָר, סעם סלאָיער ע״ה. זי איז אויך זייער טעטיג בייַ אונזערע באַזאָרס און אין דער ליידיס אָוקזילערי, העלפט פון אירע אייגענע מיטלען און שאָפט שטיצע פון איר פאמיליע און באַקאַנטע. מיר ווינטשען איר גיזונט אוּ זיעגריע ווייטער אָנצוגיין מיט דער גוטער אַרבעט.

פייערליכער חנוכת־הבית פון אונזער איבערגעבויטער שוהל

דער ספר־תורה־פאַראַד ביי דער חנוכת־הבית־פייערונג

פון רעכטס צו לינקס : מאַקס טאָבייעס; מר. קאודער; סעם רובין; פיליפ נאָוויק; מאָריס מייסין; אילאַי טאַרלאָפסקי; איזידאָר זאַלעוויץ. אין הינטערגרונט : חזן הערי פיינבערג און כאָר־דיריגענט, יוסף קאהן.

זונטאָג, דעם 3־טען נאָוועמבער, 1968, איז אין דער געגענווארט פון אַ גרויסען עולם, אויף אַן אימפּאָזאַנטען אופן דורכגעפירט געווארן דער חנוכת־הבית פון אונזער איבערגעבויטער שוהל. די אונטערנעמונג איז אָנגעפירט געווארן אונטער דעם פאָרזיץ פון אונזער געניראַל־סעקרעטאַר, איסאַק ריבאלאָווסקי.

באַגריסונגען זיינען אויסגעהערט געווארן פון אונזער פּרעזידענט, מר. אילאַי טאַרלאָפסקי, וועלכער איז אין אַ גרויסער מאָס פאַראַנטוואָרטליך פאַר דער וויכטיגער דערגרייכונג, העלפענדיג מיט פינאַנציעלער שטיצע, אויפזיכט און פּערזענליכער מיטבאַטייליגונג ביי די אַלטעריישאַנס פון דעם מקום־קדוש; פון אונזער טרעזשורער און אָנגעזעענעם אונטערשטיצער, מר. מאָריס מייסין, און פון אונזער גייסטיגען פירער און פאָבליק־ריליישאַנס־דירעקטאָר, הרב אהרן חייט.

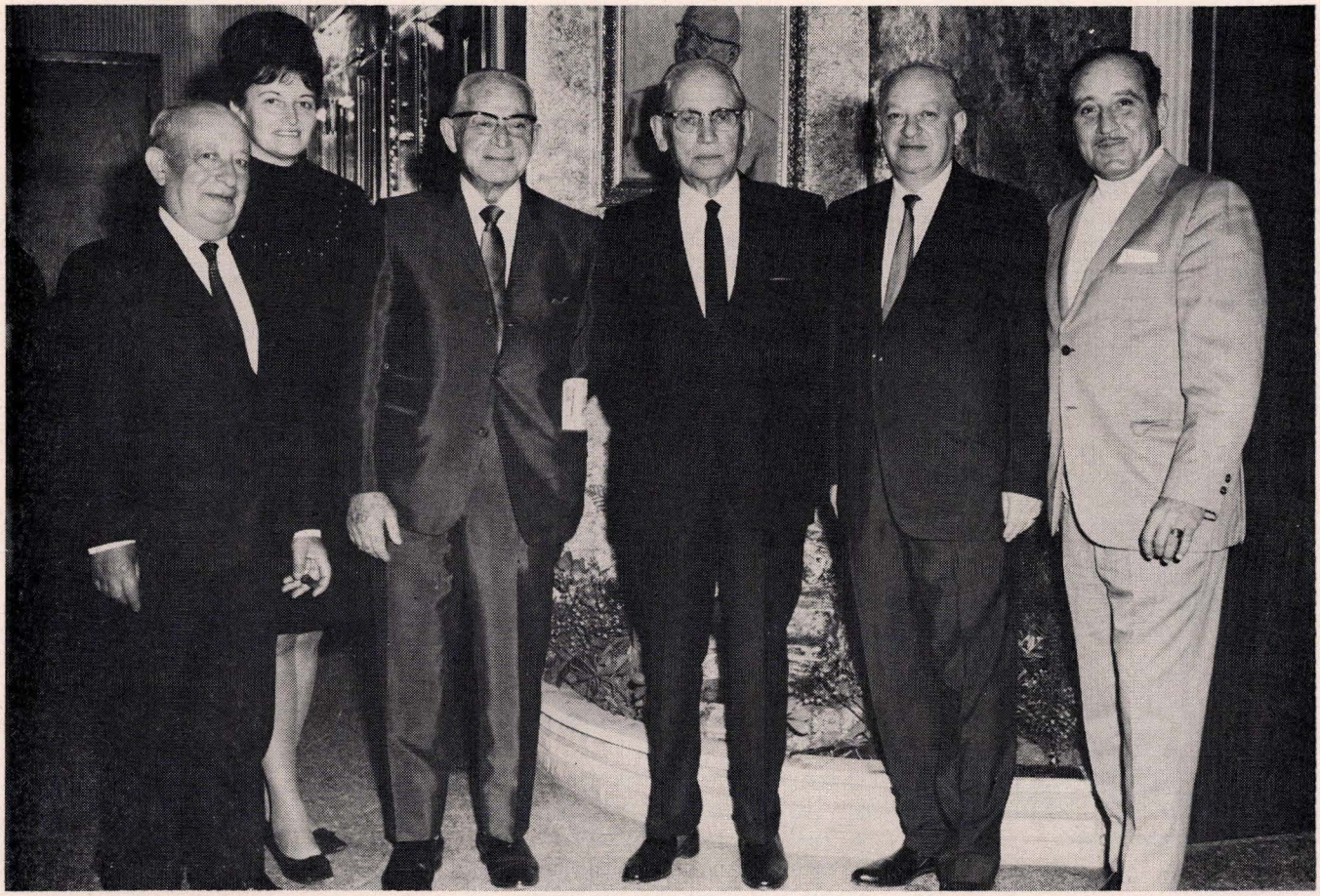
אַן אײנדרוקספולער מאַרש מיט ספרי־תורה אין די אָרעמס און הקפות אַרום דער בימה איז דורכגעפירט געווארן דורך אונזערע באַאמטע און טוער. די ספרי־תורה זיינען אויסגעטיילט געווארן פון דעם פּרעזידענט פון אונזער שוהל, מר. מאַקס טאָבייעס.

אַן אָפּיעל פאַר דער שוהל, ווי אויך פאַר נעמען אין דעם „בוך פון לעבען" („בוק אָף לאַיף"), וואָס איז געגעבען געווארן צו אונזער אינסטיטוציע אַלס מתנה פון אונזער עהרען־פּרעזידענט, מר. דזשייקאָב קאָהען, האָט אַריינגעבראַכט אַ היפשע סומע געלט. צווישען דעם עולם האָט זיך געמערקט אַן אָנגעזענע קאָמיטע פון דעם „ביאַליסטאָקער קאַטערס קלוב", אָנגעפירט פון אונזער חשובען ווייס־פּרעזידענט, דייוויד לובין, פון אונזערע פריינט און דירעקטאָרען, מר. זאַקהיים, מר. קויפמאַן א. אַ. וו., וועלכע האָבען זיך אָפּגערופען מיט באַדייטענדע דאָניישאָנס.

ביי דעם חנוכת־הבית איז די שוהל אָפּיציעל געווידמעט געווארן אין אַ פייערליכער דעדיקאַציע, אויפן נאָמען פון אונזער עהרען־פּרעזידענט, מר. דזשייקאָב קאָהען, פון מיאַמי ביעטש, פלאָרידאַ.

אונזער ביאַליסטאָקער חזן, רעוו. הערי פיינבערג, באַגלייט פון דעם באַרימטען כאָר־דיריגענט, מר. יוסף קאהן און זיין געשולטען כאָר, האָט געזונגען פאַסיגע תפילות און דורכגעפירט אַ שיינעם רעליגיעזען קאָנצערט.

דער עולם האָט געענטפען פון אַ סעודת־מצוה, געמאַכט ברכה און געטרונקען לחיים פאַר מר. דזשייקאָב קאָהען און פאַר אונזער אינסטיטוציע.

אַ גרופּע ביאַליסטאָקער טויער. פון רעכטס צו לינקס: לואיס סאַקס, טשערמאַן, ביאַליסטאָקער קאָטערס קלוב; איסאַק ריבאַלאָווסקי, געזעראַל־סעקרעטאַר, ביאַל. צענטער, מושב זקנים און שפּיטאָל; אילאַי טאַרלאָפסקי, פּרעזידענט פון דער אינסטיטוציע; דייוויד לובין, ווייס־פּרעזידענט (פּירער ביי די ביאַל. קאָטערס און טשערמאַן פון "קרית ביאַליסטאָק פאָונדיישאַן"); מרס. עטעל אינגבערג, אַדמיניסטראַטאָר; טשאַרלס קאָס, פאַרטרעטער פון "ביאַל. יאָנג מענס אַסס'ן".

אונזער וויס־פּרעזידענט, דייוויד לובין, שטעלט אויף דענקמאָל אין קרית ביאַליסטאָק

מאָנטאָג, דעם 26־טען אויגוסט, 1968 איז אין "קרית ביאַליסטאָק", ביי יהוד, מדינת ישראל, אויף אַ פייערליכן אופן אויפגעדעקט געוואָרען אַ סימבאָליישער דענקמאָל פאַר די קדושים, די העלדען און מאַרטירער פון אונזער חרובער היימשטאָט.

די אויפשטעלונג פון דענקמאָל האָט פינאַנסירט און געווידמעט אונזער חשובער וויס־פּרעזידענט, מר. דייוויד לובין.

דער דענקמאָל, אַ קינסטלערישע אַרכיטעקטורעלע קאָמבינאַציע פון אַ וואַנט און אַ טויער אין סאַמע פראָנט פון דער שוהל אין "קרית ביאַליסטאָק", מיט אַ צאָל אויפשריפטען דערויף, סימבאָליזירט די קדושה און גבורה פון אונזער אַלטער היים, וועלכע איז אַוועק אין רויך און פלאַמען צוזאַמען מיט אירע בראָווע זין, אָבער לעבט אין דער געדענקעניש פון אירע לאַנדסלייט און איז פאַרפּיקסירט דורך אָט דעם הערליכן מאָנומענט אויף דעם באָדען פון אונזער היימלאַנד.

אין זיין רעדע ביים אויפדעקען דעם דענקמאָל האָט אונזער וויס־פּרעזידענט, פריינט לובין, פאַרצייכענט מיט שטאָלץ דעם גרויסען זכות, וואָס גראָד אים, דעם אייניקעל פון דעם שיינעם ביאַליסטאָקער בעל־הבית, פילאַנטראָפ און בעל־צדקה, ר' משה חסיד, איז צוגעפאַלען די פּריווילעגיע אויף דער גורל אויפצושטעלען אין "קרית ביאַליסטאָק" אַ דענקמאָל. דער זיידע, ר' משה, האָט געחלומ'ט, און דער אייניקעל, דוד, האָט עס דורכגעפירט אויפן וואָר.

פריינט לובין איז אַן אָנגעזעענער ביאַליסטאָקער טויער. ער איז דער טשערמאַן פון "קרית ביאַליסטאָק פאָונדיישאַן". אַלס אונזער וויס־פּרעזידענט און אונטערשטיצער, לאָזט ער זיך פיין געפינען מיט זיין הילף פאַר אונזער אינסטיטוציע.

מיר פאַרצייכענען מיט אָנערקענונג פריינט לובינ'ס אויפטו אין אַמעריקע, ווי אויך אין מדינת ישראל, און מיר ווינטשען אים געזונט און לאַנגע יאָר צו קענען ווייטער טאָן אָנגיין מיט זיין גוטער אַרבעט, אין נחת און אין פריידען.

עהרען־טאַפּל פון דער „ביאַל. בראָדערלי לאָוו אַסס'ן" אין אונזער אינסטיטוציע

די „ביאַל. בראָדערלי לאָוו אַסס'ן" איז באַהרט געוואָרען מיט אַ טאַפּל אין אונזער זער האָום פאַר זייער אַרגאַניזאַציע אין אָנערקענונג פאַר זייערע באַדייטענדע בייַשטייערונגען צו אונזער בילדינג־פּאָנד און צו אונזער אינסטיטוציע דורך די אַלע יאָרען.

געוועזענער טשערמאַן, פריינט דזשאָזעף סלאָון, און איצטיגער טשערמאַן, פריינט דזשאָזעף בלעוויצקי, ביידע אָנגעזעענע דירעקטאָרען פון אונזער האָום, זיינען אין אַ גרויסער מאָס פאַראַנטוואָרטליך פאַר דער באַדייטענדער הילף צו אונזער אינסטיטוציע.

מיר דריקען אויס אונזער דאַנק צו דער פירערשאַפט און די מיטגלידער פון דער אַרגאַניזאַציע און מיר האָפען, אַז זיי וועלען זיין מיט אונז נאָך אַ סך יאָרען, אין נחת און אין פריידען.

אָפּקלאַנגען וועגען דעם ראש השנה נומער 1968 „ביאַליסטאָקער שטימע"

מיר האָבען באַקומען אַ צאָל בריוו מיט ווארימע אָפּרופען וועגען דעם לעצטען ראש־השנה נומער „ביאַליסטאָקער שטימע", סעפטעמבער 1968, און צוליב מאַנגעל אין פּלאַץ וועלען מיר בלויז ציטירען אויסצוגען פון די וויכטיגערע קאָרעספּאָנדענצען:

אונזער לאַנדסמאַן, שמעון אַבעלסקי פון שיקאַגאָ, שרייבט:

„די 'ביאַליסטאָקער שטימע' איז אַ כבוד פאַר אונזער גאַנצער ביאַליסטאָקער משפּחה אין דער גאַנצער וועלט. דער זשורנאַל וועקט אונזערע זכרונות און האַלט אויף דעם הייסען געפיל, די ליבליכע בליקען וועלכע זיינען געווענדעט פון איבעראַל צום 'ביאַליסטאָקער צענטער', אָט צו דעם וואַרימען שויס, וואָס פאַרקערפערט אונזער טרוים און אונזער בענקשאַפט נאָך דער אַלטער היים".

אַ פּאָר שורות פון מאיר ווייַנטרויב, אַנגעזענער ביאַליסטאָקער אינטעלעקטואַל, מענעדזשער פון „פּאָרווערטס" אין לאָס־אַנדזשעלעס, קאַליפ.:

„דער לעצטער נומער 'ביאַליסטאָקער שטימע' איז אַן אוצר פון לאַנדסמאַנשאַפטליכער אינפאָרמאַציע און אַ מייסטערווערק פון ליטעראַרישער אַרבעט. דוד סאָהנ'ס ע"ה נאָמען און אַנדענק איז זייער ווירדיג געהייליגט".

אונזער מיטאַרבעטער, באַליבטער ביאַליסטאָקער מעמואַריסט, יעקב יערוזאַלימסקי, שרייבט:

„אייער לעצטער נומער 'ביאַליסטאָקער שטימע' איז רייך אין אינהאַלט און פיין צוזאַמענגעשטעלט. אויך גיט די 'שטימע' איבער אַ גרוס פון אייער ענערגישער אַקטיוויטעט. די ביאַליסטאָקער איבער דער וועלט מעגען זיין צופרידען, וואָס די אינסטיטוציע און דער זשורנאַל ליגט אין פעאיגע און ענערגישע הענט.

„איר טוט זייער גלייך, וואָס איר וויזט אַרויס אינטערעס צו לענדער אויף אַלע קאָנטינענטען, וואו עס געפינען זיך אַ סך ביאַליסטאָקער. עס איז אַ קלוגער וועג צו האַלטען נאָענט די ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט איבער דער גאַנצער וועלט.

„פאַר אייער גוטער אַרבעט פאַרדינט איר גראַטולירט צו ווערען".

אונזער חשובער לאַנדסמאַן און פאַרדינסטפולער קולטור־טוער, אברהם ליס, פון ישראל, רופט זיך אָפ וועגען אונזער זשורנאַל: „איך לייען מיט אינטערעס די 'ביאַליסטאָקער שטימע'. עס איז רירענדיג, ווי איר באַהערט דעם אַנדענק פון דעם וואונדערליכען ביאַליסטאָקער טוער און פירער פון דער לאַנדסמאַנשאַפט אין אַמעריקע, דוד סאָהן ע"ה.

אייער זשורנאַל איז אַ יחיד ומיוחד במינו.

ס'איז גוט צו פילען, אַז די איצטיגע אַנפירער פון דער אינסטיטוציע טראָגען מיט אַזאַ געטריישאַפט דעם עול און די אייגענטימליכע מיסיע פון לאַנדסמאַנשאַפטליכער טעטיגקייט, דערצו מיט פאָלקסטימליכען געמיט און פשטות, וואָס פאַרמאָגט חן און דערהויבענקייט".

די לינ'ס און די שטשובאַק'ס אָפּגעפּאָרען אויף אַ באַזוך אין מדינת ישראל

דעם 2־טען מערץ זיינען אָפּגעפּאָרען אויף אַ לוסט־רייזע אין ישראל אונזערע 3 ליבע לאַנדסמאַנשאַפטליכע פּאָרלעך: די טראָסטיס, אַרטשי און פרידאַ לין, און די דירעקטאָרן און טוער, מר. און מרס. געריי לין און ווילי־אַם און באַרבאַראַ שטשובאַק.

די לינ'ס זיינען איינגעלאַדן געוואָרן צו דער חתונה פון זייער פּלימעניצע, רחל פידלער, מיט איר אויסדערווייל־טען און באַשערטען, מאיר פריינדליך. די כלה איז די טאָכטער פון מרים און בנימין פידלער. די חתונה איז פאָרגעקומען דעם 12־טען מערץ, און מיר ווינטשען די פידלער'ס און די לינ'ס מזל־טוב און אַ סך נחת און גליק.

די שטשובאַק'ס וועלכע זיינען געפאָרען זיך זען מיט אַ שוועסטער, זיינען אויך וויכטיגע טוער אין „קלוב ביאַליסטאָקער פריינט".

מיר האָבן זיי אַלעמען צוגעווואונטשען אַ גליקלעכע רייזע און אָנגענעמען צוריקקער מיט אַ בשורה פון שלום אין מדינת ישראל.

אונזער פריינט, בען מאַזור אָפּגעפּאָרען אין ישראל

אונזער חשובער מיטגליד און אונטערשטיצער, בען מאַזור, איז אָפּגעפּאָרען אויף אַ באַזוך אין מדינת ישראל.

בען, אַן אמת'ער „גוטער ברודער", אַקטיוויטער טוער פאַר דער הסתדרות, איז דער פרעזידענט פון דעם סעמיאַטיטשער קלוב אין ניו־יאָרק. ער איז אויך אַ מיטגליד פון „קלוב ביאַליסטאָקער פריינט". בען לאָזט זיך זייער פיין געפינען מיט צדקה פאַר אונזער האָום, און ערב זיין אָפּפאָר האָט ער אונז איבערגעלאָזען א דאָניישאָן פון 18 דאָלאָר, „ח"י צום לעבען", אַלס שלח־מנות לכבוד פורים.

קרובים געזוכט

לעאָן ראָזענבאָום, געבאָרען אין סטעדין ביי סאָקאָלאָוו פּאָדלייאַסקי, סאָקאָלאָווער קרייז, אין יאָר 1914; געווואוינט אין ביאַליסטאָק אויף באַטאַניטשנאַ 9, וואו די פאַמיליע האָט געהאַט אַ מיל; געדינט אין 10־טען פּאָלק אולאַנער פון דער פוי־לישער אַרמיי אין יאָרען 37־1936; געהייראַט אין ביאַליסטאָק מיט דער פרוי עטעל טאַפּילסקי; געווואוינט אין ביאַליס־טאָקער גטאָ ביז דעם יאָר 1943, וואו ער האָט געהאָלפען אָרגאַניזירען דעם אויפשטאַנד געגען די נאַצים און געקעמפט דאָרט אויף די באַריקאַדען; ער איז שפּור־לאָז פאַרשוואונדען.

לעאָן ראָזענבאָום

ווער עס וויים אָדער האָט אויסקומענפּטען וועגען לעאָן ראָזענבאָום, זאָל זיין אַזוי העפליך און מעלדען צו זיין ברודער:

I. ROSENBAUM
C. R. Sab. Grande 201
Caracas, Venezuela

און אויך אויף דעם פאָלגענדען אָדרעס:

H. ROSENBAUM
Bat Yam, Herzl 34/A, Israel

אונזער חשובער דירעקטאָר, בערנאַרד מאַרגענשטערן, אָפּגעפּאָרן קיין ישראל אויף פּסח

אונזער וואונטש פאַר אַ גליקליכער רייזע איז האָט באַגלייט אונזער חשובען דירעקטאָר, בערנאַרד, מאַרגענשטערן, וועלכער איז אָפּגעפּאָרען אויף פּסח קיין ישראל פאַר אַ באַזוך ביי זיין שוועסטער.

פריינט מאַרגענשטערן איז אַ קולטור־טוער און האָט פאַרדינסטען פאַר דער פאַרשפּריטונג פון אידישען בוך און וואָרט, ער איז אויך אַ ליבהאָבער און זאַמלער פון זעלטענע מטבעות און האָט באַקומען אַן אויסצייכענונג פון דעם נומיזמאַטישען קלוב אין ניו־יאָרק.

מיר וויינטשען פריינט מאַרגענשטערן אַ זיכערן צוריקקער אין געזונט און אין פריידען.

שנוחות ביי לאַנדסלייט

גרויסאַרטיגע בר-מצוה פון דעם געראָטענעם ביאַליסטאָקער בחור'ל, ברוכ'ל מאַראָו

דעם 18-טען מערץ, 1969 איז אויף אַ גרויסאַרטיגען אופן געפייערט געוואָרען די בר-מצוה פון דעם פיינעם און באַגאַבטען בחור'ל, ברוך מאַראָו, אין „טעמפּעל בית אל", מאַנהעטען ביעטש, ברוקלין.

ברוך מאַראָו

ברוכ'ל איז דער ליבער זונעלע פון אונזערע חשובע מיטגלידער, הערשעל און לייקע מאַראָו, פון ברוקלין. זיי שטאַמען פון ביאַליסטאָק און לייקע ציט איר יחוס פון דער אַנגעזעענער פאַמיליע אַמיעל.

די מאַראָוס זיינען נאַבעלע אידישע מענטשען, פאַרוואָרצעלט אין דער ביאַליסטאָקער פאָלקסטימליכקייט. זיי ריידען און שרייבען אין אַ זאַפטיגען מאַמע-לשון, און זייער האַנטשריפט איז קאַליגראַפיש, ווי מען האָט אַמאָל געלערנט אין די ביאַליסטאָקער אידישע שולעס.

די מאַראָוס לאָזען זיך פיין געפינען פאַר אונזער אינסטיטוציע. זיי זיינען מיטגלידער פון אונזער ביאַליסטאָקער צענטער, מושב זקנים און שפּיטאָל, און אויך פון „קלוב ביאַליסטאָקער פריינט", און הי-טען אַפּ דעם יערליכען ביאַליסטאָקער יזכור, צו וועלכען זיי קומען ערן דעם אַנדענק פון אונזערע קדושים. זיי רעפּרעזענטירען ווירדיק דעם אינגערן ביאַליסטאָקער דור פון דער אַריבערגעקומענער שארית-הפליטה.

די גליקלעכע עלטערן האָבען פאַרציי-כענט די שמחה מיט אַ שיינעם בייטראָג לכבוד זייער זונעלע, און מיר ווינטשען דעם בר-מצוה-בחור, טאַטע-מאַמע און דער פאַמיליע מזל-טוב און אַ סך נחת און פרייד.

סאָל ליווי פאַרצייכענט זיין 70-טען געבורטסטאָג

מיר גיבען אַפּ אַ האַרציקן מזל-טוב צו אונזער חשובן מעמבער, סאל ליווי (זעליג ניסווויעזשסקי פון ביאַליסטאָק, וועלכער האָט דעם 23-טען דעצעמבער, 1968 פאַר-צייכענט זיין 70-טען געבורטסטאָג.

אָט דער „70-יאָריגער יונגערמאַנטשיק" איז געווען דער איניציגער ברודער פון אונזער פאַרשטאַרבענע און אומפאַרגעסלי-כער טוערין, רעבעקאַ טימאַנער ע"ה, סעק-רעטאַרין-טרעזשורערין פון דער ביאַ-ליסטאָקער ליידיס אָוקזילערי אין באָרא-פּאַרק.

ער איז פאַרטראָטען מיט אַ יערליכער באַגריסונג אין אונזער ראש-השנה נומער „ביאַליסטאָקער שטימע" און לאָזט זיך פיין געפינען פאַר אונזער אינסטיטוציע.

זיין 70-טען געבורטסטאָג האָט ער אויך פאַרצייכענט מיט צדקה פאַר אונזער האָום.

מיר ווינטשן מר. ליווי מיט זיינע ליבס-טע נאָך אַ סך געבורטסטעג אין נחת און אין פריידען.

האַרציגער ווילקאָמען צו פריינט אייב שרייבער

מיט פרייד האָבען מיר אויפגענומען אין אונזער האָום אונזער ליבען דירעקטאָר, פריינט **אייב שרייבער**, וועלכער איז אַ לענגערע צייט ניט געווען בייַ אונז צוליב אַ פאַרצויגענער קראַנקהייט.

צו דער גלעלגנהייט דערמאָנען מיר מיט עהרפורכט און רעספּעקט זיין ליבע פרוי, אונזער אומדערמידלעכע טוערין, יעטע שרייבער ע"ה, אים צו לאָנגע, לעבעדיגע יאָר, וועמענס ערשטער יאָרצייט איז אויס-געפאַלען דעם 1-טען דעצעמבער, 1968.

אונזער אינסטיטוציע און די ליידיס אָוק-זילערי, וואו זי איז געווען די פאַרדינסט-פולע פרעזידענטין, וועלען זי שטענדיג געדענקען.

פריינט אייב שרייבער ווינטשען מיר אַ רפואה שלימה, מיט נחת פון זיין פאַמיליע.

פּלאַן פון אַ „גאָלדען-רינג קלוב" ביים „ביאַליסטאָקער צענטער"

אַן אריגינעלען פּאַרשלאָג וועגן אַ נייער וויכטיגער טעטיקייטס-גרופּע אין אונזער אינסטיטוציע, אַ „גאָלדען-רינג קלוב" פון אונזערע עלטערע, ריטייערטע טוער, האָט אַרייַנגעבראַכט אונזער חשובער דירעקטאָר און טראָסטי, סיימאָן ווייַנבערג, און מיר גיבן עס איבער אין זיין פּאָלגנדן רוף צו אונזערע לעזער:

חשובע פריינט!

אין אונזערע רייַען געפינען זיך אַ צאָל עלטערע ריטייערטע מענטשן, וועלכע האָבען אַ סך פרייַע צייט און זיי ווילען עס אויסנוצען אויף וויכטיגע געמיינזאַמע צוזאַמענקונפטען און אינ-טערעסען.

עס איז לאַנגוויליג, ווען מען בלייבט אַליין און מען זיצט מיט פאַרלייגטע הענט, באַזונדערס פאַר די, וועלכע זיי-נען אַ גאַנץ לעבען געווען שעפּעריש און טעטיג צווישען פריינט און אויך געזעלשאַפּטליך. מיר קענען פיל גוטס טאָן איינע פאַר די אַנדערע ווי אויך פאַר אונזער אינסטיטוציע און געזעל-שאַפט, ווען מיר זאָלען זיך אויפקומען צוזאַמען.

מיר קענען פאַרברענגען אונזער צייט אין אינטערעסאַנטע שפּילן, פאַרווייַלונ-גען, טורס, אויפפלוגען אין מוזעאומס, רייזעס אויסער ניו-יאָרק, פּיקניקס א. אַ. וו. דערביי קענען מיר שטיין צום דינסט פון אונזער אינסטיטוציע, ווען מען נויטיגט זיך אין קאָמיטעס.

דעריבער שלאָג איך פאָר, אַז מיר זאָלען אַרגאַניזירען אַ „ביאַליסטאָקער גאָלדען-רינג קלוב", וועלכער זאָל זיך צוזאַמענקומען אין אונזער „ביאַליס-טאָקער צענטער". די טירען זיינען פאַר אונז שטענדיג אָפּען. איך דענק, אַז מיר דאַרפען פאַררופען די ערשטע אַרגאַניזיר-פאַרזאַמלונג, גרינדען דעם „קלוב" און אויסאַרבעטען אַ געוויסע פּלאַן און פּראָגראַם, און איך בעט אַלע פאַראינטערעסירטע זיך וועדען וועגען דעם צו אונז.

סיימאָן ווייַנבערג

דאָס איז דער רוף פון פריינט ווייַנבערג, וועלכען מיר אונטערשטיצען פולשטענדיג אַלס אַן אויסגעהאַלטענעם פּלאַן. וועגען איינצאַלהייטען קען מען זיך וועדען אין אונזער אָפּיס צו מר. סיימאָן ווייַנבערג, אָדער אונזער פאָבליק-רילייישאַנס דירעק-טאָר, רבי אהרן חייט.

ש ל מ ה ש ט י י ן ע"ה, געשטאָרבן דעם 2-טען פעברואַר, 1968, אין בוענאָס אייראָס, אין עלטער פון 65 יאָר.

שלמה שטיין ע"ה

דער נפטר איז געווען אַ גרויסער מעבעל-פאַבריקאַנט, פון די פּראָמינענטסטע אינדוסטריעלער אין לאַנד. ער איז אויך געווען אַ ליבער, האַרציגער פּאַלקסמענטש.

ער האָט איבערגעלאָזט אין טיפען טרויער זיין פרוי חייקע, אַ טאָכטער, אסתר, מיט 3 קינדער אין אַרגענטינע און אַ טאָכטער, וועלי, מיט 2 קינדער אין מדינת-ישראל, ווי אויך אַ ברודער, אפרויטשיק, און 2 שוועסטער, חייקע בלאק און מלכה לעווינאוויטש אין אַרגענטינע, און אַ קוזין, מר. אילאַי טאַרלאָפסקי, חשובער כלל-טוער און פֿרעזידענט פון ביאַליסטאָקער צענטער, מושב זקנים און שפּיטאָל אין ניו-יאָרק.

דער נפטר און זיין פרוי, איר צו לאַנגלעבעדיגע יאָר, זיינען געווען איבערגעגעבענע כלל-טוער. ער איז געווען טרעזשורער פון אַ וויכטיגער אינסטיטוציע.

ש ר ה - ל א ה ש ט י י ן ע"ה, געשטאָרבן פלוצלינג אין ישראל דעם 23-טען פעברואַר, 1968, אין דער צייט פון אַ באַזוך ביי איר טאָכטער, טענית, אין אַ קיבוץ.

די פאַרשטאַרבענע איז געווען אַן אמת'ע אשת-חיל, אַ נאָבעלע אידישע פרוי און האַרציגע איבערגעגעבענע מאַמע. זי האָט נאָך געהאָפט צו אָפּשטאַטן אַ וויזיט אין אַמעריקע און דאָן זיך צוריקקערן אין אַרגענטינע, אָבער דער פריצייטיגער טויט האָט צעשטערט אירע פּלענער.

שרה-לאה שטיין האָט איבערגעלאָזט אין גרויס צער איר טאָכטער, טענית, מיט 4 קינדער אין ישראל; אַ טאָכטער, קריינע, מיט 3 קינדער, און אַ זון, וועלוועל, מיט 2 קינדער אין בוענאָס אירעס, ווי אויך אַ קוזין, מר. אילאַי טאַרלאָפסקי, באַוואוסטען פילאַנטראָפּ און געזעלשאַפטליכען פירער, ווירדיגער פרעזידענט פון דעם ביאַליסטאָקער צענטער און מושב-זקנים אין ניו-יאָרק.

צ א ל ע ר ו ט ע נ ב ע ר ג ע"ה, געשטאָרבן אין בוענאָס אייראס, אַרגענטינע, דעם 21-טען אויגוסט, 1968.

דער פאַרשטאַרבענער איז געווען אַן אַנגעזעענער אינדוסטריעלער אין דער טעקסטיל-בראַנזשע. דערביי איז ער אויך געווען אַ פאַרדינסטפולער געזעלשאַפטליכער טוער. ער האָט געהאָלפֿן גרינדען די לאַנדסמאַנשאַפטליכע ליי-קאַסע „לאַ טעקסטיל" און איז געווען טעטיג אין דעם ביאַליסטאָקער פאַרבאַנד אין אַרגענטינע.

מר. רוטענבערג לאָזט איבער אַ פאַרצוויגטע פאַמיליע פון פאַרהייראַטע קינדער: אַ זון, אברהם, און שנור, רבקה; אַ טאָכטער, לואיסאַ, און אייידעם, משה, און אַ צאָל אייניקלעך; אַ ברודער, שלמה, און שוועגערין, אַאידאַ; אַ ברודער באַריס און פרוי, טערעסאַ; 3 שוועסטער: רעזשינאַ, אַנעטאַ און בערטאַ מיט זייערע פאַמיליעס, אַלע אין אַרגענטינע, ווי אויך פאַמיליע אין אַמעריקע: שוועסטער און שוואָגער, אונזערע חשובע מיטגלידער, סערע און סאל מינעס אין ניו-יאָרק, און אַ שוואָגער, אונזער פאַרדינסטפולער טוער, איזראַעל מינעס, פרעזידענט פון דעם „ביאַליסטאָקער סאָשל קלוב" אין שיקאַגאָ.

צאָלע רוטענבערג'ס פרוי, פּאָליאַ, איז פאַראייביגט אויף אַ מעמאָריאַל-טאַפּעל אין דער שוהל פון אונזער האָוּם.

IN MEMORIAM

DAVID KRAVET

passed away on March 4, 1969 at the age of 75.

Hailing from noble stock in Bialystok, Mr. Kravet nurtured the hometown sentiment also in this country. A succesful realtor, he took time off from his busy routine to belong and to help our Institution, and was one of our old-timers on the American soil.

Mr. Kravet is survived by 2 married children: Robert and Roslyn Kravet; Morris and Ethel Verakus, 8 grandchildren and 4 great grandchildren; 2 sisters, our President of the Bialystoker Ladies Auxiliary, Mrs. Bella Stokes, and the gifted reciter, Mrs. Lillian Eichler, and 2 brothers, our worthy members, Abe and Max Kravet.

The family gave charity to our Institution in memory of the deceased.

PHILIP DIAMOND

passed away in Paterson, N. J. in 1968.

A noted textile manufacturer and devoted kinsman, he is survived by his wife and family.

אַלכסנדר פראַנק — געב. אין פאלאנגען, קאָוונער גוב., געשטאַרבען אין טיפען עלטער אין ניו-יאָרק, דעם 22-טען דעצ. 1968, נאָך אַ לענגערער קראַנקהייט. אַ. פראַנק איז געווען אַ בכבודיגער סוחר אין פּעטערבורג און בערלין. פאַר דער 2-טער וועלט-מלחמה זיך באַזעצט אין ניו-יאָרק. ער לאָזט איבער אַ זון און אַ פרוי, ראַיאַ, אַ ביאַליסטאָקער, אויך אַ געבוירענע פראַנק, די שוועסטער פון דר. הערמאַן פראַנק.

HENRIETTA RUBIN
Ladies Auxiliary Vice-President Passed to Eternity

Our Institution was tossed in profound grief, when the sad tidings reached us that our esteemed director, ardent coworker and devoted Vice-President of our Bialystoker Ladies Auxiliary, Mrs. Henrietta Rubin, went into eternal slumber on December 14, 1968. She died at the age of 77 years.

Henrietta Rubin

Gentle, delicate, good natured Henrietta, was one of the 3 Bialystoker sisters, proud daughters of Aaron L. and Rose Edelman. Her sisters, the late Mollie Buchman, and Mrs. Emma Kosov, long may she live, were also members of our Home.

A "silent partner" to her gifted husband, the talented poet, our Vice-President, Sam Rubin, Henrietta joined him at all our Board meetings and affairs. Both have always most generously responded to our calls for aid. Mr. Rubin contributed and still contributes to our Home of his material means, as he does, of his spiritual wealth, a fluent pen and fine verse, to our "Bialystoker Stimme."

Mrs. Rubin excelled in our annual bazaars. Faithfully by the side of her husband, she helped provide, solicit and supply merchandise, and then acted as saleslady behind the counter. The success of the bazaars was in a great measure due to the participation of the Rubins.

Aside from her husband, Henrietta is survived by a fine offspring of highly-educated children and grandchildren, engaged in the field of education, medicine, etc., a son, Aaron Eliezer; 3 married daughters: Beatrice, Julia and Gloria; 11 grandchildren, 9 great grandchildren and 1 great-great grandchild.

Mrs. Rubin and the family have perpetuated the name of their wife and mother on a memorial plaque in the synagogue of our Home.

With Mrs. Rubin passed to the Great Beyond one of the modest, shy, yet hardworking directors and officers of our Home who proudly projected Bialystoker traditions on the American scene.

ANNA BERNARD

passed to Eternity on December 29, 1968, at the age of 75 years.

The deceased, a noble individual and pious lady, is survived by fine children; a son, Louis Bernard of Queens; a daughter, Miss Esther Bernard of Brooklyn, and a married daughter, Mrs. Helen Ostrow, our efficient Social Worker, and 4 grandchildren.

The family has perpetuated Mrs. Bernard's name on a memorial plaque in the synagogue of our Home.

IRVING FINE

passed away on January 1, 1969, at the age of 62 years.

Mr. Fine, of the younger Bialystoker generation, was the son of the Bialystoker educator, Feinzilber who conducted a school for beginners. He was a dedicated member and donor, affiliated both with our Home and with the Club Bialystoker Friends.

Irving is survived by his wife, Dora; a son, Dr. Herbert Fine, medical doctor, daughter-in-law, and 2 grandchildren.

The family perpetuated the name of the deceased on the memorial tablet in the synagogue of our Home.

SOPHIE GOLDMAN

passed away on October 4, 1968 at the age of 87 years.

Sophie Goldman

The deceased, a charitable woman, is survived by her husband, our member and donor, Max Goldman who perpetuated her name on a memorial plaque in our synagogue.

MRS. FANNIE PALESCHUCK
Remembered Upon Her 7th Yahrzeit

Our Institution noted and observed with reverence and respect the 7th Yahrzeit of our director and benefactress, Fannie Paleschuck on Purim, March 4, 1969.

Mrs. Paleschuck helped us over the years and the isolation room in our reconstructed building was dedicated by her sister and brother-in-law, our directors, Rae and Harry Siderman, as a Memorial to Fannie, Jacob and Herman M. Paleschuck. Her name is also inscribed on some sacred objects in our synagogue.

May her soul rest in Heavenly peace!

DORA WEINBERG
Our Director and Volunteer-Entertainer, Passed to the Great Beyond

Sweet voice, vivid dance and ringing laughter, along with the spinning discs of our phonographs, were ruthlessly silenced in our Home, Park and Infirmary, as death cut the thread of Dora Weinberg's gay life at 68, on the

Dora Weinberg

sad day of November 17, 1968. an unfinished jolly song was prematurely interrupted and replaced by the sad tune of mourning and sobing over our wonderful Board Member, ardent co-worker and dedicated member of the Ladies Auxiliary.

A beautiful complexion, shining face, broad smile and a golden heart were the physical and spiritual characteristics of Dora Weinberg. A human "live wire," she gave 30 years of her span on earth to our Institution at large and to the aged and infirm folks and patients, in particular.

Dora was always on the job, taking, in all kinds of weather, heat, cold, sleet, snow, the regular bi-weekly route from Astoria to our Home to entertain our old folks. She will be missed by all of us and long, long will her voice and music ring in our ears.

Dora is survived by a dedicated husband, our Trustee and donor, Simon Weinberg. Incidentally, they planned to celebrate this summer in our Home their 50th wedding anniversary, but Dora's death upset the plan. Grieving Simon continues to help us in our office, as he did this volunteer work prior to Dora's death. He comes all the way from Engelwood Cliffs, N. J., to assist us in our busy routine.

Mrs. Weinberg left behind also a very lovely family whom she cherished and who were dedicated to her till her very last draw of breath: 3 married wonderful daughters, all members of and donors to our Institution: Minnie and Tony Micaly; Sarah and Maurice Murray, and Phoeba and Harry Weinbaum, 6 grandchildren and 1 great grandchild.

The name of Dora Weinberg was perpetuated by the family on the Memorial Tablet in the synagogue of our Home.

With Dora Weinberg passed to Eternity one of the finest specimens of American womanhood of Bialystoker descent.

CELIA GUSHEWITZ

passed away on December 3, 1968.

The deceased, a member of our Home and of the Bialystoker Ladies Auxiliary, is survived by her daughter, Ruth Friedman of Flushing, N. Y.

FRIEDA ROTHBERG

passed away on December 4, 1968.

The deceased, a lieflong member and donor, was the owner of the "Pine Manor Hotel" in Liberty, N. Y., the "Bialystoker Address" for summer guests in the Catskills. She was well known through her hospitality and friendship to all who passed her threshold.

Mrs. Rothberg is survived by a son, Martin; daughter, Mrs. Ruth Kimmel, and 4 grandchildren, and brother-in-law, our Trustee, Mr. Chas Berger.

Charity was donated in her memory to our Home by her family and friends.

JENNIE GROCHOVSKY

died on December 8, 1968, at the age of 72 years.

The deceased, widow of the late Abe Grochovsky, member and supporter of our Home, and daughter-in-law of our member, co-worker and resident, lifelong donor of fish to our Home, the late Mrs. Libby Grochovsky, by a son and grandchildren.

MAMIE ISSEKS

died on September 12, 1968.

Widow of our kinsman and member, Ike Iseeks, a charitable lady and dedicated member by her own right, Mrs. Isseks is survived by two sons Leo and Sal Isseks and their families.

The family Isseks has arranged for a memorial tablet in our synagogue next to the nameplate of her husband, Ike.

SYLVIA BOGUS

passed away on November 11, 1968.

The deceased, a gentle, philanthropic individual who had our Institution closely at heart, was the daughter of Joseph and Rachel Bogus.

She was survived by her brother, Irving Bogus; sister, Minnie Bindler, and brother-in-law, our Vice-President and grand benefactor, Mr. Rubin Bindler.

The family has perpetuated her name on a memorial plaque in our synagogue alongside the nameplates of her dear parents, Joseph and Rachel, and the other members of her late kin, Hyman, Philip and Gussie Bogus.

Substantial charity was given to our Home by the Bindlers and the Boguses.

Our Vice-President WILLIAM COHEN Upon the First Anniversary of His Death

November 17, 1968 marked the first anniversary of the demise of our esteemed Vice-President and generous donor, Mr. William Cohen.

William Cohen

Mr. Cohen, a modest, reserved, noble individual, traced his origin to the very fine family of Nehemiah and Rachel Katz Cohen in Bialystok. He was the brother of our Honorary Vice-President and grand benefactor, Mr. Jacob Cohen of Miami Beach, Fla., long may he live! His other brother, the late Abraham Cohen as well as his parents are perpetuated on the memorial tablet in the synagogue of our Home.

Mr. Cohen was an expert plumber and successful realtor. Though a busy man, he took time off from his routine to attend our Board meetings and to advise us on the reconstruction of our building, particularly in the plumbing area, and his counsel to our building reconstruction mastermind, his nephew and our Vice-President, William Kasenetz, was very beneficial.

Mr. Cohen was survived by his dedicated wife, Celia Cohen, who carries on his charitable tradition to our Home; 3 married daughters: Selma and Sam Siegel; Florence and Counsellor Joseph Engel, and Helen and Sidney Meltzer, and grandchildren.

The family has acquired in our reconstructed building the TV room and a wheelchair and a memorial plaque in our synagogue in memory of their husband, father and grandfather, and they continue to give charity to our Institution.

Upon the first yahrzeit we rehearse the name and memory of William Cohen with reverence and respect, as one of our highly public-spirited officers, donors and benefactors.

LOUIS ALBERT

died on November 19, 1968.

The deceased, a member of our Home, is survived by his son, Maurice Albert of Brooklyn, N. Y.

MICHAEL WOLAS

passed away on October 21, 1968, at the age of 78 years.

The deceased, an intelligent man and old-timer in our Institution, was also a member of the Bialystoker Young Mens' Ass'n.

A Bialystoker native, son of a successful lumber merchant, Mr. Wolas engaged in this country, in the poultry business and helped us with foodstuff and donations over the years. He also recommended a number of donors to our Home.

Mr. Wolas is survived by his wife, Sonia, a married son, Albert and Ruth Wolas, and daughter, Eve and David Heilwild of New York, and 5 grandchildren. The name of his sister Celia Wolas Diness is perpetuated on a memorial plaque in the synagogue of our Home.

Mr. Wolas left a fine legacy to our Home in his Last Will and Testament.

THE SAKS COUPLE OF PATERSON, N. J. PERISH IN AUTO-CRASH

A tragic auto-accident took the lives of MICHAEL and ANNA SAKS who perished in a fatal crash.

Mr. Saks, Founder and President of the "Saks Bookbinding Co." in Paterson, N. J., was very active in the Bialystoker Relief Society of Paterson, N. J. and contributed generously to the Organization.

The Saks couple are survived by a son, Paul Saks, and daughter, Mrs. Minnie Friedman of Paterson, N. J.

HERMAN SHAFER

died on February 11, 1969.

The deceased ,a gentleman and charitable individual is survived by his wife Martha and 2 married sons: Joel and David, and 2 grandchildren, as well as by his mother, our esteemed Charter Member and director, Mrs. Bluma Shafer, who is also active in our Bial. Ladies Auxiliary. He was also the son of our late pioneer and coworker, Mr. Harry Shafer.

MORRIS KRAFCHICK

died on February 18, 1969, at the age of 75 years.

The deceased, an old-timer, dedicated member and director of our Home, was among the leaders of the "Bialystoker Bricklayer's Association" and Sisterhood, where he served in the capacity of the Organization's Chairman.

He is survived by his wife, Rose, and 2 married daughters: Sarah and Abraham Stoll, and Shirley and Murrary Shapiro, and 5 grandchildren, and a brother, Ben Krafchick, member of our Home and the Bricklayer's Ass'n.

Charity was donated to our Home by the family and friends in the memory of the deceased.

In Memoriam

LOUIS GERBER
Our Grand Benefactor and Volunteer Campaigner Died in Chicago, Ill.

Death took a heavy toll from our midst, as it silenced the noble heart of our prominent kinsman,

Louis Gerber

dedicated grand benefactor and efficient volunteer campaigner, Mr. Louis Gerber of Chicago, Ill. on October 12, 1968. He passed away at the age of 79 years.

Hailing from fine stock, son of Abraham and Ella Gerber, natives of Bialystok, Louis pioneered a Bialystoker plumbing plant in Chicago and became one of the outstanding tycoons in this industry over the years. He was the founder and President of the Republic Plumbing and Heating Supply Co. in town. His brothers, the late Meyer and Max Gerber, were also engaged in the same trade. All three were faithful members of and generous donors to our Home.

Mr. Gerber and his lovely wife, Jessie, visited our Institution, when passing through New York. They contributed generous funds to our Institution and have marked their share with a designated area, termed once upon the time "The Gerber Solarium," now serving as the physio-therapy wing in our reconstructed ediffice.

Louis Gerber has also faithfully carried out his tradition of conducting with Mr. Israel Mines, President of the "Bialystoker Social Club" the annual campaign for our Home among their friends in Chicago. Louis always supplemented the donations of his friends with a substantial personal contribution.

Mr. Gerber is survived by his widow, Jessie; his daughters, Mrs. Esther Levin, Mrs. Bella Newman; a son, William, with their families; 6 grandchildren and 9 great grandchildren. He was also the nephew of our esteemed President and First Lady, Elly and Fannie Tarlofsky.

The deceased was one of the last mohicans of a prominent lineage of Bialystoker descent who brought fame and credit to the Bialystoker industrial genius, successfully applied in the economic development and progress of our growing and advancing America.

HYMAN TERR

passed away on December 7, 1968, at the age of 66 years.

The deceased was a lifelong member of our Institution, as well as of the Bialystoker Young Mens' Ass'n.

A native of Bialystok, hailing from a family of teachers, Mr. Terr was a man of culture and intelligence. He is survived by his wife, Mary, a son, Dr. Leonard Terr, daughter- in-law, Frances, and grandchildren, Adam and Jerold; daughter, Selma, with her husband, Norman, and grandchildren, Alan and Barbara, and a daughter, Ada.

GEORGE ABRASH

died in Paterson, N. J. on June 7, 1968, at the age of 74 years.

The deceased, a native of Bialystok, was a famous textile manufacturer, also engaged in the financial factoring business. He was a generous donor to the Bialys-

George Abrash

toker Relief Society in Paterson, and faithful member and supporter of our Home.

Upon his Golden wedding anniversary in 1967 he graced us with a generous donation.

Mr. Abrash is survived by his wife, Anne, and a distinguished family of professionals: 3 married daughters and 1 son: Dr. and Mrs. Arthur and Evelyn Lawrence of Paterson, N. J.; Dr. and Mrs. Arnold and Muriel Salzberg of Richmond, Va.; Dr. and Mrs. Macey and Lila Rosenthal of Lynchburg, Va., and Dr. and Mrs. Merrit and Barbara Abrash of Rensselaer, N. Y., and 12 grandchildren.

In memory of the deceased substantial charity was given to our Home by Mrs. Abrash and the family.

PUBLIC SPOTLIGHT (Review of the Season)

By AARON CHAIT
Director of Public Relations

In the course of the past season a number of events transpired with the focus and limelight, set on our Institution.

Press Coverage

Our functions are covered by both the Jewish and English newspapers. Extensive publicity was given in the "Day Jewish Journal," the "Forward" and the "East Side News" to the 101st birthday celebration of our resident, Mrs. Kate Friedman.

International Contacts

We were approached by the Government Prosecutor in Stutgart, Germany, for material on the crimes of the German henchmen of the Bialystoker Ghetto in the years 1942-44, Hans Leberecht von Bedow and Helmut Limpert, as evidence in the court procedure, instituted against them. To help mete out justice to these criminals, we have placed notices in the press, asking for witnesses to respond.

Cultural Cooperation

The New York Museum and Science Center at the University of the State of New York requested a copy of our recent issues of the "Bialystoker Stimme" for display at the State Museum Exhibit Center in Albany on ethnic groups and the foreign-language publications. We have obliged and submitted the requested material.

Interracial Teamwork

We were invited to an interracial meeting at the Educational Alliance for teamwork with representatives of other races and creeds and for harmonius cooperation in a joint white and black community project to ease tensions and to promote understanding, tolerance and peace among nationalities, races and faiths of all denominations.

Community Projects

Our Administrator, Mrs. Ethel Ingberg, was called upon to join in a session at the Educational Alliance for the good and welfare of the neighborhood.

Recreational Activities

Through the courtesy of the Bank Workers Group under the leadership of Mrs. Zimmer, Chairlady, and Mrs. Madrigano, Ex-Chairlady, a performance by an amateur band was tentatively scheduled for the residents at our Home on April 22nd. A general gift will be given to the Home and individual gifts will be distributed among the residents by the gracious committee of the Bank Workers Group. Such performance was given last year, valuable individual gifts were distributed and the Home was presented with a TV set. The event was crowned with huge success.

A performance by volunteers of the New York City Welfare Department is expected this Spring.

Medical Forum

With the cooperation of Mrs. Ingberg and our General Secretary, Mr. Izaak Rybal, we were fortunate to prevail upon our member of the Medical Board, the writer and author, Dr. Jacob B. Glenn, to deliver a lecture on geriatrics and to answer medical questions in a public session of our membership. He introduced a medical forum that will most likely be continued, as time progresses.

Golden Age Club

At the initiative of our Trustee, Simon Weinberg, an attempt is being made to organize at our Center a Bialystoker Golden Age Club of retired men who could come to spend their leasure hours on our premises in various activities of recreational, social and cultural nature, as well as of public service to our Institution. Those interested to join should turn to us for more details.

* * *

On the whole, it was a season of lively events in the field of public relations.

Bell Telephone Co. Obliges Us With Movie Program

The Bell Telephone Co. acting through its representative, Mr. Morris, helped us with a moving picture. Mr. Morris, upon the approach of our Occupation Therapy Chief, Gertrude Pinto, showed to our residents an interesting film, slides named "yellowed pages of history."

The program was immensely enjoyed, and we thank the Bell Telephone Co., Mr. Morris, and secretary Miss D'Amico for the courtesy. We hope that same will be extended in the future, too.

Beth Jacob Student Team Entertained Our Residents

We record with gratitude the noble cooperation of a student team of amateur performers, singers and instrument players from the Beth Jacob Esther Schoenfeld High School for Girls in the Lower East Side, who came to entertain our aged residents during the Chanukah and Purim Festivals.

We thank the volunteer performers for their wonderful service, and we extend a vote of appreciation to the Executive Director of the Institute, Rabbi Israel Garber, for encouraging the efforts of such group and to Miss Carol Ostrow for leading this team.

train people who are interested in, and have an aptitude for, the skills demanded by the Dental Profession. To this end we constantly strive to keep our training program in step with the ever forward march of Dentistry."

Mr. Stern, dear husband of our Board Member, Nettie Stern who is a very successful canvasser for and dedicated donor to our Home and Infirmary, is the son-in-law of our late meritorious Treasurer and pioneer, Louis Davis and his wife, Mary Davis.

A faithful daughter, Nettie along with her husband, carries on the great Bialystoker heritage of her parents. She works in team with her brothers, Dr. Kalman Davis, Murray and Dan, and her sister and brother-in-law, Ida and Herman Saperstein, and all the members of the Davis Family.

We wish the Sterns and their kin of the Davis stock and clan good health and good luck.

DR. HAROLD MYRON GINZBURG

of Bialystoker Descent

Joins the Medical Profession

We heartily congratulate Dr. Harold Myron Ginzburg, gifted son of our dear friends and donors, Mr. and Mrs. Nathan Ginzburg of Brooklyn, and proud grandson of our dedicated kinsman, member and donor, the late Julius Ginzburg of blessed memory, upon his admission to the medical profession.

Born on June 10, 1945, he attended primary and secondary schools in Brooklyn, New York, being graduated from Abraham Lincoln High School, in 1961. He was accepted, with scholarship, in the Pilot Program of the Combined Liberal Arts—Medical Program of Boston University and graduated with a combined A.B. and M.D. degree in 1968. He is currently a Straight Medical Intern at Albert Einstein Medical Center, Philadelphia, Penn. The

Dr. Harold M. Ginzburg

Henry Phipps Clinic of the Johns Hopkins Medical Center has accepted him for a residency, in Psychiatry, commencing July 1969. His future plans, after his commission in the Navy is activated, include attending Law School and becoming a Forensic Psychiatrist.

PASSOVER FUND BENEFACTORS AND COWORKERS

We hail our generous contributors, MR. and MRS. ADOLPH HELLER and MR. and MRS. MORRIS YELLIN for substantial contributions to the Passover Drive.

We commend Sisters ANNA ADLER, JULIA FARBER, SARAH ZALOWITZ, ELLA BRINKER, SHIRLEY FEINSTEIN, SARAH SUNSHINE, FANNIE A. LEVITT, RUTH BLUMBER, LILLY EPSTEIN, CELIA PLOCKI, MR. and MRS. HYMAN BABICH, BERTHA TOPOLSKY, GERTRUDE SUMMERFIELD — for their devoted cooperation.

Bon Voyage, Mrs. Plocki

We wish our director, Celia Plocki upon her trip to Israel, "bon voyage" and safe return.

OUR VOLUNTEERS CAMPAIGNERS

ABRAHAM BAIMAN

Leads Our Pre-Passover Volunteer Drive

We proudly hail our untiring volunteer campaigner, Mr. Abraham Baiman who defied ill health and conducted on his own a letter-

Abraham Baiman

appeal to his friends for our Passover fund.

Mr. Baiman raised close to $500 for our Passover Drive.

Be is noted that Mr. Baiman, ex-President of the Lomzer Young Mens' Ben. Ass'n, one of the wonderful Baiman Bros. team, collected for us substantial Moes Chitim funds in the past years.

We thank Mr. Baiman and all those who cooperate with him.

HYMAN AUGUST

Excels in Our Passover Drive

We commend our worthy director and coworker, Mr. Hyman August, for his dedication and perseverance in raising funds for our Passover Drive.

As always, he followed up also this year all his friends and acquaintances and collected a substantial amount in Passover funds, topped by his personal generous contribution to the Campaign.

We loud Mr. August and wish him continued energy and success in good health, and we extend our gratitude to all noble donors who respond to his call.

DR. JACOB I. MIGDEN
Engaged in a Thorough Study of Alcoholism

Our Medical Director, Dr. Jacob I. Migden, has recently engaged in a very vital study of a social evil that plagues our modern society, the curse of alcoholism.

Dr. Jacob I. Migden

He has examined scores of alcoholics with the intent of discovering the socio-psychic motives that drive such desperadoes to such abnormal pursuits.

The results of his study Dr. Migden will some day reveal in a proper publication.

Be it noted that Dr. Migden is on the staff of the Beth Israel Medical Center of New York and also lends his professional services and guidance to other institutions.

Dr. Migden served once upon the time as City Medical Investigator of nursing homes in New York and has specialized in geriatrics not only through thorough knowledge but also through actual contact with the aged and the infirm over the years.

We wish Dr. Migden continued success in his vital pursuits, dealing with public health.

Cheers for
DR. ALEX KATZ
Healer and Humanitarian

We salute our distinguished Member of the Medical Board, Dr. Alex Katz, B.A.D.D.S. upon the public tribute that was conferred upon him, as Guest of Honor, on Sunday afternoon, February 23, 1969, at Hotel Plaza in New York by the Stuyvesant Chapter, Cancer Care Department, at the Organization's Annual and Claire Feig Luncheon.

Our Institution was represented at this Affair by our General Sec-

Dr. Alex Katz

retary and his spouse, Izaak and Mollie Rybal Rybalowski.

Dr. Katz was honored as "The Humanitarian of the Community" in recognition of his valuable medical, educational and humanitarian service and attainments on the Lower East Side.

A graduate of New York University, University Heights and Temple University Dental College, Dr. Katz did also some graduate study in pedodontics at the Guggenheim Clinic.

Aside from his private practice and his service as chief of our dental clinic, Dr. Katz is also a consultant to the Workmen's Compensation Board of the City of New York and an associate clinical professor of childrens dentistry at New York University Dental College.

In civic life Dr. Katz contributed a great deal to the Boy's Club, Cancer Care, Nativity Church, the Recreation Rooms and Settlement, Roumanian Synagogue and the Jewish Theological Seminary.

We wish Dr. Katz continued success in serving the community and his fellow-men at large.

ALFRED STERN
Dental Expert
Lecturer at Kerpel School of Technology

Bialystoker genius penetrated every field of human endeavor, including dental technology. In this particular branch of applied science, our esteemed member of the Board of Directors, Alfred Stern C.D.T. serves very efficiently, in his association with the Kerpel

Alfred Stern C. D. T.

School of Technology in New York, in the capacity of Director, Dental Laboratory, Technology Division of this outstanding Institute.

Alfred Stern has been well known in The Dental Technology Field, as a Technician and Lecturer, for over forty years. He has given lectures to clinics and to many Societies, and to Dental Study Clubs, also to Dental Laboratory Associations in various communities.

He has always been active in The Dental Laboratory Field and keeps constantly aware of the latest developments and techniques.

Mr. Stern says:

"Our goal at Kerpel School is to

ELISSA and EDGAR MEYER CULLMAN, Jr. Tied Knot of Matrimony

We heartily felicitate our dear friends, Mr. and Mrs. Edgar Meyer and Elissa Cullman Jr. upon their marriage on November 2, 1968.

Elissa is the daughter of our worthy donors and benefactors, Mr. and Mrs. Sol Forman, and the niece of our worthy director, co-worker and Vice-President of the Bialystoker Ladies Auxiliary, Mrs. Hilda Sloyer.

The Formans, co-proprietors of the noted "Sloyer Forman Co.," help us with substantial charity as well as with valuable gifts for our annual bazaars. The Formans have also this time marked this happy event with a generous contribution to our Home.

Wedding Anniversary of the STOKES Celebrated at Auxil. Meetings

The meetings of our Bialystoker Ladies Auxiliary were on the respective dates graciously enhanced by the celebration of President Bella Stokes' wedding anniversary on March 25, 1969.

Bella served refreshments and delighted everyone with her home-made cake and delicacies.

All assembled wished Bella and her dear husband Sam as well as the Stokes family many more happy returns in good health.

THE ZIPPINS OBSERVED THEIR 55th WEDDING ANNIVERSARY

Our worthy members and benefactors, Dr. and Mrs. Julius and Anna Zippin of Slingerlands, N. Y. marked on March 22, 1969 their 55th wedding anniversary, matching this happy milestone in their married life with an equivalent donation to our Home.

The Zippins are among our dedicated donors and they send us seasonal donations. They also respond to every call for aid.

Be it noted that the Zippins, a very intelligent couple, are active in the promotion of the Yiddish

Dr. Julius and Anna Zippin

culture and spirit in this country.

Dr. Zippin observed recently his 80th birthday.

We wish the Zippins many more happy returns in good health and in good luck.

ROBERT and FRANCES NELSON *of Teaneck, N. J. Mark Their 25 Wedding Anniversary*

Our esteemed directors, Robert and Frances Nelson, have observed on February 15, 1969 their 25th wedding anniversary.

Robert and Frances Nelson

The Nelson are the proud children of our distinguished President and the First Lady, Elly and Fannie Tarlofsky.

Mr. Nelson is a noted realtor and also heads a famous insurance company.

Our Institution has benefitted from the generosity of the Nelsons who acquired in their name a room in our reconstructed building. The room is part of the complex, known as the Tarlofsky Pavilion of the Bialystoker Home for the Aged and Infirmary.

The Nelsons are the lucky parents of 3 lovely children: daughters, Randy and Sherry, and son, Brian.

We wish the Nelsons many more happy returns in good health.

THE RUBIN BINDLER BIRTHDAY on "Shabbos Hagodol"

We congratulate our distinguished Vice-President, Rubin Bindler on his Birthday this Shabbos Hagodol and we compliment him and the Bindler family on their charitable tradition of marking this event with their customary charity to our Home.

To Rubin, Minnie, Bill, Ed and their families—bravo, cheer and many more happy returns.

We pray and hope that this family habit will be practiced for many more blessed years.

Our "Summer Eemrgency Drive" in Full Course

Appeals and booklets will be mailed from our office for contributions to the "Summer Emergency Drive" of our Home.

The Campaign is one of our major sources of income in the crucial summer months. Please cooperate and respond generously!

Welcome, Mrs. Kornvein

We welcome our meritorious director, Mrs. Becky Kornvein upon her recovery from illness and reunion at our meetings.

Mrs. ROSE RUBIN Marked 80th Birthday

Lectured at Newark College

Our youthful Mrs. Rose Rubin of Paterson, N. J. who aged gracefully into the eight decade of her life, marked recently her 80th birthday amid cheers of her proud family and to the delight of our Institution and landsmanshaft.

Mrs. Rose Rubin

Mrs. Rubin, a Bialystoker pioneer and veteran on the American soil, has been serving as efficient Chairlady of the Bialystoker Relief Society in Paterson for the past 44 years.

Prior to her leading role on these shores, Mrs. Rubin excelled as a leader of the "Bund" in Bialystok, a significant labor movement in the Old Country, and captured the imagination and the hearts of her listeners with her forceful speeches at the illegal sessions, the so called "schodkes" in the Bialystoker woods. She heralded the dawn of a new day that will spell freedom from the cruel regime of Czarist Russia.

Mrs. Rubin was inivted to deliver a lecture on Jewish life under the Russian Czar in old-time Russia to the Russian history class at Newark College of Engineering. She was invited by Mr. Stanley B. Winters, Associate Professor of History, following conversation with her grandson, Louis Brower, a student at the school who disclosed that his grandma knows a great deal about Jewish life in Czarist Russia.

Grandma Rose lectured to a spellbound audience who marveled at her memory and picturesque presentation of the subject matter.

In a letter to Mrs. Rubin acknowledging the value and merit of her lecture, Assoc. Prof. Winters writes that he "thanks her for the thoughtfulness and interest in sharing with his class the rich treasure of her memory, and that the appreciation of the students regarding life in those days has been immensely enhanced as result of her presentation. It was an honor to have her."

Mrs. Rubin attends our Board meetings regularly and voices her opinion in a most inspiring and forceful manner.

Rose is blessed with a fine family of children: Irving and Gertrude Schiller; David and Evelyn Rubin; Louis and Bella Kalish; Daniel and Ruth Rubin; Abe and Gertrude Brower; Jack Rubin; 10 grandchildren and 7 great grandchildren.

A birthday party in honor of Mrs. Rubin was tendered by the family on Sunday, March 2nd, 1969, at Foldman's Hotel in Pleasantdale, West Orange, N. J. A large crowd of the immediate kin, as well as of friends and guests turned out at the celebration. The Bialystoker Relief Society of Paterson was represented by a distinguished committee who came to honor their efficient Chairlady who holds this elevated post for the past 44 years, the longest term ever in the history of the Bialystoker in Paterson. Our Institution dispatched its "mazol tov" in a telegraphic message, as we had our own coinciding Purim Party on the premises.

Rose cut her cake, blew her candles and expressed a wish that she may be able to share and to serve as head of the family and of her Bialystoker kinfolk in good health for many more years to come. Mrs. Rubin and the family graced us with a donation, equivalent to her present age.

We wish our 80-year youngster many more years of health, happiness, nachas from her dear ones and ocntinued landsmanshaft service in leading capacity.

Our Vice-President MORRIS ESTON Awarded Life Membership by his Trade Colleagues

We are pleased to break the good news that our esteemed Vice-President, Morris Eston, a boss painter, was awarded—upon retirement from the trade—a Life Membership, a most distinct honor, by President Schneider of the Painting and Decorating Contractors Ass'n of America, to which he belonged over the years, in recognition of his service and merits for the time of his affiliation.

Mr. Eston was ill for some time in the bygone season, and we are pleased to know that he has well recovered.

On March 15, 1969, the Estons, Morris and his lovely wife, Alice, left for their winter vacation in Florida, and we wished them "bon voyage" and safe return.

SALUTE TO THE LAZARS

We thank our Trustees, Mr. and Mrs. Hyman Lazar and the Lazar Bros. for a generous donation of eggs and fruit for Passover.

Our Acting President JUDGE PHILIP NOVICK Marks His 79th Birthday

Well on the way to the Proverbial Age of Vigor, the Biblical "gevuroth," only one year apart from this coveted goal, our Acting President and Hon. Chairman of the Board of Directors, Judge Philip Novick, records on April

Judge Philip Novick

3rd, 1969, his 79th birthday, in his remarkable process of youthful and gracious aging.

In reaching this milestone, Mr. Novick also marks his 59th year as a lawyer.

Bialystok-born and American-reared, Judge Novick personifies the traditional pattern of his dear parents, Sam and Fanny Novick, the image of the Old Country, in harmony with the modern ideas of the New World.

Following in the footsteps of papa Sam who was among the pioneers and cofounders of Yiddish Bialystok in America, at large, and of our Institution, in particular, Phil Novick joined our Institution in his very boyhood and has since been working with us all through the years. Permeated with the family traits of Bialystoker philanthropy and service, he has been giving selflessly of his time, energy and skill in a most bountiful measure all throughout, and is doing so at this very moment.

While still a young lawyer, Phil Novick set his professional knowledge and service at our disposal; he served us with counsel and guidance, incorporated our institution, legalized our work, represented us in the courts-of-law; satisfactorily settled our mortgage ligitations and helped set our building free and clear; produced for us legacies and bequests, headed our activities as Hon. Chairman of the Board, Chairman of the Administration Comm. and currently as Acting President. A glorious path from the Bialystoker Bikur Cholim, Relief, Center, Home for the Aged and Infirmary to this very day.

Counsellor Novick has attained the elevated title of Referee in the Surrogate Court, when nominated to this post by his superiors as the favorite choice of the profession.

We are fortunate to share with Mrs. Claire Novick, his lovely and faithful spouse and social partner, and with his dedicated family, the good fortune of his 79 fruitful years, a G-d sent gift to all of us, and we pray and hope that he will adorn our Institution in top-notch capacity and in good health for many more years to come.

Judge Novick, Bravo and Cheers! Happy Birthday and many more happy returns in continued youthful spirit and in further beneficial service to our common cause.

BIRTHDAYS

Our efficient President of the Bialystoker Ladies Auxiliary, Mrs. BELLA STOKES, marked her birthday on December 23, 1968, with a gala celebration at an Auxiliaary meeting and with charity to our Home.

We wish Mrs. Stokes, her husband, Sam, and the family, many more happy returns in good health.

* * *

We bid a cordial mazol tov to our worthy director and generous donor, Mr. Charles Berger, upon his 85th birthday on February 14, 1969.

Charles Berger

Mr. Berger marked this significant milestone with a contribution of $85.00 at our Purim Party, matching his helpful dollars with the gracious years of his charitable life.

* * *

We congratulate our esteemed member and donor, MORRIS SCHWARTZ of Brooklyn, N. Y., upon his 79th birthday that was due on the 5th Chanukah candle.

Mr. Schwartz and his lovely wife, IDA, are among our most respected Bialystoker folk.

A plumbing expert in his younger years, Mr. Schwartz has retired from work, but is busy with charitable service and cultural pursuits.

He matched his birthday with the like amount of financial aid, $79.00; and the 5th Chanukah candle was lit at our Chanukah Celebration in his honor with a blessing that he may keep on adding another dollar on his successive birthdays in good health.

HAPPY EVENTS

BIRTHS

Our esteemed directors, AARON and ESTHER EINHORN of Yonkers, N. Y., were blessed on October 23, 1968 with their second grandson, born to their children: Richard and Virginia Einhorn, and named DALTON-DAVID, after his great uncle, our grand Leader, David Sohn of blessed memory.

The grandparents have marked this "simcha" in the family with charity to our Home.

The baby is the great grandson of our worthy resident, Mrs. Jennie Sann and her late husband, Max Sann of blessed memory.

A symbolic event: David Reborn! Mazol Tov and good luck!

BAR MITZVAHS

KENNETH GLEN MAGES
Attained Religious Maturity

We congratulate Master Kenneth Glen Mages upon his Bar Mitzvah on February 22, 1968, in Skokie, Illinois.

Kenneth Glen Mages

The Bar Mitzvah boy is the son of our friends, Mr. and Mrs. Albert H. and Ruth Mages, and the grandson of our esteemed kinsman and ardent coworker, Mr. Israel Mines, President of the "Bialystoker Social Club" in Chicago, Ill. who marked this "simcha" with charity to our Home.

Mr. Mines is our successful volunteer campaigner who raises for us substantial funds in the course of his traditional annual campaign in Chicago.

We wish the Bar Mitzvah boy and the family lots of "nachas" and good luck.

MASTER NEIL SANDLER
Observes His Bar Mitzvah

The Bialystoker in Milwaukee witnessed a colorful Bar Mitzvaah celebration, when Neil Sandler recently attained his religious maturity at a grand Fete.

Neil is the dear son of our friends, Chaim and Basia Sandler, and the cherished grandson of our esteemed kinsmen and ardent coworkers, Alex and Rasha Liba Doren of Milwaukee.

Alex Doren is the Ex-President of the "Bialystoker Benevolent Society" in Milwaukee, who now serves as first Vice-President.

Mrs. Rasha Liba Dohen is Chairlady of the Organization's Refreshments Committee and helps her husband in his good work.

We wish the Bar Mitzvah boy, his parents and grandparents "nachas" and good luck.

WEDDINGS

SANDRA & ROBERT H. HARRIS
United in Nuptials

We offer a cordial mazol tov to Sandra and Robert Harris, upon their marriage on September 6, 1968. Sandra is the proud daughter of our former Controller and Chm'n of the Admitting Comm., Counsellor Philip F. Schneider, and of the late Frieda Schneider of blessed memory, President of the "Bialystoker Young Womens League."

She is also the granddaughter of our esteemed members and donors, the late Solomon and Sophie Kuriansky, and Morris and Ida Schneider of cherished memory.

Robert is the son of Mrs. Sylvia Harris.

RIKI MURRAY
A June Bride

We are happy to break the good news that Riki Murray, charming daughter of our friends, Maurice and Sarah Murray of Engelwood Cliffs, N. J., and granddaughter of our dedicated Trustee, Simon Weinberg, and of our late director and coworker, Dora Weinberg of blessed memory, will be married to Ronald Feldman on June 21, 1969.

Riki Murray

We advance to the fiancees, the parents, grandparents and both families our warmest "mazol tov."

MR. & MRS. ELLIOT OPENDEN
United in Marriage

We warmly congratulate our young friends Elliot and Harriet Openden upon their marriage on January 19, 1969.

Elliot is the son of our friends, Max and Jean Openden of B'klyn.

Harriet is the daughter of Mr. Izzie Meltzer of Sea Gate, N. Y.

חג כשר ושמח!

MR. and MRS.
ELLY AND FANNIE TARLOFSKY

PRESIDENT AND FIRST LADY

of the

BIALYSTOKER CENTER, HOME FOR THE AGED AND INFIRMARY

extend heartiest wishes
to their family and friends, dealers, etc.
for a Happy and Enjoyable Passover.

May this Festival of Liberty bring freedom and peace to our people and to all mankind on the face of the globe.

★

מר. און מרס.

אילַי און פּעני טאַרלאָפסקי

פּרעזידענט און ערשטע ליידי פון דעם
ביאַליסטאָקער צענטער, מושב זקנים
און שפּיטאָל

ווינטשען זייער פאַמיליע, קינדער און קינדס-קינדער אין ניו-יאָרק, ארגענטינע און אַלע אידען איבער דער גאָרער וועלט
אַ געזונטען און פרייליכען פּסח

זאָל דער יום-טוב פון פרייהייט אויך ברענגען בריידערלעכקייט און שלום אויף דער גאַנצער וועלט.

ALBERT FROLICH AND EDNA ROSS
Father and Daughter
A Wonderful Team

We compliment our esteemed Controller, Mr. Albert Frolich, and his dear daughter, our member of the Board of Directors, Mrs. Edna Ross, for their charity and cooperation in our work.

Mr. Frolich is one of our grand benefactors, always alert and helpful, and has great merits with his vital aid in our Building Reconstruction Fund.

We wish Father and Daughter good health and good luck.

BIALYSTOKER CUTTERS SOCIAL CLUB
Reaffirm Faith With Us

We compliment the "Bialystoker Cutters Social Club" for their loyalty and charity. The Cutters continue their Bialystoker pattern and help us generously. Bravo and Cheers!

„סאַנשיין וויקטאָרי קאַטעדזשעס"
(די ביאַליסטאָקער זומער-קאָלאָניע אין די קעטסקילס)

■

ווילט איר הנאה האָבן פון לעבן און פון גאָט'ס שיינער וועלט? ווילט איר האָבן אַן אָנגענעמען זומער? דאַן קומט ארויס און באַזוכט זיך מיט א פּלאַץ אין די
SUNSHINE VICTORY COTTAGES
Victor Sunshine, *Proprietor*
1357 Plimpton Ave., Bronx, N. Y. 10452
נייע באַנגאַלאָוס און אַפּאַרטמענטס פּאַר רענט. — אַלע לעצטע אימפּראָווומענטס. — פּילטערד סוויממינג-פּול. — מאָדערנע קאַסינאָ. — פּאַרווייַלונג. — מוזיק. — אַלע ספּאָרטס. — פּרייוועט לעיק.

■

אייערע גאַסט-געבער
מר. און מרס. ויקטאָר סאַנשיין
וועלן אייך פּערשאָנען אַלע פּאַרגעניגענס.
מעסיגע פּריזען!
ספּעציעלע דיסקאָונטס פּאַר ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט און מיטגלידער פון ביאַליסטאָקער צענטער און מושב זקנים.

■

מאַכט שוין די נויטיגע רעזערוואַציעס. רופט באַלד:
LU 8-5968 or Liberty 292-9555

BRONX LEAGUE IN REVIEW

by Rae Siderman, *Fin. Secretary*

Our regular bi-weekly meetings every second and fourth Wednesday afternoon at the "Seven Star Restaurant," 13 E. Burnside Ave., Bronx (between Jerome and Walton Aves.), were well attended during the bygone season.

We are well represented at the Board meetings of our Bialystoker Center, Home for the Aged and Infirmary, and we share in the Institution's activities and campaigns. A total of $950.00 was turned over from our Treasury to the Institution in the past semi-annual period.

Credit is due to our efficient President, MRS. LILLIAN SHABOTSKY who obliged us with the hospitality of her private home for meetings at the time, when we did not have a locale for our gatherings, and played hostess in a most gracious manner. Mrs. Shabotsky also raises substantial funds for our Home from her business dealers in addition to her own generous donations. Mrs. Shabotsky was ill for some time, and we wish her a complete recovery.

We also commend our Hon. President, MRS. BESSIE FUCHSMAN who is now convalescing at a Nursing Home in W. Orange, N. J. and we wish her well. We are mindful of her successful campaigning in the Rockaways as well as in Florida, when her health served her, and we hail her childhen, SYLVIA and LOUIS FOX who carry on mother's tradition.

A vote of public gratitude is due to the BRASCH FAMILY, Sisters CLAIRE K. GLICK and JEANETTE COHEN, and Brothers-in-law, LOUIS SEITZ and LOUIS J. PERLMAN, who carry on the charitable practice of their mother and mother-in-law, our Founder and First President, MRS. CELIA BRASCH.

Mazol tov felicitations are in order to: MRS. MOLLIE TANNENBAUM, upon the arrival of her secnd grandson, ANDREW CRAIG, born to her children, JEANETTE and JERRY ROBBINS on January 22, 1969—and to LOUIS and FANNIE WEINSTEIN upon the arrival of their first great grandson, NEIL BRIAN SEIDENBERG, in August 1968.

To all our sisters who celebrated birthdays and wedding anniversaries we wish many more happy returns. To those who were afflicted by illness, we wish a speedy and complete recovery.

We salute our Ambassador, brother RUBIN FISHER, and his wife, our Treasurer, FANNIE FISHER, for teamwork in our behalf.

The NATHINS, as well as our Vice-Presidents, RAY KRAMER and ANNA SCHNEER, sister ESTHER SACHAR, ANNA BRONSON, CELIA PERLMUTTER, REVA POMERANTZ, SARAH LAZAROFF, SYLVIA COOPER, ANN and BARNEY SCHATZ, LILLY TUCKER, PEARL FORMAN, SONIA CHONONOWITZ, are lauded for charity and cooperation in our sacred cause.

We deplore our losses: FANNIE SHATSKY, MORRIS TOBIAS, who passed away recently, and we offer condolences to the bereaved families.

To one and all we extend best wishes for a Happy Passover.

Our Vice-President MRS. ROSE KASS Recuperating from Brutal Assault

Our Vice-President and Bialystoker Grand Dame, Mrs. Rose Kass, was held-up, robbed, suffered physical injuries and was confined to a hospital bed for some time as a result of a brutal assault by criminals. To our delight, she is well on the way to recovery.

Mrs. Kass is one of the pillars of our Institution. Widow of our Hon. President, Mr. Barnett Kass, she follows in his footsteps and gives substantial charity to our Home. She had also acquired 3 rooms in our reconstructed building and a number of memorial tablets in our synagogue.

We wish her complete recovery and good health.

Salute to MRS. YETTA FINKELSTEIN

We hail our esteemed Life-Member, Mrs. Yetta Finkelstein, for her substantial charity to our Home.

Dedicated sister of our late member and volunteer-campaigner, David Rosenbloom of blessed memory, she follows in her brother's footsteps. She took over his traditional practice of sacramental wine-gifts to our Home for Passover. She acquired in our building 2 beds in memory of mother, Rose Rosenbloom, and brother, David Rosenbloom. She also perpertuated her brother's name on the memorial tablet in our synagogue.

Mrs. Finkelstein, approved as Life-Member of our Ladies Auxiliary, was decorated with a golden pin at one of the Auxiliary meetings.

We wish Yetta and her sister, our life-member, Libby Rosenbloom, longevity, health and good luck, with "nachas" from her family!

THE ROSE GOLDBERG

Luncheon—A Huge Success

Our Vice-President, Mrs. Rose Goldberg, sponsored her annual luncheon on Sunday, March 16, 1969. The Function attracted a large crowd of guests, members of the Ladies Auxiliary and above all—many personal friends of the Goldbergs.

As usual, the Event was chaired by our Chairman of the Board of Directors, Counsellor David J. Goldberg, who adorned his wife's Luncheon. A number of greetings were delivered and Mrs. Goldberg topped all of them with her cordial message, revealing the spirit of the family, the Rosenthals and the Goldbergs. A fine program of entertainment was featured.

A substantial donation by the Goldbergs serving as a lucky and inspiring start, was multiplied by a warm response from the guests. The Affair netted a sizeable sum and also enlisted the enrollment of new members. Raffles and door-prizes were distributed.

THE NETTIE WAGMAN

Luncheon—Scheduled for May 7

The day of May 7, 1969 is set aside for the annual luncheon of our Vice-President of the Ladies Auxiliary, Mrs. Nettie Wagman.

Mrs. Wagman, assisted by her daughter, our worthy director, Mrs. Pearl Wilensky, tenders the luncheon in blessed memory of her husband, Benjamin Wagman, whose name is perpetuated on our Memorial Tablet. This affair has become a family tradition with the Wagmans and holds promise of great success. Invitations will be mailed later in the season. Please, reserve the date!

1968 ANNUAL BAZAAR

An Overwhelming Success

We are proud to report that our 1968 Annual Bazaar was a smash-hit in comparison with all bazaars in the previous years.

The Function was spread over 2 weekends: November 30 through December 8. A large turnout of customers matched the huge variety and large stock of merchandise on sale.

The especially-formed Bazaar committee consisted of volunteers from amid our Bialystoker Ladies Auxiliary, Board of Directors and Club Bialystoker Friends, and was headed by our Trustee, Mr. Archie Lynn, as efficient Chairman who coordinated the entire team and the course of the Bazaar.

Mr. Lynn was assisted by the energetic President of the Ladies Auxiliary, Mrs. Bella Stokes who helped in varied capacity, including the register behind the cashier's counter. Very helpful at the register was also our meritorious director and the Financial Secretary of the Ladies Auxiliary, Mrs. Rae Siderman.

The following volunteers served on the Committee:

Isidore and Ida Zalewitz; Harry and Rae Siderman; Victor and Sarah Sunshine; Sam and Julia Farber; Sam Rubin and the late Henrietta Rubin of blessed memory; Hilda Sloyer; Sarah Zalowitz; Celia Plocki; Ruth Blumberg; Gertrude Summerfield; Lilly Epstein; Nettie Wagman; Pearl Wilensky; Jennie Weissman and Bluma Shafer.

All directors and volunteers, listed above, spent long and weary hours as salesmen and saleswomen behind the counters and exhibited true public spirit in defiance of fatigue, with the sole aim of making the Function a success and benefitting our Home.

Among the many contributors of merchandise deserve special mention: Mr. and Mrs. Sam Rubin; our Rev. Harry and Mrs. Gertrude Feinberg; Mr. Asch of the "Quality Coat Co."; Theodore Pearl, Ben Kazan who graced us with a generous supply of goods.

Credit also goes to our Building Engineer, Jack Skorka, and his lovely wife, our Executive Housekeeper, Bronia Lewental Skorka, who helped unload the cartons, set up the racks, arrange the counters, etc.

The Bazaar netted substantial proceeds and helped greatly our Institution.

We express sincere thanks to the Bazaar Chairman and his Committee and to all those who helped us with merchandise and with service and contributed to the success achieved.

DORA B. MEYERSON

Our Liaison with the Unions

We compliment our esteemed director and coworker, Mrs. Dora B. Meyerson, for her efforts among the labor unions in our behalf.

Representing our Institution, Dora obtained for us generous aid from the Joint Board of the Cloakmakers: Cloak, Skirts, Dress and Pressers Union Loc. 35, Morris Kovler, Manager; Blouse, Skirts, Sportswear Loc. 275, Shelley Appleton, Manager, who now marks his 10th anniversary with this Local.

We wish our Dora with her dear husband, Isadore, many years of good health and continued service to our cause.

OUR BIALYSTOKER LADIES AUXILIARY
A Dynamic Force
Passover Message
By BELLA STOKES, President

On the outset of Passover, I warmly greet my officers and members who join me in teamwork for our Bialystoker Ladies Auxiliary serving faithfully our Home and Infirmary.

Our ladies deserve high commendation for their public spirit, exhibited in every phase of their work, be it the annual bazaar, the periodic luncheons, the weekly meetings, etc. Above and beyond the call of duty, they are always on the job, regardless of weather, health, distance and other obstacles. They brave all hazards to carry out their commitments. Our regular Monday afternoon meetings are an evidence of self-discipline with an attendance that hits the record of all societies in the city.

The Auxiliary is an outstretched human arm to help all those who need it. The Auxiliary is a messenger of good cheer, bringing succor to the sick, comfort to the grief-stricken, aid to those in distress. No errand is too big or too small; no assignment is rejected, no call is ignored.

I take pride in sharing and in serving together with my dear ladies and to fill the post of President of the Auxiliary, and I hope to give further to the cause of my time, means and energy in leading capacity for many more years to come.

To the Auxiliary I dispatch best wishes for good health and good luck; our Bialystoker Center, Home for the Aged and Infirmary I bid further success; to Bialystokers and to Jewish people everywhere I extend best wishes for a happy and enjoyable Passover.

Festive Installation of the LADIES AUXILIARY OFFICERS For 1969

Monday afternoon, February 17, 1969, went down in the annals of the Bialystoker Ladies Auxiliary as the installation date of the Organization's new officers, duly elected at a previous meeting two weeks ago, for the year 1969.

Greetings were delivered by the President of the Auxiliary, Mrs. Bella Stokes; our director, Isidore Zalewitz, and by our Executive Team: Mrs. Ethel Ingberg, Administrator; Izaak Rybal, General Secretary, and Rabbi Aaron Chait, Director of Public Relations.

The following officers were installed:

Bella Stokes, President; Anna Adler, Rose Goldberg, Hilda Sloyer, Dora Bykofsky-Meyerson and Nettie Wagman, Vice-Presidents; Ida Zalewitz, Recording Secretary; Rae Siderman, Fin. Secretary; Sarah Zalewitz, Treasurer. Lilly Epstein, Chairlady, Raffle Comm.; Julia Farber and Ruth Blumberg, Social Hostesses; Hanna Babicz, Ella Brinker, Shirley Feinstein, Celia Plocki and Sarah Sunshine, Trustees; Berta Topolsky, Culture Director and Fannie A. Levitt, Associate Culture Director.

"ANNUAL IDA AIDAK LUNCHEON"
A Successful Event

In defiance of bad weather a capacity crowd turned out on Wednesday afternoon, November 13, 1968, at our auditorioum to participate in and to pay public tribute to the Guest of Honor, Mrs. Ida Aidak, at the Annual Ida Aidak Luncheon that was tendered to her by the Bialystoker Ladies Auxiliary.

The Affair was chaired by Mrs. Bella Stokes, President of the Bialystoker Ladies Auxiliary who excelled in the tactful conduct of the Testimonial. Beautiful corsages were pinned upon Mrs. Aidak and her daughter, Ruth Winston.

Heartfelt messages were delivered by Rabbi Aaron Chait, our Director of Public Relations; Mrs. Ethel Ingberg, Adiministrator; Jean Gellis, Trustee; Sam Rubin, member of the Board of Directors; Mrs. Nettie Wagman, Ladies Auxiliary Vice-President and Mrs. Hilda Sloyer, chairlady of the Membership Division , meritorious director and veteran-co-worker. Mrs. Wagman and Mrs. Sloyer acted as honor-guard who brought up Mrs. Aidak to the platform for the festive presentation.

All speakers elaborated on Mrs. Aidak's matchless merits, as co-founder and first President of the Bialystoker Ladies Auxiliary and on her unparalleled service as First Lady of the organized Bialystoker womanhood in America. It was also stressed that her husband, Louis, daughter Ruth, and son-in-law, Edward Winston, helped her greatly and deserve credit.

Moved to tears, Mrs. Aidak humbly but sentimentally responded to the accorded honor, voicing her gratitude for the demonstration of recognition and esteem.

Entertainment was provided by the talented pianist, Mr. Fred Rosenberg, son of our resident Louis Rosenberg, and by our Ladies Auxiliary gifted member and singer, Mrs. Keila Erstein who was congratulated on her 52nd wedding anniversary.

An appeal in honor of Mrs. Aidak netted a substantial amount. Raffle and door prizes added charm and grace to the successful affair that will linger in the memory of all participants.

101-year old Kate Friedman shows off her Birthday Cake

OUR RESIDENT, MRS. KATE FRIEDMAN
Honored Upon Her 101st Birthday

A unique celebration was staged on December 4, 1968 at our Home, when our worthy resident, Mrs. Kate Friedman observed her 101st birthday amid joy and cheers of an enthusiastic assembly, officers, directors and members, sisters of the Ladies Auxiliary, representatives of affiliated organizations and residents of our Home.

Our distinguished President, Mr. Elly Tarlofsky, graced us with his presence and expressed his thrill on witnessing so rare an occasion.

Greetings in honor of Mrs. Friedman were delivered by our General Secretary, Izaak Rybal; Administrator, Mrs. Ethel Ingberg; Public Relations Director, Rabbi Aaron Chait; President of the Bialystoker Ladies Auxiliary, Mrs. Bella Stokes, etc.

The musical program was performed by our volunteer entertainer, the public's favorite, Mr. David Ellen, gifted son of the late Mr. Rabinowitz, Editor of the "Canadian Eagle," a leading yiddish newspaper in Montreal, Canada.

Mr. Ellen sang and accompanied himself on the piano and displayed superb talent that combined sweet tune with masterly-matching interpretation. He kept the audience spellbound all throughout the program.

The unique affair was climaxed by the presentation of a special citation, a writ from the Social Security Commissioner, Robert M. Ball, wishing Mrs. Friedman, recipient of social security since retirement at 65, the gift of "peace and contentment in the year ahead." The presentation was made by a S.S. Committee, Hyman H. Siegel, district manager, and Richard D. Ryan, Field Director.

A native of Sochachev, a small town in Poland, Kate arrived to America 50 years ago, and worked her way, as a neckwear operator, then as a glassware merchant. She was admitted to our Home in 1943, and is with us for the past 26 years.

CAMP LAKOTA

on MASTEN LAKE

BOYS & GIRLS — 5 TO 16 YEARS

"In Beautiful Mamakating Park"

WURTSBORO NEW YORK

- Only 73 Miles from N. Y. C.
- Elevation 1855 Ft.
- 42nd Camp Year
- Drama, Dancing, Music
- Crafts, Nature, Riding
- Friday Night Services
- All Land - Water Sports
- 5 Mile Spring Fed Lake
- Excellent Kosher Cuisine
- Doctor, Reg. Nurses
- Mature, Experienced Staff
- Tuition $650 per season

Call or Write

MRS. LILLIAN SHABOTSKY

1555 GRAND CONCOURSE BRONX 52, N. Y.

Phone: TRemont 2-2164

Relations Director, Rabbi Aaron Chait. In turn, Rabbi Stern conveyed regards from our Hon. President and Grand Benefactor, Mr. Jacob Cohen, and presented to us on his behalf an Israeli Siddur which he used during his prayers in the Knesseth of the Jewish State.

Rabbi T. Stern presents Vice-President Wm. Kasenetz with an Israeli "Siddur"

Our Vice-President, Mr. William Kasenetz, son-in-law of Mr. Jacob C. Cohen and master-mind of our reconstructed building, performed the ceremony of the symbolic transfer of our synagogue to Mr. Jacob C. Cohen in front of the open Ark. The ceremony was followed by an official announcement that as of this very moment the synagogue will be known as the JACOB C. COHEN BETH HAMEDROSH of the Bialystoker Center, Home for the Aged and Infirmary.

Festive refreshments, "kibbud" and "le'chaim" constituted the finishing touches of this sacred event.

THE GOLDBERGS PROCURED SUBSTANTIAL LEGACY FOR OUR HOME AND INFIRMARY

A sensational bequest to our Institution in a substantial four figure sum was left to our Institution by a lonely waitress upon the initiative and influence of our Chairman of the Board, Counsellor David J. Goldberg.

A real American story of a grand benefactress of a low working class came to light, when our Chairman, Counsellor Goldberg, revealed the astonishing fact that his client, Anna Miller, a lifelong restaurant waitress, a lonely individual without living next of kin, collected penny to penny, and left a lion's share of her lifetime savings, the amount of $25,000, to our Home under her Last Will and Testament, among charity to a number of deserving philanthropic causes. Anna confided to Counsellor Goldberg the secret of her accumulated wealth, followed his advice and named him Executor of the Testament.

Mrs. Rose Goldberg

Counsellor David J. Goldberg

Our Institution was the only beneficiary, represented at the unveiling of a tombstone upon Anna's grave, paying tribute to this simple girl who was endowed with a great and warm heart. We will also observe her memorial rights.

The Goldbergs have made last summer an extensive tour abroad and have met in Scottland with Jewish people, hailing from the immediate vicinity of our devastated hometown, Old Bialystok. They were surprised to find roots of East-European Yiddishkeit on the remote "island of the Lords."

David's better half, our Vice-President, Ruth Goldberg, matches her husband in service to our Home. Her annual luncheon on March 16th, featured in detail in a separate report in this Issue, was a huge success.

The Goldbergs and their children, Gary and Sandy, carry on the ancestral tradition of their parents and grandparents, our late leaders, President Philip and Vice-President Mamie Rosenthal who excelled in philanthropy, leadership and service to our Home in the bygone years.

We wish the Goldbergs, Seniors and Juniors, good health and good luck.

WELCOME, DEAR JEAN!

We heartedly welcome our worthy Trustee and Chairlady of the Admitting Comm., Jean M. W. Gellis, upon return from an enjoyable visit with her gifted daughter, Marylin, in California. Jean, we missed you, and it's good to have you back!

OUR HON. PRESIDENT, JACOB COHEN
Donates to us a "Book of Life"
THE MASINS START OFF ROLL OF NAMES

An ornamental stand, a masterpiece of art, a "Book of Life," constituting the gift of our Hon. President, Mr. Jacob Cohen of Miami Beach, Fla., and his family to our Home, was the focal center of attention, when put on public display at our Synagogue Dedication Festivities on November 3rd, 1968.

Jacob Cohen

A beautiful device, a bronze specimen of a beautiful Book with metal pages therein, mounted on an artistic stand, with a roll of honor, carrying the names of Mr. Cohen and his family, enhanced the radiant setting of our synagogue.

Our President Mr. Tarlofsky announced that the Book is open for engraved inscriptions at the rate of $25.00 per name, and he recorded his own name and that of his lovely wife and dear family. He then called on others to follow his example.

Our Treasurer, Morris Masin, and his charming spouse, Doreen, started the ball rolling; they announced their names for inscription, and the name apeal was followed by many others, creating a new avenue of income on our fund-raising path.

To date the following names have been arranged for inscription in the Book: On the officers page: Jacob Cohen; Sam and Ethel Cohen; Elly Tarlofsky; Fannie Tarlofsky; Morris Masin; Doreen Masin; Ethel Ingberg; Jack Ingberg; Morris Eston; Rubin Bindler.

On the general page: Gus Tarlowe; M. Arthur Tarlowe; Frances Nelson; Sam Adler; Anna Adler; Max Tobias; Betty Tobias; Abraham Kauder; Lillian Kauder; Bessie Kauder; Joseph Blumberg; Alex Blumberg; Ruth Blumberg; Yetta Finkelstein; Ella Zalavinsky; Nettie Weinstein; Charles Indursky; Rose Indursky; Nettie Wagman; Sam Rubin; Henrietta Rubin.

Morris and Doreen Masin demonstrate the "Book of Life"

The Book is open for further names. All those who are interested in recording their names, are requested to contact our office at 228 East Broadway, N. Y., GRamercy 5-7755. You may place your orders, accompanied with your remittance, $25.00 per single name.

For a record in the Register of Glory and Merit, please enter your name in our Book of Life!

Rabbi Dr. T. Stern Receives Synagogue Tribute for Our HON. PRESIDENT, MR. JACOB COHEN

On a plain Wednesday afternoon during past winter, we were pleasantly surprised by a visit that was paid to our Home by Rabbi Dr. T. Stern, spiritual leader of the "Jacob C. Cohen Community Synagogue" in Miami Beach, Fla., the magnificent, fabulously-fascinating Temple, built by our Hon. President, Mr. Jacob Cohen who is also President of this Synagogue.

In defiance of bad weather, a nice crowd turned out at the synagogue of our Home to listen to an inspiring talk by Rabbi Stern and to witness the ceremony of conferring upon him the honor of our house of worship, dedicated in tribute to our Hon. President, Mr. Jacob C. Cohen.

A word of greeting was delivered by our Public

CHANUKAH CELEBRATION
For Our Old Folks

On Wednesday afternoon, December 18, 1968, a gay Chanukah party was rendered for the aged residents of our Home by our Administrator, Mrs. Ethel Ingberg, and Building Supervisor, Mrs. Bronia Lewental-Skorka, in keeping with their noble tradition of the bygone years.

A number of directors and officers attended the Party.

Greetings were delivered by our General Secretary, Izaak Rybal; Administrator, Ethel Ingberg and Public Relations Director, Rabbi Aaron Chait.

Musical entertainment was provided by our volunteer-singer, Mrs. Kate Erstein.

Chanukah gifts were distributed among the residents and festive refreshments were served.

A vote of thanks was offered to Mrs. Ingberg and Mrs. Lewental-Skorka as well as to her husband, our Building Engineer, Jack Skorka, for the fine initiative, real treat and successful function that gave our residents a spiritual uplift in a festive Chanukah mood.

PURIM PARTY
For Our Residents

A gay Purim Celebration and Party for our residents was tendered in our auditorium on Wednesday afternoon, March 5, 1969.

Group of Residents at the Purim Party

The Function was planned and prepared by a harmonious team, including our Occupational Therapy Leader, Mrs. Gertrude Pinto, and her assistant, Mrs. Sally Weiler, and Mrs. Sol Kolin.

Our Public Relations Director, Rabbi Aaron Chait, related the story of Purim. Our resident, Cantor Hyman Rasky, delighted the audience with his vocal renditions. Purim gifts were distributed among the residents, and winners of a raffle drawing enjoyed their beautiful prizes. Festive refreshments were served.

LOMZER YOUNG MENS' ASS'N
A Helpful Affiliate

We compliment the Lomzer Young Mens' Ass'n for their charity and loyalty over the years.

Headed by President, Bernard Gerber, the Organization assists us with annual membership dues in the sum of $100.00 in addition to the President's personal donation. The above sum was turned over to us by the President at the recent Purim Party. Among our Lomzer friends, leading the Organizataion, deserve also honorable mention Mr. Abraham Baiman, our Passover Campaign Volunteer, whom we wish a speedy and complete recovery, and the Organizataion's hospitaler, Mr. Ellison.

OFFICERS INSTALLED FOR 1969

The following officers were duly elected and installed for the year 1969.

Elly Tarlofsky, President
Jacob Cohen, Hon. President
Philip Novick, Acting President
Rubin Bindler, Morris Eston, Abraham Ginsburg, Marting Ginsburg, Mrs. Rose Goldberg, William Kasenetz and David Zakim—
Vice-Presidents
Mrs. Rose Kass, David Lubin, Sam Rubin, Mrs. Rose Rubin, Sam Shapiro, William Weiner, Sol Wiener
Hon. Vice-Presidents
Morris Masin, Treasurer
Albert Frolich, Controller
David J. Goldberg, Chairman,
Board of Directors
Izaak Rybal-Rybalowski,
General Secretary
Hyman Mann, Rec. Secretary
Rev. Harry Feinberg, Mrs. Jean Gellis, Abraham Gordon, Hyman Lazar, Archie Lynn, David Pincus, Harold Talin, Joseph Warick and Simon Weinberg—Trustees
Ethel Ingberg, Administrator
Rabbi Aaron Chait,
Director of Public Relations
Dr. J. I. Migden, Medical Director

David Sohn, Founder

Our Dental Clinic is open every Tuesday morning.

Our Physiotherapist visits and works directly with those residents who are in need of rehabilitation. A program is carefully planned and reviewed by the doctors and adjusted to meet the individual need of the patient.

Our nursing program is 24 hours a day seven days a week with licensed personnel administering care.

We have a visiting psychiatrist who comes in regularly to help our disoriented, feeble-minded and senile residents as well as other residents who may require his professional services.

Our Optomologist also comes in regularly to take care of those with visual difficulty.

Our occupational therapy department cares for the recreational programs for our oldsters. Parties, field trips (weather permitting), bingo, movies, talking records (for the patient who can no longer enjoy reading a book)—all of these, in addition to a regular schedule of arts and crafts are part of the pastime planned for our residents.

Our housekeeping department eases the daily chores of our aged by taking care of all personal laundry and ironing.

We have a religious program with services conducted in our own synagogue three times daily, and special services with a Cantor on the High Holy Days. Residents participate if they desire, but no one is compelled to do so.

Our Kosher Kitchen functions with full observance of the orthodox dietary laws, and all staff is oriented to maintain this pattern.

To promote a high morale and encourage our residents to take an interest in their personal appearance, we have a beauty parlor and barbershop on the premises.

Our social worker is available to all residents to guide and assist them and members of their family when special problems arise.

There are numerous other services we offer to help make life comfortable and free of complications for our residents who have earned this respite in these their sunset years.

In concluding, I wish to point out that our organization is most fortunate that we have the able services of a president and the active concern of a Board of Directors who act with firmness and conviction for the benefit of our institution and our residents. They are truly interested in the welfare of our residents, and are continuously striving to make improvements. It is important that we continue to function in this manner and accept the challenges of higher goals without being overcome by the complexities of life.

FURTHER NOTES:

For the convenience of our residents, it is now possible for them to have a deposit arrangement with the office, so as to safeguard their monies. These funds may be withdrawn whenever and in whatever amounts they desire. This added service has been made available through the graciousness of our own Florence Schwartz who has accepted this extra work with a smile. We owe Mrs. Schwartz a vote of thanks. This extra bit of independence regarding financial matters is so important to our residents.

VISITORS: Please Note — *No Foodstuffs*

Mrs. Ethel Ingberg, our administrator, requests all visitors to our home to refrain from bringing food to the residents.

Too often the parent will store the food in a bureau and forget about it, and we are then faced with a health hazard resulting from the appearance of vermin. While we are aware that the gift of food may be an expression of affection, we wish to point out that we do provide each of the residents with all the food they require for a healthful diet, including "sweet-tooth" refreshments of cakes, cookies, and pastries, as well as fresh fruits. Very often, the foodstuff brought to the parent conflicts with the special diet prescribed by the physician.

If you feel the necessity of bringing a gift, may we suggest toiletry items such as cologne, after-shave lotion, special soaps, etc.

Residents Visiting Weekends

Residents and their families are advised that the home encourages the family to occasionally give the parent a treat by taking them out to dinner or having them visit for a day or weekend.

This added interest by relatives provides a profound psychologicaal stimulus and satisfaction for a parent as it is reminiscent of younger days and a continued sense of belonging.

CHANGE OF ADDRESS

Our members and friends move frequently, yet neglect to notify us the change of address.

We, therefore, ask everyone concerned, for his and her personal benefit, to let us know the change of address so that we may adjust our records.

OUR ROAD TO FREEDOM

Passover Message

By ELLY TARLOFSKY, President

Bialystoker Center, Home for the Aged and Infirmary

Upon the advent of Passover I take pride and pleasure in greeting our officers, directors, members, staff and residents, the Bialystoker kinfolk and our Jewish people everywhere with the traditional Hebrew salutation "shalom"!

On the Bialystoker "Home" Front, we strive towards unity, peace and freedom. We wish to achieve our own 4 freedoms: freedom from worry to meet our financial obligations; freedom from want for our residents; freedom to function in harmony and freedom to progress in the future.

To attain these goals we have pledged our lives, our fortunes, our time and energy and we carry it out to the best of our ability. We have reconstructed and modernized our building to give the senior citizens, residing on our premises a good place to live and to enjoy, and obtained an approved infirmary and written transfer agreement with Beth Israel Medical Center; we have advanced our medical facilities to safeguard and protect their health; we have mobilized all resources to meet our financial obligations. We have reconstructed and beautified our synagogue to give our residents and the community a dignified house of worship.

At present, we are embarking on the installation of automatic elevators and an emergency electric generator to provide better mobility from floor to floor and to assure the availability of electric power, when needed.

We also envision in the near future a nationwide all-out campaign for membership to widen our rank and file.

It is just a pity that our Great Leader, David Sohn, did not live to see and rejoice with these accomplishments, but he lives in our hearts and will continue to animate our work and services.

Marking my first year of Presidency, I am proud to have been instrumental in these attainments, and I pray and hope to be able to contribute my zeal and work, my time and means, in good health towards the furtherance of our objectives and continued progress in our work.

The above accomplishments would not have been obtainable without the dedicated cooperation of all our officers, directors, members and friends, and to them, one and all, I extend my most heartwarming vote of thanks.

To one and all I wish on behalf of Mrs. Tarlofsky and myself as well as in the name of my family a very happy and healthy Passover.

From the Desk of Our Administrator

MRS. ETHEL INGBERG

Although the age eligibility for admission to our Home is 65, we have found the average age of a resident in our Home to be 82. Today's 65 year old is still considered young. It has been our observation that most applicants are 72 or over when the all important step to come to us is taken and most specifically because they are in need of medical care and supervision. We have made it a policy not to limit our eligibility to members of the center only. We welcome all applicants who are in need of our services.

To provide the excellent services and to maintain the high standards set by the state and city authorities, our annual budget for the year 1968 exceeded half a million dollars. We anticipate that in order to continue the high quality of care and services for which we are known and responsible, our budget costs will increase by 15% for the current year 1969. This is necessitated by the rise in wages and in areas such as health care, food and maintenance.

Here are but a few of the services we render:

Our kitchen provides approximately 430 meals per day for residents and staff, which includes special medical diets for patients requiring salt free, soft, or diabetic menues. In addition to the regular meals, we also service our residents with mid-afternoon nourishments, and bedtime snacks when desired. Occasionally if a resident might request a special dish, our licensed dietician will then try to include this in our menu.

Our Home's medical services are covered by four attending physicians who alternately make rounds day and evening, seven days a week. There is always a doctor available in a emergency and/or when the attending nurse finds it necessary. On our staff, we also have the services of specialists in various fields of medicine who come in on a regularly scheduled basis for consultations.

Our Podiatry clinic functions regularly, and resident appointments are routinely scheduled by the medical secretary. More frequent appointments are set up when the doctor deems it necessary.

BIALYSTOKER STIMME

Published by the

BIALYSTOKER CENTER & HOME FOR THE AGED

228 EAST BROADWAY • GRamercy 5 - 7755—7756 • NEW YORK 2, N.Y.

NEW YORK APRIL, 1969 (253) No. 304

TIMELY TOPICS

by AARON CHAIT

PASSOVER AT OUR "HOME"

A year rolled by on the axis of time, and again we spread the red carpet for the incoming great guest, the Festival of Passover.

We have prepared the Passover Festival in abundance; it will be a bountiful holiday season for our aged residents.

We owe this bounty in a great measure to the success of our Passover Campaign. Our volunteer Campaigners and generous donors responded wholeheartedly and made sure that we at the Home can celebrate the Festival in the proper mood with food and other accessories to overflowing.

We thank all our coworkers and friends for this fine effort and we bid one and all a Happy Passover.

DAVID SOHN OF BLESSED MEMORY
And the "Bialystoker Menorah"

February 10, 1969 marked the first yahrzeit of our Great Founder and Leader, David Sohn of cherished memory. The yahrzeit was observed with reverence and respect.

Only dust has returned to dust, the physical existence of David Sohn has ceased with his demise, but his spirit still lives in our midst. Our Institution is conducted along his guidelines, yet with some improvements which he desired.

Ours is the fortunate synthesis of Old Bialystok with Young America in this country's pattern and way of life. We preserve the tradition, yet we strive towards and we activate progress and advancement.

David Sohn was the Torch unto our feet. We have perpetuated his Name and Memory in our Home in a like manner with a Symbolic Memorial Menorah, on display in our Lobby.

Yet, this is not a mere post-mortem memorial, but rather a Living Testimonial of Merit to all those who carry on David Sohn's heritage.

The Menorah provides space for individual names on branches and names of organizations on its base. The proceeds from same will help clear our debts incurred by the alterations in our building. The Menorah is featured on a separate page in this Issue.

Upon the first yahrzeit of David Sohn we call upon one and all to record their names on the Menorah and keep this Torch of Life ever burning and the spirit of David Sohn immortal in our midst.

THE NEW PATTERN OF OUR PUBLICATION

Our readers will note a welcome change in the content and composition of this Issue that heralds a new approach to the matter.

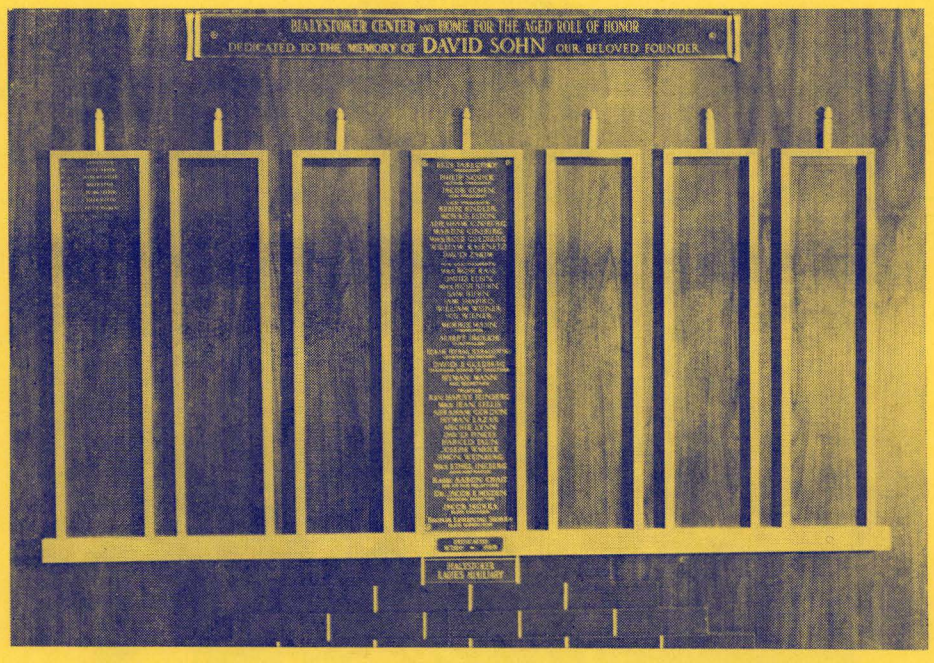
Rooted in old tradition and practice, we keep pace with the new standards of the times. We have increased the volume of our English reading matter to suit the choice of the American-reared segment of our rank and file.

We have also added new features and enhanced the Publication with new dimension of lay-out and decorum.

Faithful to the Old, we march forward towards brighter horizons of a New World. As we do in our Institution, so do we apply same policy towards the "Bialystoker Stimme."

THE DAVID SOHN MENORAH

A Living Memorial

Every visitor who trespasses the portals of our building, is attracted and fascinated by our unique display within immediate reach and view in our Lobby, the artistically designed DAVID SOHN MEMORIAL MENORAH.

A public tribute to our Great Leader, the Menorah is also a Living Testimonial of Merit to all of us, Individuals and Organizations alike.

An individual nameplate on the branches is $150.00. The rate for Organizations, a tablet with their name on the base of the Menorah is $500.00.

The aim of the proceeds from the Menorah is to set our building free and clear of alteration debts that have accrued in the course of reconstruction.

Obtain your share, record your name, link it with our Immortal Leader and help our Institution in an hour of need!

Fill out and return the following coupon along with your remittance.

Give and Be Blessed. Thank You!

Sincerely yours,

BIALYSTOKER CENTER, HOME FOR THE AGED AND INFIRMARY

ETHEL INGBERG	MORRIS MASIN	E. TARLOFSKY
Administrator	*Treasurer*	*President*

BIALYSTOKER HOME FOR THE AGED AND INFIRMARY
228 EAST BROADWAY
NEW YORK CITY
GR 5-7755

Gentlemen:

I (we) wish to record my (our) name(s) on the David Sohn Memorial.

A remittance of $.....is herewith enclosed.

Sincerely yours,

Name .....

Address .....

BIALYSTOKER STIMME

Published by the

BIALYSTOKER CENTER & HOME FOR THE AGED

228 EAST BROADWAY • GRamercy 5 - 7755—7756 • NEW YORK 2, N.Y.

NEW YORK | APRIL, 1969 | 253 | No. 304

זכון חרותנו